

ASZLÁNYI KÁROLY

SOK HÚHÓ EMMIÉRT

ELSŐ RÉSZ

*...Míg szólunk, az idő hirtelen elrepül,
Mint a nyíl s zuhogó patak.*

Berzsenyi

Emmi nem Népszövetség, nem háború, nem találmány, nem Clark Gable és nem Upton Sinclair. Nem Kellog-paktum, nem Eritrea, nem atomrobbantás, nem pszichoanalízis, nem Salzburg, nem Locarno és nem Hollywood. Nem napfogyatkozás és nem Eden és nem Aden és nem elektron és nem mondanivaló és nem dinornis. És mégis...

És mégis, Emmi itt van a nyakunkon a sok más baj mellett, amiről jobb nem beszélni - itt van mindig mint ráadás vagy talán minden baj eredő oka. És veszekszünk vele ebédnél, reggel és este, a hálósobában, utcán és tribünökön, mint az a két légy, amely ugyanabban a levesben fuldokolt; mert ahelyett, hogy magába szállt volna, a levesbe szállt.

*

Szeretni annyit tesz, mint lehetetlent kívánni felebarátunktól. És nem szeretni annyit, mint lehetetlent kívánni önmagunktól. Törj pálcát felettem, ó Olvasó: nem tudok választani.

*Tíz év előtt tele volt még a szívem, bizony tele.
Az Erzsébet hídon háltam, viszonyom volt vele.
Lassan ment, de most baj van már
a viszony miatt.
A napokban fog szülni, lányt vagy fiat.
A kis sárga híd vígan úszik a Dunán,
ha eljön majd a napja,
Karcsú lesz, mint Erzsébet,
és bolond, mint az apja.*

Ezen a holdfényes éjszakán először ébredtem tudatára annak, hogy lelkiismeretes ember nem lehet boldog. Tíz év előtt szegénységemet úgy fogtam fel, mint az emberiség gonosztettét; ma a gazdagságomat fogom fel ugyanígy. Nem elég, hogy hatszáz holdam van, de többet hozok ki belőle, mint sokan mások ezerből. Én vagyok az egyetlen politikus ezen a világon, aki politikai sikereimet a „Gyakorlati filozófia” és „Új perspektivizmus” című dolgozataimnak köszönhetem. Az én filozófiám mellbe lökte és megrázta az embereket, ahelyett, hogy a várakozásokhoz képest elaltatta volna őket.

Mégsem hiszem, hogy elhivatott ember volnék. Bitorló vagyok. Ha nem lehetünk egyenlőek mi, emberek, akkor csak bitorlók lehetünk vagy jogfosztottak. Vagy Emmik. Emmivel is ezen az éjszakán ismerkedtem meg, és Emmi egyik csoportba sem sorolható.

Azt hiszem, bűnhődnöm kell azért, mert kiváló ember voltam - egy bolygón, ahol a kiválóság olyan, mint a trachoma vagy a fekély. Azzal láttam neki emlékirataim megírásának, hogy íme, bűnhődni akarok. Bűnhődni az olvasó lelkében, ahol most eltemetem magam, mint díszsírhelyen, hogy örökké éljek ott, avagy még annál is rövidebb ideig.

Átestem a gyermekbetegségeken, amelyek közül egyeseket szépérezkem tiltja felsorolni; voltam szegény és minden.

De aprólékosságom, szívós önbizalmam idővel meghozta a sikert, amiben sohasem kételkedtem. A Málnássy név kitűnő csengéséhez én is adtam hozzá valamit. Haladtam a korrallal: amíg apám, aki főispán volt, éppoly kevésre becsülte a könyveket, mint a komédiát, én már nem csak olvastam őket, de írtam is néhányat.

Páfrányos hatszáz holdja csaknem körformában terül el a román stílusban épített kastély körül. A kastélyt még valamelyik Szentgyörgyi gróf építtette. Később átépítették. Én egy modern szárnyat ragasztottam hozzá: olyan ablakai vannak, mint a Pullman-kocsinak. Kicsit furcsa, de én az utódaimra gondolok: legyen mit lebontsanak.

Tegnap volt az esküvőm, Pesten. Feleségem Haraly-lány, gazdag és szép, de jelentéktelen. Inkább csinos volna, szép nőkkel mindig van valami baj: például igen gyakran csúnyák.

Valami nagy ebéd is volt, közel százan vettek részt rajta; egyre sem emlékszem közülük. Mialatt ettek és ittak, én egy hatalmas tükör előtt álltam, mellettem ült a feleségem és ásított. Nagyon nyugodt teremtés: mindent természetesnek talál, sohasem lepődik meg. Bármilyen történjék, azt állítja, meg volt győződve róla, hogy az fog történni, ami történt.

Sajnálom, hogy ekkora feneket kerítek a dolognak. Hiszen ha pontos akarnék lenni, a világháborún kellene kezdenem. A jelenlegi parlament összetételét se mellőzhetném, Mussolini legutolsó proklamációját sem. De én a nászéjszakámnál akarom kezdeni; az előzmények megírására a világ többi írója hivatott.

Én a házasságot becsülöm mint intézményt. De a szerelem nem lehet intézményesített egysülés. Kínos érzésem volt, ha a nászéjszakámra gondoltam. Istenem, Piroska olyan nyugodt, és semmi sem lepi meg. Az embernek könnyörögni kell majd valamiért, amiről boldogan lemondana.

Este nyolckor értünk a pusztára. Kivilágított ablakok fogadtak, a személyzet lámpákat lóbált, és megéltenezte Málnássynét. Vince, a komornyikom csokrot adott át neki.

A könyvtárban tálaltak hideg vacsorát, amelyhez mindketten átöltöztünk. Vince megkapta az utasítást - feleségem jelenlétében -, hogy három napig senkinek sem vagyok itthon. Ezzel három teljes napomat hivatalosan is átadtam Piroskának, amit ő valószínűleg bensőséges elismeréssel vett tudomásul, bár talán öt nap lovagiasabb lett volna. Arra gondoltam, ha a mai éjszakán valahogy túl leszünk, akkor már minden mindegy.

Vince merev és hideg férfi, már a nagyapja is komornyik volt - van a családban egy távoli lecsúszott unokaöcs, aki sofőr.

Amíg feleségem az emeletre ment, hogy megfelelő pongyolát keressen magának, én igyekeztem olyan beszélgetésbe bonyolódni Vincével, amely lehetőleg sokáig tartson. Azonban Vince nem hajlandó rangján felüli emberrel beszélgetni; legfeljebb beszélni. Ő súlyosan elítéli a demokráciát, ez az álláspont Vincééknél éppúgy öröklődik, mint a gazdáiknál. Valószínű, hogy Vince nem teljesen elégedett a leszármazásommal, de ezt nem érezteti velem. Néha álmatlan éjszakákon arra gondolok: hálistennek, az apai ág ellen nem lehet kifogása.

Eszembe jutott a nászéjszakám. Megittam egy pohár szódás konyakot, s a nyitott ablakra meredtem.

- Ma kellemetlen helyzetben vagyok, Barta - mondtam, mert megnyugtatóbb volt számomra a vezetéknevének nevezni - képzelje magát az én helyzetembe.

Bólintott.

- Azt hiszem, sétálni megyek. A holdfény gyönyörű. Lemegyek a holdfényes erdőbe, és igyekszem egybeolvadni a természettel.

- A természet exkluzív, uram.

- Fontolja meg, amit beszél, Barta. A természet demokrata.

- Igen, uram: megöli a gyengéket. És bocsássa meg, uram, ha nem vagyok illetékes: ön nem mehet hosszabb sétára most.

Éreztem, hogy igaza van. A feleségem vár odafönt. Hirtelen élességgel magam előtt láttam jövőm életét: két ember közé zárva, akik közül az egyik mindent előre tud, a másiknak mindenben igaza van.

Szánakozva gondoltam magamra. Vince bedugaszolta a konyakos üveget. Rettenetes három nap vár rám. Kábító illat áradt be az ablakon. A meztelen föld nyári melege. A fák a Hold felé lihegték.

- Rettentő meleg van, Barta - mondtam.

- Majd intézkedem - felelte. De eszembe jutott, milyen rossz ilyen melegben egy másik testet érinteni.

- Úgy látszik, öregszem.

Vince már az ajtónál állt és bólintott.

- Nagyon is sokszor teszi ezt a megállapítást, uram - mondta csöndesen. Ó, miért múlik el minden, a szabad élet, a küzdelem, a fiatalság: miért van az embernek sikere? És miért állandó ez a siker? Kétségbeejtően állandó. Miért nem kaptam kosarat Harralyéktól?!

- Minden elmúlik, Barta - sóhajtottam -, mondjon valamit, ami határtalan!

- Az én türelmem, uram - felelte egykedvűen. Könnyű neki, tizenkét éve özvegy.

Intettem neki, hogy elmehet. Csodálatosan nesztelenül tudott távozni, ha akart.

Mielőtt kopogtam volna feleségem ajtaján, különböző kétségbeesett megoldásokon gondolkodtam. Végeredményben meg kellett tennem. Kopogtam, s egy gyöngye igen válaszolt. Beleptem.

Piroska modern selyempizsamát viselt, saját bevallása szerint életében először. Ezzel is jelezni akarta, hogy természetes tartózkodását hajlandó im eldobni kedvemért. El is dobta. A kis toalett-tükör elé ültem, s egy lila selyemzsinórral játszadoztam. A zsinór végén csengő volt. Nem tudtam ellenállni a kísértésnek.

Vince háromszor kopogott, mielőtt be mert lépni, s akkor is elszántság tükröződött az arcán.

- Az íróasztalomban skót whiskyt talál - mondtam -, hozza ide.

Elhatároztam, hogy leitatom a feleségemet. Megvallom őszintén, ez volt a szándékom. Elalszik, s aztán halk csókot lehelek homlokára, majd távozom.

Egyelőre fokozódó jókedvvel itta a whiskyt. Szoborszerűen fehér arca kipirult, s amikor nevetett, bal lábát a levegőbe rúgta.

Nem voltam éppen tréfás kedvemben, de bármit mondtam is, önnagysága nevetett rajta. Majd hirtelen elkomorodott, és lesütötte a szemét.

- Tulajdonképpen - mondta - nem szabadna ilyen jókedvűnek lennem.

- Miért?!

- Csak.

- De mondja meg, miért?! - éreztem, hogy a hangom minden ok nélkül ingerült.

- Úgy értem, hogy ma, ez az első éjszaka, amit nem... nem egyedül töltök.

- Kérem, ha gondolj a...

- Nem, nem. Ha magamra hagy, félni fogok.

- Mitől?!

- A magánytól - mondta szemrebbenés nélkül.

- A magány nem bánt - feleltem bátoritanul, de hiába. Végre is beláttam, hogy okosabb belenyugodni a megváltoztathatatlanba, mint magamat tüntetni fel kellemetlen színezetben. Melléültem, és megfogtam a kezét.

- Piroska - mondtam -, maga még olyan fiatal és tapasztalatlan.

- Igen! - felelte, és várakozó szemmel nézett rám.
- Most vége az eddigi életének, és valami egészen más következik.
- Igen.
- A férfi helyzete nagyon nehéz ilyenkor. Egy szavával elronthat mindent.
- Igen.

(Csak tudnám, mi az a szó - gondoltam fásultan.)

- Beszéljen tovább - kérte -, olyan érdekes.
- Nincs mit mondanom. Tisztában van vele, hogy ez a mi nászéjszakánk. Én nem vagyok barátja annak, hogy dátumhoz kössük a... szerelmet. Én nem követelek magától semmit... pont ma. Én megvárom, amíg maga megszeret engem, és magától mondja, hogy jöjjen ide magához.
- Jöjjön ide, hozzám - mondta határozottan.
- Igen, drágám.

A Hold besütött az ablakon, amikor kezdtem hozzá menni. Miriád tücsök cirpelt odakint. Fülledt meleg volt. Egy lépéssel előbb álltam meg, mint kellett volna, és Piroska intett, hogy menjek közelebb.

- Parancsoljon - mondtam szórakozottan.
- Még közelebb - és elsápadt. Karjai ernyedten lógtak le kétoldalt, orrcimpái kitágultak.
- Nézze, hogy süt a Hold - mondtam rekedten. Megfordult.
- Hagyja most a Holdat! - kiáltott. Már elhatároztam, hogy hagyni fogom, amikor az éjszakai csendbe belereccsent a főkapu csengője.
- Mi az?! - mondtam tettetett megdöbbenéssel. - Ki jöhet ilyenkor?!

És kirohantam a szobából, menekülve a rám váró gyönyörök elől.

Rohanás közben Énemnek egy fiókja kinyílt, s mint valami gramofonból, előrecsegett egy hang, amely hitt a Véletlenben, s hálát rebegett az ismeretlen éjszakai látogató felé.

Azonban sehol senkit nem láttam, és be kellett látnom, hogy a látogató személye nem lehet olyan fontos, hogy engem zavarjanak vele. Mély sóhajtással ültem le a hallban, egy magas támlájú székre. Negyvenhárom éves vagyok. Huszonöt esztendő alatt tizenhét szeretőm volt: olyanok, akikre érdemes emlékezni. Volt, akit tanítottam, és volt, akitől tanulnom kellett. Volt, akit szerettem, és volt, aki szeretett. Volt, aki megcsalt, és nem volt, aki nem csalt meg.

Minden viszonyom jól végződött tehát, mert hiszen csak az nem végződik jól, amely nem végződik.

Nem tudom, miért félek Piroskától - mert a feleségem?! Igazán lehet, hogy csak azért. De ha az embernek nincs önbizalma, amikor egy nőhöz közelít: akkor sürgősen távolodnia kell. De hát én nem távolodhatom. A feleségemről van szó. My wife is my castle, nem így mondja az angol?! Nem. Így én mondom. Megtöröltem a homlokomat, felálltam, s elindultam az emeleti lépcsők felé.

A holdfény most már nagyon magasról tűzött a szobába. Az előcsarnokba vezető ajtó megnyikkant, és egy lány lépett be rajta, valaki, akit még sohasem láttam. Az első pillantásra meglepődtem: ki ez, és hogy kerül ide?! Azután jobban megnéztem a lányt, aki óvatosan és

lesben állt, mintha attól tartana, hogy hozzávágok valamit. Mégis az volt az érzésem, hogy ez a lány a lelke mélyéig szemtelen. Nem tárgyi okok idézték elő ezt az érzést bennem: valahogy sugárzott róla és belőle a szemtelenség, mint dicsfény. Amint egy önkéntelen mozdulattal felemeltem a kezemet, a lány gyors és rövid lépéssel hátrált.

- Jöjjön csak vissza - mondtam alig hallhatóan, s a lány ugyanolyan gyors kis lépést tett előre. Közben nagy kerek szemeket meresztett rám, mint egy nyúl, mielőtt elhatározza magát, meneküljön-e, vagy pedig megüljön a vackában.

- Ne féljen tőlem - mondtam bizonytalanul -, de hát kicsoda maga, és hogyan került ide?!

- Véletlenül - mondta csipogó hangon. Ez a válasz végtelenül bosszantott, mert nem mondott vele semmit. Türelmetlen mozdulatot tettem, mire ismét hátraugrott.

*A FÉRFI: Drágám, a tavasz nem jelent semmit önnek?!
A NŐ: Vigyázzon, jönnek!*

Egy darabig némán bámultam a csodálatos jelenségre, s ezalatt megállapítottam, hogy milyen.

Most a lámpa fénye közelebből érte. Nagy szemei világossárgák voltak - méz-sárgák; ez a legritkább női szem-szín. Haja vörössesszőke, arcáról feltehető, hogy bizonyos esetekben szép. Alakja karcsú, vékony, tartása e pillanatban görnyedten-óvatos. Addig bámultam rá, amíg úgy tűnt nekem, hogy ez a lány valamiért részvétet érdemel, de nem tudtam volna megmondani, miért.

- Málnássy Gábor vagyok - mondtam, mintegy kielégítő választ várva.

- Igazán?! - felelte, még tágabbra nyitva szemeit. De hát ezzel nem megyünk semmire.

- Vagyok olyan szerénytelen - mondtam határozottan -, hogy megkérdezzem: kihez van szerencsém?

- Már megyek is - felelte rémulten -, tulajdonképpen véletlen...

- Mi véletlen?!

- Én csak... meg akartam nézni a kastélyt.

- A kastély nem érdemli meg, hogy maga megnézzé - feleltem -, de ha már erre határozta magát, miért nem nézi meg nappal?! Lámpafénynél kevesebbet lát.

Lesütötte a szemeit.

- Igaza van - mondta -, majd nappal nézem meg.

És kifelé indult.

- Várjon! - az asztalra mutattam - gyújtson rá.

Magam elvágтам egy szivart és meggyújtottam. A hölgy Sztambult választott, és élvezettel szívta le a füstjét. Ettől mintha erőre kapott volna.

- Ne haragudjék az alkalmatlankodásért - rebegte -, inkább megmondom az igazat. Én a pápai színtársulattól szöktem meg.

- Hogy megnézzé a kastélyomat? - kérdeztem.

- Nem, nem! - folytatta zavartalanul. - Egészen másért. Az igazgatóm szerelmével üldözött. Félek, hogy szerződésszegésért beperel. Menekültem, és így kerültem ide.

- Kérem, azonnal szólok a komornyikomnak...

- Ne, ne, ne szóljon - rémuldözött -, már beszéltem vele és kidobott.

- Hogyan?!

Megrázta a fejét.

- Illetve visszajöttem... az ablakon.

Gondolatban magamba idéztem az ablakok magasságát. Kissé túlzott volt a dolog, de inkább elhitttem, semmint hogy azonnal visszamenjek az emeletre.

- Nos, hát foglaljon helyet - kínáltam -, majd kitalálunk valamit.

Bár nem számítottam rá, nyugodtan leült. Ha valamennyire értenék az ilyesmihez, azonnal feltűnt volna nekem, hogy nincs nála táska, holott azt a fürdőkádba is magukkal viszik a nők.

- Nem tartom fel valamiben?! - kérdezte.

- Nem, nem.

Végigsimította a homlokát. Bevallom, arra gondoltam, hogy ezt a mozdulatot sohase láttam még nőtől.

- Tulajdonképpen hova akar jutni?! - faggattam.

- Pestre.

- Vonattal?

- Vagy gyalog. Tulajdonképpen nagyon kedves volna, ha elkísérne a legközelebbi vasútállomáshoz. Nem is tudom, mit csináljak.

- Mindenesetre itt kell aludnia. Majd intézkedem.

- Ha csak lehet - mondta lehajtott fejjel - ne intézkedjék. Ó - sóhajtott kedvesen -, mindezt annak köszönhetem, hogy a ságónk nem hagyott élni.

- Az előbb - emlékeztettem tapintatosan - az igazgatóját említette.

- Mind a ketten - szólt. Majd körüljártatta tekintetét a falakon.

- Nagyon értékes kastély lehet - mondta -, mikor a holdfény így ráesik a képekre, olyan ez, mint egy skót toronyszoba. Volt egy hasonló díszletünk.

Ebben a pillanatban roppanást hallottam a lépcsőn. Azonnal tudtam, hogy a feleségem megunta a várást.

Három fokot lépett lefelé, arcára jeges gúny fagyott. Végigmérte a lányt, mint aki előre tudta mindezt, biccentett felém, megfordult, és ismét felment a lépcsőn. Ráadásul a lány is megszólalt, és nem egészen szerencsés hanghordozással ezt kérdezte:

- A felesége?!...

Természetesen utánarohantam, de odafent már csak azt hallottam, hogy belülről ráfordítja a kulcsot. Kopogásomra nem felelt. Hogy őszinte legyek, megkönnyebbülten sóhajtottam fel, s arra gondoltam, hogy ezt a lányt az ég küldte.

Már nem vagyok olyan bizonyos benne.

Amikor leértem, éppen a második cigarettára készült rágyújtani, de amikor meglátott, visszavetette a dobozba.

- Ha valami kellemetlenséget okoztam - rebegte -, engedje meg, hogy jóvátegyem azzal, hogy most sürgősen elmegyek.

- Hová?!

- A vasútállomásra.

- Az három kilométer, éjjel, a földiken át.

- Mindegy, megyek. A hölgy a felesége volt?!

- Természetesen.

- Ó, ez nem okvetlenül természetes. Ha engem most itt találna valaki, rólam is ugyanazt gondolná. Régen házasok?!

- Dél óta.

- Tél óta?!

- Nem tél. Dél. Ma dél.

Rémülten nézett rám majd elindult a magas tölgyfaajtó felé, amely az előcsarnokba vezetett. Kilépett rajta, anélkül, hogy visszanézett volna.

Utánamentem, hogy a kutyáktól megvédelmezzem, de azután elhatároztam, hogy elkísérem az állomásig.

- Nagyon meg volnék hatva - felelte -, de nem foszthatom meg a nászéjszakájától. Ezért nem tudnám kárpótolni.

- Ez ne aggassa. Azt hiszem, egyikünk sem helyez súlyt a dátumok pontos betartására.

- Értem! - mondta olyan hangon, mintha nem értené. Már kiértünk a tanyáról, s az országúton ballagtunk. Az út fehéren ragyogott az erős holdfényben. Menyét szaladt át rajta.

- Át fogunk vágni a földeken - mondtam -, mert úgy sokkal rövidebb az út.

Rám nézett, és láttam, hogy a nagy, sárgafényű szemekben könnycsepp ragyog.

- Mi baja van?! - kérdeztem.

- Semmi... boldog vagyok, mert valaki a segítségemre van. Olyan szép ez. Maga nagyon jó hozzám.

Egy kukoricás mellett mentünk el. Küzdöttem az érzés ellen, hogy részvétet érezzek a lány iránt.

- Kellemetlen kérdést teszek fel: várja valaki Pesten?!

Élénken felelt.

- Hogyne! Eddig nem tudtam magamat elhatározni, de Róbert...

Nem vagyok már fiatal ember, és a holdfény mindig erős hatást tett rám. Valahogy kizökkenett valamiből ez a név: Róbert. Nem az, hogy rideg és ronda név, hanem ahogy a lány mondta: ...és Róbert... Mintha megérezte volna, megszólalt:

- Ez a rettenetes, látja: mindenki mást szeret, mint aki őt szereti. Mindenki másképp szeret, mint ahogy őt szeretik. Mindenki máskor szeret, mint amikor őt szeretik. Mert az emberek, ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni, különbözőek. A szerelem... foglalkozott már maga a szerelem relativitáselméletével?!

- Még nem - feleltem -, de azt se hallottam, hogy vidéki színésznők foglalkoztak volna vele. Az egész dolog nagyon gyanús nekem. Csak nem újságíró maga, aki a nászéjszakámról akar riportot írni?!

Felelet helyett lerogyott egy szénaboglyára, lerántotta bal cipőjét s ropogtatni kezdte a lábfejét.

- Túl sokat jártam már ma - mondta szenvedő arccal -, üljön le maga is egy kicsit.

Hátradőlt, és elterült a szénán. Arcán végigcsurgott az erős, sárgás fény; különösen erős csillogással állapodva meg a nedves szemhéjain.

- Róbert - suttogta - nagyon szeret engem. De hát ő egy korlátolt felvevőképességű koponya. Rendkívül keveset ért meg az én elméleteimből. Azonkívül azt hiszi, hogy a szerelem: két ember közötti kapcsolat.

- Holott?! - kérdezem bosszúsan.

- Maga egész bizonyosan gondolt már arra, hogy az emberek szexuális és hormonális életükön felül és attól eltekintve: különbözőek. És tudja a matematikából, hogy különböző dolgokat nem lehet összeadni.

- Gyermekmese! Minden a világon különböző dolgok összeadásából keletkezik. Egyébként szeretném tudni, melyik szerepéből tudja ezt?!

- Nos, hallgasson ide - mondta vontatottan, de zavartalanul. - A szerelem különböző emberek közötti olyan törekvés, amely a különbségek kiegyenlítésére törekszik. Ezért mint törekvés, átmenetileg harmonikus lelkiállapotot eredményez, célját tekintve azonban reménytelen. Mert vegyünk egy száraz példát. Tegyük fel, hogy A és B szeretik egymást. Tegyük fel továbbá, hogy A-nak kevés gyomorsava van, B-nek ellenben túl sok. Hogy ízlésük, kíváncsiságuk egyenlővé váljanak, s hogy meg tudják érteni egymást, szükséges volna, hogy mind a kettőnek kevés gyomorsava, vagy pedig egyformán sok gyomorsava legyen. Tegyük fel mármint, hogy a szerelem mint erő, mindenható. Ez esetben A szervezetében ezen erő hatása alatt gyomorsavtermelő folyamat indul meg. Bizonyos idő múltán a szerelem csodát művelt. A-nak gyomorsavtúltengése van már, mint volt B-nek a folyamat elején.

- Igen ám, csak hogy B is szerelmes, benne is működik az erő, amely a különbségek kiegyenlítésére törekszik, s amelyről feltételeztük, hogy mindenható. Azonos idő alatt ez az erő fogyasztani kezdte B fölösleges gyomorsavát, s mire A gyomorsava megszaporodott, addigra B gyomorsava csaknem eltűnt. Most tehát itt állnak egymással szemben, és a különbség ugyanakkora köztük, mint a legelején volt. Csak éppen helyet cseréltek. Ugyanez áll az időre is. A szerelem mindig úgy keletkezik, hogy A beleszeret B-be, vagy viszont, B beleszeret A-ba. A viszonzás látszata nem más, mint reakció, a hiúság reakciója. Minél hiúbb A, annál bizonyosabb, hogy viszonzni fogja B szerelmét. A hiúság a nők testi és lelki konstitúciójából könnyebben következik, gyakori eset tehát, hogy a férfi az, aki beleszeret a nőbe s a nő hiúsága reagál, ezt nevezik viszonzszerelemnek. Ez természetesen addig tart csupán, amíg a hiúsági inger fennáll. Olyan férfiakat, akik hivatásuknál fogva hiúak, és exponáltan tetszelgő helyzetben láthatók, mint a színészek és politikusok, természetesen gyakran ostromolnak a nők, s ez esetben a férfi az, aki reagál. Mindez éppen nem bizonyít a kölcsönös szerelem elméleti lehetősége mellett. Minden ember egy másik emberre vágyik, arra, aki testi és lelki adottságainak legjobban megfelel. És félreértik ezt a vágyat azok, akik viszonzszeretnek valakit. Ők a hiúságuk áldozatai. Ez a vágy - lehunyt a szemeit - tragikus, kielégíthetetlen és meddő.

Ezután sokáig hallgatott. Megkíséreltem szó szerint elmondani fejtegetéseit, amelyekre ezt feleltem:

- Remélem, nem tartja udvariatlanságnak, ha megállapítom: maga az ismeretségünk első fél-órájában annyit hazudott, hogy az egy hosszú házasságra elég lenne.

- Mit mondjak magának, ha éjnek évadján rám tört, és azt kérdezi: hogy kerültem ide?!

- Rátörtem?!

- Minden férfinak ez a baja. Olyankor és olyasmint kérdez, amikor és amire hazudni kell. Ó, ha volna tapintatos férfi, az el tudná érni, hogy mindig igazat mondjanak neki.

- Mégis csak tudni szeretném...
 - Másodéves bölcsésztanhallgató vagyok. Állandóan Pesten lakom. Régebben egy családnál, most már egyedül. A keresztnévem Emmi, ha szólni akar hozzám.
 - De hogyan került...
 - A repülőgépem lezuhant. A többieknek semmi bajuk sem történt, de én megismerkedtem magával.
 - Szóval nem akarja megmondani az igazat!
 - Nem! Nézze, itt ülünk a kukoricás szélén, millió csillag hunyorog fent, és millió tücsök csipog lent. A ruha rég felcsúszott a térdemen, és maga folyton előzményeket kutat. Már alig várom, hogy visszautasíthassam a közeledését.
 - Mondok magának valamit, ami meg fogja lepni: valósággal butának érzem magamat maga mellett.
 - Ez egyáltalán nem lep meg. Minden ember butának kell, hogy érezze magát, aki okvetlenül az igazat akarja tudni. Mert az igazat sose lehet tudni. Csak átélni lehet. Most arra kérem, hogy szedje le rólam a szénát, és induljunk. Csak úgy nagyjából szedje le - köszönöm. Nem tudja, mikor megy vonat Pest felé?!
- Elővettem az órát, s a hold fényénél megnéztem.
- Még háromnegyed órája van.
- Elindultunk.
- Szeretném tudni - kezdtem. De félbeszakított.
 - Tudom: hogyan kerültem a kastélyba. De az ön széles skálájú érdeklődését nem elégíthetem ki. Legyen olyan jó emberismerő, mint én, s akkor nem lesz szüksége információkra.
 - Nem rendelkezem emberismerettel. Amikor magát megláttam a hallban, azt hittem, egy félénk, riadozó, kedves kislány, aki bajban van.
 - Az nem én voltam.
 - És most?!...
 - Ez sem én vagyok.
 - És mikor lesz szerencsém magához?!
 - Soha! - felelte látnokian.
 - Nézze - mondtam dühbe gurulva -, én se vagyok éppen vízfejű. Majd csak rá fogok jönni, hogy...
 - Hogyan kerültem a kastélyba?! - gúnyolódott.
 - Az már nem érdekel. Arra vagyok kíváncsi, hogyan fog visszakerülni oda.
 - Sehogy. Tiszteletben tartom a mások mézesheteit. És most már ne kísérjen tovább: látom az állomást.
- Valóban: keskeny, fehér csík ugrott elő az éjszakából: az állomásépület fala. Sötét lombok, egy zöld lámpa, békakuruttyolás. Távoli vonatfűtty.
- Ez már az én vonatom?! - kérdezte ijedten.

- Nem, ez tehervonat. - Megálltunk, ismét az országútra térve. Szívére tette a kezét, és összeráncolt homlokkal nézett rám.

- Ugye, megígéri, hogy rám gondol, valahányszor eszébe jutok?!

- Ezt a viccet már hallottam valahol! - feleltem mérgesen. Rendkívülien idegesített, hogy nem értettem a dologból semmit. A lány megfogta a kezemet, felemelte, s az arcára fektette.

- Ugye, milyen forró az arcom, érzi?! Köszönöm, hogy elkísért, Isten vele.

Elkocogott a fehér országúton. Én, őszintén szólva, visszafelé folyton azon töprengtem, hogyan került a házamba ez a lány. De nem találtam elfogadható magyarázatot. És ember legyen, aki a helyemben talált volna.

Rosszul aludtam. Egy kis gyomorsavam van, nem szabadna szivaroznom, nem szabadna innom; és arra gondoltam, hogy két szobával arrébb egy idegen nő hánykolódik az ágyban, és reggel visszamegy Pestre a szüleihez, ami nagyon kellemetlen lenne. Vagy nem megy vissza, ami még kellemetlenebb.

„...szerettelek, és mégsem hittem, hogy viszont-szeretsz, s hogy ez a végcél: hát szerettelek, de nem akartad, vagy akartalak, de nem szeretted.”

Minden évben egyszer elhatároztam, hogy világgá megyek. Ez az ösztön pontosan és csorbíthatatlanul megmaradt bennem a gyermekkoromból. Világgá menni: ez a szabadságot jelentené, az élet újrakezdését. Ez nagyon kevés embernek adatott meg. Mindenki vágányokon fut, és ragaszkodik hozzájuk.

Felébredésem után, az első pillanatokban az Emmi nevű lány különös elméletére gondoltam, mi is volt az, hogy nincs boldogság vagy szerelem vagy mi nincs?!... Igen, már emlékszem. Jobbra fordultam, s ott volt a tolóasztalkán a reggelim.

Fürdő és reggeli után Vince beszappanozta az arcomat, s míg a borotvát fente, rosszkedvűnek látszott.

- Baj van? - kérdeztem.

- A nagyságos asszony - felelte azon a kenetteljes szemrehányó hangon, amivel akaratom ellenére mindig lelkiismeretfurdalást okozott nekem -, a nagyságos asszony a reggeli vonattal elutazott.

- Úgy! - mondtam, hörgő hangot s megdöbbenést utánozva. - Elutazott! Méghozzá vonattal! Itt áll az autóm, de ő vonattal... mit mondott, hova megy?!

- Haza, uram.

- Egyébként nem mondott semmit?!

- Megnevezte az ügyvédjét, uram. Fel is írta egy cédulára, amely az íróasztalon fekszik.

Hm. Ezzel a tétével feleségem túlságosan elárulta, mekkora súlyt helyez a házaset olyan epizódjaira, amelyek végeredményben úgyis elkerülhetetlenek lettek volna. Ez persze férfilogika.

Megkívántam a komornyiktól, hogy beretválás közben folyton beszéljen, mert az időt halálosan unalmasnak s végképp elveszettnek éreztem, mindig is. Azonban Vince makacsul hallgatott. Különb is feltűnően zavartnak látszott. Nyakamra tette a kést, és éreztem, hogy a keze remeg.

- Maga tegnap elutasított egy lányt, aki hajlékot kért.

Vince megfogta az orromat, s alatta kaparászott. Közben meglepett pillantást vetett felém.

- Bocsánat, uram, én ehhez hasonló dolgot se tettem.

- Jó, jó. A lány visszajött, és vele beszéltem a hallban, amikor a nagyságos asszony megjelent a lépcsőkön. Ez nagyon romantikus véletlen volt. Hanem siessen azzal a borotválással.

Megrökönyödve nézett rám, de folytatta a borotválást.

- Még nem vagyok olyan öreg - folytattam -, hogy ne tudjam értékelni az ilyen romantikus véletleneket. És már nem vagyok olyan fiatal, hogy megijedjek tőlük. Kő esett le a szívemről, amikor azt hallottam, hogy a feleségem elutazott.

Vince elsápadt, félretette a beretvát, és izgatott hangon mondta:

- Uram, olyan lelkiállapotban vagyok, hogy nem tudom folytatni a beretváltást.

- Megörült?! - kérdeztem. - Félig szőrösen akar hagyni?! Mi történt magával?! A családi ügyeimbe akar avatkozni?!

Vince erőt vett magán, bocsánatot kért, és befejezte a beretváltást. Miután eltette a kést, és befecskendezte az arcomat, így szólt.

- Csak a saját családi ügyeimbe akarok avatkozni, uram. Kimondhatatlanul fájlalom a dolgot. A lány az én lányom volt.

- Miféle lány?! - kiáltottam.

- Emmi. Tegnap este érkezett, egy esztendei távollét után. Én a szobájába kísértem, de úgy látszik, kijött onnan.

Lehajtottam egy pohár konyakot. Átgondoltam a dolgot. Ez volt az a bizonyos legegyszerűbb megoldás, amely mindig elkerüli az ember figyelmét.

- De hát miért utazott el a lány tegnap éjjel, ha este érkezett?!

- Téved, uram - mondta megfontoltan -, ma reggel utazott csak el. Tegnap, miután az állomásra méltóztatott kísérni, megfordult és visszajött. Úgy látszik - mondta mély hangsúllyal -, csak az volt fontos neki, hogy valaki elkísérje valahová.

- Rendben van, de miért utazott el ma mégis?!

Vince már az ajtónál állt.

- Elengedné nekem, uram, a választ?!

- Nem! Miért utazott el?!

- Mert itt akart maradni.

- Nem értem.

- Mindenáron itt akart maradni, uram.

Pompás ember, gondoltam, a lány egy esztendő után hazajött, és ő rögtön elküldi, nehogy nekem alkalmatlankodják.

- Azt hiszem - mondtam ridegen -, egész fölöslegesen megsebezte a lány büszkeségét. Pedig nyilván több büszkeség van benne, mint magában.

Arra gondoltam később, hogy talán a lányát féltette tőlem. Nagyon jólesett volna nekem, ha erre hivatkozott volna. De ezt a gondolatot el kellett vetnem. Ebéd alatt megpróbáltam kiszedni belőle a lány pesti címét, de azt hazudta, hogy nem ismeri. Szerettem volna megírni neki, hogy a házam mindenkor nyitva áll előtte, és hogy mélységesen elítélem Vince felfogását. Alkalmasint éles jelenetek játszódtak le közöttük. Emmi talán modern és öntudatos lány, apjában pedig gyönyörűen fejlett osztályalázat díszeleg. Fene egye meg, az a tegnapi nap furcsa nap volt.

Magam vezettem az autót, és délután ötkor már az ügyvédnél voltam, akit feleségem „megnevezett”. Ott találtam az apósomat, aki eleinte hallatlanul idegesített méltóságteljes és gyilkosan visszautasító magatartásával, később azonban azon nézetének adott kifejezést, miszerint az egész história mögött valami gyerekes bagatell rejlik, és okosabban tenném, ha eljönnék vacsorára, és kibékülnék Piroskával. Ezt természetesen megígértem.

De természetesen képtelen voltam elmenni. Minél inkább közeledett az este, annál kellemetlenebbül éreztem magam. Az összeveszésnek még csak voltak kellemes oldalai, azonban a kibékülés nem hozhatott semmi jót, legfeljebb azt, hogy nem sikerül.

Hiába, az érdekházasságot nem nekem találták ki. Én komoly és lelkiismeretes ember vagyok. Ha lelkiismeretes nem is, de komoly. Tulajdonképpen komolynak se születtem, de a háború sok könnyedséget lemorzsolótt rólam. Egész bizonyos, hogy az ilyen házasság nem nekem való: talán éppen mert léha és lelkiismeretlen ember vagyok.

Szóval megállapítottam a rendőrségen, hogy Emmi a Bertalan utcában lakik, és felhívtam telefonon a penziót.

Az első lépést tehát én tettem felé, ezt nem is szándékoztam letagadni. Azonban először foglalt volt a vonal, később rosszul kapcsolt a készülék, végül megtudtam, hogy a kisasszony nincs otthon: moziba ment.

Egyéb dolgom nem volt, szombat este lévén, elsétáltam a Bertalan utcába. Innen még gyalog is kényelmesen elérek Harralyékhoz, a vacsorára. Bár igazán nem szívesen mennék.

Mintegy tíz percig sétálgattam. De nem: legyünk őszinték. Huszonöt perc volt. Akkor már el akartam hagyni ezt az unalmas környéket. Az utca lejt, és a séta olyan itt, mint a hegymászás.

Azonban megpillantottam Emmi. A Horthy Miklós útról jött, fején ferde sapka ült, a bal karját lóbálta, mint az iskolásgyerekek.

Tulajdonképpen azért akartam találkozni vele, mert nem szeretem, ha van valahol egy nő, akinek tartozom valamivel, vagy nyugtalanít, vagy kívánom a jelenlétét. Az utóbbi esetben legokosabb, ha jelen van, akkor nincs mit kívánni. Szerettem volna Emmi elvinni egy budai vendéglőbe, és addig itatni, amíg - bármiről - igazat mond.

Amikor megszólítottam, meglepetten nézett rám. Úgy látszott, nem ismer meg.

- Miért szólít meg az utcán? - kérdezte nyugodtan. - Talán rosszul van, telefonozzak a mentőkért?! Vagy a házszámot keresi?!

Kissé megrökönyödtem.

- Málnássy Gábor vagyok - mondtam dühösen -, talán csak megismer.

- Ó, hogye! - a homlokára csapott, ami szintén nem éppen nőies mozdulat. - Hogye, maga! Milyen érdekes.

- Hogy kerül ide? - kérdeztem, hogy éppen kérdezzek valamit, mert komolyan bosszankodtam.

- Erről a kérdésről végképp magára ismerek. De ne tegyen úgy, mintha nem tudná, hogy itt lakom.

- Egyáltalán nem tudtam, hogy itt lakik. Magával kapcsolatban semmit se tudok.

A kapunál szembefordult velem. Szemeit összehúzta, hunyorgott:

- Az ember gyanútlanul jön az egyetemről, és ilyen régi ismerőst talál a kapuban.

- Az egyetemről jött? - kérdezem. - Talán mozit akart mondani?! Gondolkozzék csak.

Rám nézett derűsen:

- Szóval a penzióban érdeklődött felőlem. Tehát mégis tudta, hogy hol lakom. Nos, ha ennyire a szíven viseli a dolgot, a következőket kell megmondanom: szeretem a szép, fiatal, izmos

fiúkat, vendégeket nem fogadok, a penzióban jó hírem volt mind ez ideig, egy aranyfogam van, de hátul, és fehér arany, senki se tud róla, csak én és a fogorvosom, tizenkilenc éves múltam tavasszal, és kétféle coctailt tudok keverni. De nem magának. Isten vele.

Eltűnt a kapu alatt, és be kell vallanom, ha mindez egy huszonöt éves fiatalemberrel történik, a dolog inkább kedves, mint kellemetlen. De én, aki minden túlzás nélkül számottevő ember vagyok, ehhez hasonló vereséget nehezen hevernék ki, ma már. Mindjárt felhívtam telefonon a penziót, hogy néhány rövid mondattal figyelmeztessem a fiatal hölgyet arra, hogy nevetlen volt. Ebben azonban egy újabb nevetlensége akadályozott meg. Még ki sem nyitottam a számat, már a nevemen szólított: hangsúlyozva ezzel, hogy tudta, fel fogom hívni.

Szótlanul akasztottam vissza a kagylót. Talán léha és értéktelen ember voltam, aki elpazarolta férfikorát s a benne rejlő értéket. Talán ez a lány: figyelmeztetés volt. Talán még nem késő. Be kell látnom, hogy az ember kénytelen nála gyöngébbek és butábbak társaságát keresni, ha súlyt helyez arra, hogy fölöttük álljon. Az ilyen Emmiket kerülnöm kell, mint a tüzet. Visszaélnék azzal, hogy fiatalabbak; de nem ismerik el, hogy tapasztalatlanok. Egész bensőmben harag és önvád égett, amikor becsengettem Harralyékhoz; de háromnegyed tíz volt már, s a komornyik értésemre adta, hogy a méltóságos úrék színházba mentek.

Hát ennek végérvényesen vége van. Holnap már hozzák a lapok. Ezt is Emminek köszönhetem! - áskálódtam magamban ellene.

- Ezt is neki köszönhetem - mondtam később, már csaknem elégedetten.

*„....Két erős férfikarom - de jó vackotok van benne!
Ó, bár lenne már egyszer olyan szerelem, amely ne lenne.”*

Azt rebegik, hogy a közeljövőben új választások lesznek s én ma, négyesztendei pihenő után, szívesen felveszem a harcot újra. Amennyire indokolás nélkül mondtam le a mandátumokról annak idején, annyira nem tudnám indokolni most, mi vonz le a régi kerületembe ismét.

A pártelnöknél ebédeltem, és szóba hoztam, hogy reaktiváltatom magamat. Régi emlékeket elevenítettünk fel. Most már, hónapok múltán őszintén elmondhatom, milyen viszony fűzött engem a politikához.

Véleményem szerint a politikában minden művészetek között legkevesebb az elhivatott ember. Minden nép csak egyet tud kitermelni. Viszont a politikához mindenkinek van köze, mert csak két eset lehetséges: vagy ő politizál a mások bőrére, vagy mások politizálnak az övére. További két eshetőséget ad az, hogy vannak, akik azért gyűjtenek pénzt, hogy politizálhassanak; és mások, akik azért politizálnak, hogy pénzt gyűjtsenek.

Mindezek ott lebzselnek az Elhivatott Ember körül, és részben azon igyekeznek, hogy keresztülhúzzák a számításait, részben azon, hogy kisajátítsák azokat. Nagyon kevés nagy ember volt, aki erősebbnek bizonyult volna a kis embereknél. A kis emberekben hallatlan erő van, amit annak köszönhetnek, hogy tisztában vannak a saját gyengeségükkel.

Nyolc esztendővel ezelőtt olyan vacsorára kaptam meghívást, amelyen aktív miniszterek vettek részt. Előzőleg egy elkeseredett barátom legénybúcsúján vettem részt, és olyan részeg voltam, hogy nem mertem elmenni a vacsorára. A házigazdának - államtitkár - feltűnt a dolog.

- Ki az az ember - kérdezte a titkárától -, aki nem jött el erre a meghívásra?! Ez az ember vagy kommunista, vagy már a következő kormány tagjaival barátkozik.

Be kell vallanom, hogy akkoriban kezdtem új életet: tízholdas bérletemből éltem. Azt a pár liter bort, ami a szőlőmben termett, magam ittam meg, mert hat fillért kínáltak érte. (Amióta felhagytam a szőlőtermeléssel, hatvan fillérre ment fel az ára.) Az utolsó előtti választások idején az előbb említett államtitkár jött le a kerületbe, és meglátogatott engem is. De olyan részeg voltam, hogy nem bírtak felkelteni.

Két nap múlva lejött a miniszter, és magához kéretett.

- Mondd meg őszintén, mi kifogásod van az államtitkárom ellen?! Nekünk szükségünk van rád.

Zavaromban semmit se mondtam. A miniszter felkelt a helyéről.

- Nos, majd rájövök mindjárt. Őt áttesszük egy biztos kerületbe, teneked pedig felajánljuk ezt a mandátumot.

Röviden ez volt politikai karrierem története.

Pesten egyszobás garzonlakásom van, amit nagyon szeretek. A lakás csupa fém, fa és sima sík. A bútorok bölcsen egyszerűek: egy olyan kor bútorai, amely legalább ezen az egy téren a férfi-ízlést engedte érvényesülni.

Azt hiszem, mindaz, amit eddig magamról és az életemről mondtam, meglehetősen léha és felületes vázlat volt. Ez ne tévesszen meg senkit. Gondolkodásom a gyökeréig ösztönös és antiintellektuális, tiszteletreméltóan és dogmatikusan az, mint Bergsoné. Arra fogok törekedni, hogy eszemet is vizsgálat tárgyává tegyem, amivel el fogom érni, hogy nemcsak a dolgokról lesz tartózkodó véleményem, hanem a véleményemről is. Nem tehetem meg, hogy azonosítsam magamat önmagammal, és magamat állítsam a történelem tengelyébe. Mert lehet bizonyos, hogy a dolgok olyanok voltak, amilyenek én láttam őket, de nem bizonyos, hogy olyannak láttam őket, amilyenek látni véltem. Hiszek a szenvedélyben, amely népeket éppúgy elragadhat, mint egyéneket - de nem akarom elbírálni, skatulyázni vagy magyarázni azt: mert meggyőződése, hogy az Ész merőben alkalmatlan arra, hogy történéseket előidézzon, megakadályozzon és módosítson, előzetes ítéletei pedig annál helytállóbbak, mennél kevésbé igazolhatók valóságos jelenségekkel vagy történésekkel. Szerintem a holt anyag is történelem, a tett is és annak minden további kihatása, egészen a holt tömeg ismétlődő állapotáig. Részt veszek ebben a folyamatban a születésem és halálom közötti időszakkal, de ami ekkor történik, azért nem tartozom felelősséggel olyan embereknek, akiknek gondolkodását a történések irányítják. Érzem és tudom, tudom, hogy ez a lány, akivel véletlenül akadtam össze, képes arra, hogy nevetségessé tegyen. De ha én eleve hajlandó vagyok nevetségessé válni?! Ha én a magam részéről lemondok arról a férfias attitűdről, amely a legtöbb férfi legféltettebb díszé, pontosabban abból áll, hogy bukásaikat titokban, sikereiket pedig nyilvánosan bonyolítják le?! Az a férfi, és az a politikus, aki nem vallja be a balsikereit: megtéveszti az utánakövetkezőket. Kevés olyan jellemű ember van, aki leleplezi önmagát, hogy mások tisztába jöjjenek a veszéllyel.

Nos, nekem feltett szándékom, hogy leleplezzem magam. Kár, hogy nem ismerik azt a nyugodt és egyoldalúan biztonságos felfogást, amely engem eltöltött a nőkérdéssel kapcsolatban. Olyasmiben hittem - a fiatalságomban és erőmben -, ami múlandó; s ez megakadályozott engem, mint mindenkit abban, hogy helyesen és józanul ítélhessem meg a nőket. Amint csak a szegény ember ismeri a boldogság fogalmát, álmaiból: úgy csak a boldogtalan szerelmes érzi a szerelem igazi ízét: azt, amire a kielégülés mindig rácáfol. Nagyon szerencsétlennek éreztem magam, amikor ismét telefonoztam ennek a taknyosnak.

- Halló - mondtam -, Barta Emmi kisasszonyt kérem a telefonkészülékhez. Mondják meg neki, hogy Málnássy Gábor kéri.

Ezt hangsúlyozva, elejét akartam venni, hogy megint diadalmaskodjék, és előre tudjon valamit. Csakhamar felcsendült a hangja a készülékben.

- Már öltözöm - mondta.

- Hogyan?! - kérdeztem. - Már öltözik?!

- Hát nem azért hívott fel, hogy a Margitszigetre vigyen vacsorázni?!

- Nem ragaszkodom a Margitszigethez - mondtam -, de végeredményben tényleg ezért hívtam fel. Azonban megmondom őszintén, hogy össze akarom szidni magát.

- Tegnapelőtt éjjel - felelte - az apám szidott össze maga miatt. Most maga akar összeszidni az apám miatt? Tudja mit! Kezdem unni az egészet.

- Én igazat adok magának, a kedves papája igazán sértő módon viselkedett magával szemben, amikor elküldte a kastélyból. És én meg vagyok győződve róla, hogy ezért maga élete végéig gyűlölni fog engem.

- A gondolatmenete egészen helyes - felelte elismerően. - De miért akart összeszidni?

- Alkalmat akartam adni magának, hogy bosszút álljon rajtam. És maga vonakodik.

- Nem voltam elég utálatos tegnap?! - kérdezte lázas érdeklődéssel.

- Elég utálatos volt - feleltem -, de túlságosan rövid ideig.

Egy darabig hallgatott.

- Értem jön? - kérdezte végül csöndesen.

- Igen, egy félórán belül - válaszoltam.

Hosszú estélyi ruhában várt már. Haját, amennyire meg tudom ítélni, már délelőtt ondoláltatta. Vékony és hosszú volt most, karcsú és sápadt és komoly. Nagy sárga szemei méltóságteljes borzongással tekintettek a világba. Keveset beszélt; „Ó, hogyne!” és „Ó, köszönöm!” Ez volt minden. Megmutatta a szobáját az ajtóból; sok rendetlen könyv, fénykép és palack volt benne, amint futólag láttam. Csak lent, a taxiban lett valamivel beszédesebb. Megkérdezte, hova megyünk?! Legszívesebben egy padon vacsorázna, olyan helyen, ahol sok fülemüle és fekete-rigó van. Az ember elszórná nekik a morzsákat, és füttyrészve szedegetnék. Egyszer hajnalban jött haza egy bálból, tizenhat éves volt, és ilyenek jutottak eszébe.

De bármilyen szamárságot mondott, az embert érdekelte. Néha úgy fecsegett összevissza, mint egy hatodik elemista, máskor meg úgy beszélt velem, mint egyetemi tanár a diákjával.

- Tudja mit? - fordult hozzám felvillanyozva -, menjünk az Angolparkba. Ott vacsorázhatunk is. Az olyan, mint a politikában a hidegterror. Volt egyszer egy fiú ismerősöm, aki az Angolpark kapujában vallott szerelmet nekem, s a kijáratnál szakítottunk. De nem összeveszés volt: ellenkezőleg, meguntuk egymást.

- Helyeslem a tervet - mondtam -, csak egyre kérem: nevezze az ismerőseit fiúk helyett férfiaknak. Nekem rosszlesik ez a megkülönböztetés.

- Inkább magát is fiúnak nevezem; mások előtt.

- Néha rettenetesen vágyom arra, hogy a jövőbe lássak. Szeretném magát olyan öregnek látni, amikor már nem győzi visszarakni a fogait. Akkor kisebb lesz a korkülönbség közöttünk.

A vacsora alatt erős lámpafényben ült. Kimondhatatlanul bájos volt, ragyogó szemeivel, magas homlokával s a csillogó, mosolygó ajkaival.

Hirtelen az asztal szélére fektette a két kezét és rám meredt.

- Maga úgy néz rám - sóhajtotta -, mintha holdkóros lenne. Miért becsüli ennyire le magát?! Rettenetesen utálok már a sok tanulást, és boldog vagyok, hogy olyan férfival vacsorázhatom, akivel felületesen lehet diskurálni.

Megrökönyödve, de tapintattal figyelmeztettem azokra a politikai, gazdasági és filozófiai cikkeimre és füzeteimre, amelyekkel bizonyos nevet vívtam ki magamnak tudományos és írói körökben. Megpróbáltam továbbfejleszteni a bergsoni relativitáselméletet. Az Idő fogalmának lényegéhez mertem hozzányúlni, amit sokáig mindenki óvatosan elkerült! - Szemrehányást tettem neki, amiért alaptalanul csipkelődik. Közönyösen hallgatta.

- Azt hittem, bóknak veszi - mondta egyszerűen. - Olyan nehéz kiszolgálni egy férfi hiúságát. Most már nem is merem a Hullámvasútra hívni.

- Téved - feleltem -, még célba is lövünk majd, és mindenhol lecsúszunk, ahonnan csak lehet. Remélem, van bolhacirkusz. Hat éve nem jártam itt.

Óvatosan kerültük a páfrányosi éjszaka kérdését. Akkor még nem tudhattam, milyen komolyan megsérült Emmi büszkesége, amikor apja olyan kifejezetten hangsúlyozta szolgálai mivoltát. Talán csak rosszleletnek érezte. De bizonyos, hogy előttem és velem akarta levonni ennek a sérülésnek konzekvenciáit. Bár semmi sem bizonyos.

Talán túl fiatalosan is viselkedtem. Emmi visongott a Hullámvasúton: a Hullámvasúton mindenki visong. De: a leghátsó ülésre akart ülni, mert mint mondotta, ott csókolózni lehet. Viszont esze ágában sem volt, és amennyire lehetett, elhúzódtól tőlem. Különböző nagyszabású szórakozásokban vettünk részt, amelyek során én kellőképpen bemutattam erőmet, ő pedig az ügyességét. Az eredmény holtverseny volt. Kipirult, hajának csigavonalai szétszilálódtak; egész testéből friss, vad, remegő élet áradt. A hosszú ruha akadályozta ugyan, de nem feszélyezte: a ritka nők közé tartozott, akik nem adják fel testük önállóságát a ruháikkal szemben. Az ilyen test nem ismeri a belenyugvást, vad és önző és összeférhetetlen. Az ilyen nő nem öltözködhetik másképp, mint tűrhetően. De voltaképpen sehogy se szabadna öltözködni. Idővel azonban teljesen elmerült a tömegszórakozások lázas áradatában: néha meg tudtam volna fojtani, hogy észrevegyen. Időnként, valami játék közben, halkán felsikoltott, és olyankor megállapítottam, hogy sohase ismertem nőt, aki ilyen meztelenül és felháborítóan és főleg ennyire halkán tudott volna sikoltani. És sajnos, ennyire ok nélkül.

Mikor hazafelé mentünk egy másik kocsiban, az ellenkező ablakon bámultam kifelé, vagy az ölében fekvő tárgyakat - kesztyűt, retikült, ajándék-babát - rendezgette, közönyös arccal. Olcsó és hitvány baba volt, amit valami golyódobással nyert. Amint erre a babára néztem, valami kiábrándulás-félet éreztem. Valahogy olcsónak és nevetségesnek tűnt az egész dolog, ez az este, ez a lány és minden. De nem tudtam megfogni ezt az érzést: csak átsuhant rajtam. És amikor azt kérdezte, nem fényes-e az orra, mert elvesztette a púderét: megint valami reménytelen és csapnivaló szánalom húzta össze a szívemet. Hiszen ennek a lánynak és minden lánynak a világon a nagyravágyás az egyetlen igaz és bensőséges ösztöne és hajtóereje. Nem véletlen, hogy mindig olyan nőt szerettem, aki gazdag volt, vagy a gazdagság látszatát tudta kelteni, vagy másvalamiben állt felettem. Le kellett győződnöm, utol kellett érnem: ha csak lehetett, megaláztam, különben nem éreztem és nem hittem, hogy szeret. Az ég őrizzen meg az ilyen szerelemtől, amelyben sajnálnom kell valakit; sajnálnom, miközben bolonddá tart, és minden lélegzetével fölém kerekedik.

- Nagyon köszönöm, hogy elvitt - mondta a kapuban -, bizonyosan meg akart vigasztalni a páfrányosi kalandomért. Olyan kitűnően mulattam, hogy nem is tudom, magával mulattam-e jobban vagy magán?!

Ilyenkor például nem tudom sajnálni.

*„Csillog s vidám a térzene.
Csillog s vidám a szemed.
Gondolj rám onnan messziről.
Vajon megérezem-e?!*

*Egyre másébb vagy mindig.
Egyre másébb vagy néha.
Nagyon messze vagy innen.
Nagyon kicsi és léha.*

*Hiába voltál csöndes.
Hiába voltál forró:
Én neked sose hittem.
Azért maradtam itten.”*

Az események lázas sietséggel követték egymást. A történetek úgy érezték - már jó előre -, hogy hamarosan meg kell történniük. Ezen a napon az angol külpolitika a tizenhetedik kísérletet tette a béke megmentésére. Azonban sajnos az egész világon egyetlen ember se található, aki úgy akarná a békét, hogy semmit se kívánna érte. Természetesen egyetlen nép se. Finom kosztümszövetek érkeztek Londonból: meleg és hosszadalmas beszédek hangzanak el olyan szónokok szájából, akiket nem kérdezett senki. Egy örült kiszabadul a gyógyintézetből, vezércikket ír; hallatlan ravaszsággal belopja a Matinba, és óriási feltűnést kelt szokatlan, világos következtetéseivel. Egymillió-kilencszázhatvanezer szerelmespár fogadkozik egymásnak ezen a napon, hétmillió és ötvennégyezer-százkilenc szakítás történik; másfélmilliárd ember éhes, ötszázmillió étvágytalan. Építik a Boráros téri hidat. Az egész termést elveri a jég. Ezen a napon Budapesten hetvenegy olyan gyerek születik, akinek nem kellett volna születnie. És húsz olyan gyerek nem születik, akinek meg kellett volna születnie. Erre a napra szokás szerint azt mondjuk: péntek - de mondhatnók azt is, hogy szódabikarbóna. Igazán csak felfogás és bátorság dolga. Ezen a napon felkerestem a szabómat, hogy két új öltönyt rendeljek nála. Pedig a jégverés igen sötét gondolatokat ébreszt bennem a jövőre vonatkozóan. De én passzív lélek vagyok; szeretem, ha a szabó mértéket vesz rólam, szívesen adom át magam annak a bizsergető érzésnek, hogy fontos okból valaki negyedórát babrál rajtam.

Ezen a napon megálltam egy sarkon, a virágoskofa előtt, akit eddig sohasem vettem észre. Vásároltam egy csokor virágot, ami felesleges és ronda volt. Délelőtt az Egyetem utcában találkoztam Emmivel; egy könyvkereskedésből jött ki. Ez igazán véletlen volt, és véletlen volt az is, hogy a kávéházban, ahová beültünk, megcsókolt. Megcsókolt, és aztán riadtan és bámulva nézett rám, mint aki új földrészt fedez fel. Azóta lelkiismeretfurdalásom van: mit akarok, mit akarhatok ettől a lánytól, aki tiszta, szép és fiatal; és elsősorban olyasvalakire van szüksége, aki rendet hoz az életébe, és súlyt és jelentőséget ad neki! Csakhogy talán épp ez a lelkiismeretfurdalás - nevetséges, ugye, egy csók miatt! - épp ez fokozta a boldogságomat. És ezzel a csokorral a kezemben, amelyről nem győztem lerázni a port: szerényen elmosolyodtam az utcán. „... Vajon miért tette ezt?! - gondoltam - ...és miért éppen velem!?”

Ijesztő dolog azon töprengeni, hogy miért éppen én, miért éppen te, miért éppen ő. Megtörtént, és kész. Csak az a szomorú, hogy ami megtörtént, az már soha többé nem fog megtörténni. De hát nem erről van szó.

Az ember ilyenkor a kapott csók tudatában, de túlbecsülve annak jelentőségét, egyedül bolyong. Továbbá töpreng. Vajon hibás-e az ember erkölcsi felfogása, ha belehajszol egy húszéves lényt ilyen kávéházi csókba?! - vagy egyszerűen a modora hibás ebben?!

Az ember füttyörészve jár az utcán: ami olyan, mintha az utcán eszik.

Az ember elítéli önmagát. Azonban mindjárt fel is menti.

Végre is, az embernek vagy modora van, vagy erkölce. Az erkölcsös emberek modortalank. A középút arany, de jelenleg javítás miatt el van zárva a forgalomtól. Az ember nem utasíthatja vissza Katalin cárnőt, ez modortalanság volna. Az erkölcstelenség bűn. A modortalanság erkölcstelenség.

Ez a benső vívódás korai volt. Az ember korántsincs abban a helyzetben, hogy bármit is visszautasítson. De a fantázia mindig eggyel több lóerős, mint a valóság. A valóságban huszonnégy óra telik el egy nap alatt. A fantáziában huszonnégy nap telik el egy óra alatt.

Az ember a Korzóra megy, ahol süt a nap. Leül a padok egyikére. Olyan a nyár ezen a napon, mintha tavasz volna. A padon még valaki ül. Egy öregedő hölgy, aki olyan, mintha fiatalodna. Kihívóan néz az emberre. Ebben nincs semmi rossz. Régen azt hitték, hogy ledér nők néznek kihívóan. Tévedés. Ledér nők behívóan néznek.

Az ember elfordul. Az öregedő hölgy sóhajt. Összezsugorodott sárga levélkék esnek a fákról. Ha valaki észrevette ezt, azonnal látnia kellett, hogy mély nyár van, és nem tavasz. De ki vesz ilyesmit észre? Az emberek naptárba néznek és nem fákra. Baedekerbe és nem épületekre. Kritikát olvasnak és nem könyveket.

Furcsa: az ember eddig észre se vette, milyen komoly különbség van a férfi és nő között. A férfi, ha kétségbeesik, a haját tépi. A nő a szemöldökét. A férfi, ha beleszeret valakibe, leveleket ír neki. A nő, ha leveleket ír valakinek, beleszeret. A goromba férfi üt. A goromba nő sír. A szelíd férfi simogat. A szelíd nő sír. A férfi féltékeny. A nő irigy. A férfi a kapott csóknak örül, a nő az adott csóknak. A férfi egyetlen estén se mondja el, mit csinált egész nap. A nő elmondja, mit csinált egész nap. De nem azt csinálta.

Mielőtt megcsókolt, Emmi elmondta a nap történetét. Némelyik pillanatban úgy éreztem, igazat mond, bár képtelen voltam hinni neki. Máskor hittem, pedig éreztem, hogy hazudik. Valami mindig zavart. Túlságosan szavahihető volt ahhoz, hogy igazat mondhasson. Meglepett, hogy kéretlenül referált valamiről, holott feltehettem, hogy érdekel.

Érdekes: nem tudom szó szerint elmondani, amiket mondott. Pedig magamban gyakran idéztem azoknak a szavait, akiket szerettem. De Emmi! - hiszen alig ismerem. De kérem, férfiak, jegyezzük meg ezt: lehet valakit szeretni, akit nem ismerünk. De nem lehet valakit ismerni, akit szeretünk.

Egy húszesztendő lány, másodéves filozopter, aki bölcséleti úton jut el a szerelem reménytelenségének elvéhez - megérdemelné, hogy olyan kapucinert kapjon, amelynek íze van.

- A törzskávéházban - gondolta Emmi - rosszabbul szolgálják ki az embert, mint egyebütt. Az embernek nem szabadna másodszor bemenni ugyanabba a kávéházba, mint ahogy minden vétek csak addig szép és megbocsátható, amíg másodszor el nem követem.

Ami Galileit és szamoszi Arisztarkhoszt illeti, mindegy, hogy valamely igazság kinek a szájából hangzott el először. A lényeg az, hogy az emberiség, ez a csorda, sem először, sem másodszor nem hiszi el. Mire elhiszi, addigra kiderül az igazságról, hogy tévedés volt. Ez teszi a relativitás elvét fontossá.

A fiatalemberek szemtelensége ellen Emminek semmiféle fegyvere nem volt. Hacsak az nem, hogy a mai fiatalemberek egyáltalán nem szemtelenek. A mai fiatalemberek nagyrészt nem ismerik a női nemet, legfeljebb annak néhány akkreditált követét a sajtóból s néhány diszkreditált követét az utcáról.

A mai fiatalemberek kissé gyámoltalanul járnak nőtársaik között, akik mindent tudnak róluk. Az elmúlt századokban leánykánk egészen hiányos vagy késői felvilágosításban részesültek, s az új világ hajnalán féktelen mohósággal vetették magukat arra az illegitim tudományra, amelynek könyveit régebben csak akkor olvashatták, ha más lapozott.

Eljutottunk a humanizmus egy kései újjáébredéséhez, amely csaknem kizárólag a nők ügye, s rájuk vonatkozik, s amelyet feminizmusnak is nevezhetnénk, ha ez sajnos nem jelentene egészen más valamit.

Most aztán az a helyzet, hogy mialatt a hölgyek felvilágosították egymást - esetleg önmagukat -, addig bizonyos tünetek mutatkoztak az emberi társadalom minket érdeklő részében. E tünetek egyike az, hogy a fiatalemberek nem tudnak elhelyezkedni benne. Ennek folytán nincs pénzük. Miután nincs pénzük, nem tudnak önzetlen szerelmet vásárolni. Éppen ezért nem áll módjukban olyan egészséges úton-módon megismerni a nőt, amilyennek például egymás gyakorlati és alapos megvizsgálását tartom. Ennélfogva a fiatalemberek egy tekintélyes része éppúgy a fantáziájára van utalva e téren, mint régebben a leánykák voltak. S a fantázia - bár Demokritosz szerint egyedüli megbízható érzékszervünk - mégsem ér fel megbízhatóság szempontjából azzal a tapasztalattal, amelyet egy hároméves és kimerítő szerelmi viszony nyújthat.

Az a fiatalember, aki szürke kalapban, himbáló léptekkel közeledett Emmi felé, most éppen szavakat keresett. Szavakat, amelyek a karcsú, középtermetű fiatal hölgy számára kinyilatkoztatást és bűbájt jelentsenek. Azonban ezt mondta:

- Bocsásson meg, nem akarom molesztálni...

Emmi megfordult, és nagy, sárga szemei utánozhatatlan fölénnyel tekintettek a vörösképű fiatalemberre.

- Hát ha nem molesztálni akar, akkor mit akar?!

A fiatalember végképp zavarba jött. Egyik lábán állt, a másikat himbálta. Emmi részvevően nézett rá:

- Ha talán rosszul érzi magát, szívesen hazakísérem.

A fiatalember teljesen elképedt, megfordult és az Apponyi tér felé sietett. Emmi valamivel később megpróbált visszaemlékezni az arcára, de nem sikerült. De nem is erőltette a dolgot.

Sokan azt mondják az olyan lányra, amilyen Emmi, hogy kiegyensúlyozott. Én nem mondom azt. Például megáll egy építkezésnél, és nézi a nyers téglakon rezesen csillogó napfényt; a munkásokat, akik közül némelyik fütyörészik, némelyik azonban nem.

Egy kiegyensúlyozott ember nem bámészkodik épülő házak előtt, mint ahogy okos portréfestő nem fest embriókat.

De Emmi egyénisége sok mindenből tevődik össze. Az épülő háztól könyvkereskedés kirakata elé megy. Azután vásárol valami Montaigne-fordítást. Sokat kell tanulnia (talán így gondolta), hogy soha fel ne ébredhessen benne az alacsonyrendűségnek az az érzete, amit esetleg apjától örökölt. S ami rosszabb, sokkal rosszabb, mint a szegénység.

Én nem hiszem, hogy ilyesmit örökölt volna. Talán sőt.

Egy időben gyakran vacsoráztam Battaival. Sohase tudtam megtartani azokat, akiket szerettem. Viszont akit utáltam, az mindig megmaradt. Battaihoz ilyen hosszú és bensőséges utálat fűzött, amit a jó ember csak egy módon tehet jóvá: ha eltitkolja.

Iskolatársak voltunk. Az emberek szerintem túl nagy jelentőséget tulajdonítanak az ilyesminek. Amikor Battai kisbankja az emlegetett cégek közé emelkedett, Battai így szólt hozzám:

- Magából lesz valaki mellettem. A jelenlegi pénzügyminiszter is mellettem lett valaki. Azonban akkor, amikor szükségem lett volna rá, gondosan elkerültem. Ez nem éppen spártai jellemvonás. Ez butaság.

Időközben a bankok magukba szívták az országot. Azt az ötletemet, hogy a bankok ma már a lovagvárak helyét töltik be: több ízben kifejtettem. Iparosok, kereskedők, polgárok száradnak el körülöttünk, mint régen városok és várak körül. Egyelőre fizetik a sarcot, de a régi városok végül is megették a várakat. S most ebben a többé-kevésbé polgári világban új, belső várak nőttek, és már félig megették a városokat. Megeszik a földet, a kisembert, a nagyembert és sokszor egymást. Terjednek, mint zsírgyűrűk a levesen. Reménytelen mégis figyelmeztetni bárkit, hogy minden elmúlik egyszer. Ez az egyetlen, amiben senki se hisz.

Battai bankja kisbank maradt, amelynek javát megették a nagybankok, a magot pedig kiköpték. Ez a mag, ez volt Battai üzlete. Fixet kapott, és a kapitalizmus áldozatának érezte magát. Mindenfelé hirdette ezt, csak nekem nem merte mondani.

Míg én tíz korsó sört ittam egy este, egyetlen pogácsa mellé, addig ő tíz pogácsát fogyasztott, egy korsó sörrel. Ez volt a lényegi különbség köztünk.

Amióta Emmi ismertem, ez volt az első estém, amely teljesen Emmi nélkül múlt el. Egy kollegájával töltötte az estét. És Vince sürgönyözött értem. Meglehetősen ráneveltem az embereimet, hogy minden csekélységért hozzám forduljanak. És most recsegett-ropogott a gazdaság. Én pedig itt ülök Battaival.

De meg kell várnom a reggelt. Tudnom kell, hogy érezte magát Emmi nélkülem. Ennyire képtelen voltam rosszhiszeműen gondolkodni a lehetőségekről. És Battai észrevett rajtam valamit. De azt hitte, a közelgő választások miatt vagyok zavart és tépelődő.

És másnap sem utazhattam haza. Ezúttal igazán nem Emmi volt az oka, hogy ittmaradtam, hanem Kusoczky, aki az Idegenforgalmi Bizottság tagja, velem együtt. Kora reggel telefonozott a lakásomra, és kért, hogy keressem fel a hivatalában délelőtt.

Hát arról volt szó, hogy Carol Morgan, a világhírű filmszínésznő Bécsben van, és a Bizottság táviratilag hívta meg Pestre. Felkértek, hogy kalauzoljam, hivatalosan is meg nem is: a főváros nevében lássam vendégül, mint aki erre a legalkalmasabb vagyok. (A többi jelöltet a feleség nem engedte.) Az első gondolatom az volt, hogy Emmivel találkozni nem lesz időm. A második gondolatom: hogy Carol Morgan éppolyan fogalom nálunk, mint Joan Crawford, s hogy Emmi okvetlenül meg fogja látni a közös fényképünket valamelyik lapban.

Délben tehát beültem a rendelkezésemre bocsátott Minervába, s míg a rikkancsok az észak-afrikai háborús készülődéseket ordították körös-körül, én elégedetten és zavartalanul hajtattam a Keletibe. Carol Morgan egy spanyolos külsejű, de csöppet sem temperamentumos úr kíséretében érkezett, minden várakozáson felül kedves volt hozzám, és megkért, hogy ebédeljek vele. Annál könnyebben ígértem ezt meg neki, mert hiszen éppen ugyanerre akartam kérni.

Carol Morgant én is több filmben láttam már. Meg kell mondanom: érdekes, bennem is, de úgy látszik, mindenkiben van valami kis lázas érdeklődés egy ilyen világszerte ismert nő-személy iránt. Érteném, ha egy darab Hollywoodot hozott volna magával, de azt hallom, hogy Los Angelesben is autogramot kérnek a prominensektől.

Estére tudtam az élettörténetét, és azt hiszem, hogy nincs semmi egzotikum. Semmi sem izgató benne, csak a világsikere.

Magas, fekete nő, erősen hasonlít arra, akinek a filmjein látjuk. Alakja pompás, mint minden amerikai görle; semmi rendkívülit nem érzek rajta, semmi mást, mint a világsikerét. Ezt háromszáz, háromezer, harmincezer hasonló leány közül éppen ő érte el, találta, nyerte vagy érdemelte? - és ez az érdekes benne, csak ez. Jellemzően amerikai: anyja spanyol lány volt, az ő családi neve azonban Breyer Adrienne. A társaságában levő úr a férje. Valószínűleg azért hozta magával, mert olcsóbb, mint az amerikai hordárok.

- A Margitszigeten vacsoráztunk, és ekkor támadt az a megbocsáthatatlan ötletem, hogy Emmi is meghívom ide. Telefonon beszéltem vele.

- Ismeri Carol Morgant? - kérdeztem.

- Nem megyek moziba - felelte. Felvilágosítottam róla, hogy nem moziról van szó. A filmszínésznő személyesen van itt, és most megismerkedhetik vele.

- Igen?! - felelte vontatott hangon, és mindjárt bejelentette, hogy jön. Már láttam, mi a haditerve: nagyon közönyösen viselkedni a filmsztárral szemben. Persze ha Clark Gable lett volna! Később majdnem elfeledkeztem Emmiről. Mindig visszatért bennem ez a kérdés: mi a siker?! Ezt az asszonyt három éve ismerjük. Természetesen már a legelső filmje tetszett nekünk. De miért és hogyan?

Nevezzük sugárzásnak, Itnek, nevezzük Carolnak, nevezzük charme-nak, okoljuk a hódító illatát, szemtelen kis grimaszait - tetszett nekünk. Az ő élettörténete az, hogy tetszett nekünk. Mégis több fázisa van az életének, aszerint, hogy kinek hogy tetszett. Tizenhat éves korában szürke zakót, szűk szoknyát, nyerselyem inget és zöld nyakkendőt viselt, minden férfinak a szemébe nézett, olyan rosszul teniszezett, mint egy gigoló, és olyan rosszul táncolt, mint egy teniszbajnok. Egyáltalán, csak bajnak jött a világra. Úgy nőtt és erősödött, hogy a ruha szinte elrepedt rajta. Ebben az időben egyetlenegy férfinak tetszett. Az egyetlen férfi úgy szerette Adrienne-t - akkor még így hívták -, mint negyven más férfi, mint negyven spanyol férfi, mint negyven szerelmes férfi. Adrienne szíve egész melegeivel unta és gyűlölte Jacket - haragudott rá, felelőssé tette érte, hogy miért pont egy ilyen ifjanc képviseli vele szemben a hódoló férfinemet. Adrienne minden férfival flörtölt, aki a keze ügyébe került, de a férfiak nem flörtöltek vissza, nem viszonozták érzéseit, és hanyatt-homlok menekültek a keze ügyéből. Csak Jack tartott ki mellette abban a boldog és hülye hitben, hogy a nő szerelmét arról lehet biztosan felismerni, hogy titkolja.

Tizennyolc éves korában meleg, puha és túl asszonyos ruhában járt - úgy teniszezett, mint egy teniszbajnok, és úgy táncolt, mint egy gigoló, és három férfinak tetszett. A három férfi majdhogy késhegyre ment érte - hárman összesen úgy szerették, mint negyven öregedő spanyol torreador. Adrienne-nek jólesett a három férfi, úgy érezte, hogy az élet célja: más nőktől elvenni a férfiakat, és a férfiaktól elvenni más nőket, és valósággal gyűjtötte, keverte, számolta, spórolta, halasztotta ezt a három férfit. Minden este fehér ágyában hanyagul és fontoskodva töprengett, hogy melyiküket válassza; mialatt ők hárman bánatukban kisebb színésznőkkel mulattak.

Húszéves korában váratlanul gyönyörű lett. Fehér selyem tapadt hosszú alakjára, ami a legmerészebb, a legszebb szépséget revelálta. Férjhez ment egy szalámigyároshoz, aki nem mert hozzányúlni, mert félt attól a tizenkét férfitől, aki állandóan körülötte lebzsel. Vad hajsza indult az asszony kegyeiért. A fregattkapitány azt mondta neki, amint négy szemközt maradtak:

- Adrienne, megőrülök, ha nem lesz az enyém!

Eredménytelenül. Az atléta azt mondta:

- Adrienne, maga az asszonyi szépség élő világrekordja.

Az író:

- Adrienne, maga egy nagy-nagy csoda. Csoda, hogy így kibírja a saját közelében. Csoda, hogy nem öszül meg az izgalomtól, ha a tükörbe néz. Maga egy forradalom, egy világválság. Magát állami hatalommal meg kell csúnyítani. Ez disznóság, hogy valaki ilyen, ilyen szép legyen.

A diák:

- Adrienne, maga nem szeretheti ezeket az öntelt tankokat. Maga csak egy megértő lelket szerethet. Egy jó barátot. Egy idegembert. Egy szívembert. Engem.

Adrienne mindent meghallgatott, de nem hallgatott meg senkit. Egyszer azonban jött egy kis sánta, vékony, ügyefogyott ember, és nézte, nézte Adrienne-t, kissé elégedetlenül. És mindössze ennyit mondott:

- Magának elég jó filmarca van.

És Adrienne csomagolt, és ment a kis sántával, mint akit hipnotizáltak.

Két esztendő alatt ő lett a Nagy Nő, akihez kicsit hasonlítani elég volt, hogy valaki gazdagon mehessen férjhez. Harminchatmillió férfi volt belé szerelmes. A harminchatmillió összesen majdnem úgy szerette, mint Jack annak idején. Carol - most már igazán Carol - olyan gazdag volt, mint egy azték hadseregszállító, és olyan gögös és büszke, hogy nem talált férfit, akit csak egy csókjára is érdemesíthetett volna. Egyedül élt egy képzeletbeli üveghegy tetején, és barátságtalanul mosolygott, mikor egy férfi azt írta neki, hogy három hónapja egy fényképén alszik, egy fényképével takarózik, az autogramjait eszi, és összesen tizenegy liter könnyet sírt el utána, amit hivatalosan lepecsételt palackban mellékelten küld. A lepecsételt palack a Metro-Goldwyn filmpaloták egyikében látható, az előcsarnok üvegfala mögött.

Tavaly, legnagyobb sikereivel egyidőben, már csak egy argentin kefekirály és nyolc házasság-szédelgő udvarolt neki. Az egyik aztán el is vette feleségül. Agyonsanyargatott teste nem kívánta a szerelmet, de szüksége volt egy férfira, aki a személyzetet kordában tartsa, és aki mindig jelen legyen, ha ki akar dobni valakit, és aki ne intrikálhasson ellene, ha kidobta. Azt az édes, érzéki és néha groteszk mosolyt, amit a világ imád, soha más férfi az arcára nem tudta csalni, mint rendezője. Volt egy idő, amikor rájött, hogy csak a jótékonyosság áll jól neki. Jótékonykodott, néha meghatóan, néha botrányosan és néha sehogy. Tíz év múlva senkinek sem fog tetszeni, és azt hiszi majd, hogy igazságtalanság történt vele.

Mindezt tudom. Látom és értem és tekintetbe veszem. De! De amit Emmi művelt, az mégis sok. Emmi okos, csinos és fiatal. Ezt tudom, persze. Dehát az egész terasz, írók, grófok és politikusok, dámák és urak: mindenki Carol Morgant nézte. Igyekeztek elkapni egy pillantását, meghallani egy-egy szavát, elmenni mellette. Nézték izgatottan és irigyen, kíváncsian és jó, indokolatlan tisztelettel. Dehát semmi sem indokolatlan, ami van. De Emmi, amint megér-

kezett a tegnapelőtti estélyiruhájában és leült: fölényesen és vállveregetően nézett erre a világ-hírű asszonyra; valósággal jóakaratóan beszélt vele. Szenttelenül kedves volt hozzá; elnéző.

Utóvégre amit nő elérhet, azt elérte ez. A férfi, akármilyen fiatal és büszke, mindig tiszteli az eredményt. De ezek a nők, ha leülnek, bármilyen különbség legyen köztük, szemeik farkas-étvágygal vetik magukat a másik testére és arcára. És szemérmetlen szemtelenséggel hangoztatják külsőséges előnyeiket. Csak egymás szépségét, kedvességét és kíváncsi voltát nézik, mérlegelik és bírálják. Lehet, hogy nem is így van, de hát valami okot kell keresnem. Valósággal kínos volt nekem Emmi fölénye. És Carol kíváncsian és érdeklődéssel vizsgálta ezt a taknyost. Carol talán életében nem volt szerényebb, mint most: és Emmi bizonyosan sose volt szemtelenebb és pöffeszkedőbb. Természetesen el kellene mondanom a beszélgetésüket. De hát angolul folyt, és azt nehezebb megjegyezni, pláne nekem. Carol Morgan odáig jutott önmaga szándékos lekicsinylésében, hogy megkérdezte: milyen modell az Emmi ruhája. És Emmi úgy fogadta ezt, mint jogos hódolatot.

Innen egy mulatóba mentünk. Szerencsémre a színésznő elég sok pezsgőt ivott ahhoz, hogy mulatni tudjon Emmi. Magamban mégis az volt az érzésem, hogy ha titkolja is, de bosszankodik.

És amikor hazavittük, Emmi valóságos szóáradatban tört ki, úgy dicsérte! A szépségét, kifogástalan viselkedését s a belőle áramló varázslatot. Ez a hazugság legmagasabb iskolája; én már mindig csak bámulni fogom Emmi. Vagy talán minden nő ilyen?! Ismertem sokat, közeli is; de mind azt mondta:

- Én kivétel vagyok.

Tehát talán fogalmam sincs semmiről. A Bertalan utcában állt az autó, és benne ültünk egy darabig.

- Tegnap ismét az Angolparkban voltam - mesélte -, azzal a kollegámmal, akit említettem. Magas, szőke és nagyon szabadelvű fiú.

Ásítottam.

Emmi mérgesen nézett maga elé. Láthatóan fáradt volt, és nem jutott eszébe semmi, amivel bosszúságot okozhatna nekem. És ez bosszúságot okozott neki.

- Szóval holnap hazautazik? - kérdezte.

- Igen.

- Aratás - mondta csöndesen.

- Az idén összejött minden. Lehet, hogy félig tönkrementem. Amim van, annak lement az ára, amit vennem kell, annak fölment.

- Ó, bár egészen tönkremenne! - mondta közvetlenül és őszintén. Fél szemmel felém pislogott.

- Sajnos, nem tudok hinni magának - feleltem -, ha az ilyesmi a szívéből jönne, akkor nagyon elégedett lennék.

- Mivel?! - kérdezte ajkbiggyesztve.

- Szeretném, ha megbízhatóan gyűlölné. De magában talán nincs kitartás.

Felemelte a bal karját, és átkulcsolta a nyakamat. Nagyon meglepett ez a mozdulat. Meg se moccantam; olyan közeli, valóságosan, szeretetre méltóan, pihegve ült mellettem. És a karjának nem volt semmi súlya.

- Jön fel a nap - mondta -, hajnalodik.

- Mit csinál nyáron? - kérdeztem.

- Gyalogtúrára indulok. Vagy a Balaton körül, vagy Páfrányosban: ha maga nem lesz otthon.

- Majd elköltözöm.

- Jó.

Mindezt komolyan és megfontoltan mondta. Egyszerre kiugrott a kocsiból, végigsimította ruháját. Megnyomta a kapucsengőt. Nagy sárga szemei tágra nyíltak.

- Ilyenkor az ember úgys csak banális dolgokat tudna mondani! - jelentette ki.

- Milyenkor?! - kiáltottam utána. De hiába; már eltűnt a kapu alatt.

Hogy tényleg beleszerettem Emmibe, ezt nem magamtól tudom, nem is tőle. Ilyesmit csak nőtől lehet megtudni, de sohase attól a nőtől, akit az ember szeret. Ez természetes.

Hogy előbb visszajöhessenek Pestre, már az éjjeli vonattal elindultam haza.

A pályaudvaron könyvet vásároltam, afféle úti olvasmány, ami nem azért úti olvasmány, mert úton kell olvasni, hanem olyan, mintha úton írták volna.

Beültem egy másodosztályú fülkébe, felraktam a lábamat az ülésre, szivarra gyújtottam, és alig vártam, hogy a könyv ötödik oldalán elaludjam. Egy ilyen fülke nagyon hasonlít a férfi életéhez. Az ember felrakja a lábát, megkísérli modortalan és durva módon elfészkelni magát a lehetőség nyújtotta helyen. Akkor aztán belép egy nő, és az ember egyensúlya felborul, ki-felé finomabb lesz, belül azonban dültebb; ügyefogyott és bizonytalankodó.

Amikor a nő belép a fülkébe, akkor meg kellene húzni a vészféket, kiugrani az ablakon, vagy más ilyen magától értetődő dolgot cselekedni. Ehelyett az ember a kabátja hajtókáját húzza meg, s a szivart dobja ki az ablakon. És mit kap érte?!... A legjobb esetben semmit.

A nő belépett. Magas, fekete nő volt, a rossz világításban is szépnek tűnt. Böröndjét, amelyet elleptek a Hotel Bellevue-k, Beau Rivage-ok, Ritzek és Exelsiorok színes cédulái, felsegí-tettem a hálóba. A nő leült, keresztbe rakta lábát; ez a bemutatkozás a nő részéről. A láb ki-domborodik, meglendül egyik a másikon; az ember rámered a lábra.

A nő szebb volt, mint Emmi. Különösen a szájára emlékszem: érzéken, panaszosan és oda-adóan ívelt száj volt. Olyan volt, mint egy piros, remegő kérdőjel. Az első pillantásban mást nem is lát az ember az ilyen nőből, mint a száját. A száj a cégére. Gyönyörű száj; sokkal szebb, mint Emmié.

A nő szemei is szebbek. Nagy, barna, sejtelmes, félig eltakart szemek. Emmi szemei különösek, csillogóak: csiklandoznak. Ezek a szemek, a nő szemei felhabzsolnak mindent, ami az útjukba kerül.

A nő barátságosabb, mint Emmi. Ha Emmi ülne itt, felajánlanám neki a könyvet, amit útra vettem.

Emmi visszautasítaná. Kinézne az ablakon, mereven. Később szó nélkül elvinné a könyvet és kiolvasná.

Ez a nő kissé fájdalmas, ívelt szájával hálásan mosolyog, biccent, elveszi a könyvet, és maga mellé fekteti, az ülésre.

- Hova utazik? - kérdem. Szívesen felel, már nem emlékszem, milyen állomást mondott. Beszélgetni kezdtünk.

A nő kellemes társalkodó volt, de olyan forró, asszonyos volt minden mozdulata, olyan megtört és izgató a hangja, hogy nem is figyeltem a szavai jelentésére.

Becsuktam az ablakot, nehogy megfázzon. Finom és eredeti emprimé-ruhájában minden mozdulatánál minden izma megrezzent; arca minden ízében élt, lelkesedett és lelkesített.

Félóra múlva összebarátkoztunk. Nem akarta megmondani, kicsoda, mert úgyse találkozhatunk.

Később azt mondta, jó volna, ha aludnánk. Megkerestem a kalauzt, öt pengőt adtam neki, bezárta az ajtót, és mi elfüggönyöztük.

Ekkor kezdett derengeni bennem, hogy a nő nemcsak szebb és izgatóbb, mint Emmi, de sokkal elérhetőbb is. És ez a felismerés csodálatosképpen nem párosult kellemetlen mellékgondolatokkal. A nő - Annie volt a keresztnéve, ha igaz - finom, művelt és tartózkodó volt. Mintha akarata ellenére sugározna belőle az a különös vonzerő, ami tele volt ígérettel.

- Olyan különös - mondta egy háromnegyed óra múlva -, hogy ennyire megértjük egymást. A férjemet éppen az választja el tőlem, hogy túlságosan szeret: pokolian féltékeny. A féltékenység a szerelemből fakad, és felemésztí a szerelmet.

Végigdőlt az ülésen. Meleg volt, pihegett, lehunyta a szemeit. A vonat éppen elhagyta az egyik állomást, zakatolni kezdett. Áthajoltam a két ülés közén, és megcsókoltam a száját. Már egy órája néztem a száját, és meg kellett csókolnom végre. Nyakam köré fonta puha karjait, szemeit lehunyta, egész teste dúltan, hevesen, hirtelen megremegett.

Ám háromnegyed órával később felraktam lábamat az ülésre; szivarra gyújtottam, és Emmiről meséltem neki. Magam se tudom, hogy történt. Tulajdonképpen attól kezdve, hogy Annie belépett a fülkébe, élt bennem a tudat alatt a vágy, hogy Emmiről beszéljek. Olyan hirtelen és perzselő kalandban volt részem, mint még soha, és mégis, amint itt ültem, s a duzzadt, agyoncsókolt szájra figyeltem gondtalanul, egyre a fülemben zakatoltak Emmi érdes és száraz mondatai, és a filmsztárral kapcsolatban beszélni kezdtem róla, és egyszerre azon vettem észre magamat, hogy már régóta beszélek... sőt, talán lelkesen, áruló módon igyekezve kellő képet nyújtani róla.

Annie felkönyökölt, és mély, barna szemeivel barátságosan és biztatóan nézett rám. Időközben kérdezett egyet-mást és bólogatott, úgy láttam, nem untatom.

A vonat lelassított, és én még mindig Emmiről beszéltem. Leemeltem a táskáját, miközben azt mondtam, hogy Emminek sárga szemei vannak és ez olyan, mintha párduc volna vagy puma.

- Csakugyan - mondta az asszony az ajtóban -, és régóta ismeri Emmi?!

- Nem - mondtam, és mindjárt részletezni kezdtem megismerkedésünk körülményeit.

Bólintott.

- Maga hülye - mondta meggyőződéssel, és kilibbent az ajtón. Csak testének forró, dús illata maradt itt még percekig.

Vince még ébren volt, amikor megérkeztem. Vele is megpróbáltam Emmiről beszélni, de ez szemmel láthatóan kínos volt neki.

Valamit tenni kellene. Belátom.

*„...Emlékezz kékszemű Ingére,
akinek kék szemei voltak,
És aki úgy tett, ahogy parancsoltak.*

*Emlékezz Katalinra, akinek hideg bőre volt,
és még hidegebb, mióta holt.
Mielőtt új szeretőd álmát feldúlod:
Emlékezz a múltra, mely elmúlt.*”

Már este ismét Pesten voltam. Amit lent láttam, jobban elkésérített, semmint azt ki tudnám fejezni. Bár hiszen agrárállam vagyunk, talán erről is beszélhetek. Nemrég még legfőbb örömöm és büszkeségem volt a tehenészet, amely napi kétezer-ötszáz liter tejet adott. Ma ráfizetek, mert olcsóbban kell adnom a tejet, mint amennyibe a takarmány kerül. Mégis fenn kell tartanom, a trágya miatt. Csupa ilyen manőver lett a gazdálkodás: lyukakat kell betömni, kifizetni az embereket és adósságokat, vigyázni, hogy minél kevesebbet fizessen rá az ember. Amíg aztán nem jön egy jégverés vagy a szárazság, és fel nem borítja a kínos egyensúlyt. És nincs tehetségem a spekulációhoz. Tavalyelőtt nem adtam el a búzát előre: alig volt ára. Tavaly eladtam; a kétszeresére ment fel. Mindig azon töprengtem: milyen munkának nincs köze a pénzhez?! Azt választanám.

De hiszen nem ezt a kis vagyonomat féltém. Az az én bajom, hogy nem tudom félteni. Annyira az időben élek, hogy a pillanat gondjai nem aggasztanak eléggé. Egy nagynéném ezt röviden így fejezi ki: könnyelmű vagy.

Másnap délelőtt ismét egy kávéházban találkoztam Emmivel. Elolvastuk a lapokat, s akkor azt mondtam:

- Úgy látom, hogy az ispánomnak van életcélja, mert elbajlódik azzal a pár száz holddal. De mondja meg, mihez kezdjek én?! Adjon ésszerű tanácsot. Akármit, amiről nem ordít, hogy hiábavaló.

Elgondolkodott.

- Mi van a feleségével?!

- Ezt az ügyvédemtől kell kérdeznie.

Vállat vont.

- És a választásokkal?

- Nézze - mondtam -, az utolsó mandátumot úgy kaptam, hogy az egész járás rám szavazott, csak az én embereim, a cselédek és alkalmazottaim nem szavaztak rám. Olyan bizonyosan tudták, hogy nem teszek ellenük semmit. Azóta valahogy megromlott a hírem. Talán mert öregebb lettem. Most a gazdaság szavazna rám, s az egész járás az ellenfelemre.

- Miért nem lép fel ellenzéki programmal?! - kérdezte.

- Hogyne - igen... - feleltem szórakozottan. Emmi is másról kezdett beszélni, anélkül, hogy teljesítette volna a kérésemet.

- Nem szeretem a dolgot - mondta -, magának hamarosan bajba kell kerülni, különben lelki érzelmeszedés végez magával. Mikor volt utoljára bajban?!

Hiába gondolkoztam. Persze, tíz év előtt... ki emlékszik ilyen távlatokra?! De akkor Emmi mintegy lerázta magáról az egész aggodalmas beszélgetést, mint kölyökkutya a vizet.

- Magának ugyanarra van szüksége, amire nekem. Sokat kell gyalogolnia. Én két évvel ezelőtt voltam így. Akkor apám még Pesten volt, maga nem ismerte. Hátizsákot vettem a hátamra, és gyalogtúrára indultam, életem első szerelmével. Nyolc évi tanulás után. Egyenesen az érettségi bankettéről.

- Első szerelmét említette, ha jól emlékszem? - kérdeztem, mint akit nem érdekel túlságosan.

- Ó, nagyon komoly eset volt. Az utcán ismerkedtünk meg, összetévesztett valakivel, és azt mondta: „most már mindegy”. De csak Budafokig jött velem. Közben egyrészt elfáradt, másrészt kiderült róla, hogy... mit gondol, mi volt a foglalkozása?!

- Végrehajtó.

- Nem.

- Tejellenőr.

- Nem. A legellenszenvesebb foglalkozás, amit csak el tud képzelni.

- Képviselő.

- Nem.

- Hóhér.

- Nem.

- Író.

- Drágám, még sokkal utálatosabb.

- Mindjárt dél lesz - figyelmeztettem.

- Tyúkszemvágó volt. Akkor megfogadtam, hogy nem leszek többé szerelmes.

- Ez a serdülőkorral jár. Én már mindig azt fogadom meg, hogy szerelmes leszek. Egyébként ha már itt tartunk, valljon be mindent.

- Volt egy orvos ismerősöm.

- És?!

- Főleg autózni vitt.

- Ezzel nem mondott semmit. Meddig jutottak?

- Szintén Budafokig.

- Nem úgy értem. Megcsókolta magát?

- Meg.

- Hol?

- Az autóban.

- De melyik részén?

- A hátsó ülésen.

- Azt kérdeztem: a száját csókolta meg?
 - Nem. A homlokomat. Akar velem Páfrányosba jönni, gyalog?!
 - Hogyne, de miért gyalog?!
 - Az még semmi. De pénz nélkül. Mint a diákok.
 - Izé, hm.
 - Van egy tartalékom. Az a kollégám, akit említettem. Magas, szőke fiú, kissé szabadelvű. Szeretne velem jönni. Maga valószínűleg úgy érzi, hogy már nem elég fiatal az ilyesmihez?!
 - Ne törődjék azzal, hogy én mit érzek. De mit fog érezni a kedves papája, ha két földig és csontig lerongyolt alak állít be hozzá, akik közül az egyik a lánya, a másik pedig a gazdája?!
- Emmi úgy nézett rám, mintha azt gondolná: „éppen ezt akarom!”
- A részleteken gondolkodhatik - mondta. - Azonban holnap estig el kell magát határoznia.
- Rágyújtottam egy szivarra; ebéd előtt, hogy ezzel máris elrugaszkodjam a józan ész világától. De Emmi annyira képtelen voltam komolyan venni! Az egészségből egy szót sem hittem el.
- Battai Dömével ebédeltem. Néhányszor megpróbáltam szóba hozni a dolgot:
- Mit szólnál hozzá - kérdeztem -, ha valaki felszólítana, hogy gyalogtúrára menj vele?!
- Nagy, kövér arcát felém fordította, mint valami napraforgót.
- Mi az, hogy gyalogtúra? - kérdezte csöndesen szuszogva.
- Később újra megpendítettem az ügyet, de láttam rajta, hogy örülnek tart. Feleségem is, a válóper izgalmaiban, nyilván ehhez hasonlót terjeszt rólam. Nem is lett volna ellenszenves a gondolat, hogy néhány hétre eltűnjek felebarátaim elől, ha ez nem járt volna a gyaloglás terhével. Mindig lelkes sportember voltam, de a gyaloglás tényében nem látom a sportot. Valahogy a gyaloglást mindig a koplalással asszociálok.
- Viszont akár elmegyek, akár nem: tény, hogy néhányszor Emmi is kénytelen lesz megállni, mielőtt Pest megyéből kiérnénk. És ezek nyugalmas, de izgató percek lesznek majd. Talán a Hold süt és talán kibirom. Az ember revolvért vinne magával és természetesen pénzt.
- Amikor két hónappal ezelőtt egy volt államtitkár leányának kezét kértem meg, még nem tudtam, hogy lelki érzelmesedés fenyeget. Természetes, hogy Afrikába szívesebben mennék, mert arról az ember könyvet írhat, sőt szerencsés esetben maláriát kap, és a társaságok kedvence lesz, valódi hős. De ép ésszel hogyan gyalogolhat végig valaki a Duna mentén: ezt már akkor se értettem, amikor a Dunakorzón ülve, bámultam az arszlánokat. Itt azonban arról van szó, hogy csaknem Paksig lezarándokoljon az ember, falusi véredek és rablógyilkosok között. A maláriából itt csak a betegséget kapja meg az ember és nem a nimbuszt.
- Este még felhívtam Emmi. Megkérdeztem, komolyan gondolta-e a dolgot.
- Részemről igen - mondta -, én megszoktam. De nem beszélem rá, mert elég fáradtságos.
 - Nem lehetne biciklin legalább - kérdeztem elhaló hangon, s lelki szemeim előtt egy tizenkét cilinderes Panhard-Levassor-kocsi jelent meg.
 - Nem. És ha jönni akar, sürgönyözzé mindenhová, hogy két hétig külföldön lesz.
 - Két hétig fog tartani?! - kérdeztem.
 - Legalább. De hiszen ne felejtse el: nem várnak minket. Ráérünk. Tulajdonképpen nem magának való az ilyesmi.

- Honnan gondolja, maga nagyszájú teremtés?! - mérgelődtem. - Várja meg, amíg közelebből ismer. Legalább annyit mondjon: örül, ha magával megyek?!

- Majd gondolkodom a dolgon.

Gyakran, amikor az embert semmi veszély se fenyegeti, lefekszik este, halálfélelmek, rémlátások gyötrik, magábaszáll, és új életet akar kezdeni, de fél, hogy már nem lesz rá ideje.

És ma, amikor nehezen felépített egzisztenciám inog, a pártom minden valószínűség szerint elejtett és holnapután esetleg éppen a vesztembe rohanok - gyalog! -, akkor eszembe jutott, hogy levetközzem, és megtapogassam az izmaimat, és megpróbáljak olyan tárgyilagos kritikát gyakorolni önmagam felett, mint húszéves koromban tettem és tehettem.

Az ember később elfeledkezik a testéről; mind ritkábban gondol rá, mind ritkábban találkozik vele. Amikor észbekap, rohan utána, és szeretné olyannak találni, mint volt húsz év előtt. De húsz év alatt semmit se tett érte. Tülekedett a könyökével, hazudozott a szájával, harácsolt, intrikált, s a testét éppen hogy teletömte időnkint. Nem is fejlődött ezalatt, csak a hasa.

Én ugyan nem tudok meghízni, de elpuhultam, fehér és lomha vagyok, úgy érzem. Vennem kellene egy hátizsákot, de hát minek? Csak nem megyek végig Pesten egy hátizsákkal?! Aggasztó gondolat.

Most, ebben a végzetes órában sürgönyöznöm kellett volna a komornyikomnak, hogy mentsen meg a lányától. De nem ezt tettem. Értesítettem róla, hogy két hétre elutazom; Lencznek, a gazdatisztemnek küldök pénzt. Egész Európa a válság tüzeiben fortyog, és én gyalogtúrára megyek egy lánnyal, aki röhög rajtam, pedig még gyalogolni nem is látott.

*„Az orvosom körüljár a furcsa csendben,
és zümmögve korhol engem.
Szemeimet zöld fényben mosom.
Mit korholsz engem, orvosom.
Nem vagyok csillag, vízesés, menyét!
Nem vagyok fontos!! - fenét.”*

Kitűnő orvos barátom, Pély Pál, ugyancsak meglepődött, amikor a rendelőórák alatt állítottam be hozzá. Valósággal boldoggá teszem, hogy végre ilyenkor látogatom meg, üzemidőben.

De hát - meg akartam kérdezni tőle: mit jelent az, ha egy félig-meddig révbe ért férfi ígéretet tesz valakinek arra, hogy kétszáz kilométert fog gyalogolni vele. Tudni akartam, nem tartja-e szükségesnek megvizsgálni az elmeállapotomat. Húszéves lányról van szó, mondtam, a komornyikom lánya, ősszel Angliába készül, hogy befejezze tanulmányait, s ott akar elhelyezkedni valamelyik egyetemen. Barta Emminek hívják. Azt hiszem, én vagyok a gyenge, és nem ő erős.

Pély dr. az ész embere, mint Platón, Montaigne, Erasmus, vagy éppen Maurice Ravel. Nem szerette a praxisát, és ha mégis minduntalan kapcsolatba került a valósággal, zavarosan és restelkedve menekült előle. Azokat a betegeket szerette, akikkel sakkozni lehetett. Óriási tudása volt, de a bakteriológiából nem tudta eltartani a családját.

Nehezen szánta rá magát, de végül is megvizsgált. Amikor azt hittem, a vizsgálat eredményét akarja közölni velem, így szólt:

- Maradj itt vacsorára.

Pélynét régen ismerem, és azt a végtelenül hasznos nőtípust találtam meg benne, amely csaknem gyökeret ver az életben, mint a növények. Négy kisfiú ült az asztal körül, mindegyiknek hatalmas asztalkendő az álla alatt. Régen vagy talán még sohase volt ilyen látványban részem. A fiúk komiszak voltak, mint mindenütt, ahol a vacsora kitűnő. Utóvégre fordítva is lehetett volna. Vacsora után átmentünk a dohányzóba, Pali barátom és én, s akkor rátért a diagnózisra, amit feszengve vártam.

- Nézd - mondta -, egyidősek vagyunk, nekem ekkora családom és rengeteg vesztenivalóm van. Én már soha többé nem mehetek gyalogtúrára azzal a fiatal lánnyal. Te önálló és erős férfi vagy, azt hiszem elbírod a meztelen igazságot. Nem fogom szépíteni, nem kertelek: semmi bajod sincs, csak nyugtalan vagy. Emlékszem, fiatal korodban beléd evődött az a kiirthatatlan hit, hogy szükség lesz rád. Cselekedni akartál, figyelmeztetni az embereket, megijeszteni és megnyugtatni őket. Sok mindent megpróbáltál és sose vallottad be magadnak, hogy minden elképzelésed hamisnak bizonyult. Segíteni akartál az embereken, csak önmagadon tudtál segíteni. Tagja voltál a parlamentnek, és úgy érezted magad, mint egy kaszinóban, írtál három könyvet: a barátaid meggyőződés nélkül jót írtak róluk, az ellenségeid meggyőződés nélkül rosszat. Ami ezt a lányt illeti: nem tartom olyan komolynak a dolgot, mint te teszed. Ha nagyon, nagyon komisz lenne hozzád, akkor talán hasznodra lenne. De ehhez az kellene, hogy nagyon, nagyon szeressen. Bármilyen örütségnek látszik ez a kirándulás egy karosszék távlatából; azt hiszem, mélységesen csalódnai fogsz ebben is. Unalmas lesz, várakozáson alul sikerül majd, mert a valóságban lábalsz át, s az eszednek nem lesz szerepe benne.

Ez a vesszőparipája. Még hosszú ideig fejtegette, hogy a lehetőségek nem ott vannak, ahol én keresem őket, és be akarta bizonyítani, hogy kettőnk közül ő az, aki az asszony és négy gyerek ellenére igazán egyedül van, ha behunyja a szemét és gondolkodik. A kitűnő konyak, fekete és szivar a hibás benne, ha néhány pillanatig elismertem, hogy igaza van. A csendes, háromszögletű térről minden szó felhangzott. Odakint tizet ütött egy toronyóra. Köd szállt a gázlámpák köré. De lehet, hogy por volt.

- Találnod kellene valamit - mondta -, amiben nem hiszel. Ez még segítene rajtad.

- Emmi! - feleltem. - Benne egyáltalán nem hiszek. De nem gondolod, hogy lelki érelmeszedés fenyeget, ha így élek tovább?

- A birtok?! - kérdezte.

- A földet mindig szerettem, akkor is, ha a másé volt. Nem tudom másképp szeretni - feleltem. Akkor bejött Pélyné, és én hamarosan elbúcsúztam.

Mi hasznom volt ebből a látogatásból?! Nem várhattam mást és mégis mást vártam. Ez a nyitja mindennek. Miért vonzódunk a többi emberhez?! Hiszen tudjuk, hogy mit várhatunk tőlük! Itt körös-körül milyen sok ember siet valahová, ahol nem látják szívesen. Az egyik a szeretőjéhez siet, akit nem fog otthon találni. A másik a volt feleségéhez megy, hogy kibéküljön vele, a végén összevesznek és agyonlövi. A hidak körül öngyilkosjelöltek somfordálnak. Az élet félelmes, a halál ijesztő. Szegény kis szenvedő bolondok. Mennyi szív dobog itt körös-körül. Milyen fenséges, hiábavaló zene! A város körül hegyek vannak. Hegyek és erdők. Az erdőkben őzek. Sok erdő és sok őz. Az őz állat. Gondolják meg, uraim: az őz nem öl. Nem gyárt tankokat és maró gázt, nem vonul fel rohamsisakban. Csak meg kell nézni egy filmhíradót, s utána öt percig gondolkodni. Az ember mindjárt belátja akkor: mennyire nem dísz és öröm embernek lenni.

Az őz nem is tárgy. Csak áll a pagony szélén és néz. Sokszor láttam így állni, augusztusban, felemelt fejjel, hátracsapott fülekkel; nagy szeme rám meredt, csodálkozott, és én zavartan dugdostam a puskát. Szerettem volna letagadni, megmagyarázni neki, mentegetőzni. De az őz-bak nem volt kíváncsi hitvány hazugságaimra. Bement az erdőbe, ahol nem érez emberszagot.

Most sok óra üt. Szél fúj. Lámpák ragyognak a Dunán. Emmi talán alszik, vagy a szobájában ül és könyököl. Sok jó ember virraszt, és nagyon sok gonosz alszik. Sok politikus a jövőre gondol éppen. Nagyon sok politikus nem gondol a jövőre. A jövő jön.

A szél bejön a városba. Nekimegy a legszélesebb háztetőnek, s a cserepek klaviatúráján a Holdfény-szonátát zongorázza számtalan, hosszú ujjával. De az is lehet, hogy másvalamit.

Az Erzsébet híd karvasának dőlve, bémézkodtam akkor este. Nagyon szomorú voltam; olyan szomorúság ez, amely nagyon mélyről jön, kiszámíthatatlanul. Megszállja az embert, átveszi a parancsnokságot a gondolatai felett. Meglassítja lépteit, fátyolossá teszi tekintetét. Talán már nem hosszú az élet - mondja a Szomorúság, és körüljár, mint egy csavargó, alattomosan -, és mit ér a pénz, szerelem, gondolat és gyalogtúra: élet nélkül? Te most Schopenhauerre gondolsz. Mivel rosszabb a halál a születés előtti időknél?! Mivel rosszabb az élet utáni nemlét az élet előtti nemlétnél?! De én megmondom neked, én, a Szomorúság! Az élet előtt voltak esélyeid. De mit tettél, hogy kvalifikáld magad?! Hogy mire, kérded?! Dehát te hiszel a halál utáni életben!! Van ember, aki nem hinne?! Hogyne, hinni kényelmes. Azt kérdezem: van-e benned valami, ami fontos, ami másban nincs, ami ellenállhat az enyészetnek?! Akármí! Csak az étvágyadat és az iskolai képzettségedet akarod örökkévalónak látni?! Ugyan, ember, de felejtse el: a halál előtt is van élet. És ez az élet vetés, nem pedig aratás. Mit akarsz?!

A szél zeng és zúg a vastraverzek között. Zöld és fehér fények pislákolnak a vízen. Nem tudok hazamenni. A szomorúság kerget maga előtt.

Három ilyen este volt az életemben. Mindegyik váratlanul jött, és szomorúsággal vert meg; könnyben és holdfényben mosott. Az ember igazán nagy és tiszta csak igazán egyedül lehet. Minden, amihez mások is kellenek, múlandó. Szerelem, gazdagság, hatalom. De csak három ilyen eset volt az életemben. És ennek semmi értelme. Olyan, mint egy féligazság, óvatos hit vagy konzervatív forradalom.

Ebben az órában hittem és mondtam: új életet fogok kezdeni. Jobb és elmélyültebb életet élek. De másnap reggel mégis lezártam a lakásomat, és vadonatúj hegymászóöltözékben elindultam Lágymányos felé.

Ebben a tiszta, reggeli fényben nem tudtam visszaemlékezni az elmúlt éjszakára. Pedig keveset aludtam, sokat töprengtem és hánykolódtam. Pénzem nincsen, hogy egyénileg segítek az embereken, s amit kollektív segítségnek képelek, azt visszautasítanak. Igaza volt Pélynak: mindenki megakad, amikor önmagán segített. Az utat nem tudja tovább.

Lezárt redőnyű kávéházak és lokálok, ébredő vásárcsarnokok, kocogó tejeskocsik: a Reggel Városa. Némelyik ember minden este haldoklik, és minden reggel megszületik. De ami közben van, az egészen mindegy neki.

A fél óra, amit a Bertalan utcai ház előtt töltöttem, elég lett volna ahhoz, hogy visszaforduljak. Minden rosszat feltételeztem Emmiről. Azt is, hogy esze ágában sincs gyalogolni. És hogy másvalakivel már régen elment. Minden rosszat, mondom. Csak a legrosszabbat nem: hogy betartja a szavát, és minden úgy fog történni, ahogy mondta.

Hét óra volt, amikor kilépett a kapun. Kék szoknyát, fehér blúzt és sapkát viselt, meglehetősen lapos hátizsákot himbált a kezében. Megrökönyödve nézett végig rajtam.

MÁSODIK RÉSZ

*„Fel-alá úszik a szárcsa,
hogy magát a vízbe mártsa.*

*A nap hűl - eljött az óra-,
pirosat köp hát a tóra.*

*Kékülni kezd minden oldal:
Megjő az este a Holddal.*

*Féllábon áll a gém
higanyszín tó egén.*

*A csörgőréce pislogva ül:
egyedül.”*

Tehát bekövetkezett: elindultunk a Budafoki úton, ketten, gyalog, bakancsban. Emmi és én! Felfoghatnám úgy is a dolgot, hogy nincs benne semmi különös. Amerikai milliomosok, svájci írnokok, német nyárspolgárok ezerszámra teszik ugyanezt. Mentem már gyalog ezen az úton: akkor nem volt pénzem kocsira. Akkor nem örültem a lábaimnak, az útnak, a pornak, a napsütésnek, a gyaloglásnak. Akkor előttem ragyogott Pest, most mögöttem van. Most sem örülök.

A lépések nagysága és gyorsasága tekintetében Emmi irányítására bízom magamat. Ő már szakember, én kezdő vagyok.

A vasúti híd alatt megállt. Az én hátizsákom tartamát az övébe rakta, s az üreset akasztotta a hátára.

- Minek cipeljünk kettőt! - mondta. Azután végignézett rajtam.

- Mennyi pénz van magánál? - kérdezte.

- Hú... húsz... harminc pengő! - feleltem kissé felháborodva ezen az alaposságon.

- Mutassa a pénztárcáját.

Harminc pengő volt benne. Elvette. Akkor kikutatta a zsebeimet. Ötszáz pengőt talált. Elvette.

- De hát...

Szigorúan nézett rám.

- Nézze, Málnássy úr - mondta szárazon -, még visszafordulhat. Ha vándorolni akar velem, akkor pedig pénz nélkül kell jönnie.

- Nos, akkor kíváncsi vagyok, hogyan fog...

Emmi bólintott. Az ellen szemmel láthatóan nincs kifogása, hogy kíváncsi legyek. Alig egy óra múlva már Budafokon voltunk. Egyenesen a postahivatalba ment, feladta a pénzem a gazdaság címére.

- De az ég szerelmére, magánál csak van pénz?! - kérdeztem.

- Nem! - rázta a fejét -, nincs nálam.

- Hát akkor - kérdeztem diadalmasan - hogyan akar reggelizni, például?!

- Én már reggeliztem - felelte könnyedén. - És ha eléggé eltávolodunk Pesttől, akkor mint vándordiákok, mindig kapunk valamit. Minél messzebb vagyunk Pesttől, annál jobbindulátúak az emberek.

Most kezdett csak derengeni bennem, mi az, amire vállalkoztam! Emmi közönyös arccal baktatott tovább, de én megfogtam a karját, és rákiáltottam:

- Hallja, mit képzél, úgy gondolja, hogy én is vándorló diáknak adjam ki magam?! Ilyesmihez már öreg vagyok.

- Engedje el a karomat - felelte változatlan arckifejezéssel -, és ne állítson meg menet közben. Hiszen bármikor visszafordulhat. Ha nem tudja élvezni aényt, a füveket és a szabadságot: forduljon vissza. Itt nem lehet terveket szőni. Ami lesz, az lesz. Vannak öreg diákok is, nem?

Szótlanul mentünk tovább. Forrt bennem a düh, igazán nagy kedvem lett volna hozzá, hogy visszamenjek Pestre. Én nem reggeliztem otthon. Most már nyitva vannak a kávéházak. Kávé, vaj, dzsem és tojás kapható. Az ember ülhet.

A poros, kiépitetlen parton ügettünk előre. Valószínű, hogy mehettünk volna az országúton is. Az rövidebb, kényelmesebb és tisztább út. De önagysága ragaszkodik a porhoz. Persze, ő reggelizett, én nem. Egy világ választ el bennünket egymástól. Az én hasam üres, az övé tele van. Nem tudott volna figyelmeztetni: halló, a pénzére ne számítson, mert azt elszedem, reggelizzen meg otthon, mielőtt elindul!? Nem - nevetségessé és dühössé akart tenni. Tudja, hogy nem engedhetem egyedül erre az útra, amely tele van veszéllyel és fáradalmakkal.

A nap egyre forróbban tűzött.

A nyakamat égette már, minden lépésnél dörzsölt és égetett a ruha. A part itt lapályossá vált. Emmi, úgy látszik, hirtelen észrevette, hogy én is itt vagyok:

- Hozott magával fürdőruhát? - kérdezte.

- Fürdőruhát?! Nem. Minek?

- Kétségbeejtő! - sóhajtott. - Hát tulajdonképpen mit hozott? Tegye le a hátizsákot.

Kinyitotta és mellélülve turkálni kezdett benne; olyan arckifejezéssel, amitől elöntött a méreg! Nem szoktam meg, hogy tetteimet bírálgassák, méghozzá ilyen lekicsinylő módon!

- Egy ruhakefe - mondta vigyorogva -, nyakkendők! Cigaretta! Aszpirin! Fekete zakó! Mondja - nézett fel megdöbbenve -, hány harisnyát hozott?!

- Kettőt - feleltem fuldokolva a méregtől.

- Kétszáz kilométeres útra! Kettőt! Nem baj, legalább mosni is megtanul! Ó, drágám az országúton nincsenek komornyikok. Most én fürödni fogok, maga pedig izzadhat tovább.

Elment a mintegy száz lépésnyire levő bokrok közé, és csakhamar világoskék fürdőtrikóban jött vissza. Belegázolt a vízbe, egy kicsit sikongott és visongott, aztán kéjjel merült bele nyakig a hideg hullámokba. Erős tempókkal úszott lefelé. Nemsokára el is tűnt, a bokrok eltakarták a víz kanyarulatát előlem.

A gyomrom összezsavarodott, és - nem tudom, tudják-e - az ilyesmi határtalan, dühös gyűlölködést idéz elő az emberben. Arra gondoltam, hogy egy hétig is ki lehet bírni evés nélkül. De az első órák a legnehezebbek. Elhatároztam, hogy az első faluban eladom a fekete zakómat, amelyre ilyen körülmények között valóban nincs szükség - és az árán kenyeret és kolbászt veszek. Én nem fogok koldulni, én enni akarok, és azt fogok enni, ami jólesik nekem. Nem pedig amit adnak. Ha ugyan adnak. Mert hiszen egy lánynak vannak eszközei, szép és forró

pillantást vet a pékre... dehát amilyen pillantást én vetnék rá, az ugyancsak kevésbé használna az ügynek.

Háborgó lelkiállapotomból vizes lábak tappogása riasztott fel. Emmi szaladt felém a homokban. Csöpögött a víz róla, a testéhez tapadó trikó most vizesen sötétkéknek tűnt. Leheveredett mellém a homokban, szájába vett egy füvet, és így heverészett, lábait fennen lóbálva, mintegy negyedóra hosszát. Végül is ráfordultam:

- Mikor megyünk már tovább? Értse meg végre, hogy éhes vagyok.

- Rengeteg gyík van itt - mondta szemtelenül -, fogjak magának egyet?

Hátat fordítottam, és könyökömre támasztottam a fejemet.

- Mi nyomja ki a hátsó zsebét annyira?! - kérdezte azon a gyerekes, csipogó, csipkelődő hangon, ami legjobban bosszantott.

- A revolverem - feleltem, anélkül, hogy megfordultam volna.

- Aha! Attól félt, hogy öngyilkosságba kergetem majd?! Vagy közös öngyilkosságot tervezett, mert nem lehetek a felesége?!

Erre sem feleltem, nem érdemes.

Egy idő múlva megszólalt, töprengő hangon.

- Milyen kövér maga - mondta.

Felugrottam.

- Mondja, szántszándékkal bosszantani akar?! - kérdeztem elvörösödve. - Vigyázzon magára!

- Nono - felelte csöndesen -, talán tettelességre merne vetemedni?!...

- Lehet! - kiáltottam, mint fent.

- Engedje meg, hogy nevessek. Haha!

Elnyúlt a földön, könyökére támasztott állal.

- Jövőre megint egyedül megyek - mondta -, mert kettesben sokkal unalmasabb.

Aztán feltápászkodott, eldöcögött a bokrok közé, „húzta az időt”, ahogy mondják. Ez mind az én gyomrom ellen irányult. Végül megjelent ismét felöltözve. Vörösseszőke haján megcsillant a déli napfény. A folyó háta is millió csillámra törte a napsütést. A szemem káprázott amúgyis. Megint a hátamra vettem a hátizsákot, s görnyedve, éhesen, izzadva, pukkadozva mentem tovább. De úgy kell nekem. Ha valakinek férfikorában se nőtt be a feje lágya, az viselje türelemmel a megérdemelt csapásokat.

Jobbra tőlünk egy falu tornya látszott, imbolyogva, remegve a forróságban. De ez a sárgaszemű Borgia-ivadék a part mentén ügetett tovább.

- Hallja - lihegtem -, miért nem a falu felé megyünk?!

- Mert erre folyik a Duna - felelte értelmetlenül, és dudorászni kezdett.

- De menjünk a falu felé - kiáltottam, utána sietve -, én a falu felé akarok menni.

Most már hangosan énekelt.

Alig tudtam lépést tartani vele. A tarkóm úgy égett, mint a tűz. Lábaim sajogtak. És a gyomrom! Lassan bágyadni kezdtem. Fejem bizonytalanul lógott a nyakamon. Már nem éhséget éreztem, hanem a lassan haldoklók közömbösségét. Úgy mentem Emmi mögött, mint beteg

csirke a tyúk után. A Duna vég nélkül kanyargott, sehol ház vagy tanya. Már csak a földet néztem magam alatt. Egyszerre úgy vettem észre, hogy Emmi szó nélkül jobbra fordult, s a rozsvetés közé indul. A távoli templomtorony most szembe került.

A vetés között hősies nyugalommal törtem át. Csak amikor valami útra értünk, ami valószínűleg a falu felé vezetett, kérdeztem csöndesen, és minden különösebb érdeklődés nélkül:

- Az előbb semmi áron nem akart a faluba menni. Miért változtatta meg a szándékát?!

- Mert most már én is éhes vagyok.

- Feneketlenül önző - morogtam. És a további másfél óra alatt egy szót se szoltunk egymáshoz.

Amikor már nem lehetett messzebb a falu - már nem emlékszem a nevére -, mint egy vagy másfél kilométerre előttünk, biztosítani akartam magamat további meglepetések ellen.

- Figyeljen ide, kisasszony. Miután maga úgy viselkedik, mintha valami hajóskapitány volna, előre bejelentem, hogy a fekete zakómat el akarom adni valakinek. Enni akarok, érti?!

- Pénzt nem vehet a kezébe ezen az úton - mondta és szemei csodálkozást fejeztek ki -, maga képtelen másképp gondolkodni?! El kell szakadnia a civilizációtól.

- Enni akarok - motyogtam lefittyent ajakkal. Keztem félni, hogy megakadályozza a zakó-eladást.

- Ó, hiszen én se szándékozom éhen halni - felelte elnéző gesztussal -, majd csak szerzek valami ennivalót. Bár eredetileg úgy képzeltem, hogy maga férfi módjára viselkedik majd, és zsákmányolni fog. De ne féljen, magának is szerzek valamit.

Begyalogoltunk ebbe a faluba, hanem szárnalmas egy bevonulás volt! Elöl ő, tíz lépéssel mögöttem én.

- Várjon - kiáltottam utána -, itt van a hentes.

Egy boltocskára mutattam, amely előtt macskakövekkel verték ki a földet. Be akartam menni, de nem engedett.

- Majd én beszélek előbb velük - mondta, és bement a henteshez. Nem kellett sokáig várnom, kijött.

- Nem ad - mondta röviden. De én nem értem be ennyivel.

- Várjon! Én el akarom adni a zakómat.

- Mondtam neki. Nem veszi meg.

Hohó! gondoltam, túl akarsz járni az eszemen?! Majd én beszélek vele.

Bementem. Kövér, mogorva ember állt a szék mögött.

- Hallja - mondtam -, hallja, uram. Van egy vadonatúj fekete zakóm, Pest legjobb szabójánál készült...

- Tudom, tudom - legyintett a pofa -, el akarja adni.

- Mit tud?!

- Ez a rögeszméje. Mondta a lánya az imént. Itt hiába ugrál.

- A lányom?!

- Az. Én figyelmeztetem, ne csapjon itt lármát, mert kihajítom az utcára. Na.

Kimentem. Az egész falu egy ütődött, hosszú utca volt. Annak a legvégén járt már Emmi. Utánairamodtam, amennyire fájó lábaim engedték. A falun túl, egy kis kőhídnál értem utol, annak a peremén ült.

Lihegve álltam meg előtte.

- Esküszöm - mondtam -, maga örült. Életveszélyes örült. Kijött a faluból ennivaló nélkül. Nem megyek tovább, nem akarok éhenhalni.

Megvető pillantást vetett rám, aztán a kezításkájába nyúlt, s egy kis csomagot vett elő. Kibontotta.

- Kése van?!

- Van. De...

- Kenyér és szalonna - mondta -, a hentestől kaptam. Jó ember, csak hiú. Azt mondtam neki: milyen szép mellkasa van.

Nem érdekelt. Levágott egy darab szalonnát és kenyeret. Ereim kidülledtek, nyálam összefutott.

- Rágja meg, mielőtt lenyeli - figyelmeztetett. De már késő volt. Lenyeltem, mielőtt megrágtam volna.

Körülbelül tizenegy dekás szalonnadarab volt. Pontosan persze nem tudom megmondani. Egyetemi hallgató koromban gyakoroltam utoljára ilyen irányban a szemmértékemet. Mindenesetre sokáig ettük. A második falast már nemcsak hogy megrágtam, de olyan sokáig rágtam és forgattam a nyelvemen, amíg csak lehetett.

Emmi egy darabkát el is tett belőle, bár kenyerünk nem maradt.

- Lássa - mondta aztán, megtörölve a késemet -, ezért hoztam kezításkát magammal. Rúzs nincs benne. Három nap múlva olyan fekete leszek, mint egy néger.

- Én is - mondtam, miután emberi méltóságom rohamosan visszatért, és nem láttam be, miért lenne egyedül ő fekete. A Nap nem tesz különbséget köztünk.

- Egyébként - jutott eszembe - maga nemcsak a mellkasát dicsérte a hentesnek.

- Tudom - felelte álmodozva -, azt mondtam neki, hogy maga bolond, nehogy megvegye a zakóját.

- Nem arról van szó - folytattam türelmetlenül -, azt mondta neki rólam, hogy én a maga apja vagyok.

- Ó, ez fáj magának?! - nevetett. - Úgy látszik, a hentes elhitte.

- Nem gondolnám - feleltem epésen -, hogy maga a lányom lehetne. Tizenkét évvel fiatalabb vagyok az apjánál.

- Csakhogy az apám már tizenkét évvel előbb is az apám lehetett volna.

- Kár, hogy nem lett.

Az úton egy öreg liba ment át, mögötte nyolc fiatal liba. Az öreg fehér volt, a fiatalok sárgák. De hiszen ezt úgyis mindenki tudja. Azonban a változás a tegnapi és a mai életem között akkora és olyan hirtelen volt, hogy most, némileg jóllakottan, minden apróság szöveget ütött a fejembe.

- Kár, hogy nem hoztunk fényképezőgépet - mondtam, a libákra bámulva. Az öreg liba bevezette a pelyheseket a patakba, alattunk.

- Utálom a fényképezést - felelte Emmi, a libák után nézve. - Minek „megörökíteni” valamit? Mert a civilizáció lustává teszi az embereket. Nézzék meg újra a tájat, a libákat, a hegyormot, ami tetszett! Nem! Benyúlnak a fiókba, és kihúzzák onnan a tájat, a hegyormot és a naplementét. Megnézik, és visszateszik a fiókba. Lusták elmenni a hangversenyre, felteszik a gramofonlemezt, kinyitják a rádiót. Én most szegény vagyok, lehet, hogy valamikor gazdag leszek. De minden évben fel fogok kerekedni, és megnézem újra a hegyeket, a hajnalt, a libákat és őzeket. És ha veszélyre szomjazom, sohasem fogom moziban keresni azt.

- Lehet, hogy igaza van - feleltem -, csak azt ne mondta volna, hogy én vagyok az apja.

- Kicsinyes hiúság - morgott. - Közben elúsztak a libák.

- Még eleget fogunk látni - feleltem.

- Szóval nem fordul vissza? Nem akar este a Margitszigeten vacsorázni?! Most még nem késő.

- Már jóllaktam - mondtam restellkedve. - De a hiúságomat tartsa tiszteletben. Megpróbálok örülni a külső világnak, de ehhez az kell, hogy az én belső világom is rendben legyen.

- Hogyne! - ismerte el.

- De maga azt is mondta, hogy kövér vagyok.

- Ez túlzás volt, beismerem - mondta. - De hiszen lefogyhat. Legyen bátor és határozott. Látja, én mindenütt idegen vagyok. A penzióban, ahol még a mosdótál sem enyém. Kávéházban, az utcán és főleg otthon, az apámnál. Én csak itt vagyok otthon, az ég alatt. Itt minden az enyém is, éppúgy az enyém, mint másé.

Majd hozzátette:

- Maga pedig éppen itt válik félszeggé és bizonytalanná. Ne kérdezze, hogy kinek a tulajdona ez a föld, amin állunk. A miénk, ha szeretni tudjuk. Ki adta másnak? Mások adták másoknak. Adták, vették. A búza az övék. Ami értéktelen, az azonban a miénk. De értéktelen-e csak-ugyan?! Értéktelen a piros tó, az este, a szárcsa, a gojzerek, a Hold, a szél, a szabadság, az erdő, a szívdobogás?!

- Maga a haza bölcse - feleltem -, csak hogy mindig arra gondolok: miért mondta rólam, hogy az apja vagyok?!

- Soha többé nem mondom - bámult rám bocsánatkérően -, ezután azt fogom mondani, hogy a nagybátyám. Jó?!

- Azt se! - feleltem.

- De hát valamit kell mondanom. Nem gondolt arra, hogy ketten utazunk, egyedül, egy nő és egy férfi?! Mit mondanak az emberek...

- Hohó! - kiáltottam. - A civilizációt eldobtuk, nem?!

- Nem arról van szó - magyarázta komoly képpel -, de nem adnak ennünk, ha erkölcsi aggályaik támadnak, tudja?!

Gondolkodtam a dolgon.

- Ugyan! Hiszen látják rajtunk, hogy az apja lehetek - mondtam keserűen.

- Nem biztos - felelte elgondolkodva. És ez a két szó csaknem boldoggá tett. Nem kellene bevallanom. De a szokatlan környezet, az izzó meleg minden impressziót megsokszorozott.

Felraktam a hátizsákot a hátamra, s buzgón indultam útnak, mint egy lelkiismeretes öszvér.

Most én mentem elől. Még arra is volt gondom, hogy egyenesen járjak, mert Emmi esetleg nézi a hátamat. Elítélő módon viselkedtem az éhség hatása alatt, és most jóvá kell tennem ezt. Utóvégre azért szántam magamat erre az útra, hogy oltalmazója és segítőtársa legyek ennek a bátor és derék kislánynak, aki nyaralni jött Páfrányosba, és miattam küldte el az apja onnan.

Egyszerre meghallottam, hogy kuncog a hátam mögött. Hátranéztem.

- Mi baja?! - kérdeztem gyanakodva.

- A maga lelkében olvasok - felelte jókedvűen. - Délelőtt nyafogott, de most ki akar tenni magáért, mint egy páva.

- Ne mondja! Bevallom, a szavai kijózanító hatással vannak rám, mint mindig.

Közben utolért.

- Tudok én kedves is lenni - mondta a távolba néző szemekkel -, de az ilyen alkalom nagyon ritka.

- Azt észrevettem.

Feljebb rántottam a hátizsákot, és meggyorsítottam a lépéseimet. Most már görnyedtre engedtem a hátamat. Hiszen nyilvánvaló, hogy nem érdemes a külsőségekkel törődni, ha az embernek ilyen viperanyelvű útítársa van.

Délután négykor az országúton ballagtunk, félárbocra csúszott kedéllyel. A nap veszettül perzselt, por szállt fel az útról. Egy gyalogösvényre tértünk, amely balfelé kanyargott a földek között.

- Hol fogunk aludni?! - kérdeztem.

- A hátunkon. Nem ismerem az utat, azért nem térhetünk el a Duna vonalától. És kerülnünk kell a városokat. Maga takarót se hozott! Meg fog fagyni.

Eszembe jutottak augusztusi éjszakák, őzbaklesen, táncoló puskával a kézben. Bizony, milyen hideg van hajnalban, különösképpen a vizek mellett!

- Majd kettévágjuk a maga takaróját - jegyeztem meg.

- Hogyne! - mondta röviden és elutasítóan. Így mentünk tovább. Irtózatos forróság volt; annál hidegebb lesz éjjel. Fáradt voltam.

- Legalább valami kedély volna magában! - sóhajtottam -, barátságtalan teremtes. Sose jöttem volna erre az útra, ha tudom, hogy itt is csipkelődni fog.

- Azt hiszem, jobban szeretné, ha átvenném a hátizsákot...

- Köszönöm! - feleltem gögösen -, erről szó sem lehet. Nem segítséget kértem magától. És nem is szükséges, hogy kedvesebb igyekezzék válni. Majd csak eljutunk oda, ahova el akartunk jutni.

- Ha tudom, hogy magának jólesik, lehetek kedvesebb is - mondta engedelmesen.

- Nem kell, hogy bármit is színleljen.

- Nem esik nehezemre - felelte -, azt színlelem, amit akar.

Ismételten elhatároztam, hogy nem állok szóba vele. Csak a legszükségesebbet fogjuk megbeszélni ezentúl. Tudom, hogy minden tekintélyem odaveszett, amikor néhány napi ismeretség után elkísértem erre az útra. De - e pillanatban komolyan elhatároztam ezt - helyrehozom a hibát.

Később, talán unalmában, azt kérdezte:

- Haragszik rám?!

- Egyáltalán nem! - feleltem. - Magára éppolyan rövid ideig haragudhat az ember, mint amilyen rövid ideig a személyi varázsa tart. Minden kis komizsága arra való, hogy érdeklődést keltsen az emberben. Sajnos, ezt órák alatt meg lehet unni.

Élénken és csaknem kíváncsian pillantott rám, amint mellettem baktatott.

- Majd megváltoztatom a módszereimet! - mondta.

- Résen leszek.

Ezután elégedettebben gyalogoltam tovább. Nemsokára úgy éreztem, hogy a meleg csökken, s a napsugarak erőtlenednek. Cserjék, sásszigetek vettek körül, a föld süppedékké vált a talpunk alatt.

- Nem tudom, hol vagyunk - jegyeztem meg -, de ez árterület. Nedves fűvön pedig még takaróval se szívesen aludnék.

- Addig nem állapodunk meg, amíg megfelelő helyet nem találtunk.

Képzelem, mit nevez ő megfelelő helynek. A fehérén csillogó, apró tócsák egyre szaporodtak körös-körül. Bíbicek vijjogtak, magasodott a sás. A nád bóbitái erősödő szélben lengtek. Vízszagot hozott a szél, s orrunk alá dörzsölte. Elhagyatottnak éreztem magamat. A hirtelen lehülés következtében borzongani kezdtem.

- Bár maradtunk volna a faluban! - mondtam.

- Mért nem szólt, hogy maradjunk ott! - felelte.

Megálltam.

- Miért nem?! - rivalltam rá. Vízimadarak rebbentek fel a hangos szótól körös-körül. - Ha azt mondtam volna: maradjunk a faluban, ott maradt volna?

- Nem! - vallotta be.

- A cipője csupa víz! Biztosan valami belvárosi finom cégnél vette.

- Maga akar engem kioktatni? - kérdezte villámló szemekkel. - Ez egy turistacipő. És vízhatlan.

- Lehet, hogy vízhatlan volt - feleltem -, de most vízható.

- Micsoda?!

- Vizes.

- Semmi köze hozzá!

Felemelte a bal lábát. Szél fűjt, nyilván fázott a lába a vizes cipőben. Az én bakancsaim szárazak voltak. Vadászbakancsok. Egész lényemet feltarthatatlan káröröm lepte el.

Alkonyodott. Más hang nem volt, mint a gojzerek visítása. Mintegy száz méter átmérőjű tavacska zárta el az utunkat. Körös-körül, ameddig a szem lát, nádas. Bent voltunk a közepében. A tó színén a halódó nap vöröslött. Egyetlen fekete szárcsa bukdácsolt a néma tükrön.

Szél fújt, és egyre sötétedett.

- Most mi lesz?! - suttogta Emmi.

Amint körülnéztem, balra, a nád felett fekete vonalat láttam, amit semmi esetre sem a természet alkotott. Hatvan lépésnyire szilárdabb talajú szigetre bukkantam, s azon leskunyhó állt. Szárkékéből készült, négy cölöp tartotta össze.

- Emmi! - kiáltottam felé, de már jött is nyomban. - Hotel Mermaid! - mutattam a kunyhóra. Lerakodtam; Emmi bement a palotába, és mindjárt egy csomó száraz rőzsével jött ki onnan.

- Ezt találtam. Szalonnát pirítunk.

- Kenyér nélkül? Örűlség volna.

Visszavitte a rőzsét.

- Okosabb is, ha reggelre hagyjuk a szalonnát. Csak azért gondoltam így, mert nagyon szép lehet tűz mellett ülni.

- Vagy vacsora mellett - morogtam. - Nos, mit választ: a kunyhót vagy a takarót?

- Magam sem tudom. Majd sorsot húzunk - mondta. Leheveredtünk a hátizsák két oldalán. Csillagok éjszakája volt. A sötétkék ég káprázatosan szikrázott. Kék- és sárgafényű égitestek hunyorgó miriádja!

- Milyen csillag alatt született? - kérdezte Emmi halkán.

- Vénusz - mondtam. Megmutatta, melyik az. És hozzátette.

- Gondolja el: Vénuszról nem látható a Nap, az égbolt, sem a csillagok. Mindig körülburkolják a felhők. Sötét drapériákba takart, szerencsétlen bolygó. És idén új, óriási napfolt keletkezett, s a Mars megfagyott.

- Micsoda tragédiák!

- Bizony - mondta komolyan.

Most felébredt a nádas. Megkezdődött az éjszakai élet. Ha most a magam területén lennék, fegyverrel a kezemben: nem kellene restellnem a helyzetemet.

A hangversenyt a dobosgém vezette be. Pólingok, vércsék, nádi verebek, sárszalonkák, bíbickek kurjongtak összevissza. Egymillió béka! Időnkint kacsák hápogtak. A nedves fű szagát éreztük. És felettünk a végtelen Űr, sokmilliárd fényévnyi távolságra. Majdnem elérzékenyültem, de Emmi ismét belekotyogott.

- Tudja, hogy az örökkévalóság tudományosan elképzelhető? Akarja látni Hannibál átkelését az Alpokon?! Elméletileg csak nagyobb sebességet kell elérnie, mint a fény. Vannak bolygók, ahol most látják a kétezer év előtti dolgokat, ha ugyan idelátnak. Nem megdöbbenő gondolat?

- Engem határozottan megdöbben - feleltem -, hogy maga minden körülmények között gondolkodik. Talán hagyja abba.

Hallhatóan sóhajtozott. A sötétből valami zöldesen fénylő szempár meredt rám. A hangok egybeolvadtak. Síró, harmonikus cserregés, pittyegés töltötte be a levegőtengert. Emmi fel-tápaszkodott.

- Magának adom a takarót - mondta -, én a kunyhóba megyek.

Kihozta a pokrócot, ledobta. Egy pillanatra rám nézett, nyilván véletlenül. A nagy, sárga, fényes szemek tágra nyitva és szelíden sugároztak rám. Mintha a fekete tótükörben két Hold ringana egymás mellett.

- Jó ez a csönd - vallottam be.

- Jó.

Hosszú szempillái felfelé meredtek, mint parányi lándzsák. Szemhéja s a környező bőr halvány volt, és nyilván selymes tapintású.

- Jó éjszakát - suttopta. - Remélem, tud majd aludni.

- Magában hallatlan akaraterő van, Emmi.

- Mire mondja ezt?

- Arra, hogy itt vagyunk. Mindenre. Bámulatos kis süvölvény maga.

- Süvölvény??!

Bement a kunyhóba. Lehajtott fejjel ment be, de lehet, azért, mert magában nevetett rajtam. Mindig a legrosszabbat kell feltételezni róla.

Becsavartam magam a takaróba, s fejem alá húztam a hátizsákot. Egyike volt ez a legszebb, de legkellemetlenebb éjszakáknak életemben. Később, sokkal később, hallottam Emmi hangját:

- Itt egerek vannak, kérem!

De nem feleltem. Úgyse foghatom meg az egereket. Maradt volna otthon.

- Kérem! - kiáltotta aztán - nem hallja?!

- Nem! - feleltem akkor. Nem is szólt többet; talán megszokta az egereket.

Szél borzolta a nádat, s boldogan éreztem, hogy a fáradtság lassan erőt vesz rajtam, a szokatlan körülmények ellenére is. Valami motoszkált a hátizsákban, fejem alatt. Bölömbika dobolt. A Hold méltóságteljesen úszott lefelé az égen. Fülemben csengett a rettenthetetlen Jeanne d'Arc panaszos hangja:

- Itt egerek vannak, kérem!

Bizony, kérem. És nemsokára már lónagyságú egerekről álmodtam, de mindegyik visszahőkölt a csöpp Emmi egetverő szemtelenségétől.

*„Minden falunak neve van.
minden embernek neve van:
mert elnevezték eleve.*

*De amit tegnap hajnalon
éreztem, annak nincs neve.”*

Már hajnalban óriási lárma ébresztett fel mindkettőnket: a madarak. Ezer és ezer szárnyas fickó csörgött, csattogott, fütyült, visított, turbékolt, pittyegett, bűgött és cserregett köröskörül. Ez a kiöntés az ő birodalmuk volt, és az ő szokásaikhoz kellett alkalmazkodnunk itt-létünk alatt.

Már fenn járt a Nap, amikor Emmi előkecmergett, s megállt a kunyhó ajtajában. Azt mondtam napokkal ezelőtt, hogy új életet fogok kezdeni. Nos, akár akarva, akár nem akarva, a régihez képest ez aztán új volt. Akkor éreztem feltétlen bizonyossággal ezt, amikor Emmi a kunyhó ajtajában megjelent.

Borzas volt, szemei álmosan dagadtak és hunyorgók. Ásítva, nyújtózkodva állt ott, s igyekezett szemeit a napfényhez szoktatni. A fürdőtrikó volt rajta, de cipőt húzott, hogy az éles nád-torzsán eljusson a tóig.

Megindult, hogy belegázoljon a tóba, de alkalmasint összevagdosta a lábát, mert rövid habozás után egész hosszában befeküdt a vízbe, mint egy malac, prüsszkölve és locsogva és szeretlen mozdulatokkal.

A nap forrónak ígérkezett, és ez a lubickolás kimondhatatlan irigységet ébresztett bennem. Rövid, de kitartó fejtörés után a következőképpen jártam el: Emmi hátizsákját, amire nem volt szükség, az alsó oldalán két helyen kifúrtam. Levetköztem a nád mögött. Lábaikat keresztül dugtam a két lyukon, a derekamon szorosra húztam és megkötöttem a hátizsákot. Az így nyert fürdőöltözet egészen olyan volt, mint Mickey Mouse nadrágja, amelyet önök a mozikból ismernek.

Amíg a tó felé tapogatóztam, átvillant agyamon, hogy a hátizsák vízhatlan. De természetesen, amint a vízre dőltem, ez a feltevés alaptalannak bizonyult.

Emmi nevetőgörcsöt kapott, amikor végignézett rajtam. De valamivel beljebb, ahol már úszni lehetett, ismét egyenrangúak lettünk.

Felettünk bíbicek szálltak a szédítően kék ég síkján.

Természetesen nem én voltam az, aki a vízben közeledett hozzá. Ellenben ő mögém úszott, és megpróbálta a víz alá nyomni a fejemet. Ez érthetetlen vakmerőség volt. Mert először is lényegesen erősebb vagyok nála. Másodszor, a pillanatnyi közelség varázsában átöllelhettem volna vagy ilyesmi. De nem vesztettem el a fejemet, mert mások gyengesége az egyetlen, amit tiszteletre méltónak találok, okvetlenül. Alámerültem, hogy eltűnjek, mint a kacsák, de az alacsony vízállásra való tekintettel arcomat az iszapba nyomtam. Hosszabb időt töltöttem a víz alatt, mert nem akartam iszapos arccal mutatkozni Emmi előtt. Amikor felmerültem, tudom majd szétpattant. Emmi ugyanakkor két tenyerét a fejemre támasztva, a levegőbe lendült, és én ismét elmerültem.

Határozottan kellemetlen játszótársnak bizonyult. És kellemetlenebb fürdődresszt, mint a hátizsák volt, el sem tudok képzelni. Azonfelül egész testem sajgott, izmaim fájtak a szokatlan erőfeszítéstől, és a szokatlan hálóhely eredményeképpen.

Ilyen hangulatban derült ki, hogy a szalonnát megették az egerek, és reggeliről szó sem lehet. Emmi azt állította, hogy én ettem meg a szalonnát. Ekkor azonban így szóltam hozzá:

- Kedves, fiatal hölgy. A szokatlan fáradalmak eleinte megzavartak, végeredményben azonban visszaadták nekem férfiúi cselekvőképességemet. És ez a helyzet feljogosít arra, hogy megbecsülést és tiszteletet követeljek, amilyen minden becsületes csavargónak kijár. Én nem lopom el a maga szalonnáját, jegyezze meg ezt a jövőre nézve is.

Eközben átöltöztem a kunyhó mögött. Emmi belülről felelt:

- Sokkal okosabb, ha kevesebbet beszél, és becsomagol inkább. Utat is kell keresnie, hogy kimehessünk a nádasból.

- Persze! - mondtam, kéjjel vakarva le magamról a vizes, kemény hátizsákot - ha nádasról van szó, akkor rám szorul.

Halk, rövid felkiáltás volt a válasz, amelyben gúny, megvetés, valamint elutasítás keveredett. Mire elkészültem, Emmi a nád között csörtetett, utat keresve.

Szerencsém volt. Nem talált. Dühös arccal jött vissza, fel akarta kapni a tele hátizsákot. Természetes, hogy nem engedtem.

- A hátizsákot én fogom vinni! - mondtam élesen.

- Arról szó sem lehet.

Arca elsötétült. Türelmetlenül rángatta a zsákot.

- Én akarom vinni! - ismételte. Elvettem és a hátamra akasztottam a zsákot, és megindultam arra, amerről jöttünk.

Emmi tisztes távolból követett.

Ismét az országútra tértünk, és most, amint egy jelzőtábla elárulta, Ercsi felé mentünk. Így tehát tegnap elég eredményesen gyalogoltunk. Ma még melegebb volt, lassabban is haladtunk, és lehetőleg sohasem egymás mellett.

Egy ízben messze elmaradt mögöttem. Szekérezörgést hallottam, és megfordulva, azt kellett látnom, hogy Emmi a bakon ül, egy ingujjas sváb legény mellett. Közönyös arccal nézett el a fejem felett, amíg elrobogtak mellettem.

Ezzel megszegte a megállapodásunkat. Akár le is tehettem a hátizsákot: legokosabb lett volna visszamennem Pestre. Elég volt ebből a hülyeségből! Napokig akarsz itt ügetni céltalanul?! - kérdeztem magamtól elkeseredve. A kocsí akkor már messze járt előttem. Leültem az útmenti fűbe, és utánuk néztem.

Hirtelen úgy véltem, szokatlan mozdulatokat látok. Amennyire megítélhettem innen, a sváb legény át akarta ölelni Emmi, aki pofonvágt, és aztán leugrott a kocsiról.

Amint megállapítottam, hogy semmi baja se történt, és megindult vissza, felém: azonnal visszafeküdtem a fűbe. A napfény veszettül égette a hátamat, de nem bántam.

Bolondul örültem annak, amit láttam. Szerencsém van, Emmi talán rá fog jönni, hogy én vagyok a legkülönb férfi - az országúton. Csak még egynéhányszor pórul járna, amikor engem akar bosszantani! A fűbe fektettem arcomat és röhögtem.

Tíz perc múlva megpillantottam az árnyékát magam mellett, a földön. Megfordultam, és meglepett arccal néztem fel rá.

- Maga nem ment el kocsin?

- Nem! - felelte mogorván - a kocsin nem abba az irányba megy.

- Nem abba?! Hát milyen irányba megy?!

De nem tudtam megállni, hogy a fülem hallatára hazudjon tovább.

- Láttam, amikor meg akarta csókolni! - mondtam. - Maga pofonütötte, és kiugrott a kocsiból.

Nem felelt. Leheveredett a főre mellém, és közönyös arccal felelt:

- Részemről csak reflexmozdulat volt. Az ember szereti, ha útközben megcsókolják időnkint.

Ezt a rosszindulatú célzást elengedtem a fülem mellett. Mert ha én megcsókoltam volna, kétségtelenül unottan nézett volna rám, jelezve néhány közvetlen szóval, hogy unalmasnak, sőt kellemetlennek találja a dolgot. De ez a lány nem szokta félbehagyni a dolgokat.

- Maga gondolhatná - mondta ravasz szívéllyességgel -, hogy nem ok nélkül választottam pont magát díszkíséretnek.

- Talán nem akadt más! - feleltem.

Olyan tekintetet vetett rám, mint Cleopatra. Ez a tekintet azt látszott mondani, hogy ezek verekedtek a kegyért, amely abból áll, hogy az ember tyúkszemei Emmi közelében fejlődhetnek kibírhatatlaná. És tovább folytatta:

- Maga nagyon buta. Micsoda reggel volt ez! Az ember elfelejt gondolkodni, csak a teste remeg, s a szíve dobog bolondul.

- Nem vettem észre, hogy a teste remegett volna - jegyeztem meg -, de nagyon költői hangulatban lehetett, mert bele akart fojtani a tóba.

Mellét a földnek feszítve, tenyereibe támasztotta az állát.

- Mondja - kérdezte halkán -, milyen volt az, amikor maga fiatal volt?! Azok a bizonyos szép idők?! Miért nem találkoztunk mi akkor!

Röviden megfogalmaztam magamban a válaszomat, mielőtt kimondtam volna.

- Nézze, Emmi - fordultam felé -, magának addig nincs nyugta, amíg engem valami meg gondolatlan cselekedetre fel nem biztat: hogy akkor alaposan megsérthessen. Mi mind a ketten okos emberek vagyunk, külön-külön. Maga például egyszer úgy megmagyarázta nekem a szerelem relativitáselméletét, hogy azóta sem a relativitáselméletet nem értem, sem a szerelmet. De maga különösen a gyakorlatban bölcs: amikor együtt vagyunk. Én pedig igazán úgy félek magától, mint a tűztől. Hát legyen elnéző, és viselkedjék kevésbé nevetlenül.

Nem válaszolt. Hanem balra hajtotta fejét, átkulcsolta a nyakamat és megcsókolt. Ez a csók feddhetetlenül futólagos és rövid volt, de lágy és kellemesen izgató. És mindenesetre jelentőségteljes.

Elhúzódott tőlem, és a távolba meredve, azt kérdezte:

- Mi a véleménye erről?!

Miután nem feleltem, megismételte a kérdést.

- Emmi - feleltem vonakodva -, nekem magával kapcsolatban egy teendőm van; elkészülni mindig a legrosszabbra, és soha el nem bizakodni. Csak így bírom majd ki a rám váró csapásokat.

- Igaza van! - mondta meggyőződéssel, de rögtön utána elnevette magát. Vajon mit nevet? - tünődtem. De csakhamar önként megmondta: eszébe jutottak a hátizsákából kiálló lábszáraim.

Sohase tartoztam a férfiak azon csoportjába, amely a női nemet állandó vadászterületnek nézi, s amely fürgén és mindig résen állva les a lehetőségeket nyújtó véletlenre. Az ilyesmi gyöngeség, fokozott mértékben pedig hitványság is. Én a nők egyenrangúságát nem politikai jogaik gyakorlásában látom. Vajon melyik nő akarná, hogy hitvány férfival legyen egyenrangú?! Az ilyen szavaknak nincs értelme. Legyünk méltók egy emberi ideálhoz, amely férfi és nő számára egyaránt elérhető vagy elérhetetlen. Ha én egy nőt egyenrangúnak érzek magammal, alkalmat adok neki, hogy feljogosítom arra, hogy boldoggá tegyem. De ha nem érzem egyenrangúnak magammal, akkor nem akarom mindenáron rávenni arra, hogy élvezetet nyújtson nekem. Ha pedig ő akar élvezni, akkor legalábbis a körülményeket mérlegelem előbb.

Viszont Emmi sok tekintetben magam fölött állónak érzem, és ez nyilván megnyilvánul a cselekedeteimben is. Ez talán hiba, de tény. Ne beszéljünk olyan hibákról, amelyek tények. Kár a fáradságért.

Így tehát eltemettem magamban az iménti kellemes benyomásokat, és elindultam az országúton tovább, Ercsi felé. Emmi most előttem járt; nyilván éhes volt már. Az éhségről sok könyvet írtak, azért mellőzni fogom ennek az érzésnek a részletes taglalását. Az éhség természetrajzához talán általában elég annyi, hogy az ember először gyomrában érzi, de aztán a fejébe terjed; eleinte a cigaretta is csillapítja, később azonban már csak az evés. Erről jut eszembe az, hogy mind ez ideig el voltam látva szivarral és cigarettával, a jövő azonban már ezen a téren is borzalmakkal fenyeget. Ha elfogy a cigarettám, és Emmi megakadályozza, hogy eladjam a zakómat, akkor a megőrülésen kívül szűnyoghalál fenyeget. Pláne ha átme gyünk a Duna keleti oldalára. Hallottam eseteket, hogy szűnyogok mindent kiszívtak egy szerencsétlen utasból, csak az üres bőre maradt az út szélén. Ilyesmivel talán rá tudom venni Emmi, hogy leküzdje a zakóeladás iránti elfogultságát. Ilyen töprengések közepette értünk egy falu határába, ahol Emmi egy magas, sovány, feketeruhás katolikus papot szólított meg, aki piros napernyő alatt sétált. Amikor odaértem, éppen azt magyarázta, hogy ő és én, a férje, egy vándor szintársulat tagjai voltunk, a szintársulat azonban megszökött, és mi itt állunk pénz, étel és lakás nélkül. A pap hosszú arcán szelíd mosoly húzódott végig, mint egy gondolatjel, s a falu felé mutatott.

- Plébánosa vagyok ennek a falunak - mondta barátságosan -, talán szolgálatukra lehetnék valamiben.

Önkéntelenül tiltakozni akartam, de Emmi - szokatlanul kicsinek tűnt a plébános mellett - komoly képpel magyarázta máris:

- Tulajdonképpen egy ebéd az, amely legnagyobb mértékben hasznunkra lenne.

A pap bólintott, s megfordulván, elindult velünk a falu felé. Ugyanolyan kőhídon mentünk át, mint az előző faluban s ugyanolyan hosszú utcán. A templom mellett balra fordulván, elértük a paplakot.

A tornác virággal volt tele. Csirkék - a törpe bantamtól az orpingtonig mindenféle -, libák, kacsák és pulykák mászkáltak szanaszét. Galambok repdestek a dúc körül. Egyesek ádáz harcot folytattak kisebb csirkékkel a kukoricaszemekért.

Benn a szobában jó hűvös volt, akár egy jégveremben. Birsalmaillat keveredett a hűvösségbe, és lágyabbá tette azt.

Megmosakodtunk egymás után, megnéztük a méhészetet s a konyhakertet, valamint két sovány malacot. Vagyis minden külső nevezetességet. Azután következett a belső: a plébános dolgozószobája. Szerény bútorzat, kopott szögletekkel. Igen sok könyv. Pipák.

- Foglaljanak helyet - mondta, és ez tizedpillanatok alatt megtörtént. Mintha évek óta nem ültem volna széken! S nem láttam volna embert, aki él, eszik, dolgozik és főleg lakik.

Pálinkát kaptunk, sós süteménnyel. Emmi időnkint rám pillantott, s így kénytelen voltam egyenkint szedni a süteményt. Egyébként úgy faltam, mint egy állás nélküli kocsis. A plébános hangja mélyen zengő, modora csöndes és határozott volt.

- Nagyon sokra becsülöm a színészeket - mondta -, és ha feljutok Pestre, mindig elmegyek a Nemzetibe.

Majd felemelt, és bozontos szemöldöke alól kíváncsi pillantást vetve rám, megkérdezte:

- Mi az ön szerepköre?!

A kérdés váratlanul ért, de Emmi azonnal felelt helyettem:

- Tragikus apákat játszik - mondta azon a bizonyos csipogó hangon. Megbocsátottam neki ezt a szemtelenséget, mert pillanatnyilag kihúzott vele a csávából. Nem szerettem volna hazugságban maradni a plébános előtt, aki olyan kedvesen és bizalommal fogadott. De azért megjegyeztem:

- Voltam bonviván is valamikor. Ezzel azonban felhagytam, hogy együtt játsz hassunk a feleségemmel. Ő ugyanis komika.

- Nem veszed észre, Elek - förmedt rám Emmi tele szájjal és mély hangon -, hogy butaságokat beszélsz?!

Fogalmam sincs róla, miért mondott éppen Eleket? De másfél óra alatt, ami az ebédig eltelt, éppilyen folyamatosan, leleményesen s az expresszionizmus kíméletlenségével hazudott. Találékonyága bámulatos volt. Ami engem már másodszor is megdöbbsentett: néha minden mondata műveletlen, hangos, sőt ostoba volt; tisztára azt a benyomást keltette az emberben, hogy az is. Bámulnom kellett, mert ismertem okos és fölényes és igen gyakran csillogó szellemét, és tudtam, hogy bizonyos irányban teljesen tájékozott tudással rendelkezik. Ahogy Diderot magyarázza a színészi képességet: csak nő lehet nagy és igazi színész, mert tudatosan az. A férfi sokkal alaposabb annál, semhogy át ne élje egy részét annak, amit játszik, míg a nő sokkal öntudatosabb, semhogy részben meg ne játssza azt, amit átél. Mondom, másfél órán át mesélt kalandjainkról, szerepeinkről, sőt házasesetünkéről; és én nem tudtam, a kedvemért folyik-e ez a briliáns produkció, avagy az ebéd biztosítása miatt.

- Önagysága, igen fiatalnak látszik - mondta végül a plébános, aki mindig hozzám intézte a szavait, valahányszor beszélt -, és már milyen tapasztalt.

- Ez a vándorérettel jár - mondtam, kissé megvadulva az ablakon át beáramló konyhaillatoktól -, azonkívül a tapasztalatai részben fantazmagóriák.

- Ez is vele jár a foglalkozásukkal - felelte elnézően a plébános. - Mióta van ezen a pályán, ha érdeklődnöm szabad?!

- Tizenennyolc éves koromban szöktem meg hazulról - felelte Emmi -, mert apám folyton ivott. Most harmincéves vagyok.

Nevetnem kellett, ha a komornyikomra gondoltam, akiről itt azt állítják, hogy folyton ivott! Sohase ivott, ez az igazság. Egy kaszinóbeli ismerősöm ajánlotta Vincét annak idején. Akkor még nem tudtam, hogy egy kimondhatatlanul kedves és éppolyan kétszínű lánya van, aki miatt hamarosan akasztófára kerülök, anélkül, hogy leleplezhetném inkognitómat. Vagy valamelyik sváb legény lebaltáz majd, hogy Emmi megszerezhesse tőlem. Miért is küzdöttem és dolgoztam vajon, ha nem tudom fékentartani azt az ösztönömet, amely a szerencsétlenségbe hajszol? Síromon nem a Málnássy Gábor v. orsz. gy. képv. neve lesz olvasható, hanem ez a sírfelirat:

Hajolj le hozzám, lányka!
Bár azt mondják, hogy nem élek már,
de hátha.

És senki se fogja tudni, hogy én fekszem a sírhant alatt, és hogy miért fekszem ott. Emmi befejezte előadását és rámnézett, csillogó és tágult szemekkel, amelynek halvány tükre mögött ezer piciny fény örvény lett. Akkor bejött a gazdasszony, és szavaiban harsonák dördültek:

- Tálalva van!

Soha semmitől úgy meg nem fog dobanni a szívem többé, mint ettől a két semmitmondó, magyartalan, rosszhangzású szótól.

Melyik az a tudomány, amelyben az emberek legnagyobb része jártas? A gasztronómia, természetesen. Én azonban sose beszéltem, még kevésbé írtam ételekről, s e pillanatban már aligha tudnám felidézni magamban azt a mohóságot, amely akkor robbant ki belőlem, mint egy szenvedély. Csak éppen megemlítem, hogy tyúkleves volt, paprikás csirke ugorkasalátával, cseresznyés rétes és feketekávé. Már javában délután volt, amikor felkeltünk az ebédlőasztaltól. Akkor Emmi a harmóniumhoz ült, de sehogy se ismerte ki magát rajta. Később a plébános játszott régi korálokat és fűgákat; néhány Bach-prelúdiumot. Így telt el a délután, hűvös kényelemben és jóllakottan.

- Mik a további terveik? - kérdezte a plébános, én azonban Emmire hárítottam a választ, mert egyáltalán nem tudtam, mik a további terveink.

- Reggel továbbmegyünk - mondta Emmi röviden és szerénytelenül. Házigazdánk bölintott, és kiment a szobából.

- Azt mondta neki, hogy férj és feleség vagyunk - figyelmeztettem Emmi -, most majd közös szobába csuknak.

- A nádas is közös szoba volt - felelte Emmi, megrázva lobogó sörényét -, s az én lelkiismeretem holnap is tiszta lesz. Dehát nem szavalhatna neki valami Shakespeare-részletet?

- Én?!

- Amióta jóllaktunk - folytatta a lány -, kissé kiestünk a vándorszínészek szerepéből.

- Én semmiféle Shakespeare-t nem tudok kívülről.

- Rögtönözzünk valamit. Maga spanyol apacs lehetne, én pedig Carmen. És elkapnám a kést a maga kezéből és beledöfném.

Elhárítottam magamtól a kitüntető ajánlatot. Végeredményben vacsoráig a plébános szórakoztatott minket. Művelt, okos és tapasztalt embernek bizonyult, egyike a sok csendes hősnek, aki önként száműzte magát mozdulatlanra dermedt falukba, s vállalta a csöppet sem képességeihez szabott feladatot.

A vacsorát korán tálalták, és így alig tudtunk enni. Úgyszólván a vacsora alatt szakadt le a sötétség a falura.

Asztalbontás után házigazdánk mentegetőzve mondta:

- Egyiküknek a vendégszobában vetettek ágyat, Málnássy úr majd a szalonban alszik.

Azt hittem, a mennydörgős mennykő üt belém! Ez a szeretetre méltó s jóhiszemű pap nemcsak azt tudta, hogy én ki vagyok, de azzal is tisztában volt, hogy Emmi nem a feleségem.

- De főtitisztelendő úr - mondtam megrökönyödve -, honnan gondolja, hogy engem Málnássy-nak hívnak?

- A falusi ember minden újságot tövig kiolvas - felelte a plébános -, és minden képet úgy néz meg, hogy képtelen elfelejteni. Láttam valahol a képét, Málnássy úr. Azután éppen elég vándorszínészt láttam életemben. Az ilyen ember bármilyen éhes, kevesebbet eszik, de az ebéd nagy részét magával viszi az útra. S ez a fiatal hölgy harmincévesnek mondta magát...

- No és?! - felelt Emmi - talán megszámlolta az évgyűrűimet?!

- Mindez nem tartozik rám - folytatta szelíden a pap -, nekem csak az a fontos, hogy jól aludjanak, s reggel szerencsével folytassák útjukat.

A kijelölt szobába vezettek. De eszem ágában sem volt lefeküdni. Az ablak előtt álltam, s a közeli kertet néztem, a távoli holddal. A száraz, repedezett földön kövér tökök, puffadt paradicsomok heverték ernyedten, mint malacok a pocsolyában. És kint a kertkapunál világos folt tűnt a szemembe: valaki támaszkodott és várt ott. Sejtettem, hogy kicsoda. Bizonyos belső harc után - amelyet az döntött el, hogy az illető várt, nem pedig ment - óvatosan kinyitottam az ablakot s kimásztam a kertbe.

Valóban Emmi volt. Most már a hátizsákon ült, s a haját tépte.

- Végre! - förmedt rám, amikor észrevett. - Nem maradok olyan helyen, ahol magát ismerik és képviselőurazzák. Reggel már az ágyba hozták volna a csokoládét magának! Biztosan sietett leleplezni magát.

- Nem tettem azt, de még kocsira sem ültem fel, mint maga. Különben is, elég, ha egyszer megmagyarázta, mit akar. Gyalog és minden segítség nélkül megyünk el Páfrányos-pusztáig; vegye tudomásul, hogy belenyugodtam, és állom a harcot. De ha tovább folytatja a gyanúsításait, akkor nem megyek magával.

- Na és?! - kérdezte ajkbiggyesztve - mi károm származna abból?! Ne jöjjön!

És szaladni kezdett. Az utca megtelt kutyákkal. Nem szeretik a szaladó embert. Felkaptam a hátizsákot és utánairamodtam. Azonban megállt, és gyűlölködve fordult szembe velem:

- Ne szaladjon utánam! - lihegte - nincs kedvem magával menni tovább. Hagyjon békén, forduljon vissza.

Földhöz vágtam a hátizsákot. A kutyák szétszaladtak. Ellenkező irányba indultam. Kiállhatatlan teremtés! Menjen! Menjen egyedül. Miféle turisztika az, amikor az ember folyton sík területen lohol, és miféle szórakozás, amikor folyton sértegetik?! Természetesen nem lehet - mégsem - egyedül engedni a kutyák között éjszaka. De ha megfordulok, megint rámripakodik. Mindenesetre visszafordultam. Már nem láttam sehol. Szaladni kezdtem. Végig a falun. Lihegve. Már csak a jégvermek és szőlőkunyhók szegték az utat. A Hold fehérre kente az utat, minden göröngy élesen látszott rajta. Emmi azonban sehogy se látszott. Most már lépésben mentem tovább, az út mindkét oldalát kutatva. Nyúl ugrott fel balra, s beszökött a kukoricásba. Talán Emmi is a kukorica közé ment, s akkor hogyan találjam meg?! Kiáltottam. Egy

szárkunyhót megráztam a botommal. Fütttyentettem, kiabáltam. Jobb oldalt vékony tűzkígyó zakatolt csillagok alatt: a pécsi vonat. S egy vastag eperfa alól panaszos hang szólt:

- Ne ordítson, itt vagyok.

Valóban ott kuksolt, s a bal bokáját tapogatta. Tíz lépéssel arrébb vörösszőrű kutya állt, morogva, figyelő állásban.

- Megrándult a lábam - mondta Emmi.

Elkergettem a kutyát, s aztán leültem mellé. Dörzsölni kezdtem a bokáját.

- Fenét rándult meg! - kiáltottam csalódottan. Akkor nem bírná a dörzsölést.

- Ó, én sokat kibírok - felelte, elrántva a lábát tőlem -, még a maga parasztságait is.

- Nem tudom, mire céloz, de jobb, ha nem állít valótlanságokat. Maga szaladt el tőlem.

- Csodálom az apám türelmét, hogy kibírta maga mellett. Maga olyan szeszélyes és durva, mint egy vénasszony.

Felnéztem a csillagos égre, hogy segítséget kérjek e határozott, de teljesen alaptalan rágalmak ellen. De a csillagok közönyösen hunyorogtak. Emmi pedig felállt. - Ma egész éjjel gyalogolni fogunk! - jelentette ki - és nappal, a melegben alszunk.

Felvettem a hátizsákot.

- Bennem egy öszvér türelme lakozik magával szemben - mondtam keserűen -, és mit kapok érte? Azt, hogy szeszélyes és durva vagyok. Nem baj. Az ég meg fog jutalmazni mindenért, amit magától eltűrtem. Máris érzem, hogy erősebb, nyugodtabb és fiatalabb vagyok, mint otthon vagy Pesten voltam. Csak a tyúkszemem fáj jobban.

- Vegye a revolverét és löje le.

Nem is feleltem. Csendesen baktattunk a fehér szikrázó úton előre. Az országút és Ercsi jobbra maradt el tőlünk. Most, hűvös és kellemes időben, szinte jólesett a járás, bár néha azon gondolkodtam, hogy spárgát a kötök hátizsákra, és magam mögött húzom.

Mielőtt azonban erre sor került volna, olyasmi történt a hátizsákkal, ami aztán helyrehozhatatlannak bizonyult. Másfél órai járás után leültünk az út szélén, cigarettára gyújtottunk, sőt Emmi azt állította, hogy el is aludt. Elég az hozzá, hogy egyikünk a háta mögé dobott cigarettával meggyújtotta a hátizsákot, s ezt csak akkor vettük észre, amikor már lobogó lánggal égett.

Semmit se menthettünk meg belőle, mert nem lehetett a közelébe menni. Ott álltunk, magunkba roskadtan, a tűz visszfényében, vagyunk üszkeinél. Amikor a fésűm kezdett robbanva égni, kiállhatatlan bűz támadt, s otthagytuk az egészet.

Továbbmentünk az országúton, valami közeledő világosság felé.

- Mit nevet?! - förmedt rám Emmi. Megállt, és sápadtan, ökölbe szorított kézzel nézett farkasszemet velem.

- Semmi az egész - feleltem -, csak azon töprengtem, miben fog ezentúl fürödni vajon?

- Meztelenül! - felelte ingerülten. - Maga igazán nem zavar benne!

És végtelen lekicsinyléssel fordított hátat, s indult tovább.

A világosság vonalakra és síkokra tagolódott előttünk, s csakhamar villany-erőműnek bizonyult. Már nem láttuk a falut, körös-körül minden vaksötétté vált, csak ez a négyszögletes, fénylő épület vált ki az éjszakából. Az útra egyetlen hatalmas terem meredt ki, amelynek nem volt homlokfala. Félkör formájú dinamók álltak sorban benne. Kint két gépész ült a lépcsőkön.

Emmi a fénykörbe lépett, és megszólította őket.

- Diákok vagyunk, úton - mondta -, leülhetnénk egy kicsit?

- Lehet - felelte az egyik gépész. Háta mögül üveget húzott elő.

- Saját termés - kínálta. Emmi tele pohárral ivott belőle. Nagyszerű bor volt, egyike a nagyszerű boroknak, amelyek csak két-három holdon teremnek, s csak a termelőjük ismeri őket.

- Érdekes - mondta Emmi elgondolkodva -, amikor a Balatont jártam körül gyalog, Aszófőnél éppilyen villanytelep előtt, éppilyen gépészek ültek. Éppilyen éjszaka volt, s a bor is ilyesféle.

- Ízlik? - kérdezte a gépész vigyorogva. Emmi újabb pohárral hajtott fel belőle.

- Nekem nem árt a bor - mondta -, sőt jót tesz a gyomorsavamnak.

- Aztán hol diákok maguk? - kérdezte a hallgató gépész, gyanakodva.

- Az egyetemen - feleltem önfeláldozóan -, az egyetemen, ott vagyunk diákok, úgyszólván. Most egy másik egyetemre megyünk.

- Az én öcsém Kecskeméten járt egyetemre - jelentette ki a hallgató gépész.

- Kecskeméten nincs egyetem - feleltem én.

- Márpedig az én öcsém oda járt! - ismételte sötéten a gépész. Olyan öklei voltak, hogy nehezebb eshetett felemelni őket.

- Tényleg Kecskemétre járt az öccse - mondta a vigyorgó gépész ingerkedve -, csak hogy napszámba.

Ezen összevesztek. Egy darabig áhítattal hallgattam a veszekedést, amelyben változatos és kifejező modorról tettek tanúságot. Azonban Emmi olyan szótlan és sápadt volt, hogy karon kellett fognom, s az út felé indulnom, búcsút és köszönetet intve a gépészek felé. Utóvégre nagyon kedves két gépész volt; talán nem minden gépész ilyen. Emmi belém csimpaszkodott, és alig hallhatóan mondta:

- Úristen, elvesztettem a koordináta-rendszeremet.

Egy fa alá támogattam. Ott megállt, és füttyörészni akart, de az ajkai szétnyíltak, s a szeme kitágult.

- Talán mégis a gyomorsavának ártott meg...? - kérdeztem szemrehányó aggodalommal. De titokzatos arcot vágott, s közelebb hajolva, fülembe súgta:

- Nekem nincs is gyomorsavam...

S mutatóujját ajkára illesztve: hogy el ne mondjam senkinek.

- Képtelenség, Emmi - igyekeztem megnyugtítani -, kell, hogy legyen gyomorsava. - De ő csak ingatta a fejét, s szomorúan nézte a fekete, füledt éjszakába meredező villanytelepet.

*„Én csak egyet ütök, biztos:
akkorát, mint Hephaistos.*

*Akkor sem ott, ahol kéne,
Akkor sem azt, akit kéne!
És még kérdéses, hogy és-e.”*

Már szürkült az égbolt, de a csillagok ragyogtak rajta még. Megélénkült az út. Kocsik nyekeregve, lépésben igyekeztek Pest felé. Vásárosok, kofák.

Emmi hősiesen bicegett el idáig. Balra szürkés-kék pára lebegett, Csepel-sziget felett.

- Emmi - megfogtam karját -, még visszamehetünk Pestre.

- Engedje el a karomat! - rivallt rám.

- Jó, jó. De nézze, milyen állapotban van. És a hátizsák tartalma elégett.

- Ó, tudom! - mérgesen, nézett rám. - Minek is hoztam el magát.

- Maga úgy beszél, mintha a megye a magáé volna. De én unom már ezt a folytonos veszekedést. Ha nem akar visszajönni, jó. Megyünk tovább. Csak figyelmeztettem. Ki tudja, mi vár ránk?! Ez a vidék tele van mocsárral és útonállóval. És Páfrányos-pusztán Nádudvaron túl fekszik. Miért is nem mentünk Kunszentmiklós felé?!

De már nem figyelt rám. Leült az út szélén, levette cipőit, és savanyú képpel dörzsölgette a lábfejét. Csak már Adonyba érünk! Ott szerzek pénzt, ha a feje tetejére áll is Emmi. Utóvégre nem várhatom meg tétlenül, amíg majd járni se tud már...

Letértünk az útról, a Duna füzesei felé. Három szürkegém repült előttünk. Emmi a vállamra támaszkodva bicegett.

Egyórai járás után elértük a Duna holtágát. Én azonnal levettem hátamról a megmaradt üres hátizsákot, s egy vastag fa mögött levetkőzve, belebújtam. Diadalmasan gázoltam bele a hideg, csöndes vízbe, míg Emmi az alacsony parton ült, lábait a vízbe dugta, és keserű irigységgel figyelte, amint fel-alá úszom előtte.

Több ízben megtettem ezt, míg végre Emmi a víz fölé hajolt, és rám kiáltott:

- El fogom adni a maga fekete zakóját, és veszek egy fürdőruhát magamnak.

- Ohó! - feleltem felháborodva.

- Semmi ohó! - mondta gúnyosan elbiggyesztett szájjal - el fogom adni és kész.

- Szép kis következetesség - prüszköltem, a partra mászva.

- Én nem esküdtem magának következetességet. Én ki nem állhatom magát. Az első percben, amikor megérkeztem a kastélyba, ahol apám szolgál, és megláttam a maga képét a falon, mindjárt így szóltam magamhoz: utálok ezt az embert!

- Így szólt magához! Hm.

- Igen, és elhatároztam, hogy nyomorba fogom kergetni, és nevetségessé teszem magát. Egyébként most jut eszembe, hogy a zakó elégett. De ha nem, eladtam volna.

Közben folyton laposan és alattomosan nézett rám. Imádnivalóan kedves volt, amikor nem akart az lenni.

- Azt hiszem - mutatott a vizes, kifűrt hátizsákra -, épp elég nevetséges máris.

Ekkor ugatást hallottunk. A kutya nem volt látható, ellenben hatalmas bika közeledett, leszegett fejjel, a víz felé. Időnkint egyet-egyet harapott a kövér fűből. Aztán felénk nézett, és ismét közelebb jött. Emmi felsikoltott, és beugrott a vízbe. Ruhástól. Láttam, hogy sápadt, és rettenetesen fél.

Utánagázoltam, és néhány méterre a parttól, mind a ketten megálltunk az iszapban.

- Ó, ez az egyetlen állat, amitől rettenetesen félek! - suttogta. - Menjünk beljebb.

- Nem jön ide - mosolyogtam -, nézze, milyen szelíden legel.

- Ez a trükkje - lihegte Emmi. Magamhoz öleltem a vízben.

- Emmi - kérdeztem csendesen -, miért szeretem magát olyan nagyon?!

Zavartan fordult el. Csak a nyaka látszott ki a vízből. Úgy álltunk itt a folyóban, mint az öskeresztények. Fejünk fölé zúgóombok hajoltak a partról. A bika megfordult és elment.

- Menjünk ki - suttogta Emmi. - Már elment a bika.

- Ez a trükkje - feleltem. - És még nem mondta meg, mi a véleménye arról a szerencsétlenségről, hogy szeretem magát.

- Rettentő gyakori nyilatkozat - mondta csöndesen.

- Mindenki ezt mondta nekem, és mindenki ezt mondja mindenkinek. Ez a gyaloglás megfiatalította magát.

- Ne engem bírálgasson - kértem -, hanem nézzen magába.

De ő a vízbe nézett.

- Hogy érti ezt? - kérdezte párás szemmel. - Tetszem magának, vagy talán vágyat érez irántam?

- Nem tudom analizálni! - feleltem. Bár szorosan állt mellettem, úgy éreztem, hogy valami sovány, hideg és vizes halat szorítok magamhoz. Istenem, lehet ezt vágynak nevezni?! Még a szempillái is csapzottak voltak. A szeme pedig fénylő és riadt.

- Maga minden percben más - feleltem -, és én mindig ugyanolyan vagyok. Ez az egész. Szívesen mennék magával Athénig gyalog, ha tudnám, hogy esetleg szeretni fog.

- Magának például felesége van - mondta.

- Nagyon jól tudja, hogy közös megegyezéssel válunk.

- Én nem tehetek róla - nyöszörögte, s elrugaszkodott, hogy a partra menjen. A vizes ruha testére tapadt.

- Emmi - kértem -, hallgasson rám egyszer. Az ilyesmi sose szárad meg a testen. Fel fogjuk akasztani minden holmiját napos ágakra. Addig felveszi az én ruhámat, és alszik egyet.

- Jó - mondta. Ez volt az első eset, hogy beleegyezett valamibe. Csodálatos pillanat volt.

De még csodálatosabb, amikor előbukkant az én ruháimban. A térdnadrágom bokájáig ért, ernyedt és bő ráncokban. Az ing is nagy volt neki. Végignézett magán, és sóhajtott.

Lefeküdt a napra.

- Felváltva kell aludnunk - jelentette ki -, mert hátha a bika visszajön.

Nemsokára mind a ketten azt álmodtuk, hogy felváltva alszunk. Az ember legalább álmában teljesítse a kötelességét.

Délután értünk Adonyba. Meg kellett várnunk, amíg Emmi ruhái teljesen megszáradnak. Ki-mondhatatlanul éhesek voltunk. Száz lépéssel előttünk három német diák ment, rövid nadrágban és pengetős hangszerekkel. Ezek mindent learattak. Sehol se kaptunk semmit. Félórai rábeszélés után Emmi beleegyezett, hogy elmenjek a főjegyzőhöz, és leleplezzem magamat.

De olyan arccal egyezett bele, mint aki csatát vesz.

Pedig fölösleges volt aggódnia. A főjegyző egy szót sem hitt el abból a „meséből”, amit elmondtam neki. Személyazonossági iratokat kért. Ezek azonban a fekete zakómban maradtak, ami elégett. Végül csendöröket akart hívni. Gyorsan elbúcsúztam tőle. Az a tény, hogy nem hitt nekem, annyira megzavart, hogy bármilyen szélhámós ügyesebben viselkedett volna nálam.

Ma még semmit sem ettünk.

Kimentünk a szőlők közé, és cseresznyét loptunk. Ez a tény, és nem áll szándékomban bármit is elhallgatni az igazságból. Megtömtem a zsebeimet cseresznyével és aztán kilopóztunk a szabad földek felé. De hát összesen ha egy kiló cseresznyénk volt. Egyenkint megszámláltuk és elfeleztük.

Ekkor már vörösre sült a bőrünk; ha pedig végignéztem rongyos ruházatomon, igazat kellett adnom a főjegyzőnek.

- Amit akartál, Emmi, sikerült - jegyeztem meg -, nyomorba döntöttél bennünket.

Cseresznyeszár állt ki a szájából, amint rám nézett elégedetten. Már elégedett volt, ez kétségtelen.

- Én csak a maga javát akarom - mondta gonoszul.

*„Keserűséget keltett bennem:
 hogy oly ritkán volt
 és oly gyakran nem volt mit ennem.
 De hát talán épp így volt rendben!
 hogy elhagyott a szerencse engem:
 mint ahogy a róka kibújt a hegyből.
 S utánanézett bambán a hegy;
 s monda: hát ez a róka
 vajon hová a fenébe megy?”*

Vándorutunk harmadik éjszakáján sok tanulságos dolog történt. Ekkorra már megrögződött bennem a hit, hogy ez az út tulajdonképpen a legokosabb, amit tehettem. Ezzel közelebb kerülök az élethez, s a szegény embereket közletről látom. Nagyon józan és természetes tett volt, Budapesttől csaknem Bajáig gyalogolni. S elismertem, Emmi nélkül idáig se jutottam volna soha. Ha nem veszi el a pénzem, már régen autóban ülnék. És milyen jó, nyugtattam meg magamat, hogy nem ülök autóban.

Hanem az én fogalmaim szerint Adony igen közel van Pesthez. És némileg meghökkentett, hogy három nap alatt még Adonyig se jutottunk el.

Nagy erőfeszítéssel igyekeztem felidézni magamban a térképet, s azt mondtam Emminek, próbáljunk keresztüljutni a Dunán, és Dunavecse felé folytatni az utunkat. Egyelőre az volt a helyzet, hogy teljesen eltévedtünk a szürkületben, tanyák, itatók, jegenyék között, és hiába kerestük, nem tudtunk olyan utat találni, amely a jegenyék palaszínű vonala felé vezet. Úgy látszott, hogy nem marad más hátra, mint valamilyen tanyára beállítani. De az én felfogásom szerint a tanyai emberektől lehetetlen bizalmat várni, és sokkal jobban tetszett nekem - most már -, ha kívül maradunk az emberlakta helyeken.

Amíg ezen tanakodtunk, beesteledett. Most már közelebről látszott az a lombos vonal, amely mindenütt a világon folyó vagy patak jelenlétét hirdeti. Ritkás ligetbe kerültünk. Egyszerre Emmi, aki addig szótlanul és fáradtan baktatott mellettem, megragadta a jobb kezemet.

- Nézze! - suttogetta.

A jelzett irányban hatalmas, öreg fa állt, a sötétségnél is feketébben. Csomós ágaiban pediglen emberi alak ült, előrehajolva. Talán háromszáz lépésre előttünk tanya volt, azt figyelte.

Amikor észrevett bennünket, elsősorban a fához lapult, hogy legalább mi ne vegyük észre őt. Akkor észrevette, hogy már észrevettük. Lekászálódott a fáról, s felénk sompolygott.

A mi szemünkben toprongyos alak volt az, de hát a valóságban mi se lehattunk sokkal különbek nála. A cipői Noé bárkájára emlékeztettek, sok-sok évvel a vízözön után. A többit pedig jobb, ha elhallgatom önök előtt.

Fürkésző szemekkel állt ott, Emmi közelebb húzódott hozzám. Minden vakmerősége mellett az első, ösztönös mozdulata mindig nőiesen segítségkérő volt.

De a csavargó megemelte a kalapját, minek folytán az három teljesen önálló részre oszlott, s részben el is tűnt a sötét háttérben. De ez az ember talán olyan rég nem emelt kalapot valaki előtt, hogy megérte neki.

- Az a kérdés - mondta végül, elivott hangon -, mit akarnak maguk? Én nem bántottam magukat.

A magyar csavargók között nincsenek romantikus figurák; szökött katonák vagy szökött milliomosok. A magyar csavargók azért csavarognak, mert nincs semmijük, mert nem tehetnek mást, mint hogy éppen csavarognak. Rendszerint gazdasági cselédek voltak valamikor, boldogabb időkben.

Ez az ember is. Öt perc múlva megtudtuk, hogy kidobták, mert lopott. Azóta járja az utakat.

- Honnan dobták ki? - kérdeztem.

- Bizonyos Páfrány-pusztáról, ugye - felelte mindjárt -, bizonyos Málnássy volt akkor ott az úr.

Éreztem a sötétben, hogy Emmi rám néz. De a Hold már feljövőben volt; világosodott a liget.

- Rám fogta, hogy loptam - folytatta a csavargó -, aztán elkergettek.

Nem emlékeztem az esetre. De hát ilyesmibe nekem nem is volt beleszólásom soha. De Emmi azért csak bólogatott! A csavargó pedig bizalmasabb húrokat kezdett pengetni.

- Aztat néztem - mondta -, hogy mi van a tanyán. Majd ha lefeküdtek, akkor megvacsorázok. Maguk már vacsoráztak?

- Nem! - jajdult fel Emmi. S bennem is az a vakmerő remény éledezett, hogy talán ez a csavargó több lehetőségét ismeri a vacsorázásnak, mint mi. Talán energikusabb. De mi köze ennek ahhoz, hogy a tanyán lefeküdtek-e már?

A csavargó visszamászott a fára, és feszülten ügyelt. Talán számunkra láthatatlan mozgásokat látott a tanyán. Vagy már nem látott semmit; lemászott, és halkán, de öntudatosan mondta:

- Én nem kérdezem, hogy maguk kifélék. Ha akarnak, velem vacsorázhatnak itten. Csak várjanak.

Ilyen finoman beszélt, és ilyen kedves volt. Elmenni se hallottuk. A szétroncsolt cipőkben úgy járt, mint a kígyó.

Leültem a selymes fűbe, fák alá. Emmi mellém telepedett. A Hold sütött.

Az irodalom egyebet sem tesz, mint beszámol a Hold sütéséről. De az az este olyan különleges és izgalmas volt, mint amikor ezredszer látjuk ugyanazt, és mégis egyszerre egészen más és szép. Egészen pontos és megbízható érzésem volt: boldogság. Ezt a pontatlan és megbízhatatlan érzést ritkán érzi ilyen erősen az ember; vagy inkább soha. Tulajdonképpen az a boldogság, hogy érzem.

Ha Pesten lennék, micsoda szürke, de kínos harcokba kerülne, hogy egy-egy félórára együtt legyek azzal a lánnyal, akivel szeretek együtt lenni! S mennyire nem lennénk zavartalanul! És most itt ül mellettem, lehunyt szemhéjain a holdfény festeget. Vajon miért hunyja le a szemhéjait, talán valaki másra gondol vagy talán rám?! Megkérdezem, és így felel:

- Fáj a gyomrom. Az éhségtől fáj. Én nem tudom, de olyan vakon hittem abban, hogy ez a csavargó hoz majd valami ennivalót! Pedig lehet, hogy megismerte magát, és bosszút forral.

- Nem ismerhetett meg - feleltem -, mert sose láttuk egymást. És ha láttuk volna egymást, most akkor se ismerne meg.

Elfeküdtem a fűben, s Emmi ölébe hajtottam a fejemet. Messze magam fölött láttam az arcát, amely transzcendentális fényben fürdött, s bágyadt mosoly villogott rajta.

- Miért bizalmaskodik? - kérdezte gyöngé és beleegyező hangon. - Talán igényt tart arra, hogy elringassam?!

- Már mondtam, hogy magától semmi jót se várok, Emmi. Maga az az ember az életemben, akivel én mindig csak jót tudnék tenni és mindig viszonzatlanul.

Legyintett. Azt a pici szellőt is éreztem, amit ez a legyintés okozott.

- Maga úgy érzi, hogy nem elég fiatal ahhoz, hogy velem bánni tudjon. Ez a magyarázata mindennek. Ha tíz évvel előbb születtem volna, akkor komisz lenne velem.

- Emmi - kértem -, legyen valamivel butább. Ez kibírhatatlan.

- Akkor komisz lenne velem - ismételte makacsul -, éreztetné velem, hogy az apám komor-nyik. Maga képes lenne rá. Pedig - gorombán lelökte a fejemet a földre, és csaknem kiabált - vegye tudomásul, hogy én sokkal különb ember vagyok magánál! Sokkal különb, mindenben. És fiatalabb! Igen!

És a földre heverő fejem önként felelte:

- Tudomásul veszem.

És visszafeküdtem az ölébe, átöleltem a derekát, és megcsókoltam a gyomrát, amely fáj az éhségtől. Olyan vékony, olyan édesen meleg és közeli volt, hogy meg mertem kockáztatni ezt. De ő eltolta fejemet, és hamisan, repedt hangon nevetett.

- Ó, maga szerencsétlen - mondta -, milyen bután gondolkodik maga rólam! Mit akar?! Hagyjon békében.

Feltérdeltem, és arcom egészen közel volt az arcához. Láttam, hogy sárga szemei villognak, és kicsi, vékony orra valóságos ívbe görbül. Fehér, keskeny ökleit nekifeszítve, ellökött magától, és felugrott.

- Ha nagyon gazdag lennék - mondta -, felfogadnék négy legényt, hogy megverjék magát! Maga elvetemült, gőgös fickó.

Az előző pillanatban még szerény, szelíd és boldog voltam. Ez a sértés igaztalanul és váratlanul ért. De szokás szerint, nem tehettem semmit ellene. Valami gyűlölet és gőg dolgozott benne, és ezt talán sohase tudom majd leküzdeni. Soha, hiszen ma se sikerült. Amikor egyedül voltunk az ég alatt s a fák között.

- Különben is éhes vagyok - mondta váratlanul és durcásan. - Miért várunk erre a fickóra tétlenül. Menjünk be a tanyára, és kérjünk enni.

- Maga nem ismeri az embereket...

- Voltam már maga nélkül is ilyen helyzetben - vágott a szavamba -, és úgy látszik, jól ismer-tem az embereket. Három kilót híztam a Balaton körül. Pedig mehettem volna Fűre-nyaralni, mint a kormányfőtanácsosok feleségei. De én gyalogolva is híztam. Hálistennek.

- Emmi - mondtam akkor, mintegy önkívületben -, úgy szeretlek téged. Szeretlek, mindig szeretni foglak. Tegezlek álmomban, öllelek, boldoggá teszek, és móresre tanítlak.

- De most ébren van! - mondta fagyosan. Hátat fordított nekem.

- Talán nem vagyok alkalmas arra, hogy szeress. De azért szeress. Próbáld meg.

- Az nem ok, hogy maga szeret engem - felelte ridegen -, az semmi. Mi közöm hozzá.

Megcsókoltam a vékony nyakát.

- Ne csókolja a nyakamat! - rivallt rám; de nem mozdult. Aztán váratlanul megfordult, két kezét a vállamra fektette, és rám bámult.

- Nekem maga olyan idegen - suttogta -, mindig azt hiszem, hogy gyűlölni kell magát. Olyan furcsa. Pedig szeretem, ha kijön a sodrából. És örülök, ha ilyeneket mond: de mit ér az? Mit tehetek én?! Nem vagyok elég erős, és nem vagyok elég gyöngé. Nem vagyok magához való. Azt hiszem, legjobb lesz, ha Adonyban vonatra ülünk. Maga hazamegy, én pedig Pestre. Ennek tényleg nincs semmi értelme. Ne folytassuk ezt.

- De ha húszéves taknyos lennék - mondtam keserűen -, akkor mindennek volna értelme. Akkor nem volnék idegen magának.

- A húszéves taknyosokat húsz évi munka és küzdelem választja el attól, hogy felnézhessenek egy lányra, mint most maga, és maguknak kívánhassák. Ne irigyelje őket, Málnássy úr.

- De irigylem őket. Miért állít ilyen válaszfalakat közénk?!

- Azt nem szeretem magában - mondta, s kezei a mélybe hulltak -, hogy túlságosan elérhető vagyok a maga számára. Azt akarom, hogy érezze a reménytelen szerelmesek kínját. De hiszen bolondokat beszélek. Hiszen amit maga érez, az nem is szerelem.

- Hát micsoda?

- Maga is tudja.

- Emmi, nem igaz. Higgyen nekem. Szeretem magát; és ez a szerelem tiszta és boldog és reménytelen és boldogtalan.

Elfordította a fejét.

- Nem vagyok hülye - mondta. - Tiszta és boldog és boldogtalan és mi még! Istenem, tudom, mi ez. Tudom, mi a szerelem. Mindig erről hallottam, és mindig erről van szó. És én kívánom és éreztem és ismerem. Persze. De tiszta és boldog és boldogtalan! Ugyan, hagyjuk. Mit akar? Miért nem ígér házasságot? Miért nem könyörög, hogy lássam, milyen jellemes férfi maga, és legyek a magáé! Mit akar?

- Nem tudom - feleltem lehangoltan -, vitatkozni nem akartam magával. Maga tudta vagy hitte, hogy ez így lesz, mégis velem jött. Én pedig szinte álomban követtem magát. Most itt vagyunk. Jól teszi, ha nem tudja komolyan venni, amiket mondok. Nincs baj: hiszen mondtam magának, hogy semmi jót se várok ettől. Majd elmúlik.

S most óvatos lépteket hallottunk, és csakugyan minden más gond és figyelem eltűnt: a csavargó felbukkant a holdfényben, s a tisztás közepére kitekert nyakú tyúkot fektetett.

- Nem ébredtek fel?! - lihegte Emmi. Persze! Az ilyen ember imponált neki!

A csavargó vigyorgott.

- Úgy hoztam ki eztet - mondta -, hogy még a többi tyúk se vette észre. Ez már az én tehetségem. Egyszerre fogom le a csőrit meg a szárnyát. Most itt van. Kövéret hoztam, mert hárman vagyunk.

Tüzet rakott, s néhány ágból szinte pillanatok alatt nyársat faragott fölé, forgathatót. Akkor megvárta, míg parázssá érik a tűz, s közben lekopasztotta tyúkot. Valóban életrevaló ember volt. Bal kezéből sót hintett a nyárson forgó sárga testre, még bele is dörzsölte a sót. Jobb zsebéből kenyérdarabot szedett elő. Én inkább kenyér nélkül akartam a csirkét, de Emmi elvett egy darabot, s a zsírtól csepegő tyúk alá tartotta.

Neki akartam adni az órát, de nem fogadta el. Nem akar bajba kerülni egy lopott óra miatt, mondta. Akkor összenéztünk Emmivel, mert a csavargó már készülődött, hogy továbbmegy. Talán tapintatból. Vagy fiatal házásoknak nézett bennünket.

- Hogy hívják magát - kérdeztem.

- Kovács Nagy Benedek - felelte.

- Mennyi idő alatt tudna innen Páfrányospusztára érni?

- Semennyi alatt, tudja?! Mit keressek ott?

- De hát meddig akar így kószálni a világban?! Nincs valami vágya, ami teljesülhet?

Keresztülköpte a kialudt tüzet.

- Rám fogták, hogy loptam - morogta -, pedig csak annyit akartam lopni, hogy a cselédsorból kigyűjjek. A lány csak gazdához ment volna.

- Menjen Páfrányosba - mondtam zavartan. Hogyan magyarázzam még neki.

Emmi megfogta a csavargó karját.

- Hallja, figyeljen ide. Én majd beszélek azzal a Málnássyval. Az azt teszi, amit én akarok.

A csavargó megvakarta az állát. Egyőnket sem akart megsérteni, de hát a dolog valószínűtlennek látszott. Emmi kézzel-lábbal magyarázott.

- Most is előle szöktem meg. Belém van bolondulva. Ez az ember itt megmondhatja magának, hogy igaz. Ha én azt mondom neki, hogy magából gazda legyen, akkor lesz is.

Felszedelőzködött a csavargó. Kabátujjának hasadékaiban egy húsmorzsat talált, azt szájába vette. Aztán elment, köszönés nélkül.

- Boldogok, akik hisznek - mondta Emmi csöndesen -, de ez az ember nem hitt.

- Bizony - bólintottam -, pontosan olyan ember volt, mint maga. Maga se hisz az én szerelmemben, s nem tudja, mit mulaszt el így.

- Gyerünk a Duna felé - nyújtózkodott Emmi -, ma éjjel gyalogolnunk kell, mert nincs takarónk.

S gyalogoltunk a fűzek, tisztások, pocsolyák, ligetek között. És magamban mondogattam:

- Ennek nincs értelme így. Sose érünk haza. Milyen rettenetesen hosszú egy-egy éjszaka. Folyton gyalogolni. Vizünk nincs. Száraz a szám, izmaim fájnak. Mi ad erőt ennek a vékony lánynak ahhoz, hogy mindezt elviselje? Miért is kerültünk össze mi! Hiszen hallani sem akar rólam. Mintha egy kocsiba elől-hátul lovat fognának, s azok aztán kétfelé húznák a kocsit, olyan az idő, amit együtt töltünk. Ez az éjszaka volt a krízis. Most már Pest is messze volt. És nem hagyhattam cserben Emmi. Mit tegyek? Az éjszaka forró volt, hogy nappalnak is beillett volna. Pocsolyás kis tavakról fölöttük le a tiszta vizet, hogy szomjunkt oltsuk. És százszor elhatároztam: szóba hozom Emmi előtt, minek erőltetjük a dolgot. De nem. Meg kell várnom, amíg elfárad, kétségbeesik, s azt mondja: elég volt. Én nem lehetek gyöngébb nála. És tovább mentünk makacsul, egymás mellett.

Tócsák, erek, holtágak akadtak, de a Duna nem volt sehol. Az éjszaka halkán csengő hangjai kísérték lépteinket. Emmi előttem ment.

Ugráló léptekkel, mint a középkori vándorlódíák. Mint a hammelni patkányfogó egy amerikai filmben. Haján és nyakán megcsillan a holdfény.

Utunkon voltak poétikus pillanatok s voltak hétköznapiak. Például amikor előre kellett mennem, mert Emminek olyan dolga akadt, amilyenre a tündérek világában sohase kerül sor. De ezek a hétköznapi mozzanatok az én szememben meghatóak voltak, mert nem volt bennük semmi giccs.

És olyankor szerettem Emmit, amikor hátramaradt a bokrok között; amikor orrát fújta, félt, vagy a gyomra korgott.

A romantika a félreértések művészete. A kétértelműség tudománya.

Amely életcélt csinált a boldogtalanságból. Én pontosan tudtam, mit nem akar ő tőlem.

De hiába tudtam pontosan.

Egy fűzfacsoporthoz megálltunk. Tanultunk valamit a csavargótól. Felültünk az ágak közé. Megpróbáltunk aludni. Az ágak belevágtak a húsunkba. Hol ő panaszkodott, hol én.

Fél óra múlva már komoly fájdalmaink voltak. Láttam, hogy nyög és fészkelődik.

- Kellett ez magának?! - kérdeztem.

- Kellett. Bármikor visszamehet, ha nem tetszik - nyelvelt.

Csak hogy a vissza már éppolyan messze van, mint az oda. Most már csak arra törekedhetem, hogy elérjünk egyszer valahova.

- Emmi - ajánlottam fel rövid szünet után -, üljön ide át a térdeimre. Mégis kényelmesebb lesz, mint az ágakon.

Nagy meglepetésemre, szó nélkül lemászott a fáról, és felmászott a másikra, amin én ültem. Elhelyezkedett a térdeimen, és nyilván úgy találta, hogy csakugyan kellemesebb így.

A Hold ezüst pókhálót szőtt a fekete, görcsös ágak közé. A lány, akit szerettem, az ölemben ült. Sok kilométeres körzetben egyedül voltunk. Vállamra hajtotta aranylő-fürtös fejecskéjét, s csakhamar el is aludt.

Perceken belül irtózatossá kezdtem érezni. A görbe ágak közé annyira beszorultam, amennyire csak lehetett. Úgy éreztem, hogy csontjaim elgörbülnek az édes teher alatt. A teher édes volt, de teher. Szívemet elöntötte a bódító tudat, hogy szenvedések árán is biztosítom éjszakai nyugodalmát. Szívemet, mondom. Testem minden egyéb részét vad és hasogató fájdalom járta át, ordítani tudtam volna.

Fel kell ébresztenem, mert nem bírom tovább. De uralkodtam magamon. Ölemben éreztem formás, kedves, illatos testét. De a következő pillanatban olyat nyilallt a lábszárcsontom, hogy felkiáltottam. Szerettem volna földhöz vágni az édesen alvó Emmit, hogy nagyot nyekkenve ébredjen fel, s jöjjön tudatára annak, hogy más ember is van a világon, nem csak ő!

Sokáig halogattam ezt a megoldást. Amikor már nem lehetett tovább: hóna alá nyúltam, s leengedtem a fűzfáról, majd én is leugrottam. Nem tudtam azonban lábra állni; összecsuplódva térdre álltam és botladoztam, és Emmi mérgesen és álmosan pislogott felém.

Leültem a nedves földre, semmit se bánva immár. Éreztem, hogy süppedt könyököm és féloldalam a vízbe. Megborzongtam.

Emmi kinyújtózott a Hold fényében, s ez a látvány új erőt öntött belém. Mint valami fiatal öz-suta, úgy ágaskodott, keblei kifeszültek, s szoknyája felülhúzódott a térdén. Száját veregetve ásított.

- Menjünk tovább - legyintett. S felszedelőzködve elindultunk.

Lógó fejjel lépkedett mellettem. Fél oldalam vizes volt, éjszakai szél fűjt, fáztam.

- Lásza be - mondta rekedtes hangon -, ha az ember a szeretőjével járt volna így, az mégis kellemesebb és izgalmasabb lenne.

- Miért nem vagyok a szeretője? - morogtam. - Talán ez is rajtam múlik?!

- Persze hogy magán - felelte komoly arccal, míg tovább baktattunk.

- Úgy gondolja, hogy elmulasztottam valamit?! Talán túl sokat haboztam, amikor...

- Ellenkezőleg - vágott a szavamba -, elsiette.

- Mit siettem el?

- A születését. Várt volna még tíz évig türelemmel.

- Már unom ezt. Nálam fiatalabb ember már az első éjszaka nekiment volna magának, s végül megszökött volna a következmények elől.

Felemelte a fejét, s csillogó szemekkel nézett rám.

- Látja, éppen ez az, amire gondolok. A következmények elől egyébként én szöktem volna meg.

- Álcinizmus - mondtam. - Magának ez a politikája, hogy felbosszant engem, és amikor beugrat valamibe, akkor egyszerre leint.

- Jó módszer - mondta.

Ekkor már megfordult a Hold. Szürkült a keleti ég alj.

Elviselhetetlen éhség és fáradság kínzott mindkettőnket. A szürkületből fák és bokrok körvonalai emelkedtek. Hideg és barátságtalan reggel volt.

Magasodott a fű. Vízparton jártunk. És egyszerre magas léckerítés elé kerültünk. Balra út vezetett a parton. Kis, pirostetejű villák álldogáltak a domboldalon, jobbra. Lezárt zsugát ereik mögött mindenki aludt még. Deszkapallók vezettek a vízbe, csónakok sorakoztak, piros, sárga és kékhasú szandolinok. Egy ponyvával letakart dereglye ringott a sekély vízben, cölöphöz kötve.

Emmi karikás szemekkel, sápadtan és gyűrötten rogyott le az első deszkapallóra. Mint akit hipnotizáltak, úgy meredtem a dereglyére, amelynek dagadt öblét ponyva védte. Zűrzavaros gondolatok támadtak bennem a ponyváról; levettem a cipőimet, belegázoltam a vízbe, és feszegetni kezdtem a ponyvát.

Sejtelmem nem csalt. A ponyva alatt kosarak álltak sorban. A kosarak pedig tele voltak hatalmas piros paradicsomokkal, káposztával, barackkal és sárgarépával.

- Emmi - kiáltottam -, gyere ide.

Elvánszorgott a víz széléig, levetette a cipőit, és a vízben állva, enni kezdett.

Minden meggondolás nélkül zabáltunk. Paradicsomot, barackot és sárgarépát vegyesen. Utána kétoldalt nekidőlünk a csónak falának, s egy-egy fej káposztát kezdtünk rágni.

- Jó ez a káposzta - morogta Emmi, rágás közben. A hideg víz, amelyben térdig álltunk a csónak mellett, kellemesen meggyorsította vérkeringésünket, felüdített.

- Szereti a torzsáját? - kérdezte Emmi. Szeretem a torzsáját, és meg is ettem azt a körülragott darabot, amit átnyújtott nekem.

Zsibbadtan és jóllakottan - bár inkább tömötten - bámultam magam elé, a simazöld vízbe. A víz lassú, ringó mozgása elaltatott volna, ha még sokáig nézem.

Azonban egyszerre csak árnyék borult rám s a vízre is... Felkaptam a fejemet. Felettem, a parton két szuronyos csendőr állt. Megdermedt bennem a vér.

Balra fordultam. Emmi tehetetlen rémülettel az arcán, dideregve állt a vízben, s a csendőrökre bámult.

A tettenérésnek olyan tipikus példája volt ez, hogy nem volt mit mondanunk.

Emmi karján meztelenre rongyolódott a ruha. Én is szerencsétlen látvány lehettem. Irataink nincsenek.

Ez volt az, amittől a tudatom alatt mindig féltem. Ha egyszer elvesztem a származásom és előéletem alapköveit a lábam alól, minden megtörténhetik velem, ami egy kóbor cigánnyal megtörténhetik.

Itt álltunk, a csónak két oldalán a vízben, feltűrt nadrággal, rongyosan és beismerően - közöttünk pedig a feltépett ponyvájú, kifosztott dereglye ringott.

Az egyik csendőr lekapta válláról a puskát. Emmi felsikoltott. A csendőr megpiszkálta a ponyvát, felemelte a szurony végével, s alánézett a partról.

- Hol van, amit loptak?! - kérdezte harsány hangon.

Emmi felelt, vékony, csipogó hangján:

- Megettük - mondta szemérmesen.

- Megették?! - mondta a másik csendőr. Csendőrök mindig kettesben járnak, s az egyik ismétli, amit a másik mond.

- Meg - erősítettem én is.

- Gyerünk ki a vízből - mondta most az egyik csendőr.

- Ki a vízből - tette hozzá a másik.

- Gyerünk - bólintottam Emmi felé. Kezet nyújtva neki, kimásztam, s a partra segítettem őt is. Ekkor még valahogy bíztam benne, hogy érvényt tudok szerezni álláspontomnak azzal a velem született úri ízével.

Nem fontos, hogy miben bíztam. Maradjunk a rideg valóságnál. Leültünk a fűbe, s felhúztuk a cipőinket. Emmi harisnyája szitává lyukadt a sok járásban. Egy darabig keseregve forgatta, aztán bedobta a vízbe, s felhúzta a cipőt a meztelen lábára.

Csodálatos nyugalommal vette tudomásul, hogy el kell indulnunk a csendőrök előtt, a falu felé. Engem azonban kétségbeejtett ez a fordulat. Utóvégre pár rothadt paradicsom miatt...

Egyébként a paradicsom, amit barack és káposzta kíséretében a gyomrunkba tömtünk, külső következmények mellett belsővel is szolgált. Csaknem egyszerre kezdett fájni a gyomrom Emmi gyomrával. Ez az első eset, hogy bizonyos együttérzést tapasztaltam részéről.

Görcsök között és csendőrökkel a hátunk megett vonultunk be a laktanya udvarára.

- Majd ha a százados úr felébred - mondta az egyik csendőr harsányan, mint mindig -, akkor elővesszük magukat.

- Akkor elővesszük magukat - tette hozzá a másik.

- És addig? - kérdezte Emmi. Megpróbálta bájos mosollyal kísérni szavait. De olyan sápadt és szerencsétlen arccal, mint az övé volt akkor, egyáltalán mosolyogni se lehet.

- Addig bezárjuk magukat.

- Magukat - bólintott a másik.

- Hová?!

- A börtönbe.

- Hol van a börtön?!

- Ott.

Valami fáskamra félére mutatott, aminek azonban kőfalai voltak, s az ajtajánál hatalmas farkaskutya ült.

- Cézár! - kiáltott az egyik csendőr. A kutya felkelt, rosszindulatúan morgott, behúzta farkát, s olyan messzire ment a börtön ajtajától, amennyire láncától mehetett.

- Gyerünk - bökött felém a csendőr.

- Gyerünk - ismételte az epigon. Minden vér a fejembe szállt.

- Hallja, figyelmeztetem magát...

Legyintett.

- Fogja be a száját, öregem - mondta kedélyesen -, ha még egy szót szól, vasra verjük.

- Vasra - tette hozzá a másik.

Elindultunk hát a börtön felé. A két csendőr betuszkolt minket, s hallottuk, amikor kívül az ajtóra feltették a keresztvasat. A kutya morgott.

Szemünk lassan megszokta a félhomályt idebe. Egyikünk se szólt; körülnéztünk.

Apró ablak volt bal oldalt, dupla vasráccsal. A háznak nem volt padlása, fent homályba veszttek a vastag gerendák.

Egy sarokban prices volt, mellette a vályogpadlón lánc és rozsdás vasgömb hevert. A tetőgerendákról paprikafonatok lógtak. A sarokban mozgott valami sötét holmi. Egy fiatal, fekete kecske volt.

Emmi leroskadott a pokróccal takart vaságy szélére. Bal tenyerét a hasára szorította, és szenvedő arcot vágott.

- Fáj? - kérdeztem részvevően. Bólintott és nyögött.

- Nekem is - mondtam -, nem csoda. De hogyan kerülünk ki innen?!

Emmi ledőlt a pokrócra és sziszegett. Dörömbölni kezdtem az ajtón. Nem bírtam nézni, hogy szenved. Ilyenkor nem tudok neki egy csésze forró feketét adni!

Dörömböltem. A kutya kurrogott és morgott, s megszólalt egy hang:

- Mi az, hé?!

- Egy kis feketekávét kérek - kiáltottam -, a hölgy rosszul van.

- Azonnal - felelte a hang -, pezsgőt is hozok.

- Pezsgőt is - tette hozzá egy másik hang.

Aztán röhögtek; hallottam, amint távolodnak.

Leültem az ágy szélére. Gyengéden arrébb toltam Emmi-t. Magam is elnyúltam, amennyire lehetett.

- Emmi - súgtam a fülébe -, édes Emmikém, nagyon fáj?!

- Nagyon - rebegte.

Aztán hirtelen elaludtam.

Már magasan járt a nap, amikor durván megráztak. Felébredtem, és felköltöttem Emmi-t is.

Mindketten vörösek és feketék voltunk. Az ingünk fekete volt a bolhák tömegétől, bőrünk pedig ugyanezen bolhák csípésétől volt vörös. Elképzelhető, milyen mélyen, ájultan aludtunk, ha ennyi bolha nem tudott felébreszteni.

Ágyunk mellett állt a két csendőr, ezúttal szurony nélkül, valamint a kutya.

- Gyerünk a százados úr elé - bökött az ajtó felé a csendőr, míg a másik lustán mondta:

- Elé.

Feltápáskodtam, és rongyosan, bolhástul, álmosan vánszorogtunk az udvarra s onnan az örsre.

A százados maga jóképű férfi volt, s reggeli lapot olvasott. Unottan nézett fel s végig rajtunk.

- Kérem, én Málnássy Gábor, volt országgyűlési képviselő vagyok - mondtam. Ebben a pillanatban ez kissé furcsán hangzott.

Az egyik csendőr rám förmedt.

- Fogja a száját, amíg a százados úr nem kérdezi!

- Nem kérdezi - tette hozzá a másik csendőr.

- Csöndesen, Berecki - mondta a százados -, a mai világban nem lehet tudni. Nem akarok kellemetlenségeket.

Hozzám fordult.

- Mutassa az iratait.

- Nincsenek nálam, de...

- Maga Málnássy Gábor?! Volt képviselő?! És nincsenek iratai?!

- Nincsenek nálam, de...

- És így járkál az országúton?

- Igen, de...

- És paradicsomot lop?!

- De...

Az asztalra ütött.

- Paradicsomot loppp?!!!

- Én...

Csendesebben mondta, mint aki már elvesztette érdeklődését az ügy iránt.

- Hova tette az iratait?

- Elégtek.

- Talán autószerencsétlenség áldozatai?

- Nem.

Legyintett.

- Vigye vissza őket, Berecki. Majd megvárjuk a panaszos jelentkezését. Nem tudjuk, mennyit loptak.

Berecki durván előrelökte Emmi. Abban a pillanatban előntötte agyamat a vér. Nekirohantam, de Emmi a karomba csimpaszkodott, s a százados rászólt Bereckire: - Vigye már ki őket!

Észre se vettem, közrefogtak és előrelöktek. Visszavittek a börtönbe, a csendőr az ajtóból visszanézett.

- De meg fogja keserülni eztet.

Ránk zárták az ajtót.

- Fáj még a hasa? - kérdeztem Emmitől.

Nagyon el lehetett keseredve. Nem is válaszolt. Jobb kezét, a vaságyon ülve, a vállamra tette és pityergett.

Délután babfőzeléket hoztak egy csajkában. Azt megettük.

A paradicsomevés nem járt komolyabb következményekkel, ami edzett életmódunknak köszönhető talán. A babfőzelék teljesen rendbe hozott minket, csak a lelkiállapotunk volt zilált.

- Meg kell szöknünk - mondta Emmi.

- Lehetetlenség.

Felkelt az ágyról és körüljárt.

- Ki kell találnunk valamit.

- Ne is törje a fejét - mondtam -, itt van a kutya.

Utánamentem. Letérdeltem mellé, mint egy szabó, s összefacsarodó szívvel néztem rongyokban lógó szoknyáját. Fehér lábszára kivillant a rongyok közül. Csúnya karcolások és néhány véraláfutás éktelenítette el a bőrét.

- Ne tapogasson! - mondta rezignáltan. - Azzal nem segít.

- Ki tudja, mikor leszünk megint együtt bezárva - mondtam, átölelve a baltérdét. Megcsókoltam a rongyos szoknyáját, és megfogadtam magamban, hogy utolsó lehelletemig selyemben és a legfinomabb holmokban fog járni, és boldoggá teszem. Közben bolhák ugráltak orromról a combjára és viszont.

- Csak a kutya ellen kell kitalálnunk valamit - mondta -, a házból ki lehet jutni.

Felágaskodott, és elkapta az egyik ferde keresztgerendát. Bámulatos erővel felhúzta magát rá, s mielőtt megakadályoztam volna benne, már lenn mászkált a gerendák között.

- Gyerekjáték - szólt le -, este szöknünk innen. Ez a Berecki bosszút fog állni, amiért a védelmemre kelt, amit egyébként még meg se köszöntem magának.

Leugrott, és nyakamba borult.

- Tulajdonképpen nem tudom - suttogta szégyenlősen - miért nem szeretem magát.

Eltoltam magamtól, s az ajtóhoz mentem.

- Cézár - kiáltottam. A következő pillanatban a dög nekiesett az ajtónak, morgott, hörgött mérgében, és rúgta, lökdöste az ajtót.

- Hogy a fenébe akar itt éjjel kijutni?! - kérdeztem. - Ez a dög összevissza harapna, mielőtt bármit tehetnénk. Akkor aztán mehetünk Pestre, a Pasteurbe.

Emmi bal kezével állát simogatva, gondolkodott.

- Én hoztam ilyen helyzetbe magát - mondta -, ki is kell húznom belőle.

- Ne meséljen, csak bízza rám, amit tennünk lehet, megteszem. Ne játssza meg a hőst itt, aki megmenti a védtelen férfit. Minden jó volna, ha valamivel odaadóbbnak látnám. Amikor belementem ebbe a „kirándulásba” - azt reméltem, hogy közelebb kerülünk egymáshoz.

Jobb keze ujjaival a babfőzelék maradványait kotorgatta a csajkából.

- Elég közel vagyunk egymáshoz - mondta maszatosan.

Töprengően nézett a csajka fenekére.

- Meg kellene mérgezni a kutyát.

- Lehetetlen ötlet.

Földre dobta az edényt, és sírva fakadt.

- Hát mit csináljunk - csitítottam -, néhány napon belül meg fogom szerezni a személyazonosságom igazolásához szükséges iratokat.

- Néhány nap! - zokogott. - Nem bírom ki addig. Utálok itt lenni.

- Hja, miért nem maradt nyugton a fenekén - mérgelődtem -, most egye meg, amit főzött.

- Már rég visszafordultam volna - felelte mérgesen és vakarózva -, csak nem akartam, hogy magának legyen igaza.

Amint azonban besötétedett a kamrában, még a veszekedéstől is elment a kedvünk. Emmi megmagyarázta, hogy képzelet a szökést. Egyenkint és óvatosan le kell szedni húsz-harminc cserepet a tetőről, s akkor a gerendázat közei kijuthatunk a tetőre. Számítanunk kellett azonban rá, hogy mire a tetőre kimászunk, a kutya már éktelen ugatást fog csapni.

A kerítés körülbelül nyolc méterre húzódott el a ház mögött, és két méter magas lehetett.

Az az ötletem támadt, hogyha a létra, amely a fatöncök közt hevert a fal mentén, elég hosszú, akkor a párkány és a kerítés közé támasztva, átmászhatunk rajta a kerítésig, anélkül, hogy a kutya elérne minket.

A terv olyan vakmerő és esztelen volt, hogy azonnal megnyerte Emmi tetszését. Azonban meg kellett várnunk az éjszakát.

A bolhák rettenetesen csíptek. És amint a sötétség mélyült, egyre izgatottabbak lettünk. Meg kellett várnunk az éjszakát, amíg mindenki alszik.

Lelki szemem előtt láttam a pesti lapokat, amelyek végeredményben hasábokat írnak majd rólam, és lehetetlenné tesznek...

Málnássy Gábor, volt orszgy. képviselőt paradicsomlopáson kapták rajta! Kiküldött tudósítónk telefonjelentése!

Földbirtokos a csendőrség őrizetében!

Miért ment világgá Málnássy Gábor?

Egy volt képviselő tragédiája! Kicsoda a rejtélyes nő a háttérben?!

A menekülő Málnássyt agyonlőtték a csendőrök! A leány elmenekült!

Titokzatos kettős életű ember volt Málnássy Gábor!

Az elmeszakértők véleménye!

A halottkém szerint hátulról érte a lövés!

Mi történt a köztisztületben álló politikussal? A tragédia háttere!

És így tovább.

- Mire gondol? - kérdezte Emmi aggódó hangon.

- Féltém magát - mondtam szemrebbenés nélkül. - Ha a csendőrök felébrednek...

- Én nem ülök itt napokig - mondta határozottan.

- Várják valahol?

- Nem. Vagy megszökünk, vagy négyszemközt beszélünk a századossal. Csinos ember.

- És?

- Megkérem, hogy fürdessen meg, majd akkor meglátja, kivel van dolga.

- Képes lenne rá?

- Képes.

- Megkíséreljük a szökést.

Lemértük a létrát.

Tíz méter volt. Egy helyen meg kellett kötöznünk, mert megrepedt. Rézsút feltámasztottuk a gerendák közé.

Mikor már úgy láttuk, hogy eleget vártunk, s a környéken minden hang elcsendesedett, én felmásztam a gerendák közé, a tető alá, s meglazítottam az első cserepet. A kamra egyik sarkában egy halom homok volt, arra dobtam.

Óvatosan, lassan, egyenkint emeltem ki a cserepeket egymás alól, s dobáltam a homokba. Amikor már akkora rés tátongott a tetőn, hogy kényelmesen kifértem rajta, láttam, hogy vagy a kutya veri fel idő előtt odaát az őrsön alvókat, vagy a létra szakad le alattunk, vagy már a tetőről lezuhanok.

Mégis a lehető legcsöndesebben, kúszni kezdtem felfelé a létrán. Emmi felmászott a gerendákon s mögöttem kuporgott a sötétben. Hallottam, hogy liheg és éreztem, hogy reszket.

Kitoltam a létrát, s óvatosan csúsztottam a kerítés felé. Már az utolsó méternél tartottam, amikor megcsikordult egy cserép, s a kutya elvakkantotta magát.

Megtámasztottam a létrát a kerítésen, s kitoltam Emmi a tetőre. Kétségbeesve láttam, hogy négykézláb mászik végig a létrán, s a kutya éktelen, dühös, acsarkodó ugatásba kezd.

Emmi már leugrott a kerítésről, amikor én elindultam. Ingott és recsegett a létra alattam. A kutya újra és újra a levegőbe ugrott, hogy elérjen. Az utolsó méternél kiáltást hallottam a hátam mögül, s rohanó léptek zaját.

Elkaptam Emmi kezét, és szaladni kezdtünk.

- A folyóhoz! - kiáltottam futtomban, mert eszembe jutott, hogy a kutya segítségével okvetlenül ránk találnak bárhol, kivéve, ha elérjük a Dunát vagy azt a Duna-ágot, ahol reggel elcsíptek bennünket. A negyedórás utat rohanva öt perc alatt tettük meg. Úgy látszik, a csendőrök elsősorban felnyitották a kamra ajtaját, s ezzel időt vesztek. Már az egyik leláncolt csónak cölöpjét rángattam, amikor ugatást hallottam az országút felől.

Kirántottam a cölöpöt, holtágban voltunk s tíz percnyi erőfeszítés után füzes szigetek között, lombok alatt megfelelő rejtékhelyet találtunk, ahol kipihenhattuk magunkat.

Amikor itt ültünk, behúzott evezőkkel, olyan tökéletes csöndben, amilyen éjszaka is csak a vizeken létezik, Emmi egyszerre megvadult. Lerántotta magáról a rongyos blúzát, s a víz fölé rázta, hogy megszabaduljon a bolháitól. Most, hogy mozdulatlanul ültem, engem is újfent kínozni kezdtek.

Emmi szemmel láthatólag küszködött magával. Majd amikor látta, hogy én is leveszem a kabátomat és ingemet és rázom, és felsőtestemet hideg vízzel locsolom, hogy megszüntessem az égető viszketést - lerángatta az inget is magáról. A bujkáló Hold fényében, a szűk szoknya-derék vázájából ragyogóan ívelt izmos, szélesvállú felsőteste. Lemosta magát ő is, és amint fesztelenül hajolt a víz fölé, éreztem, hogy nem törődik a jelenlétemmel.

- Másutt nem viszket? - kérdeztem reménykedve. Rám mordult.

- Nem! - mondta haragosan. - És ha viszket, ki fogom bírni.

Ismét felöltözködtünk, a szokásoknak megfelelően. Emmi visszarúgta a csónakot a vízbe, hogy ne vezesse nyomunkra üldözőinket. Azután elindultunk a magas fű és sűrű cserjék között a sziget belsejébe.

- Ezentúl óvatosak leszünk - mondtam -, és igyekszünk hazajutni.

- Eszem ágában nincs! - felelte. - Egész évben tanulok, kávéházban és otthon. Imádom a kalandokat.

- Egy órával ezelőtt még nem imádtad.

De hát a felelőtlen nőt nem befolyásolhatják saját tettei. Ha a szavaiban rejlő ellentmondásokra akartam figyelmeztetni, mindenkor süket fülekre találtam...

Egy órai gyaloglás után a sziget másik oldalára értünk. Előttünk csillogott a Duna széles háta, magányosan, mint valamelyik észak-kanadai River, valamelyik észak-kanadai Peak alján. De messze, a túlsó parton valami viskóféle látszott.

- Csepel! - kiáltott Emmi.

A part vizes, bokros, járhatatlan út volt itt. Keztem kiállhatatlannak találni ezt az életmódot. És megkönnyebbülten lélegzettem fel, amikor Emmi elgondolkozva kérdezte:

- Kitartóan úszik?!...

- Nem kell aggódnia - feleltem. Csak minél közelebb kerülünk ahhoz a világhoz, ahol iratok nélkül is megállom a helyemet.

- Ússzunk át - mondta Emmi. - Már szeretnék egyet pihenni és aludni végre. Eddig elég szerencsétlen utunk volt.

- Ruhástól? - kérdeztem.

- Nem. Összekötjük a holminkat és a nyakszirtjére erősítjük, mint az indiánok szokták.

- Az én nyakszirtemre? - mondtam keserűen.

- Figyeljen ide. Én levetközöm. Maga becsületszavát adja, hogy másfelé néz. Akkor én bemegyek a vízbe, és másfelé nézek. És maga levetközik, összekötözi a holmit, átköti a nadrágszíjával a nyakán, és bejön a vízbe. Akkor aztán átúszunk.

Becsületszavamat adtam. Csakhamar levetközött és belegázolt a vízbe. Szerencse, hogy meleg volt. Nemsokára erős tempókkal s egy néhánykilós csomaggal a hátamon, úsztunk a víz sodrában.

Elég nehéz volt. Nagy utat tettünk meg lefelé, de csak igen lassan közeledtünk a szemben levő parthoz. Amire elértük, a kunyhónak már híre-hamva se volt.

Én másztam előbb a partra. Azután el kellett fordulnom és Emmi következett. Persze a ruhák csuromvizesek lettek. Szaladnunk kellett, mert fáztunk. És félórai futás után nem találtunk még megművelt földeket. Kezdett a dolog gyanússá válni.

És csakhamar kiderült, hogy ez is csak sziget volt.

Emmi már alig állt a lábán. És mégis tovább kellett mennünk, mert szél kerekedett, s csuromvizesek voltunk.

Bementünk a fák közé, hogy legalább a szélről menekedjünk. Később Emmi elátkozta önmagát, és inkább újra úszni akart, mint járni, sebes lábakkal, álmosan, dideregve.

Azt hittük, hogy állandóan jobbra tartunk, de sehogy se találtuk meg a partot.

Valamivel hűvösebb fuvallat s rengeteg szúnyog jelezte, hogy a Duna közelében járunk. Csak a vizek világában van ilyen halálos, dermedt csönd. A puha fűvön saját lépteinket se hallottuk. Egyszerre kinyílt előttünk a Duna. Ezüstös háta csillogva, hullámosan, szélesen terült elénk, mint ezüsttel hímzett gyászlepel. Száz méterrel lejjebb kis házikót találtunk és kompot, amely Csepelre vitte át azt, aki fizetett érte. El akartuk kerülni, mert nem volt pénzünk, de a révész kutyája akkora skandalumot csinált, hogy meg kellett állnunk. Kijött a révész, s alkudozni kezdtünk vele. Végül valahogy hajlandónak mutatkozott arra, hogy átvisz bennünket. A csepeli ágon már könnyebben átjutunk. És Emmi, amikor a csónak szabályos ringása megkezdődött: azonnal álomba merült. Arca holdfényben ázott, a kiáltó fáradtság látszott rajta most, hogy nem volt ura az arcvonásainak, s nem hazudhatott. Hosszú időbe tellett, amíg átértünk, s nagyon nehezemre esett felébreszteni Emmi. De felhasználtam az időt, amíg aludt, s elcseréltem az órám a takaróért, amin a révész ült. Emmi a parton állt, egy kukoricás szélén, borzongva és fáradtan. De szigorú tekintettel nézett rám, és mondta:

- Gyerünk tovább, reggelig át kell másznunk a szigeten.

- Sehova se megyünk - feleltem -, le fog feküdni, és alszik reggelig. Itt van a takaró.

Emmi tágranyílt szemmel mustrálta a takarót.

- Lopta? - kérdezte félénken.

- Nem. Az órámért cseréltem.

- Ó, maga hülye.

- Tartsa meg a sértéseit, és feküdjék le már.

- Tele lesz bolhával - mondta fitymálva. De elhatároztam, hogy nem bosszankodom. - Feküdjék le, hiszen alig áll a lábán.

Megvető tekintete bizonyította, hogy ezúttal még ellentmondani is képtelen. Becsavarta magát a takaróba, feje alá raktam a hátizsákot, és már aludt is.

Nemsokára azonban még fokozódott a fülledt meleg, mennydörgés és villámlás támadt, és percek alatt itt volt a vihar. Süvítő széllel, dörgéssel és záporral.

Emmi felébredt, és egész testében reszketve ült fel. Most már nyíltan és kertelés nélkül félt.

Fejére borítottam a takarót, és futni kezdtünk. Koromsötét lett. Zengett, bömbölt és csattogott az égbolt, szakadó vízben rohantunk valami menedék felé. Pillanatok alatt minden részünkből patakokban folyt a víz. Emmi lihegett, térdei megcsuklottak. Felkaptam, hogy továbbvigyem, de annyira rúgott, és kapálódzott, hogy ismét le kellett tennem. Nem adta meg magát! De a villámlás fülsiketítő robaja, az özönvíz s a lélegzet nélküli rohanás végül is elvégezte a magáét. De éppen egy tanyára szaladtunk be. Majdnem a falnak, olyan sötét volt. Ebben az ítéletidőben még kutyák se jelentkeztek.

Megzörgettünk egy ajtót. Kinyílt. Istálló volt. Meleg és száraz. Petróleumlámpa. Néhány ló.

Száraz pokrócot kaptunk. Lazán körülcsavartam Emmi az egyikkel, úgyhogy benne levethető. Aztán bőrén a durva lópokróccal lefeküdt a szénába.

Mindenben hasonlóképpen jártam, csak épp a pokrócot kellett magamnak tartanom. Azután melléfeküdtem. Vékony orra és két nagy szeme látszott ki a pokrócból. A kocsis visszafeküdt a helyére. Kint tombolt a vihar. Emmi mélyet sóhajtott.

- Gábor - suttogta közelebb húzódva -, valamit be kell magának vallanom.

Élénk érdeklődéssel vártam.

- Emlékszik, amikor én Budafokon bementem a postára, hogy feladjam a maga ötszáz pengőjét? Hát nem adtam fel. Gondoltam, mégis lehet rá olyan nagy szükség, hogy...

- Hála Istennek - mondtam -, maga igazán angyal.

- Nem! - s nagy szemeiből két kövér könnycsepp buggyant elő, lefolyván a szalmára - mert a pénz elégett a hátizsákban.

Világért se mondom, hogy ötszáz pengő az én gazdasági helyzetemben nem komoly összeg. De én soha, soha pénz miatt bánkódni nem tudtam. És látnom kellett ezt a két könnycseppet, miért?!

- Bár mindenem elégett volna, Emmi - feleltem -, akkor most megkérném a maga kezét. És elszegődnék a kedves papához komornyiknak.

- De én nemet mondanék - felelte, s a másik oldalára fordult.

*„...és minden asszony után azt
kellett mondanom: nem. Ez se
képes arra, hogy az embert szeresse!”*

Reggel, csaknem abban a pillanatban, amikor felébredtem, az volt az első megfogható gondolatom, hogy íme, minő változásoknak van kitéve az emberi test! Ahol Emmi vörössesszőke, borzas fejére számítottam, egy szalmaszálla tűzött cédula meredt felém. - Hátrahagyott sorok! villant át álmos agyamon - de miért, miért! Bizonyosan elment. Tulajdonképpen mindig számítottam erre. A cédulán ezt olvashattam:

„Kedves Uram, hiába kérdezősködik, még sötét volt, amikor kilopóztam innen; ruháimat egy ló hátára terítettem éjjel, és ott megszáradtak. Nem akarok a maga társaságában utazni tovább. Ne vegye sértésnek, nem érinti ez a maga sex appealjét. Más terveim vannak, ez az egész. Próbáljon hazavergődni valahogy. Emmi.”

Sokáig törtem a fejemet, hogy vajon mit követtem el ellene, hogy elment. Azonban csupa olyan dolog jutott eszembe, amit ő követett el ellenem. Pótolhatatlan veszteségnek éreztem, hogy elment. Ez a néhány napos kinszenvedés voltaképpen gyönyörű volt. Pláne ha az ember túl van rajta. Erősen szelektív emlékezőtehetséggel rendelkezünk, mi férfiak. Mindazt, ami egy nő aljasságát kellőképp megvilágítaná, elfelejtjük. Elfelejtjük esetleg még mielőtt észrevettük volna.

De hát mit használ a töprengés. Most már magamra kell gondolnom. Már nem vagyok Rómeó, aki nem képes magára gondolni. Megmosakodtam a kútnál, s a birtokos holléte iránt érdeklődtem az embereknél, akik körülácsorogtak - nyilván nem láttak még nálam rongyosabb embert.

Felvezettek az úrilak lépcsőjére, s azt mondták: várjak.

De bizony én bementem. Nem éreztem rongyosnak magamat, s a lépteim határozottak és méltóságteljesek voltak. Arcom feketére égett, hajamat máris kiszította a nap.

Az előcsarnokban megjelent egy őszhajú, kövér úr, és meglepetéssel nézett rám. Mögötte álldogált a béres, akit beküldtem s valami titkárféle.

- Négyszemközt szeretnék beszélni önnel - mondtam vakmerően.

- Miről? - kérdezte a kövér úr. De mivel nem feleltem, intett az embereinek, s azok eltávoztak. Valószínű, hogy nem messzire.

- Engem Málnássy Gábornak hívnak - mondtam -, országgyűlési képviselő voltam. Bajától húsz kilométerre van birtokom, Páfrányos-pusztá. Most persze mindezt be kellene bizonyítanom.

A kövér helybenhagyólag intett.

- Buta dolog - mondtam -, és nagyon nehéz lesz. De megkísérlem. Dehát provizórikusan hadd mutakozzunk be egymásnak.

- Elekes Jenő - mondta a kövér úr röviden.

- Nos, el kell mondanom, hogyan kerültem ebbe a helyzetbe. Egy nő miatt.

- Az ön korában ez nagyon valószínű - felelte a kövér gúnyosan.

- Szóval kezd hinni nekem. Nos, a nő beugratott engem egy ilyen izé... gyalogtúrába. Mocsarakon és pusztákon át. Teljesen lerongyolódtunk. A tegnap esti vihar bekergetett ide. A nő reggelre eltűnt. Meg kell találnom. Pénz kell és jármű.

- Milyen szerény - gúnyolódott a pasas -, és a nő?! Kicsoda, milyen...?!

- Úrilány - feleltem dühösen.

- Mindjárt gondoltam. És nem hagyta itt esetleg a bugyiját?! Vadászkutyákat adhatok.

- Hallja - feleltem önmegtartóztatással, de nagyon ridegen -, vagy megbízik bennem, vagy nem; én segítséget kértem magától és nem humort.

- Nincs autóm.

- Nem igaz! Láttam egy négyüléset a garázsban.

A kövér rágyújtott, de nem kínált meg.

- Nézze - fújta ki a füstöt -, a maga meséje elég izgató. De én éppolyan rövid leszek, mint maga volt. Nem adok semmit.

- Nem ad semmit?! - ismételtam fojtott dühvel. - Nos, jó, maga vén hülye. Ha volna egy csöpp emberismerete...

- Nincs - szakított félbe -, mondhatnék ugyan valamit, amiből egészen csodálatos emberismeretre következtetne, de nincs értelme, hogy vitakozzunk. Maga engem tart hülyének, én meg magát, itt nincs kompromisszum. Ajánlom magamat.

Bement a szomszédos szobába, és bevágta az ajtót, hogy a vakolat hullott körös-körül.

Az a düh, amit most éreztem, már nem a régi, lehetetlen s javarészt intellektuális düh volt. Izmaim megfeszültek, állam előreugrott. Kirohantam. De a lépcsőn ott ált a titkár s a béres. Meglassítottam a lépteimet.

- Elekes úr hívhatja magukat - mondtam rosszat sejtető arccal; mire rosszat sejtve berohantak a házba. Én akkor három ugrással a garáznál termettem. Kitártam az ajtót, beugrottam a kocsiba. Dobogó szívvel figyeltem, beindul-e a motor. Beindult. Kirobogtam a garázból. A lépcsők felől három ember rohant szembe velem. Az utolsó pillanatban elfordítottam a kocsit mellettük. Végigrohantam a gazdasági udvaron. El az istállók mellett, ki a dülőútra. Könnyű, kis amerikai kocsí volt. Vajon van-e benzin benne? Rohantam, mint az őrült. Tizenkét perc alatt a dabi kompnál voltam. Rövid alkudozás után fordított üzlet: az autóban heverő hatalmas takaréért átvisz a révész. Lányt, olyasfélét, sajnos, nem látott erre menni, aki Emmi lehetett volna. De hiszen mehetett Dömsödnek is! Vad rohanás az országúton, Tass felé! Itt vásári forgatagba kerülök. A motor kihagy.

Otthagynom az autót a templom mellett, s elvegyülök a tömegben.

Réztrombiták, sípok, léggömbök, por, fakanalak, nyüzsgés, szerencsejáték, körhinta, bolhacirkusz. És paradicsomi szerencse: egy ismerős arc! Ki ez? Vásáros! Honnan ismerem? Bajáról! Kijárt azelőtt a birtokra, hozzám.

- Öregem, nem ismer meg? Nem. Málnássy Gábor vagyok. Páfrányos-pusztá. Szentatyám, hogy néz ki a nagyságos úr? Semmi, ide figyeljen! Adjon nekem tíz pengőt, és jelentkezzen egy hét múlva a kastélyban! Ad!! Tíz pengőm van, ezzel a tíz pengővel feltúrom egész Pest megyét Emmi után! Talán csak nem ment vissza a Dunántúlra? Semmi értelme se lett volna. Boldogan és újjászületve megyek ki a forgatagba, pénzzel a zsebemben! Milyen fontos a pénz, micsoda erőt ad, és hogyan vidít! Tárogató cigány jár körül, sípok, körhinta, bolhacirkusz!

Bemegyek a bolhacirkuszba, tíz fillér. Egy asztal körül áll a nép. Megdobban a szívem: ismerős, nyúlánk alak. Mögé lopózok: ő az! Áll és tapsol és izgul. Befogom hátulról a szemeit. Hátrarúg. Megcsípem a karját, pofon akar ütni. Csaknem összeveszünk. Akkor lepődik csak meg:

- Hogyan kerül maga ide? - kérdi hitetlenkedve.

Megfogom a kezét.

- Jöjjön.

Nem akar. Csavarok egyet a kezén. Sikoltozni kezd.

- Jöjjön, maga bolond - súgom neki -, autót loptam, menekülnünk kell.

Ajkbiggyesztve megy előttem, ringó járással. Szótlanul megyünk a tömegen át a templomig. Meglátja az autót, nagyot néz. Nevet. Érthetetlenül viselkedik. Nem akar beülni. - Csak a benzinkútig - kérem. Mialatt töltik a tartályt, visszamegyek a sátrakhoz, Emmi mögöttem jön. Öt méter kötelet veszek.

- Minek ez? - kérdi.

- Magának - mondom.

- Hogy érti? - kérdi.

- Megkötözöm, ha nem jön önként - mondom.

- Engem?! - kérdi.

- Magát - mondom.

- Haha! - nevet.

- Csak nevéssen - mondom.

Simán visszajutunk az autóhoz.

- Ezt maga tényleg ellopta? - kérdi sugárzó szemekkel.

- Tényleg - mondom.

- Nem adták? - kérdi.

- Nem - mondom.

- Kérte? - kérdi.

- Kértem. De az a vén, kövér hülye nem hitt nekem.

Nebet. Elindítom a kocsit. - Mit akar?! - förmed rám. - Hazamegyünk! - mondom.

- Hová!?! - kérdi.

- Páfrány-pusztára - mondom.

Ki akar ugrani. Megállítom a kocsit. Már kívül vagyunk a községen. Hátranézek. Senki se lát. Fél karral átnyalábolom a kapálózó, izmos kölyköt. Áthurkolom a lábát. Meghúzom a csomót. Lefogom a kezeit. Harap, lök, összekötözött lábbal is rúg. Áthurkolom a kezeit, összevissza kötözöm. A kötel megmaradt végét a derekamra csavarom és megcsomózom. Továbbmegyünk. Rángat és ficáncol. Sír, rúg, lök, tombol. Majd pedig elcsöndesedik.

- Mit akar? - kérdi gyanús szelídséggel. - Így akar vinni?! És ha kiáltok?

- A falukban betömöm a száját. Estére Páfrányosban leszünk. Ott bezárom egy szobába, amelynek vasrácsos ablakai vannak. A vasrácson keresztül fogjuk táplálni.

- Miért? - sziszegi.

- Mert nem akarom, hogy ismét megszökjön. Mert szeretek magával lenni. Mert szeretem nézni magát. Mert szeretem magát, szép kisasszony. Összekötözve még sokkal szebb, mint szabadon.

- Vegye le rólam a kötést. Fáj.

- Nem baj. Ha levenném, nekem fájna.

- Vegye le. Nem szököm meg.

- Kár, hogy nem tudok hinni magának.

- Igazán mondom, nem fogok megszökni.

- Hiába rimáncodik.

Nem vettem észre, hogy közelebb hajolt. Beleharapott a fülembe. Felkiáltottam! Éles fájdalmat érzek. Meleget. A vér lecsorog a nyakamon. Jobb kezemmel fogom a volánt, a ballal zsebkendőt szorítok a fülemre. Egy kanyarnál Emmi így szól:

- Szabadítsa ki az egyik kezemet. Tartani fogom a zsebkendőt.

- Nem kell!

Átrobogtunk Szalkszentmártonon, Dunavecsén és Apostagon. Eddig semmi baj se volt. A gép jó és hangos, elnyeli Emmi gyöngye kísérleteit a népesség fellázítására. Apostag alatt azonban defektet kaptunk.

Leoldottam derekamról a kötelet, s amíg átszereltem a pneut, Emmi az autóhoz kötözve ült. Arcán a gyilkos kifejezés lassan csendes kétségbeeséssé változott. Még a körmét se rághatta, ami pedig kedvenc foglalkozása volt.

Amikor elkészültem a kerékkel, eloldoztam a kötelet a lábain, s csuklóimra csavarva, elvezettem Emmi, mint egy medvebocsot, a nádasok közé. Leültettem egy száraz fűcsomóra, s mellé ültem.

- Vigyázzon - mondta csöndesen, de fenyegetően -, ezért nagyon csúnyán fog meglakolni.

- Lehet, Emmi. De nézd, a mi kettőnk viszonya olyan, hogy akkor vagyunk csak egyenrangúak, ha én szabad vagyok, te pedig bilincsekbe verve fetrengsz előttem.

- Én nem fetrengem, és ezért még felelni fog!

- Felelni, ha kérdez. Kérdezzen, drágám. Beszélgessen velem. Legyen barátságosabb hozzám.

- Majd el fog múlni ez a jókedve, mégpedig hamarosan.

A valóság az volt, hogy magam is félni kezdtem a tettem következményeitől. S mivel ezek a következmények akkor veszik majd kezdetüket, amikor eloldozom az Emmi kötelékeit: tehát nem mertem eloldozni őket.

A lábai elé ültem, és - ó, örök együgyűség! - szavakkal akartam hatni rá. Nem tudtam kihasználni múltó fölényemet.

- Emmi - mondtam -, azért szökött meg hajnalban, mert én házasságot ígértem magának?

Nem felelt.

- Vagy miért?! Nem bír a közelemben lenni? De hát nincs akkora korkülönbség köztünk...

- Mondja - szólalt meg hirtelen -, hol van az a cédula, amit magának írtam a szökésem előtt?

- Ott maradt - feleltem rövid habozás után.

Az égre emelte nagy szemeit.

- Ó, maga hülye.

- Miért?

- Mert az. Miért?! Mert nyoma sincs magában a találékonyságnak. Mert tehetségtelen. Mert buta. Nem a korkülönbség - ó, nem. Azzal semmi baj sincs. Egyszerűen nem bírom az ilyen embereket!

- Milyen?!

- Ilyen.

Hirtelen őrjöngeni kezdett. Rángatózott, rúgott, tépett, hánykolódott. A kötelek veszedelmesen meglazultak, de nem bírt megszabadulni tőlük.

- Várjon - mondtam csöndesen -, ne így.

Leoldoztam a köteleket.

- Most szerencsétlenné teszem magamat, Emmi - mondtam -, tudom, de hát mindegy. Elmehet, ha akar.

Nyújtózott, nézte a kötél nyomait. Elindult az országút felé. Visszajött. Felvette a kötelet.

- Tegye össze a kezeit.

Egymáshoz kötözte a kezeimet, s aztán pontosan, ahogy tőlem láttam, a lábamat is megkötötte.

- Semmiféle bosszút nem állok magán - mondta -, csak ezután én irányítom a dolgokat. Egyelőre maradjon itt.

Eltűnt a sás és a bokrok között. Balra meglehetősen széles kiöntés csillogott. Mintegy százötven lépésre Emmi felbukkant a bokrok mögül. Meztelen volt. Egész testén aranyló tűzzel ömlött a napfény. Olyan vörösen szikrázott a bőre, mint a lobogó haj a fején. Belegázolt a vízbe, és csapkodva úszott befelé. Tudta, hogy látom, és hogy mozdulni se tudok.

Egy óra hosszat ültem a forró napon, kalap nélkül. Fejem fájt, szemem körül égett a bőr. Emmi felöltözve, frissen ugrálva közeledett. Bal karja virágokkal volt tele.

Azt hittem, megáll előttem. De elhaladt, s az autó felé tartott. Rettenetes gyanú ébredt fel bennem.

- Emmi! - kiáltottam utána. - Csak nem akar itthagyni?!

Megfordult nevetve. Fogai fehéren csillogtak, amint tele szájjal nevetett.

- Mulasson jól, maga jellemtelen fráter! - kiáltotta éles, vékony hangján.

És nemsokára hallottam az autó berregését, Emmi elrobogott.

Már csak azért imádkoztam, hogy a nap lemenjen. A tűző nap még az ing alatt is felperzselte a bőrömet. Arccal a földre borulva feküdtem alkonyatig. Akkor végigfetrengtem a sűrű, selymes fűvön, de a kötelek nem lazultak.

Hangyák másztak az arcomon. Szúnyogok csíptek. Éhes és szomjas voltam. Hol az egyik kínzott jobban, hol a másik. Titokban makacsul reméltem, hogy Emmi visszajön értem. De egyre sötétebb lett. Kiáltásaimat senki se hallotta. Rettenetesen elgyöngített az állandó erőfeszítés, hogy meglazítsam a kötélékeket, amelyek mélyen a húsumba vágtak.

Órákig feküdtem mozdulatlanul. A nádasok és vizek lakói suhogva szálltak el felettem. Egyszer apró, fénylő szemeket láttam magam mellett, a sötét fűvön. Az éjszaka hűvös fuvallatot hozott.

Talán aludtam is. Talán többször is aludtam, s mindig felriadtam. Az éjszaka tág és langyos és sötétkék volt, sötét, kristályszínű, sok-sok aranyporral odafent. S a Hold is felkecmergett a magasba, keskeny, aranyló csíkjával. Kuvik visongott valahol.

Mély álomba merültem, de álmomban is éreztem a szívemet szorongató aggodalmat. S egyszer azt éreztem, hogy puha, meleg, szomjas száj tapad az enyémre. Felriadtam, olyan valóságosan éreztem ezt. Fehér alak ült mellettem, s a Holdba nézett. Emmi.

Felegyenesedtem. Minden csontom és inam fájt. A fehér arc felém fordult, és mogorván nézett rám. Lehajolt ültében, és kioldozta a kötelékeket.

- Kedvem ellenére jöttem vissza magáért - morogta -, de hát visszajöttem. Képzelem, milyen diadalittas lesz emiatt. - Én már sohase leszek diadalittas - feleltem diadalittasan. Megfordultam, és magam elé húztam Emmi jobb kezét. Cserepes számat a tenyerére tapasztottam. És jobb karommal átöleltem a derekát. Karcsúbb már nem is lehet valaki. Egész teste megremegett, ezt nem tagadhatta le. Bár megpróbálta:

- Fázom.

- Nem igaz - feleltem -, nem fázik.

- Legalább szenvedett? - kérdezte.

- Szenvettem.

- Ó, ennek örülök. Szerettem volna, ha tovább szenved. De eszembe jutott a Viva Villa: ebben a filmben valakinek az arcát megeszik a hangyák.

- Itt nincsenek olyan hangyák.

- Ha ezt tudtam volna...

- Ezután ne kötözzük meg egymást.

- Hanem mit csináljunk?

- Szeressük egymást.

- Az ilyen múltó és körülményekhez kötött indulat nem lehet életprogram.

- Nekem múltó indulat kell és nem program. Nekem maga kell. Sose szerettem még senkit így.

- Ne beszéljen erről, mert untat. Egy hétig Páfrány-pusztán maradok. Azalatt megtárgyaljuk a dolgot.

Ennek örültem egy darabig. De aztán eszembe jutott: mit kell megtárgyalni ezen?! Nem tehetek róla, hogy Emmi itt fekszik mellettem, s míg karcsú dereka csaknem egyenlő a földdel, addig minden egyebe finoman gömbölyű és domború. Ezt éppen ilyenkor nem szabad észrevenni, tudom. Uriember semmit se mulaszt el, kivéve az alkalmat. De Emmi szemei csillogóan mélyek voltak, és nőiesen lágy és megadó tekintetéből ugyanaz sugárzott, ami a testéből sugárzik mindig. De amint megmozdultam, Emmi hűvös tenyere a homlokomra tapadt.

- Sohase bocsátom meg magamnak - mondta -, ha valami baja történt.

És ez az udvarias és részvételtjes aggodás úgy hatott rám, mint a pofon.

*„Bal kezét az este
lassan felemelte.*

*A szélnek int, hogy: álljon!
S már béke leng a tájon.*

*Unung! - a torka húrján
így peng és bűg a hüllő.*

*Szikrázva hull a csillag:
az ég egy messze üllő.*

*Szalonka dugja csőrét
kukaccal töltött sárba;*

*Mindenki boldog itten,
Gyerünk ám más határba.”*

A megérkezés felejthetetlen. Délelőtt fél tízkor értünk Páfrányos-pusztára. Lopott autón. Feketén, toprongyosan, Emmivel. A lépcsőn állt a komornyikom és a feleségem. Mindketten kifejezéstelen arccal. Senki se borult senkire. Emmi elvonult valahova. Vince megkérdezte:

- Parancsol fürdőt, uram?

- Kérek - feleltem. Majd kezet csókoltam a feleségemnek, és megkérdeztem:

- Megvárja, amíg rendbe hozom magamat?

- Nem! - volt a válasz. Erre bementünk a hallba. Feleségem hosszú és hideg arca nem riasztott el annyira, mint amilyen nagy mértékben sajnáltam, hogy nem láthatom, amikor Emmi esetleg megpofozza az apja.

- Uram - mondta Málnássyné -, holnap van a tárgyalás. Amilyen nem kell megjelennie. A válásunknak semmi akadálya sincs. De megvallom, azért jöttem ide, megalázva magamat és női büszkeségemet, hogy megkérdezzem öntől: talán meggondolta magát. Mind ez ideig őszintén szólva, nem értettem a viselkedését. Most azonban...

Ekkor benyitott Emmi. Máig se tudom, mi az ördögöt keresett másodszor is ott, ahol én a feleségemmel kapcsolatban döntő események elé kerültem.

A feleségem Emmire mutatott, s hideg gúnnnyal mondta:

- Most már tudom, mivel volt maga elfoglalva a nászéjszakánkon.

- Téved - csipogta Emmi -, nagyon téved abban, amire gondol. Ez az úr egyszerűen zavarban volt. Nem tudta, hogyan fogjon hozzá a nászéjszakai teendőkhöz.

- Ez a fruska - folytatta a feleségem szenvedélyesen -, aki megszökött hazulról, akit tavaly két bálról tiltottak ki a viselkedése miatt, aki Pesten álneven él garzon életet: ez mindent megmagyaráz. Fogadja részvéteimet, maga szerencsétlen.

- Ne izgassa úgy fel magát - felelte Emmi, közelebb lépve -, amiért elvesztette az első és utolsó lehetőségét az életben. Ez az ember bolond, különben nem vette volna feleségül magát, az esetlen bordáival.

- Maga elvetemült kis nyavalyás - kiáltotta a feleségem, meghazudtolva előkelő nevelését; napernyőjét ugyanakkor felemelte, s lesújtott vele Emmi fejére.

A többi gyorsan pergett le, s aki nem ismeri azt a vékony válaszfalat, ami a civilizált nőt a kevésbé civilizált nőtől elválasztja, semmi esetre sem alkothat helyes fogalmakat róla. A két hölgy egymásnak esett; beavatkozásra nem volt idő. A feleségem egy fejjel magasabb volt Emminél, de Emmi vadabb és erősebb.

Öt perc múlva abbahagyták a dolgot. Feleségem minden segélynyújtási kísérletet elhárított; kocsijába ült, s az állomásra hajtott. Mint Vincének mondotta, „meg akarja magát ilyen állapotban mutatni az ügyvédjének”. Pedig tudtommal nagyobb büntetéssel nem sújthatnak, minthogy elválasszanak egymástól; s ezt a büntetést már csak elviselem valahogy.

Rászóltam Emmire, hogy menjen fel a lépcsőn. A könyvtárszobába érve, végignéztam rajta.

Ruhája eltűnt, a kombiné rongyokban lógott róla. Arca és nyaka csupa véraláfutás. Botrányos benyomást keltett.

- Emmi - mondtam, az íróasztalomhoz ülve -, mielőtt elsősegélyt nyújtanék magának, tudni akarom az igazat azokra a vádakra vonatkozóan, amelyeket a jövőendő exfeleségem hangoztatott. Tehát először: igaz, hogy maga álnéven élt Pesten, és megszökött hazulról?

- Igaz.

- De hiszen maga a penzióban Barta néven lakott.

- Igen.

- Hát nem ez a maga neve?

- Nem.

- Hogyan? Hát Vince nem az apja magának?

- Nem.

- Hanem?! Hiszen ő maga mondta...

- Tudja, akkor éjjel, amikor idejöttem... éppen egy ilyen gyalogtúrára indultam. Maga miatt szakadt félbe. Amikor megtudtam, hogy maga megnősült, és éppen a nászéjszakáját ünnepli... szóval hát... nézze, én maga miatt jöttem ide. Én láttam magát sokszor a... szóval, olyan dühös lettem, hogy... és nem akartam megmondani, hogy magához jöttem, holott megnősült... és Vincét ismertem, hát azért mondtam magának, hogy... és mondtam neki, hogy mondja, hogy...

- Ez nagyon zavaros. Maga engem nem ismerhetett azelőtt. És kicsoda maga? És kitől szökött meg?

- Nem igaz. A szüleim szöktek meg tőlem.

- Ez már valószínűbben hangzik.

- Nem muszáj, hogy elhiggye, de én tényleg... én akkor éjjel az országúton gyalogoltam, és egy ember mondta, hogy ez a maga kastélya. És én sokszor láttam magát a képviselőházban, s egyszer férfiruhába öltözve voltam a Parisien Grillben, és tüzet kértem magától. És akkor éhesen és boldogan bejöttem ide, és hallom, hogy magának éppen nászéjszakája van. Ez disznóság! - gondoltam, és már éppen el akartam menni, amikor megjelent maga. Ez az igazság.

- Tegyük fel - mondtam. - De mi történt azon a két bálon?!

- Semmi - felelte -, férfiruhába öltöztem ott is, és ez nem tetszett anyámnak.

- Miért öltözött férfiruhába? - förmedtem rá.
 - Mert írni akartam a benyomásaimról, amiket így szerezhetek.
 - És írt?
 - Igen. Kilépőlevelet a klubnak, amely a bálakat rendezte. Muszáj volt.
 - Nekem ma rengeteg dolgom van a gazdaságban. Megígéri, hogy nem szökik meg estig? Komoly beszédem van magával.
 - Megígérem.
 - Jó. Én most átmenetileg mindent elhiszek magának, bár Vince szerepe igazán homályos benne. Ő nem az az ember, aki könnyen és szívesen hazudik.
 - Meg tudnám magyarázni magának - felelte a lány -, de nem akarok még jobban belekeveredni a dologba. A gondolatok tiszták és egyenesek, de az élet nagyon zavaros. Az ember észre se veszi, és egyik hazugság szüli a másikat. Ha megfürdöm, szeretnék pipára gyújtani. Még sohase pipáztam. Hol talállok pipát?
 - A pipatőriumban! - feleltem mérgesen. És valóban, estig eszembe se juthatott Emmi. Jöttek az emberek, áradtak a panaszok, felgyülemlett a tennivaló, és nem volt pénz. Vincének csak annyit mondtam, hogy a sofőr álljon készenlétben, mert el kell vinnie a lopott kocsit Elekes Jenő úrhoz, Csepel-szigetre. Vince arca megnyúlt, amikor ezt hallotta, de szótlanul intézkedett.
- Néhány óra múlva frissen, tisztán és jóllakottan mentem fel a könyvtárszobába, hogy utánanézzek Emminek.
- Elővette egy pizsamát, és felvarrta a nadrág szarait s a karokat, hogy viselhesse. Egyelőre egy hosszú hálóing volt rajta - szintén az enyém -, s a haja vizesen sima és hátrafésült. Csoválkozva nézett rám.
- Már végzett az ügyeivel? - kérdezte. - Azt akartam kérdezni, nem engedné-e meg nekem, hogy itt maradjak a könyvtárszobában, s kissé átalakítsam a magam használatára?
 - Tessék - mondtam, bár nemigen tudtam elképzelni, mire gondol. Mindenesetre magára hagytam, amíg elkészül a pizsamával, mert az én hálóingemben túl csinos volt ahhoz, hogy sokáig merjem nézni. Elhatároztam, hogy amint alkalom nyílik, előveszem Vincét, és ha kell, az inkvizíció eszközeivel is, kivallatom.
- Irtózatossá melegebb lett, amíg az este le nem szállott. Az utak felett vastag, fehér felhőkben ült a por.
- Korán vacsoráztunk. A vacsoránál Emmi az átalakított pizsamában jelent meg; fél kiló ugorkasalátát evett, fél liter ásványvizet és egy harapásnyi húst. Később egy pohár bort is ivott.
- Halljuk azt a komoly beszédet - mondta, keresztbe rakott karokkal, és olyan közönséges arc kifejezéssel, amelyet éppen vágni tudott. De ugyanebben a pillanatban csengettek a főkapun.

Az az Elekes Jenő földbirtokos, akinek az autóját elloptam, több értelemben is sorsüldözött embernek mondható. Egész életében szelíd, kékszemű és áldott jószívű ember volt, és mégis mindig mindenki megszökött tőle. Egy titkár a pénzzel, egy feleség a titkárral, és így tovább. Ez a végzet, az egyén végzete. Talán unták a kövér, kékszemű ember szívjóóságát. Minden emberben megbízott, de egy ember se tisztelte ezért. Manapság csak a rosszhiszemű embert tisztelik.

Így lett Elekes Jenő, a nyugalmazott főispán, bizalmatlan, goromba és komisz ember. De akkor már késő volt.

Sohase tudtam megérteni, hogyan szökhett meg olyan korrekt szolga, mint Vince, olyan korrekt úrtól, mint Elekes Jenő! Mert otthagyta annak idején. És ennek megbocsájthatatlanul irreleváns oka volt. Valami elszámoláson kaptak össze: Vince tévesen adott össze két számot, s a differenciát ki akarta fizetni. Elekes Jenő nem fogadta el.

De ez régen volt. Talán öt éve. Vince sohasem említette ezt eddig. De akkor este, amikor Emmivel az asztalnál ültünk, Vince sápadt arccal és alig észrevehetően, de észrevehetően pihegve lépett be, és mondta:

- Elekes Jenő úr van itt.

A következő pillanatban példátlan dolog történt: Vince a baloldali ajtón ugrott ki, Emmi pedig felszaladt a nyikorgó lépcsőn és eltűnt.

Magam is felszaladtam a lépcsőkön, s az utolsó fokon megállva, azt kérdeztem:

- Miért hagyta ott az asztalt, Emmi?! Maga teljesen ártatlan ebben a dologban.

Megfordult a folyosó végén, s egy lámpa fényében visszanézett.

- Én semmiben sem vagyok egészen ártatlan! - mondta és elfintorította az arcát. Bement a könyvtárszobába. Lementem a lépcsőn, éppolyan bután, ahogy felmentem. Csöngettem Vincének, de Vince nem jött. Gondoltam arra, hogy talán valami veszedelmes ember az az Elekes Jenő, de ez a gondolat önmagától megdőlt. Gondoltam, nem tudom, mire, de nem tudom, minek se volt értelme.

Az ezután következő pillanatban pedig belépett Elekes úr. Gyors pillantást vetve rám, arca eltorzult. Nincs különösebb látvány, mint egy ideges, kövér ember. Valami szomorú ellentmondás van ebben. Vajon miféle elégtételt kap az ilyen ember a természettől?

- Á, szóval mégis maga az! - kiáltott -, aki ellopta az autót? És úgy látszik, a komornyikommat is ellopta! Mert ez az ember hét évig volt nálam, ha nem tudná.

- Foglaljon helyet - mondtam -, és gyűjtson rá. Tessék. Amint látja, én nem vagyok olyan nevetlen, mint maga. Az autóját éppen vissza akartam küldeni.

- És a benzint? Ki fizeti meg a benzint, amit elfogyasztott?

- A benzint én vettem a következő faluban.

- De az én benzinemmel indult el, nem?! És elgázolt egy kacsát, amit meg kellett fizetnem!

- Nyugodjon meg - kértem -, üljön le. Beszéljük meg barátságosan, mi a teendő. Most már tudja, ki vagyok.

Kövér ujjával, amelyek tövében fehér szőrszálak meredeztek, előkotort egy cigarettát, az asztallaphoz veregette, rágyújtott.

- Dehogyan tudom - legyintett -, ha a nevét és állását ismerem valakinek, tudok-e azért róla valamit? Az emberek veszekedettül aljasak. Ez a csorda minden nélkülözést kibír, de a bőség és jólét megvadítja. Hülyévé vagy vérengzővé teszi. Én sose voltam elég szerencsés ahhoz, hogy szegény legyek. Nem ismerem a szegényeket. Csak a gazdagokat ismerem, az emberiség söpredékét. Maga is hozzájuk tartozik. Én is. Irtózom attól a gondolattól, hogy egy jómódú emberen segítsék. Nem látta a cselédházakat a tanyám körül? Nem engedem, hogy rosszabbul éljenek, mint én.

- Ez a program boldoggá tehetne egy embert - feleltem -, de ön boldogtalan.

- Igen - felelte az ugorkasalatára meredve -, boldogtalan vagyok.

Kanalazni kezdte az ugorkasalatát.

- Nagyon szeretem tejfölösen - exkuzálta magát közben. Vastag homlokán ráncok húzódtak keresztbe.

- De én megzavartam magát - mondta -, itt ketten vacsoráztak.

- Igen - feleltem a mennyezetre bámulva. Megnyomtam a csengőgombot.

Vince belépett a szobába, feltűnően kelletlenül. Elekes úr megfordult a székben, amely recsegett-ropogott alatta; végigmérte Vincét, így maradván, rajtafelejtette tekintetét, mialatt én azt mondtam:

- Vince, rendezze be az egyik vendégszobát Elekes úrnak. Lehetetlen, hogy este induljon vissza.

- Nem, nem! - tiltakozott Elekes Jenő. - Nem akarok alkalmatlankodni. - Majd hozzátette: - Sakkozik ön?! Akkor maradok.

Vince eltávozott. Az öregúr egy pillanatig se kért bocsánatot azért a goromba fogadtatásért, amelyben részem volt nála. Ellenben előkotort a zsebéből egy cédulát, és átnyújtotta nekem.

Emmi búcsúlevele volt, amit a szénában találtam. Vajon miért tűnt el Emmi?!

- Uram - fordultam a vendégem felé -, én itt nézem, hogy ugorkasalatával tömi magát. Azonnal intézkedem, hogy rendes vacsorát hozzanak.

- A sakkot keresse meg - szuszogta. Felmentem a lépcsőn; valójában Emmivel akartam beszélni. Miért fél ettől az öregúrtól? A tanyájáról is megszökött.

A folyosó végén, fönt, megláttam Emmi, amint egészen közelhajolva Vincéhez, lázasan suttogtak valamiről. Közelebb mentem, s akkor Vince méltóságteljes vigyázzállásba merevedett. Olyan mozdulat ez nála, mint amikor egy tábornok tiszteleg.

- Emmi - mondtam komolyan -, le kell jönnie, ez egy nagyon kedves, szerencsétlen ember. Nagyon fog örülni magának. Jöjjön.

Emmi ellenségesen nézett rám.

Látszott rajta, hogy nemet akar mondani. De akkor összenéztek Vincével, s Emmi bólintott.

- Jó - mondta -, lemegyek. De hallgasson ide, Málnássy. Eddig maga kérte, hogy maradjak a vendége itten. Most én kérem, hogy bármi történjék is, maradhassak.

- Nagyon jól tudja, hogy ez természetes.

- Ha egy nurse-öt kell fogadnia mellém, akkor is?!

- Akkor is.

- De a nurse öreg és csúnya lesz.

Már túl vagyok azon, hogy bármi is meglepjen, ha Emmiről van szó.

„...Tavas van most a fasorban,
tódul a nép oda.
Nem is csoda
A férfiak mind fáknál állnak.
Előttük fű, mögöttük bokor,
kezükben óra és csokor.
És a Hold fogy, fogy.
És szívük dobog -
de még hogy, hogy!...”

A kitárt ablakon át sárgult a Hold, csillogtak a csillagok, amikor lementünk a hallba. Kísérteties csönd volt. Ebben a csöndben hazugságok halódtak és születtek, s a várakozás dágványában vajúdott a Botrány.

A menet élén Emmi haladt, azután én következtem, végül Vince. Emmi megállt a lépcső alján, vonakodva. Elekes Jenő hátradőlt a recsegő széken, és behunyta, majd kinyitotta a szemét.

Emmi ellenséges tekintetet vetett rá, amit az idős úr hasonlóképpen viszonzott. Akkor Emmi bizonytalan lépést tett előre; Elekes felkelt. De Emmi visszalépett, és Elekes leült.

Az egész história vontatottnak tűnt előttem, mint egy zenemű vagy utca, amit először lát, illetve hall az ember. De aztán egy másodperc tizedrésze alatt egymásnak rohantak, Elekes és Emmi, és fuldokolva ölelték és csókolták egymást.

Vince kevésbé látszott meglepettnak, mint én.

Elekes úr aztán félretolta Emmi, megtörölte a bal szemét, és mentegetőzve nézett rám.

- Három éve nem láttam - mondta -, és azon a viharos éjszakán bevetődött hozzám, de amikor észrevette ezt, megszökött.

- A lánya?!... - kérdeztem bizonytalanul. Mind a ketten egyszerre bólintottak.

- Elmehet, Vince - intettem a komornyikomnak, s láthatta az arcomon, hogy neheztelek. Kilibbent a szobából, mint egy öreg hímtündér.

- Foglaljanak helyet - mondtam. Elekes úr leült, ölében Emmivel.

- Emmi nem akar hazamenni - mondtam barátságtalanul -, maradjon maga is itt.

- Tudom, hogy nem akar hazajönni - felelte Elekes -, azelőtt néha mégis hazajött, és két napig kibírta otthon. Néha megtaláltam valahol, és hazacipeltem.

- Remélem, tudja, hogy szeretem a lányát? - kérdeztem, hogy dűlőre vigyem az ügyet.

- Lehetséges, és meg is tudom érteni - felelte, és kövér arcára aggódalmas komolyság telepedett. - A szerelmes ember nem kritikus és nem látnok. De figyelmeztetem, hogy semmiféle anyagi kártérítést nem fizetek az örököseinek. Én ismerem Emmi.

- A kedves lánya - folytattam cigarettára gyújtva, miután megkínáltam őket is -, kedves lánya botrányos dolgokba kevert engem. Karrierem tetőfokán halálos ellenségeket szerzett nekem a Harraly-család személyében. Feleségemtől elváltam miatta, és végigkoldultam az országot, és

amint tudja, autót loptam. Amióta megismerkedtünk, nem dolgozom, elhanyagolom összeköttetéseimet, botránylapokban szerepelek. Mindezért nekem tartozik azzal, hogy lányát rákényszeríti: valljon színt végre, mondjon igazat, jöjjön hozzám feleségül, vagy mit tudom én. Vessünk véget ennek az állapotnak.

- Vagyis kezdjük el végre ezt az állapotot - mondta Emmi -, esetleg más állapotot...

- Maga hallgasson - rivalltam rá -, most az apjával beszélek, aki komoly és jellemes ember. Maga kiskorú, és nincsenek jogai, bár úgy viselkedik, mintha volnának.

- Nem hallgatok - felelte, és lemászott az apja öléből -, eleget hallgattam (?...). Figyelj ide apuskám. Énbennem mindig nagyon erős családi érzés volt (?...), és mindig nagyon sajnáltalak és szerettelek téged, és akartam veled lenni, hogy ne légy egyedül. De év közben a tanulás akadályozott, és nyáron nem tudok meglenni a túráim nélkül. Imádom a napsütést, az izmok fáradtságát, a mocsarakat, alkonyt, a békákat és a kellemetlenségeket. A múlt hónapban egy barátnőm vendége voltam Baján, és elindultam onnan gyalog Pestre. Az első éjszaka nem aludtam, és másnap este már nagyon fáradt és álmos voltam, amikor végre erre a tanyára értem. Becsöngetek, porosan és kimerülten, és - Vince bácsi jön elélem. Nagyon örültem neki, mert most már biztos voltam, hogy kapok helyet. Elküldtem őt, és mondtam, hogy én a tulajdonossal akarok beszélni, és azt fogom mondani, hogy az ő lánya vagyok. Tudod, hogy sohase tudott tőlem semmit megtagadni. Ebből a kis hazugságból lett az egész. Másnap reggel Vince kétségbeesetten látta, hogy milyen bajt csináltam, és könyörgött, hogy menjek el. Ennek fejében megígérte, hogy megmarad amellett, hogy az ő lánya vagyok. Erre azért volt szükségem, mert tudtam, hogy maga az első látásra belémszeret és utánam jön.

Elekes úr elnézést kérően nézett rám.

- Semmi baj - mondtam -, csak hagyja beszélni. Majd ha befejezte...

- Már befejeztem. - Eloltotta cigarettáját. - Ha kibírnám hosszabb ideig egy férfi mellett, akkor az apámat választanám. De nem bírom ki.

Elekes úr elérkezettnek látta az időt, hogy védelmemre keljen.

- De kisfiam, Málnássy úr is az apád lehetne...

- Elegem volt belőle - mondta hidegen -, és azt hiszem, az éjjel meg fogok lógni innen. Nem is tudom, mire volt jó az egész.

- Voltak pillanatok - feleltem -, amikor észrevettem, hogy nem vagyok közömbös magának.

Sajnálkozva nézett rám. Mondani akart valamit, de meggondolta. Kivett az asztalon heverő dobozból öt cigarettát, és felment a lépcsőn.

- Jó éjszakát - mondta, s befordult a folyosóra.

Elekes Jenő rám nézett.

- Nem fog megszökni - mondta.

- Honnan tudja?!

- Akkor legalább tíz cigarettát lopott volna.

Az volt az érzésem, hogy mulat rajtam. Felállította a sakkfigurákat, de nagyon határozottan megérttettem vele, hogy eszem ágában sincs sakkozni.

Vince bejött, és jelentette, hogy a vendégszoba készen áll.

Elekes kíváncsian nézett rá.

- Nem bánta meg soha, hogy eljött tőlem?

Vince lesütötte a szemeit.

- Kényes kérdés, uram.

- Maga mindig nagy diplomata volt. Azt a komédiát, ami miatt eljött tőlem, csak azért rendezte, mert unt már nálam lenni.

- Fel sem tételezhető rólam, uram...

- De én feltételezem...

- Uram...

- Feltételezem.

- Voltak hibák, uram, belátom, de fel sem tételezhető...

- De feltételezhető.

- Uram...

Magukra hagytam őket. Annyi beszélőnivalójuk lehet...

Emmi az ajtóban állt, a könyvtárszoba ajtajában. Fejét a félfának támasztotta. Szemeiből bűvös szeretetreméltóság sugárzott. Szája szögletéből cigaretta lógott.

- Nézze meg, hogy átalakítottam a szobát.

Beléptem. Emmi mögöttem maradt, az ajtót nyitva hagyta. Az ég tudja, honnan s kitől szerezte, de a polcok tele voltak rakva obskurus kozmetikai szerekekkel, amik már így, vidéken kaphatók. A könyvek szanaszéjjel. Az íróasztalnak támasztva nagy állótükör, amit a fölszintről hozatott fel.

- Egyelőre - mondta - elhatároztam, hogy itt maradok.

- Szívesen látom - feleltem hirtelen elhatározással. - Azonban felhívom a figyelmét a következőkre. Maga bolonddá tartott engem eddig, de ezután majd megtanulja, hogy másképp kell viselkednie velem szemben, mint a diákpajtásaival.

- Nem akarok másképp viselkedni - mondta. - Miért olyan nehézkes maga?

Őszinte leszek: ebben a pillanatban beláttam, hogy nehézkes vagyok. Elhatároztam, hogy könnyed leszek. Magamhoz szorítottam, és megcsókoltam az arcát. De ezt abba kellett hagynom, mert nevetett. Elfordította fejét és nevetett. De én éreztem, hogy remeg a nevetéstől az egész teste, és ez felbőszített. Még vadabban csókoltam; a nyakát, vállát s a vékony vászonruhát, ahol értem. És akkor azt találta ki, hogy elkomolyodott, és mozdulatlanul tűrte, és várt. Nincs nevetségesebb, mint egy ember, aki szenvedélyes, ha senki se osztja meg vele ezt az állapotot. Minden átmenet nélkül abbahagytam, és leültem egy karosszékbe, kezeimbe temetve arcomat.

- Gyújtson rá - mondta Emmi, és szemeiből apró gúnynyilak reppentek felém. De azért rágyújtottam. Már a szivarról is leszoktatott.

- Beszéljünk őszintén - mondta.

Legyintettem. Sose volt érzékem a humorhoz. Annál több neki.

- De beszéljünk végre nyíltan. Rávenni engem nem tud semmire. Minek próbálkozik? Kérdezze inkább, mi az, amire önként hajlandó vagyok?

- Ugyan - mondtam.

- Komolyan beszélek. Miért nem jutott eddig eszébe nyíltan és komolyan beszélni velem, mint egyik férfi a másikkal.

- Itt csak egy férfi van - mondtam dühösen -, és az maga.

Elégedetten mosolygott.

- Nem akar rám hallgatni?! - kérdezte csöndesen.

- Miben?

- Bizza rám a döntést. Engem úgyse lehet befolyásolni. Értse meg ezt. Ez a titka mindennek. Egy szép napon talán olyan forrón fogom szeretni magát, amiről nem is álmodott. Talán soha. Nem tudom. Várjon.

- Erre képtelen vagyok. Nem ülhetek tétlenül, csodára várva. Nem vagyok olyan fiatal.

- Éppen azért. Csak a fiatalok képtelenek várni. Ezért nem sikerül nekik semmi.

- Én adtam a maga szájába ezt a frázist. Mit lovagol folyton az évszámokon? Erős, ép és fiatal vagyok. Bebizonyíthatnám...

- Meg vagyok győződve róla. Minden tette arra vall, hogy második fiatalságát éli!

- Másodikat?! - kérdeztem fojtott dühvel.

- Öhm - mondta szelíden.

Nem tudom, mi történt volna, ha Elekes Jenő nem jelenik meg az ajtóban. Kezében óvatosan cipelte a sakktáblát, felállított figurákkal.

Reggel Emmi kilovagolt, Elekes újságot olvasott a hallban. Elöttem érintetlenül állt a reggeli. Kezemben tartottam az ügyvédem levelét.

„Igen tisztelt Uram! - írta az ügyvéd. - Felesége önegysága, ügyvédje útján közölte velem, hogy nem hajlandó válni. Természetesen ilyen körülmények között a nekem adott megbízása nem elégséges. Kérem intézkedését, további álláspontunkra vonatkozóan.”

Zsebre gyűrtem a levelet. Megérkezett Emmi, lovaglókosztümben, amit az én egyik szekrényemben talált. Fiatalabb koromból maradt meg ez, de nagyszerűen illett rá. Nagy zajjal ült le az asztal mellé, és félóra hosszat evett.

Elekes letette az újságot, és rábámult.

- Nem maradhatunk örökké itt, Málnássy úr nyakán. Nem jössz haza?

- Nem. Sőt kérlek, hogy sürgönyözz, küldjenek hazulról ide mindenféle holmit, amire szükség van.

- Már sürgönyöztem - felelte Elekes úr, s ismét az újságba temetkezett.

Elővettem a levelet.

- Emmi - mondtam -, most értesültem róla éppen, hogy feleségem nem akar válni. Félek, hogy valami rettenetes tengeri kígyó lesz az ügyből. Az ember hall ilyen históriákat. Fel kell utaznom, és megkísérlem a kiegyezést.

Emmi érdeklődéssel nézett rám.

- Nem - mondta -, ezzel mindent elrontana. Én tettem tönkre a házasságát, most jóvá akarom tenni.

- Ki akar békíteni a feleségemmel?!

- Nem. Rábeszélem, hogy váljon el békésen.

- Lehetetlen. A feleségem nem olyan nevelésű és természetű asszony, aki nehézségeket támaszt. Hogy mégis megteszi, az magának köszönhető. A maga személye nemhogy lecsillapítaná, hanem ismét feldühítené őt.

Végtelen fölénnyel nézett rám.

- Maga nem ismeri a nőket - mondta. - Felmegyek Pestre holnap, és elintézem a dolgot.

Várakozásteljesen bámult Elekesre, hogy vajon mit szól hozzá?

- Úgy látszik - mondta az öreg -, mégis a szíveden viseled, hogy el tudjon válni.

- Hogyne - felelte Emmi szórakozott mosollyal. - Bennem rengeteg jószág van.

- Majd megint összeverekednek - mondtam -, és botrány lesz.

- Bizza rám. Abban igaza van, hogy a felesége miattam okvetetlenkedik. De majd én gondoskodom róla, hogy szíve minden érzésével magát utálja egyedül.

- És akkor pláne nem válik el.

- De igen, sőt.

Vállat vontam. Emmivel vitatkozni, ez meghaladná az erőmet.

Később lementünk a tenispályára, amely árnyas fák alatt rejtőzött, de borzalmas állapotban volt. Mégis Emmi teniszezni akart: teniszeztünk. A labda nem ugrott fel, vagy máshova ugrott, mint ahová a fizika törvényei rendelik. Emmi veszét érezte - illetőleg az én vesztemet. Lehetetlen kívánságai támadtak. Miután másfél órát teniszeztünk ezen a szántóföldön, kijelentette, hogy a továbbiakban versenyt akar inni velem; négylovas hintót akar hajtani (szerencsére csak két parádés lovam volt) - boksolni akar, esetleg szántani. Végül felment a szobájába, leheveredett a kerevetre, és két könyökén támaszkodva, estig olvasott. Így aztán a dolgom után láthattam végre.

Alig tudtam kifizetni a napszámosokat, órákig tárgyaltam a gazdával, és teljesen megfeledeztem a vendégeimről. Suttymban leszállt az este, nagy, néma árnyaival. Minden megnőtt a félhomályban, s szinte melegebb volt, mint nappal.

Amikor keresztülmenteni az udvaron, hirtelen meg kellett állnom. A kút mellett állt Emmi, és mellette a kocsisom, nyurga, fekete legény, a cseléd lányok álma. Emmi buzgón magyarázott neki valamit, az emeleti ablak felé bökődve. A legény hitetlenkedve bámult felfelé.

Mindenféle rossz gondolatom támadt. Odasiettem, s megálltam előttük. Emmi zavartalanul folytatta:

- Egy dézsá víz az ablak alatt többet ér, mint hat vasrács.

- Azt el lehet tolni alúla - mondta a legény, aztán megbökte a kalapját, és elballagott.

- Miről van szó?! - kérdeztem ingerülten.

- Bárki bemászhat az ablakomon - felelte -, én meg mondtam, hogy egy dézsát kellene aláállítani.

- És azt pont a kocsisommal beszéli meg?!

Emmi ártatlan arcot vágott.

- A kocsisa volt?! - kérdezte. - Én azt hittem, hogy az unokaöccse.
- Ne mászkáljon ilyenkor az udvaron - mondtam, elkapva a karját; és befelé kezdtem húzni.
- Eressze el a karomat - kiáltott vérvörösen. Még egyet rántottam rajta, mire pofonütött.

HARMADIK RÉSZ

„...S köztük valódi boldog oly kevés.”

Vörösmarty

*„...Ez a lány erős. Bőre vörös és barna.
 És nem is volna hű, ha meg nem csalna.
 Boldogság! Múló. Mint a vízbefülő
 haján megcsillant esti nap.
 Majd boldog leszek ezerkilencszáz-
 hetven telén, talán.
 S ha nem? kinél teszek panaszt?
 Se gót, se mór, se isten, se Jenki!
 soha nem ért meg engem senki.”*

Az ügyvéd mindenkit elküldött az irodából, csak a kisasszonya maradt egy mellékszobában, az írógépnél. Talán csókot lehelt a kisasszony hajára, nem tudom. Bizonyosan ideges volt, mert bár sok válóperes tárgyalást vezetett már, s itt előzetes tárgyalásokra gondolok, mert társadalmunkban, mint a háborúkat és mindent, a válópereket is előzetes, nemhivatalos tárgyalások döntenek el - de efféle tárgyaláshoz még nem volt szerencséje. A válni nem akaró asszony és egy lány, aki miatt válni akar, illetve nem akar... A tárgyalás menetéről később részletes levélben informált engem, de hozzátette, hogy előzőleg furcsának találta az eljárást, amellyel egy néhányéves fiatal lányt küldtem az ütközetbe, magam helyett.

Először feleségem érkezett, származásának, nevelésének, sőt szépségének tudatában, s abban a hitben, hogy velem személyesen tárgyaland.

Azután Emmi. Szürke kosztümben, az ég tudja, honnan szerezte hirtelen - vidáman és pimaszul, rokonszenves modortalanságának fegyverzetében. Amikor belépett, feleségem felszisszent, felszökkent, elsápadt, szemei villámlottak, arca fagyos meglepetést és megvető elutasítást fejezett ki.

Az ügyvéd hellyel kínálta meg Emmi. Emmi elővette táskáját, és hosszasan rúszozott. Feleségem tűkön ült.

Emmi elrakta a rúzst, feleségem a tűket. Emmi szeretetreméltó mosollyal fordult az ügyvédhez.

- Önagysága - mondta közönségesen - talán félreérti a szerepemet. Magam is annyi kellemtelen tulajdonságot fedeztem fel Málnássy úrban, hogy csak gratulálhatok.

- Kérem - fordult most feleségem az ügyvédhez -, én nem egészen értem ennek a fiatal hölgynek a szerepét. Én önnel akarok tárgyalni. Ehhez a hölgyhöz semmi közöm sincs.

Emmi nem vette le a szemét az ügyvédről. Okos kis arcában annyi meggyőző kifejezés volt, hogy az ügyvéd valósággal megzavarodott.

- Kérem - mondta Emmi -, én szívességet akartam tenni a hölgynek. Eszembe sem jut védeni Málnássyt. Ellenkezőleg, csak hasznára lehetünk egymásnak.

- Még mindig nem értem - mondta a feleségem zavartan az ügyvéd felé.

- Ne váljon el tőle - ajánlotta Emmi. Az asszony összeresztett.

- Ezt én magam akarom eldönteni - mondta.

- Vagy mindegy - Emmi végigsimította a homlokát -, a fontos az, hogy Málnássy nem érdemel kíméletet. Sajnos ő hagyott ott engem. De kegyed elmondhatja, hogy kegyed hagyta el őt.

Emmi fél szemmel rápislogott egyenként a jelenlevőkre, hogy meggyőződjenek szavai hatásáról.

- Megjegyzem - mondta -, önagysága megvetését fejezte ki azzal, hogy simán és gyorsan válik el ettől az úrtól. De mit fejezzek én ki és mivel? A hölgy tapasztalhatta, hogy Málnássy úr menekül előle, én is tapasztalhattam. Általában Málnássy úr az utóbbi tíz évben már nem olyan agresszív, mint volt, vagy lehetett valamikor, nőkkel szemben.

Feleségem röviden, tartózkodóan, élesen nevetett. Emmi is. Az ügyvéd is. Nevettek, s a nevetésben egyé olvadva, felszabadultan.

- Ki csinálta ezt a kosztümöt - kérdezte feleségem.

- Marosi-szalón - felelte Emmi.

- Nagyon jó, főleg derékban, és édes az a vállrész.

- Vacak - mondta Emmi. - A zsabóval elrontották.

- Igen, a zsabó - tűnődött a feleségem, majd az ügyvédhez fordult.

- Mit kell tennem tulajdonképpen, hogy a válás sima és gyors legyen?

- Csak ezt kell aláírnia - s egy papírlapot tolt elé. Feleségem aláírta, és ismét Emmihez fordult.

- Gyűjtson rá - kínálta egy kis arany szelencéből. Az ügyvéd tüzet adott.

Karonfogva mentek az ügyvédtől Marosihoz, ahol együtt böngészték a divatlapokat, és tegeztek egymást.

Este Elekessel sakkoztam. Elekes három szobát rendezett be magának a földszinten. Minden holmiját elhozatta. Mint mondtam, az évek során mindenki megszökött tőle. Most itt volt az alkalom, hogy megszökjék önmagától. Politikus korában az egész párt kilépett, csak ő maradt benne, és nem tudta, miért. Sors.

Sakkoztunk. Mindent megbocsátanék neki, ha az apósom lenne. Szeretem Emmi. Meg kell hogy értsék, minden hibám azóta keletkezett, s ennek köszönhető.

Elekes nem tud sakkozni. Ez a második játszma, amit játszottunk. Az első megnyerte, mert türelmetlenségemben feladtam, három tiszta előnnyel. De neki egy lány előnye volt. Emmi.

Most ki akartam végezni. De este nyolckor sürgőnyt hoztak:

„Vaalaas rendben egy heeten beluel isten vele Emmi”

Az első pillanatban határtalanul megörültem. Megoerueltem. Szabad vagyok, amikor legkevésbé bíztam benne! A körülményeket pláne nem ismertem, az ügyvéd levele csak másnap érkezett.

De akkor azt kérdeztem magamtól: mit jelent az „Isten vele?” Mi ez? Emmi azt mondta, hogy a tárgyalás után azonnal vonatra ül!...

Feladtam a játszmát, és csöngettem.

- Mit akar?!

- Megyek Pestre. Emmi nem jön vissza.

Vince bejött. Utasítottam, hogy a sofőr álljon elő a kocsival.

- Elekes úr elküldte a sofőrt - mondta Vince - Csepelre, holmikért.

- Ne menjen Pestre - mondta Elekes szelíden -, és maga, Vince, elmehet.

Kezdttem megérteni azokat, akik elhagyták Elekest. Én Pestre megyek.

- Ne menjen utána - folytatta kenetesen -, mert azzal nem ér el semmit. Előlről akarja kezdeni?! Ha egy ideig nem törődik vele, magától visszajön.

- Ugyan kérem - mondtam -, magához talán visszajött?!

- Hozzám nem - komorult el az arca -, de én nem kértem meg a kezét. Mikor egy lány mindenben csalódott már, akkor meg fogja érteni, mennyit ér az a férfi, aki feleségül akarta venni.

Megráztam a karját.

- És én várjam meg - kiáltottam rá -, amíg mindenben csalódott?! Kissé sokáig tartana, mert még el se kezdte a csalódást.

Elekes fáradt pillantást vetett rám.

- Erőszakkal akarja visszahozni? - kérdezte csöndesen.

- Nem.

- Szép szóval talán?! Vagy könyörögni akar neki?

- Nem akarom visszahozni. Mellette maradok, hogy megóvjam a kísértésektől.

Elekes úr szánakozva nézett rám.

- Ha ezt megtenné, akkor megfosztana egy nőt attól, amiért élnie érdemes. A kísértések egy nő életében s az ő elképzelése szerint, a világegyetem hódolata és semmi más. Ami pedig Emmi illeti, egyenesen reménytelen a dolog. Hallgasson ide. Elmondok egy történetet róla, amiből okulhat. Amikor tizenöt esztendő volt, egy nevelőnő kíséretében Pestre küldtem. Azt hiszem, nyár vége volt, talán Szent István napja. Rengeteg ember az utcákon. Nekem valahogy rossz érzésem volt, délben én is bementem Pestre. A penzióban nem találtam meg őket, de előtte, az utcán ott állt a nevelőnő, és a kezeit tördelte. Ha módomban állna, gondoskodnék róla, hogy efféle nőszemélyek kezet kapjanak. Le kellene szoktatni őket az állandó kéztördelésről. De a tárgyra térve, elmondta, hogy Emmi megszökött mellőle, és végképp eltűnt. Gondolhatja, milyen izgatottan és kétségbeesve telefonoztam a rendőrségre, ahol semmit se tudtak róla. Félőrlően jártam a városban mindenfelé - akkor még nem ismertem Emmi. Egyszerre, a Ferenc József rakparton csoportosulást látok. Mintegy ösztönösen megyek arra, látom, hogy Emmi egy uszályhajó peremén áll, a száját rúzsozza, és két matrózzal felesel. Keresztülrohan-tam egy keskeny deszkán, kiáltozva - Emmi pedig abban a pillanatban, amikor meglátott, elkiáltotta magát, és beugrott a Dunába. Nem akarom a részletekkel untatni. Nyugodtan kiúszott a partra, ahol egy fiatalember várta. Ez a fiatalember hírlapíró volt, és közösen megbeszélték Emmivel, hogy így fognak reklámot csinálni neki. Hogy minek kellett Emminek reklám, azt még ma se tudom. A fiatalembert energikusan lebeszélttem arról, hogy megírja a dolgot, és Emmi hazacipeltem. Ez a történet nagyon jellemző Emmire - annak ellenére, hogy nem történt meg.

- Nem történt meg?! - kérdeztem értelmetlenül.

- Nem.

- Hát akkor mi az ördögnek mesélte el?!

Elekes előhúzta az óráját, felkattintotta a fedelét.

- Hogy lekésse a vonatot - mondta; s a sakktáblára mutatott.

Az első napokban valóságos diadalérzet fogott el. Mert ez volt az első eset, hogy ellenálltam annak a belső váagnak, amely Emmi felé üzött mindenha, mióta ismerem. Három nap telt el Emmi nélkül. Nem mentem Pestre, nem mentem utána; dolgomat végeztem, leveleket diktáltam, kölcsönt vettem fel, tárgyaltam. Ezek azok a cselekedetek, amelyek örökké megismétlik magukat, és sohase lesz látható eredményük. Tárgyalni, kölcsönt venni, leveleket diktálni, elintézni, eljárni, megállapodni, intézkedni, keresztülvinni, beosztani, kiszámítani, megfontolni, felfüggeszteni, folyamatba tenni, megélni. Nagy, végtelen, hömpölygő Mozgalom. Végtelen, értelmetlen folyamat. Kezdődik azzal, hogy két ember folyamatba teszi életünket, és végződik életünk felfüggesztésével. De a három nap Emmi nélkül telt el, s ebben volt valami rendkívüli. Az olvasó talán nem is értékeli kellőképpen ezt. Ha nem memoárjaimat írnám, hanem elméleteket fejtenék ki, vagy regényt írnék, nem volna ekkora különbség az én s az olvasó lelkiállapota között. De én átéltem ezt, először Emmi és aztán az anemmitist, ezt a különös betegséget, amely tulajdonképpen gyógyulási folyamat, de kellemetlenebb, mint a megelőző betegség volt. Reggel nem látom Emmi, egész nap nem hallok róla, nem tudom, hol van, mit csinál. Nehezemre esik lemondani róla, de örülök, hogy esetleg rám gondol, és bosszantja, hogy nem törődöm vele. Ha együtt vagyunk, biztos, hogy nem gondol rám. A távolból: talán. Ezek a gondolatok a harmadik nap vége felé átalakulnak. Vajon mit csinál most? Hátha alapjában becsületes lány, aki az elhatározó lépésekre várt?! Talán most, hogy nem törődöm vele, végleg és döntő módon letér a helyes útról? (Mert hiszen nem tudhatja, hogy törődöm vele.) Talán mindig szeretett, csak titkolta. Ezt a felfogást elhessegettem magamtól. Hiszen nem vagyok bolond. De ez a felfogás visszatért, és amikor századszor tért vissza, végül elfogadtam. Talán mindig szeretett, csak titkolta. És most, a döntő pillanatban magára hagytam.

Megkötöttem a nyakkendőmet - ez a negyedik nap reggelén volt -, rágyújtottam egy cigarettára. Csöngettem Vincének.

- Hol van Elekes úr?

- Virágokat öntöz, uram.

Megkerestem Elekest, aki valóban virágokat öntözt. A kertész már elvégezte ezt, egy órával korábban, de Elekes nem bánta.

- Egy kis testmozgás - mosolygott.

- Tönkreteszi a virágokat - feleltem - ezzel a sok vízzel. De nem fontos, jöjjön fel, beszélünk kell egymással.

Azonnal jött. Beszélni mindig hajlandó volt, bárkivel, bármiről. A nyugalmazott emberek szenvedélye volt ez. Egész nap beszélt, kocsissal, béressel, sofőrrel, postással, ispánnal, aki akadt.

- Uram - nyomtam bele egy székbe, s elébe álltam -, felmegyek Pestre. Maga nem törődik azzal, hogy Emmi hol van, és mit művel?

- De - felelte komolyan - törődöm vele. Nagyon is törődöm. Hova menjek utána? És minek? Mi szüksége van neki rám?

- Az az érzésem - mondtam komolyan -, hogy Emmi talán rokonszenvesnek talált engem, csak nem mutatta. Esetleg éppen valami ilyen érzés elől menekült Pestre. Talán épp a döntő pillanatban hagytam cserben.

- Mit csinált?!

Bosszantott a hangsúly, amellyel ezt kérdezte. Az arckifejezésében is volt valami bántó.

- Azt mondtam, hogy talán éppen a döntő pillanatban hagytam cserben.

Vastag ujjával rám mutatott.

- Maga?! Tudtommal ő hagyta faképnél magát.

- Így is mondhatjuk - feleltem kelletlenül. - Maga, úgy látszik, nehézségeket akar támasztani.

- Nehézségek vannak - felelte gúnyos arckifejezéssel -, azokat nem kell támasztani.

- De úgy látszik, mulat rajtam. Nem vagyok éppen rendkívül vonzó ember, de bolondabb se vagyok a többinél. Azt hiszem, a nehézségekért félig Emmi rendkívül ellenszenves természete felelős, amelyet magától örökölt. Gúnyolódni könnyű. Ilyen baleset már mással is történt.

Elekes arca elkomorodott - ez a kérdés már nem volt ínyére.

- Mit akar tőlem? - kérdezte szárazon.

- Adjon írásbeli nyilatkozatot arról, hogy beleegyezik a házasságunkba. Azután még egyszer beszéllek Emmivel.

Félórával később egy papírlapot tett elém. Írott beleegyezés volt.

- Egész életem - mondta - hiábavalóságokkal telt el. De ennél hiábavalóbb munkát még nem végeztem. Itt van. Lehet, hogy Emmi tőlem örökölte a természetét. Mert ha nő lennék, én se kívánnám magát.

Ez volt az utolsó beszélgetésünk, mert az esti vonattal elindultam Pestre. Amikor indulás előtt az ablakon át a kivilágított hallba néztem, Elekes ott ült Vincével; sakkoztak. Ez az ember tőlem is elüldözi Vincét.

Tizenegykor értem Pestre. A szállodában átöltöztem, s elindultam a Duna-partra. Egy koldus állt elém, és szomorúan nézett rám. Egy pengőt adtam neki. De ettől még nem lettem jobb és lelkiismeretesebb; a koldus pedig eztán elégedetlen lesz, ha négy fillért adnak neki. De olyan ritkán láttam koldust, aki szomorúan nézett volna. De láttam rosszul öltözött öregurakat, akiket a fiuk tart el vagy az állam, s akik határtalan szomorúsággal tudnak nézni. Sajnálom a magányos öregembereket, és mindig utánuk nézek.

Pest levegője könnyű, még nyáron is. Csillogó a part, ködös fényben úszik a Gellért-hegy; nyomasztóan vidám a város. Ez az a vidámság, amely elszomorítja az embert. Magányos öregurak sétálnak a hidakon. Nőcskék riszálják derekukat, s korog a hasuk. Fiatalemberek zsebe tele van pénzzel, sietnek valahová, lökdölöznek. Éles kacaj a padon. A vendéglők teraszán színes villanykörtek; olcsó dísz, de ronda. Mutassatok egy embert ebben a városban, aki gondolkodik. A hírlapírók leírják, amit valaki mondott; valaki azonban éppen azt mondta, amit a hírlapban olvasott.

Hajó sípol a Dunán, ragyog a Hold. A Hold kétszer ragyog: egyszer az égen és egyszer a vízen. Az ember is kétszer él: egyszer magában és egyszer azokban, akik látják és beszélnek róla.

Tudom, hogy velem és Emmivel az történik, ami történni kénytelen. De ez nem gátolhat engem abban, hogy világos pillanataim is lehessenek. Miért komolyabb egy tragikus élet, mint egy komikus? Mindenki bolond, de vannak bolondok, akik nem tartják magukat annak. Ilyen volt Euripidész, Julius Caesar és Napóleon. Miért hitt Caesar Brutus s Napóleon Josephine hűségében! Mert pillanatainak nagy részében komolyan vette önmagát. Ami azt illeti, csak egy lépés választ el tőlük. Ha mindenáron másokat - és különösen Emmi akarom meggyőzni, nem pedig magamat, akkor életem tragikus színezetet fog nyerni. Az emberek becsülni fognak érte. De ez hitvány vigasz. Az emberek szeretik a tragédiákat, mert azonosítják magukat a

hőssel. És ugyanezek az emberek szeretik a komédiát, amikor is nem azonosítják magukat a hőssel. Ez az emberi csorda, alapöszkönein felül nem képes másra, mint önmagát siratni és másokat kinevetni. Ha választhatok két sors közül, azt akarom, hogy szenvedjek és nevessek rajtam, és nem azt, hogy elégedetten, egy túlnyújtott pásztoróra s hagymás rostélyos után, szónoki lendülettel valljam be boldogtalan mivoltomat.

Egy lokálba mentem, ahol ez időben már vége felé jár a műsor. Whiskyt rendeltem, s egy doboz angol cigarettát vásároltam, míg a parketton két táncos - az utolsó szám - nyögött és erőlködött, könnyed mosollyal. Az ilyesmi tetszik nekem, csak - mint mondtam - az emberiség azon csekély nyolcvan százalékát nem szeretem, amely elégedetlennek akar látszani és látszik is. De hát senki se kérdezett, hogy mit szeretek.

Ha az ember a negyvenéves kort elérte, azonnal megtörténik vele, hogy a főpincér, füléhez hajolva, felhívja a figyelmét valamelyik nőre. Ez kimondhatatlanul idegesít, és gyakran górombává tett a főpincérrel szemben. Huszonöt éves koromban fél óra hosszat kapacitáltam egy főpincért, amíg asztalomhoz hívta a nőt, aki tetszett nekem. De most - hogy merészel ízlésemben befolyásolni, helyettem választani, kérdés nélkül megállapítani, hogy szükségem van az ő közbenjárására - vagy egyáltalán, effajta nőre?! Hogy merészel ennyire deklasszifikálni gondolataiban -, hogy merészel ilyen otrombán belegázolni töretlen és büszke férfivoltomba, önálló választójogomba, életembe?!! akaratomba!??!

- Melyiket gondolja? - kérdeztem csöndesen.

- Azt a karcsú feketét - felelte bizalmaskodóan suttogva -, ma lépett be. Táncosnő.

Arrafelé néztem, és nem ismertem meg azonnal Emmi. Olyan más volt, feketére festett hajjal! Szűk, nagyszabású, fekete ruhát viselt, és alulról felfelé nézett, mint egy démon. Egy üres páholynak támaszkodva állt, és szemmel láthatólag senki se törődött vele.

Elállt a lélegzetem. Nem tudtam, mit beszélek.

- Honnan gondolja? - dadogtam, de nem jutott eszembe, mit akarok mondani.

- A műsorban táncol - mondta a főpincér, szakértelemmel vizsgálva a lányt -, Emmi and Partner.

- Ó, jaj - gondoltam -, még Partner is! - Gondolataim csírájában ott lappangott már a megbocsátás ördöge. De az and Partner minden lehetőségnek véget vetett.

- Azt mondja, úrilány - bólogatott a főpincér -, mind ezt mondják. És csak a műsorra szerződött, műsor utánra nem. De tetszik tudni, hogy van ez. Ezzel akarják felemelni a saját ázsiójukat. Idehívom, és fogadok, hogy jön.

És nyert.

Emmi mozdulatlanul állt, amikor odament hozzá. Nem látott engem. Bal kezéből egy méteres, tarka rongybohóc lógott lefelé, amilyeneket a pesti budoárok pamlagain láthatunk.

A főpincér melléállott, mintha a táncot nézné, úgy beszélt hozzá. Emmi lassan felemelte hosszú, fekete szempilláit, és bódító tekintetet vetett maga köré. Aztán elindult, és himbáló léptekkel odajött hozzám. Leült.

Arca Marlene Dietrichtől Garbón át Lupe Velezig mindenkire hasonlított most, csak Emmire nem. Nehéz, tropikus szenvedély ülte meg az arcát, amelyet az Úristen arra teremtett pedig, hogy kihívóan szemtelen legyen. Percekbe tellett, amíg félig megfordult a széken, és azt kérdezte, a cigarettákba markolva:

- Szabad?!

- Emmi - mondtam -, mindentől eltekintve! Maga a főpincér hívásának engedelmeskedik?!
 - Tudtam, hogy maga az - mondta -, már egy fél órája figyelem magát.
 - Tíz perccel ezelőtt jöttem - csóváltam a fejemet szemrehányóan.
 - Lehet.
 - Emmi - és e pillanatban igazán nagyon szomorú voltam -, Emmi. Még ez is jobb, mint velem lenni?! Én feleségül vettem volna, ha akarta volna. És nem vettem volna feleségül, ha nem akarta volna. Élhetett volna úgy, ahogy akar, csak néha megengedte volna, hogy megcsókoljam.
 - Hát nem úgy élek, ahogy akarok? - kérdezte mély torokhangon. A cigarettát fél méter hosszú szipkába dugta. Körmei okkersárgák voltak, egy-egy rubinvörös pöttyel, egyébként minden ruha- és ékszerdarab fényes, nehéz, fekete volt rajta.
 - Elvesztettem magát - mondtam csöndesen -, egy Partner miatt.
 - Ez a partnerem - felelte Emmi, a bohócsapkás babára mutatva. - Ezzel táncolok.
 - Ezt örömmel hallom - feleltem -, de nem maradhat itt tovább.
 - Miért? - kérdezte tikkadt bólintással. - Felmondanak nekem?
 - Nem. De ezt nem teheti. Gondoljon apjára.
 - Már gondoltam. És mégis.
 - Tudja, mi lesz ennek a vége?
 - Nem. Maga tudja?
 - Természetesen.
 - Grafológustól tudta meg - kérdezte démoni szemvillanással - vagy jósnőtől?!
 - Mit csinált a gyönyörű hajával - sóhajtottam -, maga mindentől elrugaszkodott örült! Mit művelt vele!
 - Hogyan? - csodálkozott. - Nem tudná?!
 - Elég rosszul tette. Mikor lesz megint olyan, mint volt?!
 - Minden elmúlik egyszer - suttogta -, a hajszín is. Akar táncolni?! Mehetünk.
- A dzsesszzenekar tangóba kezdett. Emmi himbáló léptekkel ment előttem a parkett felé, majd ájult mosollyal a karjaimba csúszott. Ha akkor megfojtottam volna, viszonylagos nyugalom jó vala a világra, s nincs bíróság, mely fel ne mentsen.
- Mintegy tíz percig táncoltunk. Lépéseink ritmusában, testünk lágy és kellemes súrlódásában is fennmaradtak a vélt, gondolt és feltételezett ellentétek. Pedig a környezet s a ruhák milyen más együttessé tették ezt, mint voltak a térdnadrágos, országút melletti séták. Akkor is ketten voltunk, közel egymáshoz, feküdtünk egymás mellett. De ebben a helyiségben minden - a színek, illatok, zene, ruhák, viselkedés, a tánc - az érzékek ébrentartását szolgálta. És ebben az állapotban ugyanolyan élesen éreztem mégis, hogy milyen kevésbé ismerjük egymást. Neki nem kell az, hogy szeressem; nekem pedig nem kell más tőle, mint hogy szeressen.
- Kifizettem a számlámat, és elhozattam Emmi köpenyét.
- Most pedig jöjjön - mondtam határozottan.
 - Nem megyek sehová - felelte -, és ne rendelkezék velem.

- Abba akarja hagyni a tanulást? - kérdeztem szemrehányóan. - Ezért kellett magának Protagoras, Voltaire és Diderot? A szerelem relativitáselmélete?! Maga folyton alullicitálja önmagát.

- Két életet fogok élni - mondta olyan komolyan, hogy nevetnem kellett, pedig nem volt kedvem hozzá.

- Egyszer s mindenkorra figyelmeztetem, hogy ilyen helyre nem teheti be a lábát többé. Maga kiskorú, és ezt a tulajdonos nem tudja. Egy szavamba kerül, és magát visszatoloncolják az apjához.

Tágranyílt szemmel bámult. Arca eltorzult a gyűlölettől.

- Mit akar tőlem - sziszegte.

- Vegye a kabátját, és gyerünk innen.

Vette a kabátját és jött. Taxiba ültünk. Egész testében remegett a dühtől és méltatlankodástól.

- Hogy mer beleavatkozni az életembe?! Hogy mer fenyegetni?! Hogy meri megakadályozni, hogy tisztességes munkával pénzt keressek?! Maga utálatos, vén fickó.

- Én - feleltem keményen - utálatos vagyok, mert mindent a maga érdekében teszek. Tudom, ez így van. Ezúttal fátyolt borítok az esetre, Emmi. De a legcsekélyebb visszaesés esetén értesítem Budapest minden lokáltulajdonosát, Elekes papát, a rendőrség erkölcsrendészeti osztályát, a Leánykereskedelem Letörésére Alakult Ligát és a Pályaúdvári Jótékony Tanácsadót.

Egy darabig csönd volt.

Akkor Emmi levette fejéről a fekete parókát - most láttam csak, hogy paróka, és igen megörültem neki -, hátradőlt, szemeit forgatta, dühösen és utálkozva, és szájával különböző mérges és vad fintorokat művelt.

- Hol lakik? - kérdeztem csöndesen és diadalmasan. Elvettem tőle a fekete parókát és zsebre vágтам. Nem felelt. De arcvonásai kisimultak, szemei visszanyerték mosolygó fényüket.

- Hol lakik? - ismételtem.

- Sehol - mondta egyszerűen.

- Ne beszéljen. Valahol lakik. Amióta Páfrányosból Pestre jött. Pénzt hozott magával, de a régi penziójában pénz nélkül is lakhatnék. Nem akarja megmondani, hol lakik?!

- Nem.

- Hát akkor hova vigyem?!

Fejét a vállamra hajtotta - mintha mi se lenne természetesebb ennél -, a lelógó jobb karomba kapaszkodott.

Csodálkozva néztem le rá.

- Hová vigyem?!

- Ahova akar! - felelte heroikusan.

Le akartam rázni, de szívósan kapaszkodott. Nagy szemei megteltek könnyel, amint a bizonytalan, mozgékony világításban felfelé bámult. Hazudik: ez olyan nyilvánvaló ma már, mint a lélegzetvétel. De ha az, amire mindig vágytam, elérhetetlen - ne fogadjam legalább hazug formájában el?!

- Oda akarok menni, ahova maga megy.

- Én hazamegyek, a szállóba. Oda nem jöhet, ugye.

- De...

- Semmi esetre se. Mi történt magával?! Mindezt azért rendezí most, hogy ne akadályozzam meg a lokálban való szereplését? Meg fogom akadályozni, bármit csinál.

- Jól teszi.

Bántotta a fületem ez az alázatos hang. Már rég nem sajnáltam Emmi! De ezen már túl vagyunk. Egy bizonyos skálán túl vagyunk, s az oktan állat is elkerüli azt a helyet, ahol egyszer pórul járt.

Mégis el kellett vinnem a szállóba. A portásnak, aki engem évek óta ismer, azt mondtam, hogy az unokahúgom, és szobát nyitattam neki egy távoli emeleten. Bizonyos voltam benne, hogy reggelig megszökik.

Amint az ágyban feküdtem - szó sem volt arról, hogy aludni tudjak -, Emmi láttam magam előtt, amint fekete, fényes anyagból készült ruhájában egy páholy sarkának támaszkodik. Ebben a formában minden, ami rajta vagy körülötte volt, szimbolikus jelentőséget látszott nyerni; a hosszú, tapadó ruha, a hosszú, kínai szipka és a jazz. Reggelig eltűnik a szobából, ahova beraktam, de nem baj. Tűnjön el, úgyis csak annyi az enyém az életből, hogy üldözhetem, kereshetem vagy megtalálhatom. Amióta ismerjük egymást, még nem volt egy meleg és közvetlen szava hozzám. Voltak már sikereim, van néhány ember, aki értékes, rokonszenves embernek tart, legalábbis ezt állítja - miért tűröm én Emmi bánásmódját? Nem fogom tűrni - mondtam, a fal felé fordulva. - Tűrni fogom - feleltem önmagamnak. Így hanykolódtam és vitatkoztam magammal. És egyszer, egy pillanatra azt hittem, hogy az én Emmi iránti szerelmemnek nincs szexuális jellege, s hogy ez a probléma, s ebben lelhető fel minden szükséges magyarázat. Kívántam én Emmi szerelmét, látszott rajtam, hogy kívánom? Nem. Ez a szerelem irreális és teljesíthetetlen, ez az a fajtája a szerelemnek, amit a Nő nyolcéves korától kezdve mindig nevetségesnek talál, mert nem érti; és igaza van. Mert vannak dolgok, amikből a nő kisujja többet ért meg egy perc alatt, mint hét férfi feje.

Így telt az idő, boldogtalanul és félében. És akkor hirtelen elvesztettem eszméletlenségemet. Nem alhattam soká, talán egy óra hosszát, de aludtam. Aludnom kellett, különben hallottam volna az ajtó nyílását. Sohase zártam be az ajtót, mert az egész folyosóról csak ez a lakosztály nyílt. Valahogy megéreztem, hogy valaki van a szobámban. Az első, riadt pillanatban csak valami fehér foltot láttam. Ez Emmi arca volt. Még a fekete, hosszú ruhát viselte, de arcáról lemosta már a fekete és vörös festéket; szemei könnyesen csillogók és mélyen árnyaltak voltak, amennyire a sötétben láttam. Az ágy szélén ült.

- Rosszat álmodtam - suttopta -, és itt akartam aludni, a kereveten.

- Még le se feküdt - feleltem -, nem álmodhatott tehát. Mi jutott eszébe?!

- Nincs értelme az életemnek - rebegte. - Végiggondoltam az eddigi életemet. Senkit se szerettem igazán. És nincs életcélom.

- Talán orvost kellene hívni - mondtam -, mert én itt, hálóingben, nem segíthetek magán, ha lelki bajai vannak.

- Talán nem is lelkiek - mondta lehorgasztott fejjel. Bal keze a párnám szélét gyűrögette. Szinte megdöbbenett, mennyire képtelen vagyok egy szavát is elhinni többé.

- Ennek az lesz a vége - mondtam -, hogy menjünk gyalog Miskolcra.

- Nem - felelte komolyan -, szeretni akarok valakit.

- De engem nem tud. Különben nem várt volna ma hajnalig. Most kijött magából, hogy micsoda taknyos, és csak az a baj, hogy nem az apja van itt, aki elringatná.

Rám meredt.

- Maga azért ilyen goromba most - jelentette ki -, mert fél tőlem. Ha maga lenne felöltözve, és én lennék félig meztelen, akkor nem félne. Férfitempó.

- Ha egyszer rosszul fog nyelni - morogtam -, és lenyeli a nyelvét, akkor maga lesz a világ legkellemesebb teremtese. De én itt ülök az ágyamban, és ez nem az a hely és idő, amikor magával felvehetném a versenyt.

- Látom - mondta -, milyen szemérmes.

- Emmi - feleltem nagy önuralommal -, ahányszor még egy kínálkozó lehetőséggel szemben becsületes maradtam, mindig megbántam utána. És ahányszor nem maradtam becsületes, éppúgy meg kellett bánnom. Engem nem fog többé beugratni.

- Nem arról van szó - mondta komisz mosollyal -, én ki akartam ugratni. De maga fél, hogy hálóingben nevetséges lesz. Ezért akar elküldeni.

- Miért lennék nevetséges? - kérdeztem bizonytalanul.

- Csak - és végignézett rajtam, az ágyban. - Nem mer megmozdulni. Azt hittem, maga jön be hozzám. - Körülnézett. - Éjjeliszekrény nincs? Csodálom. És ágymelegítő?!...

Nem kell magyaráznom, milyen hatást tettek rám ezek a szavak. Mást nem tehetek, mint hogy elkapom a karját, és csókolni kezdem. Tudtam, hogy erre megdermed, rám förmed, és kimegy a szobából. Milyen lehetőség lett volna még?! Ezt tettem, és pontosan úgy történt, ahogy előre láttam. Az ajtónál visszafordult:

- Azt hittem, okos és jó dolgokat fog mondani és megvigasztal. Ehelyett ki akarta használni a helyzetet.

- Emmi - kiáltottam utána -, csavarja fel a villanyt. A szekrényben talál konyakot, kávéfőző gépet és cigarettát. Főzzön feketét, amíg magamra kapok valamit.

Felcsavarta a villanyt. Tágra nyílt szemekkel, félszegen állt meg az ajtóban, éppúgy, mint azon az első páfrányosi éjszakán, amikor beállított a kastélyba.

- Jó - mondta csöndesen, és szemeit nem vette le az ágyról. Nevetni akart, amikor mint egy vénasszony, kikecmergek a nyakamig húzott takaró alól, hosszú hálóingben. Ez volt az első és utolsó sikere életemnek, Emmivel kapcsolatban. Kimásztam az ágyból, igen elegáns selyempizsama volt rajtam. Emmi arcáról eltűnt a káröröm, nekilátott a feketekávé-főzésnek.

- Szóval, ki akartam használni a helyzetet - mondtam szemrehányóan, miután lemostam arcomat a fürdőszobában, s az asztalhoz ülve, bámészkodtam, amíg a kávéfőző géppel foglalatoskodott. - Volt egy impresszionista német költő, aki harminc éve ül már Pluton jobbján, és Perszephonénak olvas fel verseiből. Ez egykor így szólt:

„...Die Möven schauen alle aus,
als ob sie Emma hiessen...”

Amiből az következik, hogy maga olyan, mint egy sirály. De magát sose hívták Emmának. Maga végérvényesen és nem véletlenül Emmi. Magában nincs semmi fehér és semmi fekete, nincsenek puha tollai és nagy, sötét szeme sincs. És halat egyáltalán nem eszik. Fogják magát valaha Emma néninek hívni?!

- Fognak - mondta meghunyászkodva. Aztán pillanatok alatt harmadszor is felforrt a kávé. Emmi elhúzta és kioltotta a lángot, ölébe ejtette a kezét, és úgy nézett rám, háziasan. Nagy sötét szemei voltak, puha, tollas, fehér és fekete volt, mint egy sirály, Emma.

- Nincs többé lehetetlen - mondtam elragadtatva -, kivéve, hogy maga megbízhatóvá váljék.

- Minek az? - sóhajtott. - Megbízhatóak a pénzbeszedők, masszörök, főispánok és villamoskalauzok. Miért legyek én megbízható?!...

- Mert szeretlek.

- Lehet. De ez nem jelent semmit.

- Kíváncsi volnék, miért ne jelentene?

- Miben gyökerezik ez az érzés? Az idegeiben, ereiben, hormonjaiban. Mindez változó. A változások nem a maga akaratától függnének. A tudomány még nem ismeri a szexuális hatóerők és az emlékező tehetség közti összefüggést. Olvastam vagy hallottam róla. Valóban, ha már nem kíván egy nőt, egyszerre nem emlékszik a dagályos vallomásokra és ígéretekre.

- Meg tud engem nyugtatni afelől, hogy valaha nem fogom kívánni magát?

- Igen. Ha véletlenül, mondom, véletlenül megtörténne, hogy én kívánnám meg magát... akkor egyszeribe könnyű és világos lenne az egész, és maga öt nap alatt megunna, tíz nap alatt rájönne, hogy megunt, és húsz nap múlva nem tudná titkolni, hogy rájött...

- Maga emberi béka. Huh, de utálatosak az okfejtései. Töltse ki már azt a feketét.

- Még forró.

Rágyújtott egy cigarettára. Később lecsavarta a villanyt, mert a redőnyök között már szürke világosság siklott a szobába. Konyakot ittunk és feketét rá. És beszélgettünk, mint idegenek. Nem tudom, mi volt ez köztünk, de idegenül és ennek folytán őszintén és kedvesen beszélünk egymással, és úgy, ahogy eddig még sose. Megdöbbenett az a felismerés, hogy Emmi sosem ismétli önmagát. Mindig új és eredeti. És csak az maradhat sokáig új és eredeti, aki hazudik.

Az asztalnál ültünk, egymással szemben, és térdünk összeért. De Emmi nem kapta el hegyes térdeit, és nyugodtan, tisztán és zavartalanul nézett szembe velem. Ajkának halványvörös csíkja alig észrevehetően mozgott, amíg beszélt. Megvilágosodott a szoba. A Dunáról hajókürt zendült, s ezzel mintegy jelt adott a városnak mindenféle hangok ébredésére. Konyakot ittunk és feketét. Békésen és boldogan üldögéltünk, egymásnak támasztva térdeinket. Ilyen szerencsés éjszakánk még sosem volt együtt. Emmi időnként végigsimította a homlokát, és egy fejmozdulattal hátraszórta homlokába lógó, vörössesszőke fürtjeit. Közvetlenül és kedvesen és nyíltan és őszintén beszélt és hazudott. Kedves volt, kíváncsú, nyílt, könnyed, drága. Nem mondta: „most már mennem kell”, és nem kérdezte: „mit gondol rólam” és „mit szólnak az emberek”. Örült, hogy nem kell aludnia, de bármikor lefeküdhettek, ha le akar feküdni. Az ablakhoz ment, és nézte a lila és szürke hajnalt. Finom, gyerekesen kialakulatlan arcélét az ablaknak támasztotta. Mögötte a Várhegy szürkéllett, fehérészöld kupolájával, a világos palaszín égen. Ez volt az egyetlen pillanat, amikor nem gondolkoztam rajta előzetesen, mit tegyek. Odamentem mögé, és láttam, hogy minden lépésemmel közelebb kerül a Várhegy, a palaszürke ég; és Emmi finomművű profilja. Nem ismerem szebbet, mint ez a barokk orr, amelynek szépsége nem is a formájában, hanem az archoz való viszonyában van. És ez a csigavonalú, halványvörös, meleg és mozdulatlanul is aktív száj, s a magas, fiúsan tiszta homlok...

Ott álltam már mögötte, átöleltem a derekát, apró keblei alatt, s mindjárt és engedelmesen hátranyújtotta arcát, és szája egy kissé szétnyílt a pici, csillogó fogak felett. Engedelmesen, mint egy Ibsen vagy Dymov-hősnő, szomorkásan és szelíden és minden hivalkodás nélkül. És csókjában rejtett tűz volt, mint a dalmát borokban, egy Satie-dalban, vagy nem tudom én, miben... De a dalmát bor s a Satie-melódia, és nem tudom én, mi, nem nekem termett, ezt a csókot pedig én neveltem kicsiny kora óta, míg megérett és kipattant, és előmlött rajtunk, mint egy ismeretlen, új mámor, hajnali orgia. És ez a csók nyitott szemmel esett, nyitott szemmel csókolt Emmi is, mert közben rám meredt, riadtan és melegen és türelmesen.

Akkor megfordult a kezeim között, hátat fordított a hajnalnak, szembefordult velem. Vékony, karcsú teste hozzám simult, állát a mellemnek szegezve, és hajszályaira elbiggyesztette a száját.

- Hány óra van?! - kérdezte halkan. De ha meg akartam volna nézni az órámat, el kellett tolnom magamtól.

- Nem tudom - mondtam inkább.

Összeráncolta a homlokát.

- Mennem kell - mondta; de türelmesen; várt, amíg elengedem. S akkor se ment mindjárt.

Maga előtt nézelődött, a földön. Hegyes cipőjének orrát végighúzogatta a parkettkockák élén.

- Tulajdonképpen milyen régen ismerem magát - mondta -, végül kiderül majd, hogy megszoktuk egymást.

- És?!

- Az a legveszélyesebb - töprengött. - Még egy pohár konyakot kérek, aztán már csak tudok majd aludni.

Elgondolkodva mentem az asztalhoz, és két poharat töltöttem.

- Szeretném tudni, mi igaz magából és mi nem - mondtam őszintén.

- Én is szeretném tudni - felelte -, de látja, maguk mindig szerződéseket akarnak és kötelező ígéreteket. Nem tudom, mi igaz belőlem, és mi nem. De ez az éjszaka egészen igaz; bizonyosan úgy folyt le, ahogy lefolyt. És nagyon kedves és szórakoztató és szép volt.

- Mondja - és előbbre hajoltam, hogy egészen közélről lássam az arcát -, jó volt magának ez a csók? Mondja meg. Hadd tudjak egyszer valamit.

Fejét csóválta.

- Lehet ilyesmiről beszélni?! - kérdezte csöndesen. - Hiszen természetes, hogy egy életben igen sok csók van. Szomorú volna, ha többet beszélnek a csókjaimról, mint amennyit csókoltok.

Lehet, hogy meg kellett volna csókolnom újra. De nem csókoltam. Jobb keze az asztal szélén feküdt, megsimogattam.

- Amikor a férfi veszekszik bennem a jó baráttal - mondtam restellkedve -, akkor úgy látszik, sohasem a férfi győz. De mégis örülök, Emmi, hogy egyszer ilyennek láttam.

- Ha saját életemmel nem kellene törődnöm - mondta mosolyogva -, akkor nagyon boldoggá tehetném magát. De ketten vagyunk, tehát sokan vagyunk a boldogsághoz. Mégsem tartom lehetetlennek - és ismét gúnyosra görbült a szája -, hogy egyszer a férfi győz magában, és akkor én is kockára teszem önmagam.

Valahogy ökölbe szorult a kezem; ez a pár szó felforralta a véretem.

De Emmi már az ajtóban állt, üdén mosolyogva, mint egy elkényeztetett, mohó és finom és gyanakvó gyermekkirálynő. Mi, első Emmi - mondta mosolya, miközben kedvesen bólintott felém -, ezennel eltávozunk; és parancsoljuk Önnek, hogy e csapást erős szívvel és zokszó nélkül viselje el.

*„...és mégis mindig kezemet mostam;
s így, felemelt fejjel hajtom le
fejemet mostan.”*

Az éjszaka nem más, mint a Föld szédületes blöffje. Más törvényei vannak, más filozófiája, más történelme, mint a nappaloknak.

Tizenegy órakor kávét ittam, és józan fővel azt mondtam magamnak: íme ismét nem történt semmi. Emmiből lassan hamleti probléma lesz. Emmi megszökött, bizonyosra vettem. Mire várna?! Nincs, nem lehet már újság a repertoárjában. Mindent tudok, ami éppen annyi, mintha nem tudnék semmit. Emmi megszabadított a feleségemtől, akivel talán boldog lennék. De ki szabadít meg Emmitől, akivel talán nem lennék boldog?! Hogyan szabaduljak meg valakitől vagy valamitől, ami nem az enyém? Hogyan veszítsek el egy pénztárcát, ami a barátom zsebében van? Avagy öngyilkos lehet-e a halott...

Hát ez a helyzet. Mindenesetre bekopogtam Emmi szobájába, bár tudtam, hogy nem vár meg engem. Miért? Mert ez nem hasonlítana rá.

De hiszen semmi se hasonlít rá, amit tesz. A kopogásra nem felelt, lenyomtam a kilincset. Egy kis előszobába léptem. A fürdőszoba ajtaja nyitva volt. Magasan állt a víz a kádban. Szappan- és parfümillat, vízgőz, langyos reggeli atmoszféra csapta meg az arcomat. Nedves és gyűrött törülközők lógtak a nikkeldrudakon. A fürdőszobán keresztülmentem, s kopogás nélkül léptem a szobába. Türelmetlen voltam, mintha valami döntő és váratlan találkozás lehetőségével kerültem volna szemközt.

A szobát sárga selyemtapéta borította. Emmi az ágy szélén ült, hálóingben. A hálóinget még a megérkezésünkkor küldtem át neki. Férfihálóing volt. De ő nem restellte. Álmos szemei keskenyek voltak, mint a macskáé. Hunyorgott. Karján könyökig felgyűrögette a hálóinget, amely a felsőkarján így vastag csomót képezett. Az ing felgyűrődött a derekán, s ráncai ferdén húzódtak a parkett-től egészen a bal térde fölé. Nyújtózkodott.

- Csoda, hogy felébredtem egyáltalán - mondta álmosan. Oly közvetlenül, púposan ült ottan, mintha mindennap férfiak jelenlétében bújna ki az ágyból.

- Már fürdött, látom.

Bólintott.

- Már fürödtem - nyögte ásítva -, de most vissza akartam feküdni.

Aztán rám bámult.

- Mit áll itt ilyen ügyetlenül - mondta -, marad vagy megy?!

- Vannak elintézni valóim - feleltem -, de attól teszem függővé, hogy maga velem marad-e a nap folyamán?

Rám nézett.

- Persze hogy magával maradok, Gábor - mondta -, hát kivel maradnék?

- Hát akkor kimegyek, amíg felöltözik.

- Minek? - mondta. - Majd megoldjuk valahogy. Maga egész lakosztályt vett ki nekem. Ha a felesége volnék, nem engedném, hogy így pazaroljon. Egyébként még nem szándékozom felöltözni. Lusta vagyok.

- Ha a feleségem volna - mondtam elgondolkodva -, nem így pazarolnék. Sokkal vadabbul.

- Erre ne is gondoljon. Engem olyan körülmények közt talált meg tegnap este...

- De megtaláltam idejekorán - feleltem.

- Kérdés, hogy idejekorán-e?

- Mit akar ezzel mondani?! - vad rémülettel kérdeztem. Emmi nagyon komoly volt.

- Már napok óta Pesten vagyok - mondta lesütött szemmel -, és maga nem volt mellettem.

Észrevettem, hogy alattomos pillantást vált a saját tükörképével, amely a nagy állótükörben, a hátam mögött volt. De ez se nyugtatott meg.

- Emmi - mondtam fojtott izgalommal -, én magát így szeretem, ahogy van. De tudnom kell, hogy van?!

- Köszönöm, jól - biccentett.

- Kérem, beszéljen komolyan. Mihelyt a bíróság kimondta a válast, feleségül akarom venni magát.

Tágra nyílt szemekkel nézett rám. - Minek az? - kérdezte nyafogva. Hátradőlt az ágyon, a hálóing feljebb csúszott a lábszárain. A saját hálóingem. A saját lábszárain.

- Minek az? - ismételte. - Jobb a szabad, határtalan élet. És késő, különben is.

- Mi késő? - förmedtem rá alaptalan felháborodással. - Beszéljen! Mire céloz?!

- Már más is feleségül akart venni - mondta lehunyt szemmel.

- És? - kérdeztem lélegzetvisszafojtva. - Mit felelt neki?

- Minek az? - ezt feleltem.

- És aztán?! - Leültem az ágy szélére. - Mi történt?

- Az illető leült az ágyam szélére - mondta, álmos szemeit rám emelve.

Átkaroltam a derekát. Fölhajoltam és megcsókoltam. Meleg, puha, álmos szája volt. Egyszerre valami különöset éreztem. Nevetett.

- Mit nevet - mondtam, kissé eltávolodva tőle -, megfojtom, ha nevet ilyenkor.

- Ha megfojt - mosolygott -, akkor is muszáj nevetnem. Olyan nevetséges, hogy maga ennyire vakon bízik bennem.

- Eszem ágában sincs - feleltem - bízni magában.

- Akkor - mondta kényeskedve, s az oldalára fordult - olyan vakon szeret, hogy mindegy magának?

- Micsoda?

Háttal volt nekem, s belenevetett a párnába.

- Az, hogy ki a szeretőm.

A derekánál fogva durván megfordítottam. Eltakarta az arcát.

- Mit nevet - rivalltam rá -, becsülje meg, ha valaki igazán szereti magát!

Letéptem tenyerét az arcáról, s akkor kiderült, hogy sír. Nagy, meleg könnycseppek folytak lefelé az orra két oldalán.

- Most mi baj a van?! - förmedtem rá.

- Most semmi - nyöszörgött, homlokát a vállamra támasztva -, de mit szólna hozzá, ha más-állapotban volnék?

- Ha... mit?! - suttoztam.

Kimeredtek a szemei.

- Ugye... ugye... rémes volna?! - lihegte alig hallhatóan. - Tudom. Azért vigyáztam, hogy ne kerüljön sor rá.

Valósággal rosszul éreztem magamat. Úgy megráztam a vállát, hogy vörössesszőke haja lobbogott, mint a szélben.

- Hogyan vigyázott?! - kérdeztem.

- Van egy remek módszerem - felelte elpirulva és lesütött szemmel -, nem adom magam oda senkinek. Eddig bevált.

Rettentő nagyot sóhajtottam. Egyszerre fáradtnak és kimerültnek éreztem magam. Emmi félrefordult.

- Mondja - kértem csöndesen -, mikor hazudik maga?!...

- Már mondtam - felelte -, hogy csak amikor beszélek. Ezt a körülmények hozzák magával. Ha jól emlékszem, azt mondta az előbb, hogy így szeret engem, ahogy vagyok.

- Igen, de tudnom kell...

- Az ember - magyarázta nagyképpően - mindig azt tudja, amit hisz. Hiába tud valamit, ha nem hiszi. Magával egy nagy baj van. Teljesen megzavarodott. Az egyik pillanatban így gondolkodik rólam: „nem bánom, ha már nem érintetlen, csak hozzám jönne feleségül”. A másodikban: „nem bánom, ha nem jön hozzám, csak nekem adná magát”. A harmadikban már csak az érdekli, hogy valamely óvatos bank adna-e nagyobb kölcsönt a szüzességemre, mint megbízható fedezetre.

- Emmi - mondtam -, igazán nem szeretem, ha így beszél.

De nem lehetett rá sokáig haragudni. Kimászott az ágyból, s megállt a szőnyegen. A borzasztóan bő és hosszú hálóingben olyan volt, mint egy négyéves kislány. Végignézett magán, és azt mondta:

- Legközelebb maga veszi fel az én hálóingemet. Az még sokkal szebb lesz. És most menjen, és nézzen ki az ablakon.

Kinéztam az ablakon. Igazán nem érdekelt soha más meztelenség, mint az önkéntes és kölcsönös - de most kedvem lett volna hátrafordulni. Kíváncsi voltam, mit tenne vagy szólna. És ha valamihez kedvem volt Emmivel kapcsolatban, azt nem tudtam meg nem tenni. Hátra-néztem tehát.

Ott állott, ugyanott, ahol az előbb, a hosszú hálóingben és bólogatott.

- Kíváncsi voltam - mondta -, meddig tart az effajta lelki küzdelem. Menjen ki az előszobába.

Elindultam hát az előszobaajtó felé. És az ajtónál megfordultam. A reggeli napfény keresztülragyogott a hálóingen, de Emmi vékony alakján nem ragyogott keresztül.

- Takarodjék! - kiáltott élesen, s felkapta a szőnyeg sarkát. Villámló szemekkel nézett felém.

- Maga disznó - mondta lázongva.

- Nem azt mondta, hogy menjek az előszobába?

- Igen - mondta megvető hangsúllyal -, de maga tudta, hogy onnan mindent láthat!

- Tudtam, de magam se hittem - feleltem csöndesen. - És hiába tudok valamit, ha nem hiszem. Ugyebár.

Aztán kint vártam mintegy negyedórát, amíg elkészült az öltözködéssel. Amikor végre benyitottam, már a tükör előtt ült, és elképzelhetetlenül lassú alapossággal kenegette az arcát. Amellett láttam, hogy majd megpukkad dühében. És ezt mondtam:

- Mégis csak tisztességes lány maga, Emmi.

- Semmi köze hozzá - sziszegte. - Már unom magát.

- Eddig is ezt mondta - feleltem -, és nem haltam bele.

- Utálatos, vén fráter - mondta meggyőződéssel -, egy kicsit kedvesebb voltam hozzá, mert megsajnáltam: és már elkapatja magát.

- Azért, mert kedves volt? - kérdeztem cigarettára gyújtva. - Nem téved, kislány?! Akkor miért hoztam magammal az apai beleegyezést a házasságunkhoz? Amint látja, azzal az elhatározással jöttem fel Pestre, hogy vagy meghalok, vagy a feleségem lesz.

- Akkor - mondta Emmi - amíg én elkészülök, menjen, és telefonozzon a temetési vállalkozónak, és a telefonfülkében löje magát föbe. Az újságírókat majd elintézem én.

Már tizedszer púderezte be ugyanazt a helyet az orrán.

- Hol van az az apai beleegyezés?

- A zsebemben - mondtam.

- Mutassa.

- Eszemben sincs. Hogy összetépje?!

- Nyugodt lehet - kapacitált Emmi. Megmutattam neki messziről, de nem adtam a kezébe.

A szálló éttermében reggelizett. Rengeteget tudott enni. És még amikor rágott, amikor tele volt a szája dzsemmel vagy kaláccsal, akkor is olyan bandita-képet vágott, hogy azt vártam, mikor kap fel egy kést, és döfködi felém.

- Megengedi - kérdeztem ettől függetlenül -, hogy elhozassam a holmiját az eddigi lakásáról? És aztán elmegyünk az ügyvédhez, és megérdeklődjük a válóper állását.

Lenyelt egy fél tortát, s dühösen felelte:

- Ne hozassa el a holmijaimat, és az ügyvédhez se megyek.

- Akkor rendben van - feleltem -, a holmiját ugyanis már elhozattam, az ügyvéd pedig idejön.

Egy hét telt el így. Bár semmi se történt ezen a héten, talán legérdekesebb hete volt szerelmünk történetének. Emmi egész héten egyforma volt. Változatlan. Szinte megbízhatóan közömbös. Színházba, moziba jártunk. Hivatalosan vége volt a nyárnak, az esték hűvösek lettek. Emmi a szállóban lakott. Reggelinél találkoztunk, este a liftajtó előtt váltunk el. Emmi mo-

dora kifogástalan volt egy hétig. Komoly, szürke, unalmas nő tudott lenni, akinek semmiről nincs önálló véleménye, és ha van, lusta kimondani.

Ez a vihar előtti csönd néha páni félelmet keltett bennem. Vajon mi jön ezután? De én se tágitottam. Udvarias, kedves és tartózkodó voltam, és a nyolcadik napon mind a ketten úgy éreztük magunkat, mint nyolcéves házasságok.

Ekkor értesítést kaptam az ügyvédemtől, hogy a válást kimondták. Dispenzációt szereztem, bejelentettem megjelenésünket az anyakönyvvezető előtt, két tanút rendeltem oda másnap délelőtt tizenegyre; Emminek azonban nem szóltam róla.

Ebéd után eszébe jutott, hogy Szentendrére akar menni. Vett egy csomó filmet, fényképezni fog.

- Magának egy hibája van - mondtam bátortalanul, de félbeszakított.

- Rengeteg hibám van, tudom. Sok gondot okozok magának. De miért erőlteti a dolgot? Már egy hete együtt járunk. Tudja, mit jelent ez Pesten? Ezt így mondják. Rióban késelnek az emberek. Sevillában énekelnek. Olaszországban verekszenek és csókolóznak, Münchenben egymás kezét fogják, Londonban beszélgetnek, Georgiában meghalnak egymásért, Kansas Cityben táncolnak - Pesten együtt járnak. Így mondja a pletyka, és ha így mondja, akkor így is van. Csakhogy a pletykából Rióban késelés lesz, Sevillában párbaj, Velencében dráma, Münchenben pör, Londonban bestseller-regény - Pesten azonban további pletyka lesz belőle. Az emberek már így is részben azon csodálkoznak, hogyan és miért járok én folyton magával - másrészt mások azon, miért jár maga folyton velem. És legyünk őszinték, mi se tudjuk. Én - mondta az őt jellemző hirtelen fordulattal - kimegyek Szentendrére, maga pedig már egyszer a dolga után.

A szálló halljában ültünk, két egymás mellé tolt karosszékben. Cigarettaival kínáltam meg, és mind a ketten rágyújtottunk.

- A dolgaim után nézek - feleltem aztán, egy füstfelleg mögül -, mihelyt eldőlt ez a dolog magával. Egy hete járunk együtt Pesten, ez igaz. Ezt még nem próbáltuk. Jártunk az országúton, szereztünk egymásnak kellemes és kellemetlen perceket, de ennél nagyobb feladatot még nem oldottunk meg együtt, mint ez a hét volt. Én könnyű és szép életet akarok nyújtani magának, ha a feleségem lesz. Számot vettem azonban magammal is, és tudom: tönkre is tudnék menni magáért. Voltak percek, amikor oktanul mohó voltam, és voltak megint mások, amikor túlságosan tartózkodó. Mindez azért van, mert nem a magam vágyaira figyelek, hanem a magáéra. Amióta magát ismerem, arra várok és azt lesem, hogy kívánjon végre valamit tőlem, amit tőlem kell megkapnia.

- Miért kellene magától megkapnom?! - kérdezte elgondolkodva. - Ez mégis csak magának fontos egyedül. Mit akar?! Azt akarja, hogy boldog legyek?! Vagy azt akarja, hogy a magáé legyek?

- Azt, hogy én tegyem boldoggá, természetesen.

- Mondtam már, próbálja meg.

- Folyton azt teszem.

Vállat vont, s szemei fátyolosak lettek.

- Beszéddel akar boldoggá tenni?!

Erre nem feleltem. Abban az időben, amikor politikával foglalkoztam, meg kellett tanulnom, hogy minden beszélgetésnek van egy pontja, amikor valaki kimondta az utolsó szót, anélkül, hogy okvetlenül tudna róla.

Csak amikor Emmi a szobájába ment, hogy a szentendrei útra öltözzön át, mondtam:

- Arra akartam megkérni, hogy a mai estét töltsük itthon, kettesben. Megtenné nekem?

- Kettesben? Itthon? Minek?

- Szeretném. A mi egymáshoz való viszonyunk úgyis annyira rendellenes, hogy semmit se tudunk megmagyarázni belőle.

- És azt szeretné - mondta Emmi minden neheztelés nélkül, bólogatva -, hogy eztán ne egymáshoz legyen viszonyunk, hanem egymással?

- Gondolja, hogy búcsúeste lesz.

- Majd meggondolom a dolgot - mondta a lépcsőről -, maga úgyis lefekszik ebéd után.

- Nem - tiltakoztam -, sose aludtam nappal. Honnan veszi ezt?!

- Igazán nem alszik délután? Rejtélyes ember. Négy órakor átüzenek magának. Akkor megtudja, mit határoztam.

Még egyszer telefonoztam Battainak és Pélyinek, a két tanúnak. Bár magam se hittem, hogy lesz valami a házasságunkból. Még sohase beszéltünk komolyan róla. És ha beszéltünk volna, Emminél akkor se lehetne tudni...

Fél ötig üldögéltem a szobámban, amikor Emmi a városból telefonozott. Nyolcig nem ér rá, akkor azonban „rendelkezésemre áll”. Így fejezte ki magát.

Virágot hozattam, teleraktam a szobáját vele. A fürdőszobában négy üveg pezsgő hűlt. Az asztalon hideg vacsora: lazac, kaviár, sajtok és sütemény.

Emmi nem jött. Háromnegyed kilenckor már bizonyos voltam benne, hogy nem is jön. Lementem a hallba, az utcára is kinéztem. Visszamentem a szobába, leültem, felkeltem, körüljártam, lementem, feljöttem, körülnéztem, leültem. Ez volt az utolsó eset, hogy becsapott. De hiszen nem mondtam meg neki, miről van szó! De ha megmondom, pláne nem jön.

Negyed tízkor beállított. Épp az előszobában jártam fel-alá.

A sapka ferdén ült a fején. Haja borzas volt, száján elkenődött a rúzs. Zavartnak látszott, rohant. Rémülten nézett körül.

- Mi ez? - lihegte - virág! Micsoda előkészületek?! Én...

Megfogtam a karját.

- Hol volt?!

Éles pillantást vetett rám.

- Mit akar?! - kiáltott. - Engedje el a karomat!

- Hol volt?!

- A városban.

Rángatta a karját. Azt hittem, hogy ki akar szaladni a szobából. Nem engedtem el. Mint az eszeveszett, folyton a száját bámultam, a szétnyomott rúzsívet. Erről világosan leolvashattam, hogy csókolták, hevesen csókolták, s nyilván nem tiltakozott ellene. Az a gyöngeség, amit

Emmivel szemben éreztem különféle alkalmakkor, most teljesen eltűnt. Míg én itt romantikus miliőt készítettem el, és meg akartam kérni a kezét, addig ő szemmel láthatóan kellemesebb dolgokkal töltötte az időt.

- Kinél volt?! - rivalltam rá. Egészen közel hajoltam az arcához, meleg lehellete ért, és fokozta dühömet. És kihívóan nézett rám, mert már eltűnt a meglepetés, és felkészült a kérdéseimre.

- Kivel volt?! - ismételtem, mire méltatlankodva nézett rám.

- Találkoztam a régi nevelőnőmmel - felelte -, engedje el a karomat.

Nagyszerű magyarázat! Benne van a válasz a következő kérdéseimre is: kivel csókoltatta foltosra a száját?! A nevelőnővel. Természetesen! Elengedtem a karját. Mérgesen nézett rám, ledobta a sapkáját, s az ablakhoz somfordált.

- Hol voltak?! - kérdeztem.

- A lakásán - felelte -, ha éppen tudni akarja, a B. szállóban.

- Nagyon eredeti - csóváltam a fejemet -, igazán mindenben igazat mond, azt hiszem, csak éppen a nevelőnőt kell egy férfival helyettesítenünk.

Megfordult, az ablakpárkánynak támaszkodva, és gyűlölettől izzó szemekkel nézett rám.

- És ha férfival voltam?! - kiáltott. - Mi történik akkor?

- Semmi - feleltem -, holnap hármásban ebédelek a tanúimmal, és nem fog a hátam borsódzani a magával való házaselettől.

Kissé mintha megzavarodott volna. De ismét felszegte az állát.

- Miért nem mondta előbb?! - mondta egyszerűen.

- Igaza van. De nem tudhattam, hogy ilyen sürgős magának a fotografálással egybekötött szentendrei út a B. szállóban.

- Ha egyszer a nevelőnőmmel találkoztam!

- Nem is hiszem, hogy volt nevelőnője. És ha volt, akkor nem sokat ért. Nézze meg magát. A száját szétcsókolták, a haja dült és zilált. Az ujjai remegnek és sárgák a nikotintól. A kis menyasszony. Gratulálok magamnak. Legalább szerelemből tette? Jó volt?! Vagy csak unatkozott?!

- Miről beszél?! - kérdezte kiegyenesedve, méltóságteljesen.

- Magáról és a szeretőjéről. Talán egypár kék folt is van a testén.

- Akarja megnézni? - kérdezte ártatlanul.

- Nem, köszönöm.

Leült, keresztbe rakta a lábait. Rágyújtott. Táskáját maga mellé tette az asztalra. Egy darabig mereven néztem a táskát. Aztán elvettem, kinyitottam.

Mint egy tigris, ugrott fel, és kapta ki a kezemből.

- Ohó - mondtam -, szóval jól sejtettem.

Most nem gondoltam másra, mint hogy végre itt az alkalom, valamit megtudni, egészen biztosan tudni róla! Megragadtam a jobb karját, hogy kicsavarjam belőle a táskát. De elengedtem, mert beleharapott az öklömbe. Éles fogait belevéste a hüvelykujj-izomba, s a táska leesett a földre. Felkapta, s mint az örült, szaladt az előszoba felé. De nem volt ideje kinyitni az ajtót.

Háttal az ajtónak támaszkodott tehát, s maga mögé tartva a kezeit, az ajtó és a dereka közé szorította a táskát. Átöleltem, nem éppen szerelmesen, hanem hogy elérjem a táskát, és kicsavarjam a kezéből.

Tíz ujjá volt, s ebből néhány a táskát tartotta, a többi pedig véresre karmolta a kezemet. Annál jobban elvakított a düh. Emmi csaknem megfulladt köztem és az ajtó között, és mindent megkísérelt, hogy megszabaduljon tőlem; rúgott, karmolt és lökdösött, de természetesen nem ment vele semmire.

Egyszerre csak éreztem, hogy meglazulnak az ujjai, s a táska a földre esik. Ki is nyílt. Fél-emeltem és belenéztem. Emmi azonban elment az ajtóból, az ágy szélére ült, és kezeibe takarta arcát.

A táskában kozmetikai szereken kívül semmi sem volt. Még egy áruló villamosjegy sem. Valamint meggyőződtem róla, nem volt benne titkos retesz, szerelmi vallomás vagy más, ennél is kompromittálóbb holmi sem. A világom semmi.

Letettem a táskát, és értelmetlen arcot vágtam.

- Miért nem akarta megmutatni ezt?!

- Barom - felelte.

- Téved - mondtam -, már értem. Azt akarta ezzel a komédiával, hogy most párhuzamot vonjak: persze, a haját és száját is úgy zilálta szét, hogy én feltételezzek magáról valamit, ami pedig nem történt meg.

- Pedig megtörtént - mondta gúnyosan.

- Micsoda?

- Minden.

Közelebb mentem.

- Beszéljen értelmesen. Most már végképp el kell döntenünk.

- Amikor magával megismerkedtem - mondta -, már volt egy barátom.

- Tudom - mondtam -, a pápai színigazgató.

- Nézze - felelte megvető arckifejezéssel -, ilyenkor maguk nem hiszik el. Csak be kell vallani, már nem hiszik. Volt egy barátom, egyetemi hallgató, szegény fiú. De olyan okos és erős. Tudtuk, nem lehetünk egymáséi, és megegyeztünk, hogy legalább annyira egymáséi leszünk, amennyire lehet. És ma szakítottam vele. Megmondtam neki, hogy maga jómódú ember, és apám már beleegyezett. Rendbe kell hozni az életemet. Persze kétségbeesett, sírt, könyörgött. Mondtam neki, ha férjhez megyek, azért lehet, hogy találkozunk - néha. De neki ez nem kell. Ő nem osztozik.

- Jól teszi - mondtam csendesen -, én se.

- Maguk mind ilyen jellemesek - kiáltotta szenvedélyesen. - Ott állnak az ember két oldalán és kritizálják. Elítélnék, ha azt az embert választom, akit szeretek, de akivel nem tudok társadalmilag tisztességes fészekben turbékolni, de elítélnék az ellenkező esetben is. Maga mit tenne a helyemben?!

- Kevesebbet hazudnék. Egy lány, akinek ilyen becsületes dilemmája van, az nem kezdi a pápai színtársulatnál a hazudozást, és nem hazudik idegen apát magának, és nem tölti az éjszakát annál, akit nem szeret, az esküvője előtt - és nem ígéri magát annak, akit szeret, az

esküvő utáni időkre. Mindez olyan szövevényes és csúnya, hogy nem is történhetik másutt, mint a maga elvetemült fantáziájában.

Elbámult. Mosolyogni kezdett.

- Ó - mondta -, szóval hisz nekem?! Hiszen az elébb még a karomat rángatta. Azzal vádolt, hogy szállodában voltam egy fiatalemberrel.

Megkönnyebbülten sóhajtott. Bement a fürdőszobába, lerakta a kosztüm-kabátot, s csakhamar selyem blúzban jött ki, gondosan fésült hajjal, és hibátlan ívbe hajló szájjal.

Az ajtóban mintha meggondolta volna magát, visszament. És ismét kijött, zavaros, vörös foltos szájjal és kócosan.

- Ezt tette velem Róbert - mondta. - Látja, milyen nehéz megtudni valamit egy nőről, aki titokzatos akar maradni?

- Fogadni mernék - mondtam lehangoltan -, hogy sejtelve sincs róla, mi az, amit tudni szeretnék magáról.

- Dehogynem! - bólintott. - Tudni szeretné, hogy elkövettem-e már azt a ballépést, amely éppoly kevésbé bal, mint amennyire nem lépés.

- Téved. El tudok képzelni sok olyan esetet, amit zokszó nélkül tudomásul vennék, ha úgy állna a dolog, hogy engem szeret, és a ballépést, amely éppoly kevésbé satöbbi - még akkor követte el, amikor nem szeretett.

Közelebb lépett, és nagy, sárga szemei rajongva és hálásan néztek rám.

- Igazán - suttogta -, maga így gondolkodik? Megbocsátaná azt, ami azelőtt történt?

- Meg. Nem tudom, hogy különösebb örömet szerezne nekem, de ha bizonyosan tudnám, hogy azelőtt történt, és ha bevallaná... és megmagyarázná, hogy az indítókait tisztán lássam.

- Üljön ide mellém - mondta. Leültem, kissé rémültem, mégis: dobogó szívvel.

- Történt valami - mondta -, amit be fogok vallani magának, és megmagyarázom, hogy az indítókaimat tisztán lássa. Tizenöt éves voltam...

- Mennyi?!

- Tizenöt.

- Nos, halljuk.

- Egyszer eljött hozzánk, akkor még otthon voltam, egy fiú. A nevére nem emlékszem.

- Nem emlékszik?

- Nem.

- Hát csak mesélje.

- Nálunk volt egész délután, és pesti fiú volt, és olyan érdekes dolgokat mesélt. Én nagyon jól mulattam. Nem volt otthon senki. Papa a földéken volt.

- Jellemző - morogtam sápadtan.

- Az egész nagy, üres lakásban ketten voltunk, én és az a fiú - hogy is hívták?! Nem fontos. És egyszerre megéheztünk, és nem akartam behívni senkit, és elindultunk valami enniivalót keresni.

- Nos?! - türelmetlenkedtem.

- És eljutottunk az éléskamrába. Ott olyan magas polcok vannak, mint egy könyvkereskedésben, és egy létrát kellett nekitámasztani az egyik polcnak, mert láttam, hogy dió-befőtt van odafönt. És azt akartam levenni.

- Ez nem fontos.

- Dehogynem. Ugyanis felmentem a létrán, és a fiú lent maradt.

- Utálatos részletek - morogtam.

- Csak az indítóok miatt mondom. Fent álltam a létra tetején, és kinyújtóztam, hogy elérjem az üveget. De maga egészen sápadt.

- Fejezze be már - mondtam -, mi történt.

Egy pillanatig habozni látszott.

- A dolgoknak - mondta vonakodva - következményei lettek.

- Micsoda?! - sóhajtottam. - Tizenöt éves korában?!

- Igen.

- De hát mi... mi történt?!

- Fájt a hasam, és orvost kellett hívni. És nem akartam megmondani, mi történt. Restelltem az orvos előtt. De végül a papa nyomozást indított, és megtalálta az üveget.

- Milyen üveget?

- Az üres üveget, amiből kiettük a diót. Kiderült, hogy egy nappal előbb tették el, és nyers volt.

- De hát miről beszélt?! Azt mondta, következmények voltak és orvos...

- Két hétig feküdtem a dió miatt. Nem beszéltem elég érthetően?!

- Azt látom, hogy a humorát az apjától örökölte. Öngyilkosságba hajszolják az embert az aranyos ötleteikkel. Tudtommal arról volt szó, hogy szerelmi életről fog beszélni.

- Előbb vacsorázzunk - mondta.

- Szerelmi életem - rebegette nagyképű arccal, az első pohár pezsgő után -, szerelmi életem. Mint olyan. Mit mondjak róla?! Sok szép volt benne, sok súlyos csalódás. De most, hogy mindezen már régen túl vagyok...

Az asztalra ütöttem, hogy megrezzentek a poharak.

- Ne üzzön csúfot belőlem - kiáltottam -, nem érdekel a szerelmi élete.

- No végre - mondta megkönnyebbülten és tele szájjal. Egyelőre a kilencedik mignont ette.

- Nem akarok semmit tudni, csak azt: holnap tizenegyre jelentettem be a házasságkötést. Eljön?!

- Hova?!

- Az anyakönyvvezetőhöz.

- Minek?!

Kiemeltem a székéből, és a térdemre ültettem.

- Most aztán feleljen komolyan, mert baj lesz. Akar a feleségem lenni?!

- Majd megmondom holnap, háromnegyed tizenegykor.
 - Most mondja meg.
 - Akarok. De mit ér vele?
 - Azt, hogy az enyém lesz. A feleségem.
 - A felesége. Nem sok öröme lesz benne.
 - Nem baj. Annyi lesz, mint így.
 - Annyi igen - mondta komolyan. - De nekem egy cigányasszony megjósolta, hogy attól a naptól kezdve, amikor férjhez megyek, minden este migrénem lesz, és férfiakat látni se bírok majd.
 - Nem hiszek a cigányasszonyok jóslataiban.
 - De az én jóslataimban hihet. Azonkívül be akarom fejezni a tanulmányaimat.
 - És?!
 - És minden nyáron gyalogtúrára megyek. És külön akarok lakni.
 - Akkor mire jó az, hogy megesküszünk?
- Vállat vont. - Fogalmam sincs róla.
- A pezsgő azonban ízlett neki. Vígán itta. Füttyörészni kezdett. Kinyitotta az ablakot.
- Fülledt a levegő - magyarázta -, ránehezedik az ember mellére. - Kibámult az ablakon. Esett az eső. Fényes háztetők, csöpögő ereszek. Autófék csikorog. Rendőrsíp. Hajókürt.
- Hirtelen beront a nedves, őszi levegő, meglengeti a függönyt. Emmi gyorsan becsukja az ablakot. Megfordul. Mögötte állok. Szája kinyílik, arca hosszú, sápadt, karjai emelkednek és lehullanak.
- Ó, Gábor - suttogja -, néha úgy szeretnék jó lenni. Mint mások.
 - Mások se jók - mondom kelletlenül, mert ismerem már az önmardosó jeleneit. - Bár valamivel tényleg jobbak.
- Kitárja karjait és jön felém. Vajon mit akar már megint? Nem fogok mindig beugrani neki! Átöleli a nyakamat, belém csimpaszkodik. Néz.
- Miért néz így rám? - kérdem. Egész testével hozzám tapad. Ez így nem lesz rendben. Hátranyúlok a poharamért. Emmi kiveszi a kezemből és megissza. Néz.
 - Ha holnap megesküszünk - mondja -, akkor már úgyis mindegy.
 - Mit akar ezzel mondani?!
 - Nem mondani akarok. Csókolni akarok. Jó akarok lenni.
 - Nagyon helyes.
 - Ne legyen ilyen higgadt. Nem látja, hogyan nézek magára?
 - Látom, de...
 - Nem érzi, hogy ez a pillanat, amikor minden szó felesleges?
 - Érezni érzem - mondtam -, de nem hiszem. Már előfordult, hogy hittem, és tudja, mi lett a vége.

Eltávolodott tőlem, és vizsgálódva, ajkbiggyesztve nézett rám.

- Úgy - mondta -, óvatos?!

- És ha - vállat vontam - óvatos vagyok? Magával szemben indokolt.

Rosszindulatú kifejezés jelent meg az arcán.

- Úgyis csak addig óvatos, ameddig akarom - mondta. Nem feleltem. Párbaj előtti hangulat volt. Láttam, hogy elsápad, szemei kerekre tágultak, orra megmerevedik. Egy gyors mozdulattal kikapcsolta kosztümszoknyáját, és kilépett belőle. Azután a blúzt. Közben, mint egy gladiátor, le nem vette a szemét rólam. És vadul és gúnyosan mosolygott.

- Majd adok én magának óvatosságot - suttozta -, ha még nem tanulta meg, hogy kell bánni velem!

A falhoz ment, és megnyomta a csengőt. Akkor megállt előttem, lekicsinylően rázta a fejét. Lépések hallatszottak a folyosón.

Lekapcsolta a harisnyakötőit, és eldobta a kombinét. Fehér és harsogó meztelenségében is szemtelenül és derekára tett kézzel álldogált előttem, s az ajtóra mutatott.

- Küldje el - mondta.

Kirohantam.

- Téves volt - mondtam a szolgának a folyosón. Amikor visszamentem, az előszobából nyíló mindkét ajtó be volt zárva. Kopogtam. Füttyörészett odabent. Ismét kopogtam.

- Vegyen ki szobát - kiáltotta - a szemben levő házban. Onnan láthat.

Így hát visszamentem a szobámba. Ez történt, amikor óvatos voltam. És ugyanez történne, ha nem lennék óvatos.

*„Övé a férjek lágy gondoskodása.
Estére tej. És dzsemes kása.*

*S lám, mind e rosszat Inge tette.
Mert aki jó volt, azt nem szerette.*

*Szava ütött, mint villanyáram.
Vajon kivel hál mostanában?”*

Féltizenegykor hárman álltunk a kapu előtt. A két tanú és én. Mindketten azt kérdezték, mindjárt azután, hogy megérkeztek:

- Ez a gyalogtúra következménye és záróünnepe?
- Légy őszinte - kértem Pélyt, orvos barátomat -, mit gondolsz az ügyről.
- A gyalogtúra sikeres befejezése után erkölcsi kötelességed volt feleségül venni a hölgyet.
- Nyárspolgárfantázia - feleltem legyintve. - Ellenkezőleg. Nagyon nyugodt volnék, ha látnám, hogy befordul a sarkon.
- Nem vagy biztos benne - vigyorgott Battai -, hogy eljön?!
- Semmiben sem vagyok biztos - feleltem -, ha Emmiről van szó.
- Micsoda orrom volt - mondta Battai Döme -, virágot akartam rendelni, de aztán meggondoltam, ráérek. A hölgy egyedül jön - amennyiben eljön?!
- Mondom, hogy nem tudom - feleltem ingerülten -, lehet, hogy elefántháton jön fel az Attila körúton, kedvenc tigrisvadászainak kíséretében.
- Valami indiai hercegnő? - kérdezte Battai. Órámrá néztem.

Tegnap éjjel óta nem beszéltem Emmivel. Amikor el kellett jönnöm a szállóból, még aludt. Néhány sort írtam a névjegyemre. Lehet, hogy eljön.

Nehezen telt az idő. Két tanúm gúnyos megjegyzéseket tett; pedig talán ők is kíváncsiak voltak már Emmire.

Emmi várakozáson felül pontos volt. Kezdem hinni, hogy szeret. Háromnegyed tizenkettőkor megjelent, és buzgón rángatta a két tanú kezét.

- Fogalmam sincs róla - mondta -, hogyan kell csinálni az ilyesmit. Szíveskedjenek kalauzolni.

Rövid leszek. Pély mögöttem állt, Battai Emmi mögött. Az anyakönyvvezető mellére övezte a nemzetiszínű szalagot, s elmondta a szöveget. Mindenki gratulált nekem és Emminek. Pély kocsiján egy étterembe hajtottunk. Az asztal tele volt virággal, s az előre megrendelt menü minden kritikát kibírt. Emmi kivéve, mindnyájan zavartak voltunk. Most kezdtem megérteni, hogy végre olyasmi történt közöttünk, ami kétségtelenül az, aminek látszik. Továbbá amit nem lehet letagadni, s amihez határozott állásfoglalás kellett Emmi részéről. Emmi rengeteget evett és mosolygott, és egyáltalán nem törődött velem. Battai, egy pohár pezsgővel kezében, szólásra emelkedett. Nem emlékszem, mit mondott. Ez a rövid és szürke szertartás mélyen hatott rám, felkavart és megdöbbenett. Szavakon és aláírásokon múlik hát az élet. Agyamban mint forró köd szállt fel lassan a lehetőség tudata, hogy Emminek mégis jelentettem valamit,

annyi idő és vihar után, és esetleg közben is. A feleségem lett. Csodálatos. Csak beszéljétek, fecsegetek, ti hárman, mondtam magamban, nem törődöm veletek. Szeretném látni, nem volt-e igazam, amikor annyi mindent eltértem Emmitől. Szeretném látni azt az embert, aki nem tette volna ugyanazt meg érte. Most nagy, dolgos, boldog élet következik, amelynek boldog szerelem a motorja. És gyerekeink lesznek...

- Hova mentek nászútra? - kérdezte Battai. Emmi azonban energikusan intett:

- Sehova. Mi az ilyen szokásokat nem vesszük észre. Gábor nem szereti dátumhoz kötni az ilyesmit. Ezért vált el az első feleségétől.

- Hogyan?! - kérdezte Pély.

- Az első felesége dátumhoz szerette kötni - fecsegett Emmi. - De mi megértjük egymást Gáborral. Mától kezdve tegeződünk. Én az egyetemen fogok dolgozni, ő pedig Páfrányoson.

Kényszeredetten mosolyogtam. Nem mertem olyasmit mondani, amiből vita kerekedik, s kiderül alárendelt helyzetem. Tanúink több ízben céloztak rá, hogy nyilván terhünkre vannak, s ezért hamarosan el fognak menni. Végeredményben tehát déltől este tizenegyig ott ültek az asztalunknál, teljesen berúgtak, kétértelmű viccekkel tömték Emmi, aki velük ivott és nevetett, és hasonló viccekkel tölte őket. Tizenegykor Battait két pincérrel kivitettem és hazaküldtem, bár erősen hangoztatta, hogy „minden érzése felháborodik az ilyen kétszínű eljárás ellen” - és hogy teljesen józan. Emellett szól az is, hogy pénztárcáját a levegőbe dobta, bemutatkozott a sofőrnek, és mindenkitől létrát kért, de nem tudta megmondani, minő célra.

Pély és mi ketten azután elmentünk egy lokálba, s ott megkezdhettem a házaseletet: ültem, és néztem, hogyan táncol Emmi Pélyvel. Hajnaltájban Pély eltűnt, s én karonfogtam Emmi - elindultunk a Duna partján gyalog. Ezúttal rövidebb túrát tettünk, mint nyáron. A szállóba érve, elbúcsúztam a portásfülke előtt Emmitől. Miután unokahúgomnak jelentettem be, nem akartam most előállni azzal, hogy megesküdünk.

Gyalog mentem az emeletre. Emmi már ott állt az ajtaja előtt, kulccsal a kezében.

- Jó éjt - mondta hidegen. De én megfogtam lecsüngő bal kezét, megcsókoltam, és így szóltam, hozzá:

- Nem kétséges, hogy mi lesz a műsor következő száma. Hozzám jött feleségül, és most meg akarja mutatni, hogy ez az én szempontomból semmi változást nem jelent.

Elmosolyodott, és vállamra fektette a kezét.

- Miért magázol? - kérdezte kedélyesen. - Nem vagy a férjem?! Most már parancsolhatsz nekem, ugye?!

- A törvény betűi szerint igen.

- De az én betűim szerint nem.

- Eszem ágában sem volt. De el kell utaznunk valahova.

- Miért?! - mondta. - Gondolkoztam a dolgon. Rám íratod a vagyonodat, és igyekszel sok pénzt keresni. Más kötelességed nem lesz. A nászút sok pénzbe kerül, és unalmas.

Lépések közeledtek a folyosón. Emmi kinyitotta az ajtót. Utánamentem. Az előszobában levette kalapját és kabátját, s a fürdőbe ment, ahol a vízcsap alá hajolva, lemosta arcáról a festéket.

Egyáltalán nem törődött velem. Felcsavarta a villanyt, leengedte a redőnyöket, szemem láttára levetette a szoknyáját, ismét kiment a fürdőszobába, hálóingben jött vissza, lefeküdt, betakarózott, és egy francia magazint kezdett olvasni, háttal a szobának.

- Nos, jó éjszakát - mondtam önuralommal.

- Jó éjt - felelte szórakozottan.

Másnap nem láttam. Reggel elment a szállóból, és este jött vissza.

A hallban vártam.

- Hol volt? - kérdeztem ingerülten. Felelet helyett egyenesen az étterembe ment, leült, és vacsorát rendelt.

Szótlatlanul bámultam, amíg meg nem vacsorázott; akkor aztán megismételtem a kérdést. Azonnal felelt.

- Délelőtt egy kollégámmal sétáltam a Váci utcán. Délután az egyetemen jártam, könyvtárban és kávéházban. Be tudom bizonyítani.

- Emmi - mondtam komolyan -, utóvégre feleségül vettem magát.

- Mi ez, szemrehányás?!

- Nem ismerem a kollégáit. És remélem, nem gondolja komolyan, hogy így fogunk élni, teljesen külön?

- Miért ne?!

- Maga még sohasem volt féltékeny?

- Te vagy az első férfi életemben - mondta szemtelenül -, rád pedig nem vagyok féltékeny.

- Emmi - mondtam határozottan -, el fogunk utazni. Magára bízom, hova. Mást azonban nem bízok magára.

- Velencébe menjünk - mondta kötekedve -, az olyan eredeti.

- Vagy ajánl okosabbat, vagy hazamegyünk Páfrányosba.

- Rendben van - mondta -, holnapután mehetünk.

- Miért holnapután?!

- Mert akkor akarok menni.

- Legalább költözzünk egy másik szállóba, ahol végre együtt lakhatunk.

- Nem akarok együtt lakni.

- Miért?! Magának nem volt szüksége arra, hogy névházasságot kössön. Utóvégre joggal számítottam rá, hogy ugyanarra gondol, amire én.

- Ugyanarra gondolok - felelte Emmi -, de nem folyton.

- Folyton! - morogtam. - Folyton! Mikor gondolt rá?! Egy csöppet se szeret?

- Kellemetlen helyzetbe hoz. Kérdezzen valami mást.

- Beképzelt fajankó - mondtam -, nem tudom, mire olyan büszke. Azért becsül le engem annyira, mert látja, hogy szeretem.

- Mondtam már magának, hogy két ember nem szeretheti egymást egyszerre, egyformán, egyidejűleg.

- Hát ne szeressen - feleltem ingerülten és elkeseredve -, bánom is én.

Egyszerre lágyan és szívélyesen nézett rám.

- Dehogynem szeretem - mondta -, maga egészen vak.

- Ne bolondozzon. Tudja, hogy minden éjszaka és minden perc elveszett, amit maga nélkül töltök el. Mindig az után sóvárgok, hogy magát boldognak lássam, a karomban tartsam, és lássam, hogy szeret és boldog, és én vagyok az oka. Egészen reménytelen ez?! Mondja meg, és ne ugrasson.

- Mondtam - nevetett -, holnapután.

- Dehát ne legyen komolytalan - kértem -, micsoda beszéd ez: holnapután! Miért nem ma, vagy holnap, vagy tegnap?! Miért holnapután?...

Vállat vont.

- Fizessen - mondta.

Felkísértem a szobájáig. Az ajtó előtt ma is megállt, s maga elé meredt. Nyúlánk alakja, széles vállalai közvetlenül előttem meredtek fel az ajtó fehér háttérében. Arcának melege az arcomat érte. Mindkét kezét vállamra fektette, átöleltem, és magamhoz szorítottam vékony derekát és hegyes mellét. Nevetni akart, de szája lebiggyedt.

- Emmi - suttogtam -, miért holnapután?!

- Ez éppolyan - mondta idegesen -, mint az első találkozásunk, amikor kizárólag az érdekelte, hogyan kerültem a kastélyba?! És most: miért holnapután? Reggelig mindig ezt kérdezné. Nem tudja megtenni, hogy ne törődjék vele?!

- Nem - mondtam, a fülét keresve számmal, a lágyan göndörödő fürtök között -, azt akarom tudni: miért nem ma?!

- Mert nem lehet - mondta mérgesen. - Most már tudja?!

- Nem.

- Ó, egek - sóhajtott -, de nehéz felfogású. - És fülembé súgta, hogy miért nem lehet.

Nyugodt és boldog éjszakám volt. Ez már így van, amikor az ember szerelmes. Apró különbségek teszik, és mégis hol fent van az aranyló felhők felett, hol leesik, és alig tud talpra állni. Reggel, amikor felébredvén, a napsugaras szobára néztem, egy kövér férfi ült az ablaknál, és önmagával sakkozott.

- Elekes úr - mondtam álmosan -, hogy kerül ide?!

- Vince megszökött - mondta szelíden -, s most eljöttem két napra, hátha visszamegy, ha meghallja, hogy én nem vagyok ott. De mit csinál az unokahúga?!

- Kicsoda?! - kérdeztem szemeimet dörzsölve.

- Az unokahúga. Emmi.

- Isten áldja meg a kíváncsi természetét - sóhajtottam -, ha már ennyit megtudott, nyomozta volna ki a többit is. Emmi feleségül vettem.

Félretolta a sakktáblát, és fejét csóválta.

- Látom! - így szólt.

- Mit lát - mondtam -, semmit se lát. Feleségül vettem, és holnap megyünk nászútra.

- Miért nem értesítettek?!

- Megmondtam magának, miért jövök Pestre. Előre értesítettem akkor, amikor elkértem a beleegyezését. De a házasságkötés az utolsó pillanatig bizonytalan volt. Magam se hittem, hogy Emmi valaha is a felesége lesz valakinek.

- Én még most se hiszem el.

- Nézzen a szekrénybe - kértem -, és vegye ki az iratokat.

Benézett és kivette. Többször átlapozta őket. Leült, homlokát dörzsölgette. (Mintha csak Emmi látnám.)

- Mit csinált vele - sóhajtott -, mivel vette rá: kényszerítette, beugratta vagy hipnotizálta?!

- Szeretjük egymást - mondtam egyszerűen. - Menjen be hozzá, és adja rá áldását.

Elekes úr a fejét rázta.

- Hol van itt az érdekházasság? - töprengett, folyton az arcomat mustrálva. - Kellett, hogy legyen valami oka.

- Hány holdja van magának?!

- Ezeregyszáz katasztrális.

- Nekem hatszáz. Hol van itt érdek?! És ha azért jött, hogy kellemetlen dolgokat mondjon nekem...

- Azért jöttem, mert unatkozom egyedül.

- De hát csak nem akar velünk maradni?!

- Miért ne maradhatnék veletek?! Már öreg vagyok. Emmi sohase élt velem. Mindig egyedül vagyok.

- És pont most akar ezen változtatni?! Mi nászútra megyünk.

- Éppen azért. Utána lehet, hogy Emmi megszökik. Ki akarom használni ezt a néhány napot.

- Úgy - mondtam csöndesen -, és ha azt mondanám, hogy én is ki akarom használni?...

- Maga ráér.

Nem is várt választ. Kiment; nyilván felkereste Emmi, hogy befolyásolni próbálja.

A fürdőkádban ültem, kezemben egy félig elázott aznapi újsággal, csendesen mérgelődve. Egyszer az történt, amit én akartam: Emmi a feleségem lett. Ezért meg kell szenvednem. De talán nem is én akartam, hanem ő. És Vince szökésébe sehogyan se tudok belenyugodni. Szükségem van Vincére. Ő az én lelkiismeretem, és rendreutasításai minden nagyobb baklövéstől megóvnak. De Elekes Jenő agyonsakkozta szegényt.

Kopogtak a fürdőszoba ajtaján.

- Beszéltem Emmivel - mondta Elekes úr. - Minden rendben van.

Kimásztam a kádból, és letörölgettem magamat.

- Például mi van rendben? - kérdeztem barátságtalanul és végtagjaim dörzsölésébe merülve.

Elekes az ajtóban állt, és nagy fejét oldalra hajtva, vizsgálgatott.

- Némely helyen már elhízott - mondta a szemle befejeztével.

- Például hol? - kérdeztem bosszúsan. Fejét vakarta.

- Például Pesten - mondta. - Öltözzön fel már, azt hiszi, olyan kellemes látvány, amint itt áll, és törölgeti magát.

De már erre elfogyott a türelmem.

- Ki kényszeríti magát, hogy itt álljon és nézzen?! - kiáltottam. - Elég bajom volt nekem Emmivel; amióta maga megjelent Páfrányosban, azóta még nehezebben megy minden. Egy apa, aki sohasem tudta nevelni a lányát, most egyszerre folyton itt van, és mindenbe beleavatkozik!

- Terhére vagyok? - kérdezte szomorúan.

- Nem akartam megbántani - mondtam csöndesen -, de tudnia kell, mennyire nehéz Emmi megszelídíteni. Ezt a tigriskölyköt magának köszönheti az emberiség. Tisztelje bennem a bátorságot legalább, amelyet eddig tanúsítottam.

- Mi tegyek?! - kérdezte később, amikor már felöltöztem, s az ajtóban álltunk. - Nem szeretem a magányt. Nem fogom zavarni magukat.

Nem tudtam, mit feleljek. Soha egy pillanatig se tudtam, helyes-e, amit teszek vagy sem - ebben az ügyben. Együtt reggeliztünk hárman, és Emmi nem győzte kínálgatni, becézni az apját. Hirtelen felébredt benne a jó gyermek.

Elekes egy hétig maradt Pesten. Kimondhatatlanul élvezte a társaságot, mozit, színházat, sportot s a kirándulásokat. Kora reggel ott ült valamelyikünk szobájában, az ágy szélén, és éjfél után külön-külön ágyba kísért mindkettőnket. Egyetlen percig nem lehettem kettesben Emmivel. Mindketten nagyon kellemesnek találták ezt az állapotot.

A hetedik napon félrehívtam Elekest, és megpróbáltam rábeszélni.

- Menjen valahova, kedves papa. Hagyjon magunkra minket. Lásza be, fiatal házások vagyunk. Más dolgunk is van, mint magát kalauzolni. Ismételten megkérem a lánya kezét. Mondjon le róla.

- Beszéljen a lányommal - mondta kedélyesen -, mit akar tőlem?!

- Azt, hogy hagyjon beszélni vele.

Vasárnap volt. Emmi délelőtt új esőköpenyét hordozta körül a városban. Elekest nem láttam a reggeli beszélgetés óta. Délután találkoztam Emmivel, a Duna-parton.

- Üres a korzó - mondtam -, mit sétál itt fel és alá? A papa beült az autójába, és Páfrányosba ment. Menjünk mi is.

Autót rendeltem, és telefonoztam a szállóba, hogy a csomagokért felküldök valakit. Meg akartam szökni Elekes elől. De a portástól megtudtam, hogy az öregúr tényleg beült az autójába, és Páfrányos felé indult.

- Menjünk Velencébe - kértem Emmi. - Vagy maradjunk itt. Ősz van. Szeretném, ha minél előbb történne valami. Ez így nem megy tovább.

És nem történt semmi, és minden így ment tovább. Beraktunk mindent a bérautóba, és estére Páfrányosba értünk.

A személyzet lámpásokkal fogadott, és Vince is ott volt, és virágokkal kedveskedett Málnássynénak. Hideg vacsora várt. Emmi jól érezte magát új helyzetében. Tulajdonképpen most lettünk csak igazán házások: Emmi úgy nézett körül a kastélyban, mint háziasszony, és szemei mindent megszálltak és kisajátítottak. Csak Elekes Jenő nem vett tudomást minderről. A hallban ült, előtte sakktábla, és várakozásteljesen nézett rám.

Amikor Emmi felment a szobába, amit az ő számára rendeztek be, én az apósom vállára támaszkodva mondtam:

- Mulasson jól, én ma már nem érek rá sakkozni magával.

És felmentem Emmi után.

Emmi rendezkedett. Kiválasztott két szobát magának, az egyikben lakni fog, a másikban dolgozni, ha majd elhozatta a könyveit. Ebből azt láttam, hogy legalább az év egy részét Páfrányosban szándékozik tölteni.

- Ne bámészkodjék itt - förmedt rám -, menjen. Majd egy óra múlva nézze meg ezt a szobát, ha átalakítottam.

- A szobának semmi baja sincs - véltem -, minden a helyén. Mit akar átalakítani?!

Azonban kituszkolt, s én az udvarnak kerülve, meglátogattam az ispánt, hogy ne kelljen Elekes Jenő gúnyos pillantásával találkoznom.

Egy óra múlva Emmi ugyanabban a szobában találtam. A szoba semmit sem változott. Emmi az íróasztal feltört és kihúzogatótt fiókjai előtt ült. Az állólámpa zöldes fénykörébe hajolva, haja különös színekben csillogott.

Az íróasztalon nagy halom levél, fénykép, és egy boríték mellett barna és fekete női hajfűrtök heverték. Emmi egyik levelet olvasta éppen, tágra nyílt szemmel, és nem törődött a jelenlétemmel.

Csendesen az íróasztalhoz mentem. Felemeltem egy papírlapot, s megismertem a leveleimet, s a volt barátnőm leveleit.

„Édes Mica - olvastam -, a tegnapi éjszaka után órákig sétáltam. A férjére gondoltam, és arra, milyen viasz dolog az, hogy maga az én karjaimból az ő karjaiba siet, mert kénytelen vele. Mikor lesz ez másképp?! Amikor végre megtaláltam benned, te édes, fekete pocok, azt a nőt, akire testem és lelkem éhezett, akkor úgy kell megtalálnom, hogy már régen a másé, és mindig is a másé marad. Ha férjed fogalmazó lenne és nem miniszteri tanácsos, akkor kevésbé félnél a botránytól?! De nem akarok vitába szállni veled. Te másképp látod az életet, mint én, és tulajdonképpen örülnöm kellene, hogy ennyit is kapok tőled és belőled. Csak az éjszakák esnek nehezemre. Süt a Hold, kurrognak a kandúrok a zöld háztetőn. És én itt ülök, és feketekávé izsom, konyakkal. Rengeteg cigarettát szívok, és Petőfi útleveleit olvastam mostanáig.”

Itt megszakad a levél. Különös érzést okoz, ilyen régi firkákat olvasni. Semmire sem emlékszem az érzésekből, amik akkor fűthettek, nyilván. A szívnek nincs emlékezőtehetsége, ez a baj, vagy ez a jó - amennyiben van valami köze a szívnek ezekhez az érzésekhez.

Emmi mozdulatlanul ült az íróasztal előtt, zöld fényben, és olvasott. Felemeltem egy másik levelet, találomra.

„Gabi! - ez női írás volt - micsoda bolond fickó vagy te! A múltkor egy hajsza választott el attól, hogy Elvira néni rajtakapjon. Pedig tudom, hogy nem akarsz feleségül venni. Nem is fontos. Ez így is jó. Egészen más, mint az eddigi életem. Most este, ha lefekszem, nem borzongok és hánykolódom és nem töprengök - elégedett és lusta és boldog vagyok. Mit csináltál velem?! Pedig nem akartam. A karkötőm nálad maradt, és emiatt nagyot kellett hazudnom. Hozd el holnap, kérlek. Frici keresett ma telefonon.”

Turkálni kezdtem a levelek közt. Számlák is voltak. Egy fénykép került Emmi kezébe. Egy angol táncosnőt ábrázolt, törülközővel a dereka körül, egyébként meztelenül, amint a pamlagon ül, és a térdét nézi. Ajánlás is volt rajta: „Gabinak szeretettel Vivian.” Emmi csendesen bólogatott, amíg nézte. Egy másik levélben ezt írtam, már nem tudom, miért:

„Sajnálom, hogy csalódást kell okoznom Neked, de nem szeretem az ilyen tempókat. Máskor öltözz fel rendesen, ha látogatónk érkezik. Bár azt hiszem, nem lesz rá alkalmad többé, velem kapcsolatban.”

Vagy:

„Édes Luckó, te gyönyörű, forró, telhetetlen...”

És:

„Azt ígérted, hogy nyáron lejössz Bajára. Most már látom, hányadán vagyunk. Esküdöttél, hogy én vagyok az egyetlen, az igazi. Tudhattam volna. Máriáék eleget meséltek rólad. Most már belenyugodtam. Jobb, ha most jöttem rá mindenre, mint később. Isten veled. Légy boldog. Én nem jövök utánad vitriollal: hadd legyen egyszer úrinővel is dolgod. Te piszok, te dög.

Emmi.”

Zsebre vágtam ezt a levelet, de Emmi észrevette, és utánakapott. Oda kellett adnom, és ezt is elolvasta.

- Emmi is volt?! - mondta. A zöld fényben sápadtnak látszott. Hátradőlt a székben, és végigsimította a homlokát.

Kellemetlen volt, hogy pont ma, mikor végre minden ürügye elfogyott, amellyel tovább is távoltarthatta volna tőlem magát - előkerültek ezek a buta levelek, amelyek között tíz és tizenöt évvel ezelőtt írott is akadt. De ha tudnám, hogy Emmi bosszankodik miattuk - ó, még hamisanek is naponta néhányat, s elhelyezném különféle helyeken. De nem tudhattam, bosszankodik-e.

Hosszú idő telt el szótlantul. Azon törtem a fejemet, mit mondjak. Több ízben már kinyitottam a számat, de be is csuktam hangtalanul. A sarokban szőnyeggel letakart kerevet állott, s mellette, két széken ágynemű hevert. Talán itt akar aludni?! De mért nem szólal ő meg?! Utóvégre...

Felugrott a székből, s járkálni kezdett, hátrakulcsolt kézzel, s nagy, energikus, férfias léptekkel. Én pedig az íróasztal mellett álltam. Belesöpörtem ezt a kellemetlen limlomot egy fiókba. Emmi az ujjait ropogtatta a háta mögött. Végre megállt előttem, szétvetett lábakkal, mint egy gránátos.

Most nyilván ő akart valamit mondani, de meggondolta magát. Tovább gyalogolt a szoba körül.

Utóvégre régi levelek, gondoltam, ezt fogom mondani neki. Milyen kedélyesen fogta fel a saját múltját. Mit akar tőlem? Akkor tették egyik pelenkából a másikba, mikor én ezeket a leveleket írtam vagy kaptam. S hogy egy nőt meztelenül lefényképeztem... rendben van. Ez nagyon jó válasz a múltkori trükkjére a szállóban. Boldogtalan vagyok, de megtörtént. Ezen már nem lehet változtatni. Utánamentem, megfogtam a karját, de olyan erővel rántotta el, s oly ördögi arccal nézett rám, hogy azonnal hátraléptem, és utat engedtem neki.

Úgy látszik, örökké itt állunk, és semmi se történik. Kezdett idegesíteni ez a nagy némaság. Vesszünk össze, nem érhet túl nagy károsodás. De mondjon valaki valamit. De...

Ebben a pillanatban éppen mellettem sétált el. És hátulról úgy vágott pofon, hogy azt hittem, csengetést hallok, harsonák dördülnek, és megnyílik az ég kárpitja. Egy darabig nem láttam semmit, aztán láttam, hogy egész testében remeg a dühtől, nekem ugrik, és rúg, lök és tuszkol az ajtó felé. Mielőtt magamhoz tértem volna, kilökött az ajtón, és megfordította a kulcsot a zárban.

A hallban világosság volt, és Elekes, amint meghallotta lépteimet, megkönnyebbülten sóhajtott fel, és felállította a sakkfigurákat.

*„Nem vagyok csősz, se csillag!
Muflon!*

*Se rizsmust!
És nem bírom a szentimentalizmust.
Mióta élek, hintázik velem
Két bájos és komisz iker:
Bukás és Siker.”*

Esett az eső, kora reggel. Palaszürke az ég, ázott a láthatár. Ez az állapot, amikor az ember már félálomban töprengeni kezd. Felébred s folytatja.

Nem panaszkodom magamnak. Nem töröm a fejem azon, mi az az ösztön, ami Emmi felé taszít, mióta ismerem, s hogy milyen álláspontot kellene elfoglálnom ezzel az ösztönnel szemben. Már részletkérdések iránt egész elfásultam. Emmi ilyen, számolnom kell az adott helyzettel. Mindent megpróbáltam. Semmi sem sikerült. Két eset maradt. Erőszakkal, erővel legyőzni, barbárul és természetesen - vagy lemondani róla, intellektuális elégtétellel és finoman; vagyis ott sírni, ahol senki se lát, amint a század elején mondták ismeretlen tettesek.

Az előbbi eljárás csúnya, az utóbbi kivihetetlen. Valamely aszkétikus hajlamú férfi le tudna mondani a nőről, akit nagyon szeret. De valamely aszkétikus hajlamú férfi nem szereti nagyon a nőket.

Marad a másik eset.

Lementem a hallba. Sötét és szürke reggel volt. Vince megborotvált a földszinti fürdőszobában, s aztán reggelit hozott.

- Vince - mondtam neki -, hallom, hogy időközben megszökött.

- Látogatóban voltam, uram - felelte.

- Vince, ezt az egész Emmi-ügyet magának köszönhetem.

- Uram...

- Nem akarok szemrehányást tenni. Délben bekíséri Elekes urat Bajára, és gondoskodik róla, hogy holnap reggelig ne jöjjenek vissza.

- Uram...

- Nehéz lesz, de meg kell tennie. Ne kímélje a költségeket, és törje a fejét. Itassa le, jelentse fel, kötözzé meg. Borítsa fel a hintót. Ha holnap reggel előtt visszajönnek, a kastélyt zárva találják. Szükség esetén bedeszkázom az ablakokat. Ugyanilyen értelemben adjon utasítást az ispánnak. Köszönöm, elmehet.

Tizenegykor ebédet rendeltem Elekes Jenőnek. Csodálkozva jött utánam, s e szokatlan intézkedés okát tudakolta.

- Papa - mondtam neki komolyan -, unom a sakkot. Jobban szeretnék biliárdozni.

- Biliárdozni - sóhajtott a szellemült arccal -, de honnan vegyünk biliárdot?

- Menjen be Vincével Bajára, és vegyen egy biliárdasztalt.

Földöntúli fény ragyogta be az arcát.

- Biliárdasztalt! - rebegte. - Nagyszerű. De én nem tudok biliárdozni.

- Nem baj. Megtanul. Csakhogy sietni kell, mert Emmi bizonyosan megtiltja, hogy biliárdozunk, ha idő előtt tudomást szerez róla.

- Sietek. Máris megyek. Estére visszajövünk, biliárdasztallal.

Kirobogott. De még egyszer visszajött, és tragikus arccal mondta:

- Értem.

Negyedóra múlva kigördült a kocsí az országútra. Lezártam a kaput és a két szárnyajtót, s a kulcsokat az állóra szekrényébe tettem. A földszinti ablakokon vasrács volt.

Három pohár konyakot ittam, és néhány sort olvastam egy aznapi politikai vezércikkből, hogy bátorságot gyűjtsék. Politikai vezércikkírók a világ legbátrabb emberei.

Azután elindultam az emeletre, elszántan, lelkiismeretlenül és olyan szerelmesen, mint Rómeó, Tarzan és Tauber Richard. Készen voltam a legrosszabbra. Emmi be kell venni, mint egy várat. Először megtámadom, aztán éheztetni fogom, ha kell, és közben én leszek az, aki szenved, mert lekiismeretfurdalásaim lesznek. De hiába lesznek lekiismeretfurdalásaim.

A könyvtárban akadtam rá. A pamlagon feküdt és olvasott és evett és lábait lóbálta. A feleségem. Lent, a parketten gyümölcs és sajt és mindenféle csokoládé hevert s egy üveg bor is. Diderot-ot olvasott, nyilván a Les Bijoux indiscretet-et. Felnézett, és visszasüllyedt a könyvbe. Olvasmányai éppolyan szélsőségesek voltak, mint ő maga.

- Emmi - kérdeztem -, nem akar ebédelni?

- Köszönöm - felelt -, van itt mindenféle.

- Jó - mondtam -, úgysem tudtam volna rendes ebéddel szolgálni. Utóvégre ideje volna, hogy a háztartás után nézzen. Micsoda asszony az, aki csokoládét rak a dívány mellé és olvas - ebből áll a gazdálkodása.

Befogta a füleit, amint fekvé a tenyerein könyökölt: hogy ne zavarjam az olvasásban. A feleségem! Kezdtém megérteni, hogy ebben a gyönyörű lánytestben egy komisz kölyök lelke él. De hát annyi mindent kezdtem már megérteni vele kapcsolatban! És mit értek végeredményben? Semmit.

Mellé ültem, és fejére tettem a kezemet, de lerázta. Megfogtam a térdének belső hajlását - rúgott.

- Emmi - mondtam csöndesen -, most az enyém lesz. Szomorú vagyok, hogy ezt meg kell mondanom. De feleségül vettem magát - nem azért, hogy ezzel formáljak jogot magamnak, hanem hogy mindent megtegyek, ami csak módomban áll - elviseltem a szeszélyeit, bebizonyítottam, hogy szeretem, és az orromnál fogva vezethet. Most még egyet kell bizonyítanom: hogy szükség esetén erősebb és ravaszabb vagyok, mint maga.

- Ezeket annyiszor hallottam már - nyafogott -, és a könyv igazán érdekes. Miért nem hagy békén! Menjen a gazdaságba. Vagy sakkozzon apával. Vagy írjon szerelmi levelezőt. Elég baromi stílusa van.

És tovább olvasott.

- Emmi - folytattam rendületlenül -, maga nem látja a helyzetet, amely igen komoly. A házban nincs senki rajtunk kívül. Ajtók, kapu, kulcsok elrejtve. Holnap reggelig senki se jön a kastély közelébe. És én a végsőig elkeseredett és mindenre elszánt ember vagyok.

Rám bámult.

- Ne nevetessen - mondta -, hagyjon olvasni.

- Győződjék meg róla, hogy minden úgy van, ahogy mondtam. És úgy fogok viselkedni, mint egy kalóz. És senki se lesz, aki segítsen magának.

Mosolygott.

- Megpukkadok - mondta.

- Hiába leplezi, hogy megdöbbsen. Nincs törvény, amely elítélne engem azért, hogy erőszakoskodom egy nővel, aki több, mint két hete a feleségem és...

- Azt hiszem, tréfál - szakított félbe -, és ez a jobbik eset magára nézve. Mert ha ezt az örültséget elkövette, akkor egyszer s mindenkorra lemondhat rólam.

- Nem baj - feleltem -, de legalább elmondhatom, hogy egyszer az enyém volt.

Felugrott és rám meredt.

- Nem mondhatja el - kiáltott -, mert velem nem tehet semmit, ha nem akarom.

- Mondtam, hogy mindenre elszánt ember vagyok. Még arra is, hogy megkötözöm. És figyelmeztetem, ne legyen durva, mint tegnap, mert ezúttal nem ússza meg szárazon.

Elsápadt, és végtelen megvetéssel mondta:

- Micsoda szennyos gondolkodású fráter! És ezt tudtam én szeretni, ha csak egy pillanatig is!

- Melyik volt az a pillanat? - kérdeztem elégedetten.

Nem felelt.

- Mert - folytattam -, az az érzésem, hogy tegnap, amikor a levelezésemben turkált, elárulta, hogy szeret. Talán az első pillanattól fogva szeretett. Amikor bejött ide a kastélyba. Annyit hazudott össze, hogy a felére sem emlékszem, de nyilván minden hazugságával azt akarja leplezni, hogy szeret.

A haját tépte.

- Úristen! - kiáltott. - Micsoda hülye fráter! Most látom csak, mibe másztam bele! Ha hozzám nyúl, kiugrom az ablakon.

Felkapta a kandalló mellé támasztott és vassal kivert tűzpiszkálót.

- Különben ez is elég magának.

Ki akartam venni a kezéből, és fejbe vágott vele. Alapos ütés volt. A fejemhez kaptam, ő pedig eldobta a botot, és kirohant az ajtón.

Leültem a divány szélére. Fájt, zúgott a fejem, de megnyugtató gondolat volt, hogy Emmi nem tud kimenni a házból.

A könyv, amit olvasott, a földön hevert, és kiesett belőle egyik füzetem, ami hat évvel azelőtt jelent meg - úgy látszik, ezt olvasta. Ez a felfedezés jót tett dagadt és egyre dagadó homlokomnak.

Be akartam menni a fürdőszobába, hogy hideg vizet csorgassak rá. De az ajtó zárva volt. Emmi bezárkózott, és nem felelt a kérdéseimre.

Lementem a földszintre. Lemostam a homlokomat, és még két pohár konyakot ittam. Azután végigolvastam az említett vezércikket. Majd előkerestem a kapu- és ajtókulcsokat, és egy ablak rácsai között kidobtam a kertbe. Nehogy kísértésbe jöjjek, és önként elengedjem Emmit.

Már öt óra felé járt az idő, amikor visszamentem az emeletre. Ismét bekopogtam a fürdőszobaajtón, és Emmi most sem felelt. Kihoztam a szobából a tűzpiszkálót, s mint egy faltörő kossal, döngetni kezdtem az ajtót. Addig döngettem, amíg végigrepedt.

Akkor egyszerre kinyílt az ajtó, és Emmi halálsápadt arccal lépett ki a folyosóra.

- Hagyja abba - mondta alig hallhatóan. - Megteszek mindent, amit kíván. Csak éppen életem végéig utálni fogom.

- Nem baj, Emmi - feleltem, félretéve a faltörő kost -, ez a trükk nem ijeszt meg engem.

- Nem trükk - felelte ugyanúgy. Bement a könyvtárszobába. Lefeküdt a pamlagra, összekulcsolta kezeit, egymásra szorította ajkait, és jelezte, hogy szavát, ím, be akarja váltani.

Úgy tettem, mintha élni akarnék ezzel a lehetőséggel. Leültem mellé, és bontogatni kezdtem a ruháját.

Azonnal talpra ugrott, és zihálva, dühösen meredt rám.

- Hát képes volna - sikoltott -, maga piszkos alak!

- Az ablakon - mondtam - mikor ugrik ki?!

- Bízva rám, hogy mikor!

Elfordult és toporzékolt. Majd minden átmenet nélkül mosolyogni kezdett, és közelebb jött.

- Ugyan, Gábor - mondta kedvesen -, mi van magával? Tudja, hogy szép szóval sokkal többre megy.

- Semmi „ugyan Gábor”! - mondtam barátságtalanul -, és semmi újabb komédia.

- Hát mit akar?! - fakadt ki. - Tényleg az minden vágya, hogy mozdulatlanul feküdjek maga előtt, mint egy szobalány?!

- Azt akarom hallani, hogy szeret.

- Hát szeretem - mondta vállait vonogatva -, ha elhiszi, miért ne mondjam?! Ha akarja, a nyakába is borulok.

- Erről van szó.

- És mit akar vele?

- Azt bízva rám.

- És ha nem igaz? Nem az igazságot akarja tudni?

- Magától semmi esetre sem.

- Engem nem lehet kényszeríteni. Engedjen ki a kastélyból, és öt perc múlva visszajövök. És akkor azt tehet velem, amit akar. De önként kell idejönnöm.

Most én nevettem.

- Csak maradjon itt - mondtam -, és ne próbálkozzék ilyesmivel.

- Ó - sóhajtott -, hát sose fog engem megérteni?

- De - feleltem határozottan -, amióta érzi, hogy túljártam az eszén, azóta minden szava és tette átlátszó, mint egy ötéves gyermeké.

- Az én eszemen még nem járt túl.

- Dehogynem.

- Hátha azt akartam, hogy így történjen minden, ahogy történt?!

- Annál jobb.

Lassan kísértált a szobából. Lement a hallba. Leült a fal mellé, s a csengőzsinórral játszadozott.

- Amikor ide először beléptem - mutatott az ajtóra -, nem gondoltam, hogy valaha meg meri ezt tenni velem.

- Elhiszem. Az volt a baj, hogy nem gondolta. De már akkor is szeretett, ugye!

Végignézett rajtam.

- Mi ez, couéizmus?!

- Nem. Nem is mondom, hogy valószínű. De lehet, hogy mindezt azért csinálta, mert érezte, hogy szeret. Képes volt ennyire megkínózni egy férfit, aki közömbös magának?

- Nem hiszem - felelte. - De magát mindig olyan bosszantónak találtam. Soha nem volt egy rendes nője, és ezért megöregedett anélkül, hogy megismerte volna a nők természetét. Ez látszik a leveleiből is. Most velem szeretné kárpótolni magát.

- Nem bosszanthat fel többé, Emmi - mondtam csöndesen.

- Nem?! - villámlott a szeme. - Emlékszik, amikor maga virágokkal és pezsgővel várt, és én ziláltan és elkésve megérkeztem a városból...

- Tudom - feleltem -, a barátjától jött. Nem tud valami újat?! Ezt már unom.

- Unja?! - kérdezte szikrázva.

- Unom.

- Ó...

Azt hittem, szétrobban. Felém ugrott, mint egy vadmacska. Elkapta a nyakamat, rácsimpaszkodott, és lihegve, lázasan csókolt. Magamhoz szorítottam és megcsókoltam a nyakát.

És akkor félreállt és rámnézett szelíd, tágra nyílt szemmel:

- Aki a legvadabb és legszebb indulatot így meg tudja játszani, mint én - mondta -, annak egy szavát se lehet elhinni soha. Maga sohase lesz boldog, és sohase lesz nyugodt velem.

- Nem baj - feleltem.

- De mit akar?! - türelmetlenkedett. - Meg fogom csalni.

- Lehet.

- Kétszínű leszek.

- Jó.

- Hazug.

Leültem.

- Hamis.

Vállat vontam.

- Goromba.

- Lehet.

- Kiállhatatlan. Unalmas magához - másokhoz kedves. Meg fogom csalni a barátaival. Nevet-ségessé teszem a nők előtt. Kifosztom.

Rágyújtottam.

Dühbe gurult.

- Utálom. Könyvet fogok írni a hülye tetteiről. Pellengérre fogom állítani. Leköpöm. Disznó. Gazember. Vén csirkefogó.

Cigarettával kínáltam.

Kiütötte kezemből a tárcát.

- Megölöm, amikor alszik. Megmérgezem, és közben röhögök.

Ásítottam.

- Hülye.

Felkeltem. Öntöttem egy pohár konyakot, odavittem. Kiütötte a kezemből. Töltöttem magam-nak és megittam.

- Paralitikus - morogta rekedten. - Szentimentális, vén szoknyabolond.

Megfogtam a kezét, kirántotta. Irtózva húzódott előlem hátra.

- Pfúj - mondta.

És akkor ráhúztam egyet a fenekére. És éreztem, hogy most igazam van. És valami vad, becsületes lelkesedés szállt meg. Nevettem, tisztán, felszabadultan. Kivillantak a fogaim, mellkasom tágult. Megvertem. Alaposan megvertem.

Nem védekezett. Szinte meggörnyedve állt, még akkor is, amikor leengedtem a karomat.

Felment a lépcsőn. Vállai előrelógtak. Haja előrehullott.

Mintha minden porcikája menekülni akarna attól a résztől, amelyen emberi méltóságát elvesztette.

Korán sötét lett. Az eső nekieredt, és egyhangúan csapkodta a redőnyt, repkényt, ablakot, s a pocsolyákat. Villanyt gyújtottam a hallban, s egy darabig határozatlanul kószáltam a szokatlan csendben.

Lépteimnek tompa visszhangja kelt.

Megvertem. Ez a verés nem volt goromba, nem veszélyeztette a testi épségét, s nem is fájhatott túlságosan. De játék se volt, s nem mondom, hogy kellemes érzést keltett. Ami a következményeit illeti, talán többet ártott, mint használt. De világos, okaiban és következményeiben egyaránt áttekinthető eljárás volt; nem sajnáltam, hogy így történt.

Lassan, óvatosan, hogy zajt ne üssek, felmentem a lépcsőkön. A folyosó sarkán megálltam és hallgatóztam. Csend volt. De a könyvtárszoba ajtaján - úgy látszik, ez Emmi kedvenc tartózkodási helye - olyan fénycsík szivárgott ki a folyosó szőnyegére, amiből arra következtettem, hogy az ajtó egy kevésbé nyitva kell legyen. Ha benézhetnék rajta, talán megláthatnám végre

Emmi arcát olyankor, amikor egyedül van, és vitathatatlanul őszinte... Végtelen óvatossággal mentem végig a folyosón, és nesztelenül, mint egy tolvaj, értem el az ajtóig. El kellett haladnom előtte, hogy szembe álljak az ajtónyílással, s a szoba jobb felét lássam.

Egy darabig nem láttam s nem hallottam semmit. Aztán megjelent Emmi, valamelyik sarokból a pamlaghoz ment, leült, és könyökére támaszkodott. Ujjai a hajába szántottak, megrázta a fejét. Zsebkendőjét vett elő, megtörölte az orrát és a szemeit.

Maga elé meredt. Mérges arcot vágott, nedves volt a szemhéja; ismét megtörölte az orrát és szemét, s az ajtó felé nézett.

- Jöjjön be - mondta egyszerűen és csöndesen -, nevetséges. Leskelődött.

Bementem. Becsuktam az ajtót magam mögött. Odakint, messze kutyák ugattak.

- Emlékszik - mondta Emmi, anélkül, hogy felnézett volna -, amikor először találkoztunk, lent a hallban? Maga épp akkor jött le a lépcsőn, egy pár ősz szál volt a halántékán, és valami nevetséges kíváncsiság látszott magán, és oly könnyű volt azt tenni magával, amit az ember akart... Akkor szerettem volna férfi lenni, hogy megértsen; mert amíg maga férfi és én nő vagyok, addig nem érthetjük meg egymást... Tudtam, hogy ez az én cseppet se nőies, de nőnemű természetem még rengeteg bajt okoz magának... És okozott is - mondta szendén. - Ezt akartam. Mert nem akarhattam mást. Remélem, belátja.

- Ez bocsánatkérés?! - érdeklődtem.

- Igen - bólintott Emmi -, bocsánatot kérek mindazért, amit eztán el fogok követni. Menjen kicsit arrább.

Térdemre rakta a lábait, és hanyatt feküdt. Szemhéjai alól óvatosan figyelt, könnyei elmázolódtak az arcán.

- Legyünk őszinték - mondta Emmi -, maga nem szeret engem.

- Hát mit csinálok hónapok óta?! Mi az istennyilát, kérdezem!! - Emmi ijedten ült fel, s csúszott odább.

- Ne kiabáljon - mondta -, nem volt elég?!

Felálltam, lecsúszott a díványról, maga elé tartotta a kezét.

- Ne féljen - morogtam.

- Nem szoktam félni.

- Nem! Nem félt a bikától, akkor, a Duna mellett?! Nem félt a csavargóktól? És nem félt a mennydörgéstől?!

- Magától nem félek - mondta a padlón ülve. Elbiggyesztette a száját, és vállat vont.

- Keljen fel onnan! - rivalltam rá.

- Nem kelek.

- Keljen fel onnan, hallja!

Megfogtam a karját, és talpra állítottam.

- Ronda levelet írt a szeretőinek - mondta.

- Ahhoz semmi köze.

- És meg mert ütni.

Kirántotta a karját a kezemből, s az íróasztalhoz ment, lustán. Felült rá.

- Majd hozok valami ennivalót és konyakot - mondtam -, várjon.

- Nem kell - felelte, lábait lógázva. - Le akar itatni talán?!

- Igen - morogtam -, le akarom etetni. Jöjjön le onnan.

- Az előbb azt mondta, keljek fel. Most jöjjen le. Nem megyek.

Vonalzót húzott el az asztalról, s azzal csapkodta a lábszárait.

Megálltam előtte, átöleltem a derekát, amint az asztal szélén ült, s a két térde közé szorított. Elfordította az arcát.

- Ne nyúljon hozzám - lihegte -, hagyjon békén.

Vérvörös lett, leejtette a vonalzót, öklével lökdöste a vállamat. Ezzel annyira felmérgeztet, hogy letepertem az asztalra. Ruhája végigszakadt, bal lábával lerúgta az állólámpát. Sötét lett.

Pillanatnyi csend volt. Akkor megéreztem, hogy arca egészen közel van az arcomhoz. Láttam nagy, világos szemeit, hallottam, hogy halkan, alig nyitott szájjal liheg, és éreztem meleg leheletét.

- Ne nyúljon hozzám - suttogta. Súrlódást hallottam: lemászott az asztalról. Az eső csendesen verte az ablakot.

- Emmi - suttogtam -, hol van?

- Sehol - felelte a hátam mögül. - Hagyjon békében! - Összeütköztünk. Dulakodás közben le tépte rólam a kabátot, körmeit a vállamba véste, megharapta a számat. Egész testével hozzám férközött. Megbotlott a pamlag sarkában, leült, valami selyem szakadt végig a derekán. Karcú volt, izmos, forró; keskeny kezei görcsösen szorongatták a jobb karomat.

Csak csendes lihegését, s az esőcseppek kopogását hallottam. Hosszú, fehér lábszárai mellett világítottak a sötétben. A legerősebb vágy, amit életem során éreztem, most volt a legközelebb a beteljesüléshez. Gondolatban szembenéztem magammal: kerestem az ujjongó örömet magamban, ami itt kellett legyen, valahol a mellkasomban... és megtorpantam, mert nem volt ott. Mindig azt hittem, hogy nem kívánom Emmi testét, ellenben szeretem testetlenül, a komizságát, erőszakos önzését, kétszínű ellágyulását... De mint ahogy mindig, mindenhová magával ragadott, és szótlanság is rám kényszerítette az akaratát: most, hogy először éreztem kétségtelenül testének irányító szerepét a dolgok mögött, most, mikor nemcsak látványosság volt a bőre, válla, arca, keblei és dereka, hanem élő részese az egymás felé sodródó, tapogatózó, izgatott vágyakozásnak; most már csak nő volt a számomra, sőt most lett vége az!

Megcsókolta a vállamat. S aztán a csókjainak helyén végighúzta puha, fürtös, lehulló haját.

Szemei megcsillantak a sötétben. Kifejezhetetlen izgalom fogott el arra a gondolatra, hogy Emmi most minden praktikától mentesen, meztelen lélekkel, legvalódibb valóságában láthatom, talán csak percekig; nem pedig kételyek között, mint eddig. Mert megtörtén csillanó szemeiben látnom kellett, hogy most ő is csak idegeinek és ösztönének játékszere, és ez volt az, tudom, amit mindig kívántam! Asszonnyal kapcsolatban hazugságról és igazmondásról beszélni reménytelen. Vannak üres órái, amikor zavart és zavaró, mert nem tudja, mit akar, vagy nem akarja, amit akar; de vannak percei, amikor nyilvánvaló, hogy szeretni akar, szeretnie kell, szeretni szeretne! A férfi viszonya a szerelemhez sohase kétséges ennyire, de sohasem egészen kétségtelen.

Minthogy eszem ágában sincs bárkit szórakoztatni ezzel, ellenben pontosságra törekszem, hogy megőrizsem a kettőnk harcának emlékét, el kellett mondanom ezeket a hányódó, idegeimen átsurranó gondolatokat; mert, igen, idő tellett, amíg teljesen megértettem és elhittem a döntő változást, ami Emmi viselkedésében végbement. Amint mozdulatlanul ült a sötétben mellettem, már nem volt miért sürgetnem, és nem volt szabad zavarnom. És nem kellett kérnem; megadta magát. Éreztem és tudtam, hogy így van. Úgy gondoltam, hogy a szerelmi játék, ami a nők atavisztikus művészete, utolsó variációjához ért el. Emmi hónapokon át élvezte azt, hogy nem adja magát. És most élvezni akarja azt a tudatot, hogy odaadja magát. Mindig eszköz voltam a kezében, és most is az vagyok: de talán ez az igazán férfias a férfiban.

Mintha ő is ezen gondolkodott volna mostanáig. És mintha igazolni akarná feltevéseimet, most az ellenkező véglet következik:

- Mindig csúfoltam magát a korával - mondta, szorosan mellettem ülve.

Csönd.

- De maga kibírta.

Csönd.

- Sokat tűrt el tőlem. Én nem tűrtem volna a maga helyében.

Csönd.

- Annyira szeretett?!

- Mi jó van rajtam?!

- Mi kívánni való?!

- Engem nagyon nehéz megkapni.

- Nem vagyok szeretetre méltó.

- Nem vagyok szép.

- Nem vagyok jó.

- Mit szeret rajtam?!

- És pláne, mit szeretett rajtam hónapokig?! Magam is csodáltam, milyen komisz tudok lenni.

- Egészen meg voltam lepve.

- Elégettem a pénzét. Hű, hogy bántam magával!

- Eleinte igazán nem szerettem magát. Ez az igazság. Ellenszenvesnek találtam. Örültem, ha belekőthetek magába.

- Később valami megváltozott bennem, és ez nagyon bosszantott.

- Akkor már utálatos kis bestia voltam. Tudom.

- Miért hallgat?!

- Már akkor szerettem, amikor a paptól megszöktünk. Akkor már tudtam, hogy a felesége leszek.

- Emlékszik a paradicsomlopásra?

- Amikor a létrán megszöktünk. Utánunk uszították a kutyát, de a vízparton elvesztette a nyomunkat.

- És amikor átúsztunk éjjel a Dunán.

- Emlékszik?!

- Becsületszavát adta, hogy amíg én levetkőzőm, addig hátat fordít. És akkor én bementem a vízbe, és hátat fordítottam, és akkor maga vetkőzött le a parton.

- És akkor én nem fordítottam hátat.

Még egyszer feltámadt benne a vadmacska, amikor már nem hallottam, mit mond, haját csókoltam, míg karcsú, izmos dereka böszülten igyekezett szabadulni karjaimból: akkor rúgott, karmolt és szidott, de ez már, nem volt szidás; a szerelem egytagú szavakból álló, füledt, ősi nyelve volt. A világ legelső szavai. Szidást, könyörgést, biztatást jelentenek. Vágyat és elcsukló örömet. És megint vágyat. És megint örömet. És bánatot.

Később mozdulatlanul feküdt, mintha elvesztette volna az eszméletét: pedig nem az eszméletét veszítette el.

Mindebben már nincs semmi rendkívüli. Másnap Elekes és Vince megérkeztek Bajáról. Másképp nem kaptak biliárdasztalt: részt vettek egy kávéházi árverésen, s hoztak két biliárd-felszerelést, negyven asztalt és százhusz széket, valamint rengeteg evőeszközt, számoló-cédulákat és három esernyőt. Reggel nyolckor érkeztek meg, de már akkor Emmi talpon volt - piros kendőt kötött a feje köré, s egy seprővel hadonászott, és azt képzelte, hogy takarít.

Történt vala pedig mindez az Úrnak 1935. esztendejében, a Népszövetség s a kétoldalt fel-hasított szoknyák idején. Emmi körül és miatt. Az vesse rá az első követ, aki akarja.